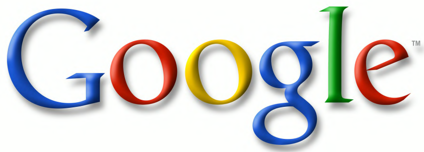
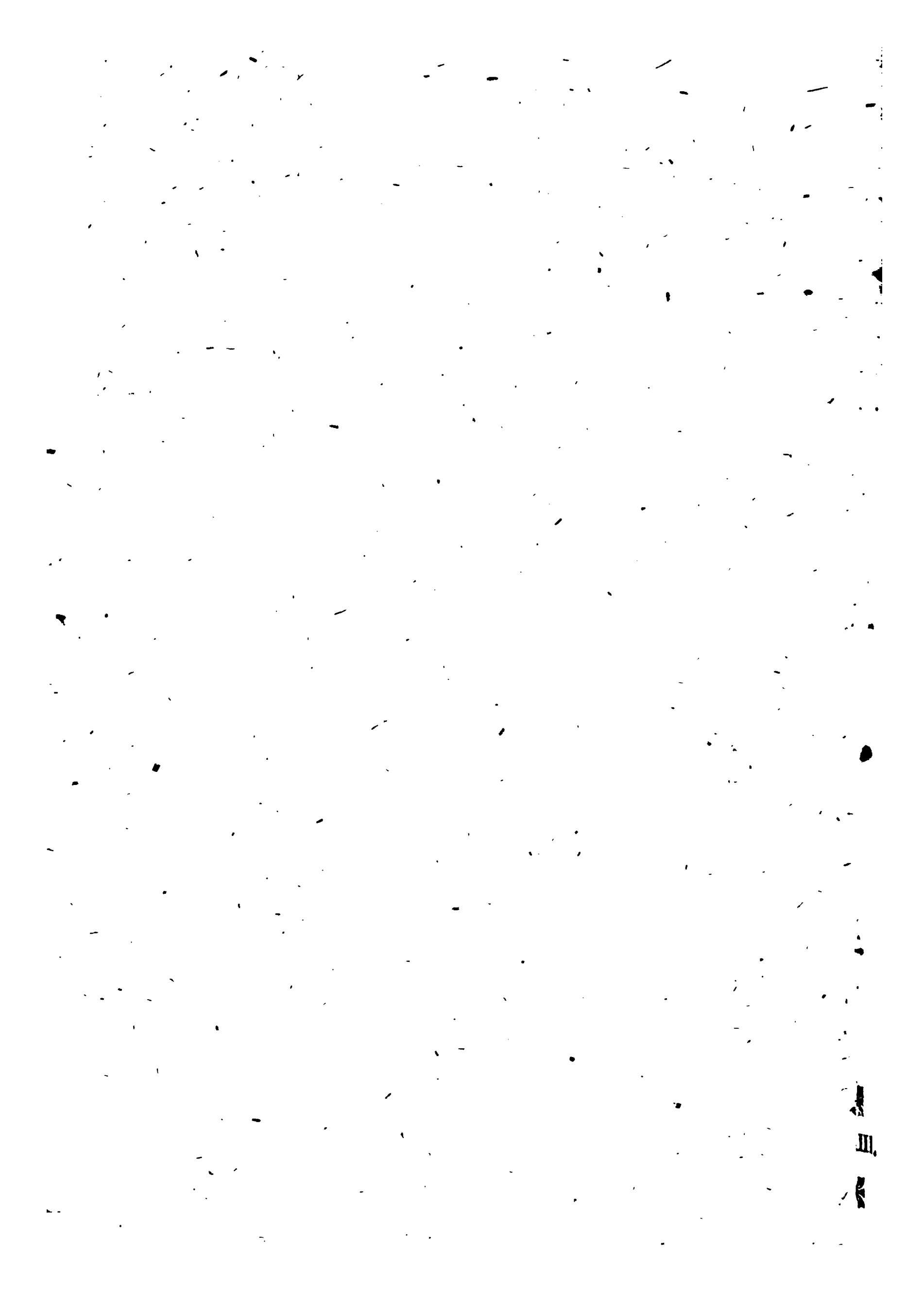

AUCTORES
CLASSICI LATINI

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM EDITI

CUM

VARIARUM LECTIONUM DELECTU.

CURANTE

CAROLO ZELL.

Volumen decimum tertium.

STUTTGARTIAE,
SUMTIBUS CAROLI HOFFMANN.
MDCCCXXIX.

III.

AUCTORES

CLASSICI LATINI

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM EDITI

CUM

VARIARUM LECTIONUM DELECTU.

CURANTE

CAROLO ZELL.

Volumen decimum tertium.

STUTTGARTIAE,

SUMTIBUS CAROLI HOFFMANN.

MDCCCXXIX.

Q. CURTII RUFI

DE

GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONUM

LIBRI QUI SUPERSUNT OCTO.

APPOSITIS IO. FREINSHEMII SUPPLEMENTIS ET ADIECTA VARIETATE LECTIONIS MAXIME MEMORABILI

EDIDIT

ANTONIUS BAUMSTARK,

PHILOSOPHIAE DOCTOR ET AA. LL. MAGISTER,

GYMNASII FRIBURGENSIS COLLEGA.

Volumen tertium.

STUTTGARTIAE,

SUMTIBUS CAROLI HOFFMANN.

MDCCCXXIX.

Q. CURTII RUFI
DE
GESTIS
ALEXANDRI MAGNI
REGIS MACEDONUM
LIBER VII.

ARGUMENTUM.

(1) Quaestionibus semel institutis, rex etiam Alexandrum, Aëropi filium, Lyncesten, quem ante triennium sibi insidiatum Antipatri soceri precibus condonaverat, e carcere protractum in concione causam dicere iussit. Quod cum non posset, supplicio affectus est. (2) Tum producuntur Amyntas et Simmias fratres, regi suspecti propter amicitiam cum Philota et alia indicia animi alieni novarumque rerum cupidi. (3) Sed Amyntas vinculis solutus fortiter se defendit, et primum vocum temere iactarum insolentiam excusat, (4) deinde amicitiam Philotae se ceterorum exemplo et ipsius regis quasi iussu expetivisse defendit, (5) tum crimina regii scribae refutat, et veram causam ostendit, cur Olympias, regis mater, ipsum filio per litteras invisum reddiderit. (6) Dum haec agit Amyntas, frater eius Polemon ex fuga retractus adducitur, qui cum semet accusaret, fratres innocentes esse testaretur, ceterorum animis motis, ab uno Amynta graviter increpatur. Tum rex a tota concione exoratus, tres fratres multo cum honore verborum absolvit.

(7) Alexander ad interficiendum Parmenionem, tum in Media cum parte exercitus versantem, Polydamanta mittit. (8) Qui cum brevissimo tempore eo pervenisset, deliberata re cum praefectis regiis, Parmenionem domi suae opprimit. (9) Tumul-

tuantur milites, sed recitatis regis litteris quiescunt. De moribus Parmenionis et culpa dubia disseritur. (10) Milites, necem veteris ducis libere conquesti et continuum laborem aegre ferentes, in unam cohortem a cetero exercitu segregantur.

(11) Alexander a Drangis in regionem Arimasporum sive Euergetarum pervenit, inde Carano et Erigyio cum parte exercitus adversus Satibarzanem Arios denuo concitantem dimissis, ad Arachosios perrexit. (12. 13. 14.) Hinc per regionem Parapamisadarum, asperam et alta nive contectam, summo cum labore ad Caucasum processit, cuius in radicibus (*ad meridiem versus, si fides Arriano IV, 22, 5. habenda*) urbem Alexandriam condi iussit, superatoque eo monte ad fines Bactrianae pervenit.

(15) Interim Bessus consilium cepit, longius trans Oxum (*hodie Gihon*) recedendi et contractis accolentium barbarorum auxiliis in Sogdiana bellum gerendi: (16) nec ab ea ratione Cobaris cuiusdam oratione deterretur, ut semetipse Alexandro dedat suadentis.

(17) Et ille quidem Oxum transit, desertus a Bactrianis equitibus: Macedonum exercitus, priusquam culta loca Bactrianae attingeret, per deserta proficiscens inopia omnium rerum premitur. (18) Varia natura illius terrae describitur. (19) Bactris stativa habenti nuntius regi affertur de rebus prospere apud Arios gestis. Victus enim fuit Satibarzanes, rebellionis auctor, et singulari certamine ab Erigyio occisus.

(20) Bessum priusquam Scytharum auxilia advenissent occupaturus, Alexander, Artabazo satrapa instituto, Bactris proficiscitur, sed priusquam ad Oxum amnem perveniret exercitus, per Sogdianae deserta iter faciens, aestu et aquae penuria vehementer laborat, (21) rege quidem insignem animi magnitudinem exhibente. Singulari ratione Oxum superat. (22) Mox cognoscit, Bessum a Spitamene, Sogdianorum equitum praefecto, vinctum teneri et ad se adduci. (23) Interim, dimissis veteranis, ad urbem Branchidarum venerat, quod proditorum olim Graeciae receptaculum diruit. (24) Iter Tanaim versus facienti a Spitamene adducitur Bessus, quem propinquis Darii tradi iussit supplicio afficiendum eo loco, ubi regem suum interfecerat. (25) Latrones barbaros obsidens Alexander vulneratur, sed illi admiratione eius capti semet dedunt. Rex lectica fertur a militibus de muneris illius functione certantibus. (26) Maracanda venit: legatos Abiorum Scytharum audit, Penidam ad alios Scythas trans Tanaim colentes mittit, ne amnem illum transeant interdicens. Cetera consilia differre cogit Sogdianorum defectio, ad quam coercendam Spitamenes evocatus, quod sibi metueret,

etiam Bactrianos equites ad rebellionem concitat. (27) Itaque rex divisis copiis Cyropolim et urbem Memacenorum expugnatas diruit; (28) Menedemum Maracanda mittit, ut Spitamenem inde expelleret, ipse ad Tanaim Alexandriam urbem, propugnaculum adversus Scythas, brevissimo tempore condit. (29) Quod aegre ferens rex Scytharum (*quos falso Europaeos vocat auctor, duplici Tanai, quorum alter hodie Don, alter Sihun vocatur, sicut ipsi Graeci, deceptus*) equitum magnam manum ad eam evertendam mittit, dolente Alexandro, quod valetudine impeditus neque oratione neque exemplo suo Macedones ad pugnam fortiter ingrediendam excitare posset. (30) Itaque amicis primum in consilium advocatis persuadere studet, quantopere rebus suis expediat Tanaim transire Scytharumque insolentiam frangere. (31) Sed eam rem omnes dissuadent, Erigyius etiam male litatum esse admonens. Ira commotus rex Aristandrum vatem increpat, nec de sententia decedit. (32) Interim Spitamenes, assumptis Daharum auxiliis, Menedemum cum eius manu circumvenerat et fortiter dimicantem cum maiore parte militum occiderat. Sed eam cladem sollerter tegit Alexander, (33) nec eo secius, quae ad Tanaim transeundum necessaria fuerunt, comparat, tum primum post vulnus apud Memacenos acceptum in conspectum militum prodiens. Legati Scytharum in castra veniunt, (34) et oratione habita regis aviditatem pauperibus aeque ac divitibus gentibus imperandi reprehendunt, (35) periculi imminentis admonent, suam amicitiam aequis conditionibus offerunt. (36) Quibus dimissis Alexander exercitum sanequam perite flumen traiicit. (37) Scythas facto impetu propellit et longe persequitur.

(38) Qua victoria barbarorum animi fracti, regis clementia conciliantur. Inde Maracanda reversus rebelles Sogdianos omni clade ulciscitur, (39) neque tamen non etiam clementiae aliquid tribuit, cuiusvis virtutis in hoste admirator. (40) Relicto praesidio Bactra redit, (*incipiente hieme anni a. Chr. nat. 329. exeuntis,*) nec vero diu ibi constitit, sed supplemento militum auctus, Oxo denuo superato, arma circumferens, quaecunque defectione turbata erant componit, novas etiam rex urbes condit circa Marganiam. (41) Supererat petra, quam Arimazes Sogdianus obtinebat, regis minas eludens. Itaque Alexander 300 iuvenes delectos maximis promissis oneratos in summum montis verticem averso itinere evadere iubet. (42) Qui per aspera et abrupta enisi tandem eo preveniunt, signumque, de quo convenerat, edunt. (43) Quo monstrato Arimazes perterritus regi sese dedit, superbiae causa supplicio afficitur.

1 Philotan sicut recentibus sceleris eius vestigiis
iure affectum supplicio censuerant milites, ita, post- I.
quam desierat esse quem odissent, invidia in miseri-
2 cordiam vertit. Moverat et claritas iuvenis, et patris
3 eius senectus atque orbitas. Primus Asiam aperuerat
regi, omnium periculorum eius particeps, semper alte-
rum in acie cornu defenderat, Philippo quoque ante
omnes amicus, et ipsi Alexandro tam fidus, ut occi-
4 dendi Attalum non alio ministro uti mallet. Horum
cogitatio subibat exercitum, seditiosaeque voces refe-
rebantur ad regem. Quis ille haud sane motus, satis-
que prudens, otii vitia negotio discuti, edicit, ut omnes
5 in vestibulo regiae praesto sint. Quos ubi frequentes
adesse cognovit, in concionem processit. Haud dubie
ex composito Apharias postulare coepit, ut Lyncestes
Alexander, qui multo ante quam Philotas regem vo-
6 luisset occidere, exhiberetur. A duobus indicibus, si-
cut supra diximus, delatus, tertium iam annum custo-
diebatur in vinculis. Eundem in Philippi quoque cae-
dem coniurasse cum Pausania, pro comperto fuit; sed
quia primus Alexandrum regem salutaverat, supplicio
7 magis quam crimini fuerat exemtus. Tunc quoque
Antipatri soceri eius preces iustam regis iram mora-
bantur. Ceterum recruduit soporatus dolor: quippe
veteris periculi memoriam praesentis cura renovabat.
8 Igitur Alexander ex custodia educitur, iussusque dice-
re, quamquam toto triennio meditatus erat defensio-
nem, tamen haesitans et trepidus pauca ex his, quae
composuerat, protulit, ad ultimum non memoria solum,

1) al. *vertitur.*
4) Frsh. *praesto adforent.*
7) idem *tum quoq.* — pro *recruduit* Pal. 3. Mer. *recanduit.* — B. 1. *suppuratus* pro *soporatus* defend. Frshemio.
8) Frsh. *quam* pro *quamquam*, quod optt. Codd. exhibent. — idem omitt. *tamen* ante *haesitans.* — idem *ex iis* contra optt. Codd.; et ita paulo post.

sed etiam mens eum destituit. Nulli erat dubium, 9
quin trepidatio conscientiae indicium esset, non me-
moriae vitium. Itaque ex his, qui proximi adstiterant,
obluctantem adhuc oblivioni lanceis confoderunt.

Cuius corpore ablato rex introduci iussit Amyn- 2
tam et Simmiam: nam Polemon, minimus ex fratribus,
cum Philotam torqueri comperisset, profugerat. Om- 11
nium Philotae amicorum hi carissimi fuerant, ad ma-
gna et honorata ministeria illius maxime suffragatione
producti; memineratque rex, summo studio ab eo con-
ciliatos sibi, nec dubitabat, huius quoque ultimi con-
silii fuisse participes. Igitur, olim sibi esse suspectos 12
matris suae litteris, quibus esset admonitus, ut ab his
salutem suam tueretur. Ceterum se invitum deteriora
credentem, nunc manifestis indiciis victum, iussisse
vinciri. Nam pridie quam detegeretur Philotae sce- 13
lus, quin secreto cum eo fuissent, non posse dubitari.
Fratrem vero, qui profugerit, cum de Philota quaere-
retur, aperuisse fugae causam. Nuper praeter consue- 14
tudinem, officii specie, amotis longius ceteris, admo-
visse semetipsos lateri suo, nulla probabili causa: se-
que mirantem, quod non vice sua tali fungerentur
officio, et ipsa trepidatione eorum perterritum, strenue
ad armigeros, qui proxime sequebantur, recessisse.
Ad hoc accedere, quod cum Antiphanes, scriba equitum, 15
Amyntae denuntiasset, pridie quam Philotae scelus de-
prehensum esset, ut ex suis equis more solito daret

---

9) Frsh. *proxime.*

10) Frsh. *sublato.*

12) Both. deleri vult auct. Frsh. *igitur.* — Frsh. transp. *es-se sibi.*

13) idem *in secreto;* cf. Duker. ad Liv. XXXII, 35, 8. — idem deinde *cum ipso.* — optt. Codd. *dubitare.* — Frsh. *cum Philotas torqueretur.*

14) al. *ex ipsa trepid.;* Pal. 1. *perturbatione.* — Frsh. *pro-xime.*

15) al. *ad haec.* — pro *daret his* Frsh. *iis,* qui post *amisis-sent* addit *suos,* pro quo plurr. Codd. *equos.*

his qui amisissent, superbe respondisse, nisi incepto
16 desisteret, brevi sciturum quis ipse esset. Iam linguae
violentiam temeritatemque verborum, quae in semetip-
sum iacularentur, nihil aliud esse, quam scelesti animi
indicem ac testem. Quae si vera essent, idem meruisse
eos, quod Philotam, si falsa, exigere ipsum, ut refel-
17 lant. Productus deinde Antiphanes de equis non tra-
ditis et adiectis etiam superbe minis indicat.

3 Tum Amyntas, facta dicendi potestate, Si nihil,
inquit, interest regis, peto, ut, dum dico, vinculis li-
berer. Rex solvi utrumque iubet: desiderantique
Amyntae, ut habitus quoque redderetur armigeri, lan-
19 ceam dari iussit. Quam ut laeva comprehendit, evitato
eo loco, in quo Alexandri corpus paulo ante iacue-
rat, Qualiscunque, inquit, exitus nos manet, rex, con-
fitemur, prosperum tibi debituros, tristiorem fortu-
20 nae imputaturos. Sine praeiudicio dicimus causam,
liberis corporibus animisque. Habitum etiam, in quo
te comitari solemus, reddidisti. Causam non possumus,
21 fortunam timere desinemus. Te quaeso, permittas mi-
hi id primum defendere, quod a te ultimum obiectum
est. Nos, rex, sermonis adversus maiestatem tuam
habiti nullius conscii sumus nobis. Dicerem iampridem
vicisse te invidiam, nisi periculum esset, ne alia ma-
22 lignius dicta crederes blanda oratione purgari. Cete-
rum etiamsi militis tui vel in agmine deficientis et fa-
tigati, vel in acie periclitantis, vel in tabernaculo ae-
gri et vulnera curantis, aliqua vox asperior esset

17) Fl. Voss. 2. omitt. *etiam* post *adiectis*. — plurimi Codd. omitt. *indicat*, et sequens colon incipiunt voce *inde Amynt.*

18) Edd. qdd. vett. *nihil-interest* omisso *si*. — *dari ei* Voss. 2. Mod.

19) Voss. 2. *corp. Alex.* mut. ord. — Frsh. *prosperum eventum tibi deb.*

20) P. *in quo etiam.*

21) Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *et quaeso*. — Voss. 2. mut. ord. *vicisse te iam. pr.* — Frsh. *maligne.*

accepta, merueramus fortibus factis, ut malles ea tempori nostro imputare, quam animo. Cum quid accidit 23
tristius, omnes rei sunt: corporibus nostris, quae utique non odimus, infestas admovemus manus: parentes liberis si occurrant, et ingrati et invisi sunt. Contra cum donis honoramur, cum praemiis onusti revertimur, quis ferre nos potest? quis illam animorum alacritatem continere? Militantium nec indignatio, nec laetitia mo- 24
derata est. Ad omnes affectus impetu rapimur. Vituperamus, laudamus, miseremur, irascimur, utcunque praesens movit affectio: modo Indiam adire et Oceanum libet, modo coniugum et liberorum patriaeque memoria occurrit. Sed has cogitationes, has inter se colloquen- 25
tium voces, signum tuba datum finit: in suos quisque ordines currimus, et quicquid irarum in tabernaculo conceptum est, in hostium effunditur capita. Utinam Philotas quoque intra verba peccasset! Proinde ad id 26
revertar, propter quod rei sumus.

Amicitiam, quae nobis cum Philota fuit, adeo non 4
eo infitias, ut expetisse quoque nos magnosque ex eo fructus percepisse confitear. An vero Parmenionis, 27
quem tibi proximum esse voluisti, filium, omnes paene amicos tuos dignatione vincentem, cultum a nobis esse miraris? Tu hercule, si verum audire vis, rex, huius 28
nobis periculi es causa. Quis enim alius effecit, ut ad Philotam decurrerent qui placere vellent tibi? Ab illo traditi ad hunc gradum amicitiae tuae ascendimus. Is apud te fuit, cuius gratiam expetere et iram timere possemus. An non propemodum in tua verba tui omnes 29

---

25) Frsh. mut ord. secutus auctor. Codd. *ordines quisque*; cf. Seyf. Gramm. Lat. §. 1770.

26) vulgo *adeo non inficior.* — vv. *quoque nos magnosque ex eo fructus percepisse* in Edit. Freinsh. et illius repetitionibus exciderunt. — alii *praevertar*.

28) Frsh. mut. ord. *caussa es.*

29) vv. *an non propem. etc.* sunt de coni.; Cod. *si non pro-*

te praeeunte iuravimus, eosdem nos inimicos amicosque habituros esse, quos tu haberes? Hoc sacramento pietatis obstricti aversaremur scilicet, quem tu omni-
30 bus praeferebas! Igitur, si hoc crimen est, paucos innocentes habes: immo hercule neminem. Omnes enim Philotae amici esse voluerunt, sed totidem, quot volebant esse, non poterant. Ita, si a consciis amicos non dividis, ne ab amicis quidem separabis illos, qui
31 idem esse voluerunt. Quod igitur conscientiae affertur indicium? Ut opinor, quia pridie familiariter et sine arbitris locutus est nobiscum! At ego purgare non possem, si pridie quicquam ex vetere vita ac more mutassem. Nunc vero, si, ut omnibus diebus, illo quoque, qui suspectus est, fecimus, consuetudo diluet crimen.

5 Sed equos Antiphani non dedimus! et pridie, quam Philotas detectus est, haec mihi cum Antiphane res erat! qui si nos suspectos facere vult, quod illo die equos non dederimus, semetipsum, quod eos desidera-
33 verit, purgare non poterit. Anceps enim crimen est inter retinentem et exigentem; nisi quod melior est causa suum non tradentis, quam poscentis alienum.
34 Ceterum, rex, equos decem habui, e quis Antiphanes octo iam distribuerat his, qui amiserant suos Omnino duos ipse habebam: quos cum vellet abducere homo superbissimus, certe iniquissimus, nisi pedes militare
35 vellem, retinere cogebar. Nec infitias eo, liberi hominis animo locutum esse me cum ignavissimo et hoc unum militiae suae usurpante, ut alienos equos pugna-

---

pemodum tuo verberatu ei omnes. — pleraeque Edd. *adversaremur.* — Edd. qdd. vett. *quem tum.*

30) Frsh. *tu paucos,* al. omitt. utrumque vocab. — Frsh. *nec ab am.*

31) Mer. *pridie quia* mut. ord.

32) *non dedimus* pro *dederimus* Edd. vett. — vulgo *desideraverat,* Fl. *desideravit.*

34) *distribuerat iis* Frsh.

turis distribuat. Huc enim malorum ventum est, ut verba mea eodem tempore et Alexandro excusem, et Antiphani.

At hercule mater de nobis inimicis tuis scripsit! 36
Utinam prudentius esset sollicita pro filio, et non inanes quoque species anxio animo figuraret. Quare enim non adscribit metus sui causam? denique non ostendit auctorem? Quo facto dictove nostro mota tam
trepidas tibi litteras scripsit? O miseram conditionem 37
meam, quia forsitan non periculosius est tacere, quam dicere! Sed utcunque cessura res est, malo tibi defensionem meam displicere, quam causam. Agnosces autem quae dicturus sum; quippe meministi, cum me ad perducendos ex Macedonia milites mitteres, dixisse te, multos integros iuvenes in domo tuae matris abs-
condi. Praecepisti igitur mihi, ne quem praeter te 38
intuerer, sed detrectantes militiam perducerem ad te. Quod equidem feci, et liberius, quam expediebat mihi, exsecutus sum tuum imperium. Gorgiam, Hecateum et Gorgatan, quorum bona opera uteris, inde perduxi.
Quid igitur iniquius est, quam me, qui, si tibi non 39
paruissem, iure daturus fui poenas, nunc perire quia parui? Neque enim ulla alia matri tuae persequendi nos causa est, quam quod utilitatem tuam muliebri
praeposuimus gratiae. Sex milia Macedonum peditum 40
et DC equites adduxi, quorum pars secutura me non erat, si militiam detrectantibus indulgere voluissem. Sequitur ergo, ut, quia illa propter hanc causam irascitur nobis, tu mitiges matrem, qui irae eius nos obtulisti.

---

35) Voss. 2. transp. *verba mea ut e. t. exc. Alex.*

36) vulgo *tibi scripsit.* — *literas tibi* mut. ord. Voss. 2.

37) Frsh. *qui forsit.* — *quocumque cessura* Voss. 2.

38) Frsh. transp. contra Leid. Voss. 2. *imperium tuum,* Voss. omitt. *tuum.*

39) Voss. 2. iterum transp. *alia matri ulla.* — P. mut. ord. *persequendi nos mat. t.*

6 Dum haec Amyntas agit, forte supervenerunt, 11.
qui fratrem eius Polemonem, de quo ante est di-
ctum, fugientem consecuti vinctum reducebant. Infesta
concio vix inhiberi potuit, quin protinus suo more saxa
2 in eum iaceret. Atque ille sane interritus, Nihil, in-
quit, pro me deprecor, modo ne fratrum innocentiae
fuga imputetur mea. Haec si defendi non potest,
meum crimen sit. Horum ob id ipsum melior est
causa, quod ego, qui profugi, suspectus sum. At haec
3 elocuto universa concio assensa est: lacrimae deinde
omnibus manare coeperunt, adeo in contrarium re-
pente mutatis, ut solum pro eo esset, quod maxime
4 laeserat. Iuvenis erat primo aetatis flore pubescens,
quem inter equites tormentis Philotae conturbatos alie-
nus terror abstulerat: desertum eum a comitibus, et
haesitantem inter revertendi fugiendique consilium,
5 qui secuti erant occupaverunt. Is tum flere coepit
et os suum converberare, maestus non suam vicem sed
6 propter ipsum periclitantium fratrum. Moveratque
iam regem quoque, non concionem modo, sed unus
erat implacabilis frater, qui terribili vultu intuens eum,
Tum, ait, demens, lacrimare debueras, cum equo cal-
caria subderes, fratrum desertor et desertorum comes.
Miser, quo et unde fugiebas? Effecisti, ut reus capi-
7 tis accusatoris uterer verbis. Ille, peccasse se, sed
gravius in fratres quam in semetipsum, fatebatur. Tum
vero neque lacrimis neque acclamationibus, quibus stu-
dia sua multitudo profitetur, temperaverunt Una vox erat
pari emissa consensu, ut insontibus et fortibus viris parce-

---

1) Pal. 1. *superveniunt.* — Frsh. *dictum est* mut. ord.

2) Both. auct. qdd. Mss. *ad haec elocuto.*

3) Mod. Ed. *lacrimae denique.* — Fl. Leid. Voss. 1. *ut hoc solum.*

4) Edd. qdd. *desertum enim.*

5) *is tunc* Voss. 2. — Edd. vett. cum Mod. *non ob suam;* Nolten. Lex. Ant. p. 1578.

ret. Amici quoque, data misericordiae occasione, con-
surgunt, flentesque regem deprecantur. Ille silentio 8
facto, Et ipse, inquit, Amyntam mea sententia fratres-
que eius absolvo. Vos autem, iuvenes, malo beneficii
mei oblivisci, quam periculi vestri meminisse. Eadem
fide redite in gratiam mecum, qua ipse vobiscum re-
vertor. Nisi quae delata essent excussissem, valde dis- 9
simulatio mea suspecta esse potuisset. Sed satius est
purgatos esse, quam suspectos. Cogitate, neminem
absolvi posse, nisi qui dixerit causam. Tu, Amynta, 10
ignosce fratri tuo. Erit hoc simpliciter etiam mihi re- 11
conciliati animi tui pignus.

Concione deinde dimissa, Polydamanta vocari iu- 7
bet. Longe acceptissimus Parmenioni erat, proximus
lateri in acie stare solitus. Et quamquam conscientia 12
fretus in regiam venerat, tamen, ut iussus est fratres
suos exhibere, admodum iuvenes et regi ignotos ob
aetatem, fiducia in sollicitudinem versa, trepidare coe-
pit, saepius quae nocere possent, quam quibus elude-
ret, reputans. Iam armigeri, quibus imperatum erat, 13
produxerant eos, cum exsanguem metu Polydamanta
propius accedere iubet: summotisque omnibus, Scelere,
inquit, Parmenionis omnes pariter appetiti sumus, ma-
xime ego ac tu, quos amicitiae specie fefellit. Ad 14
quem persequendum puniendumque (vide quantum
fidei tuae credam) te ministro uti statui. Obsides, dum 15
hoc peragis, erunt fratres tui. Proficiscere in Mediam,
et ad praefectos meos litteras scriptas manu mea per-

---

6) Frsh. omitt. *quoque* post *regem.*

9) al. *ea fide;* Pal. 1. *revertar.* — Mod. *absolvi* omisso *posse.* — pro *suspecta esse* Codd. *superare;* illud est e coni. nescio cuius; Mod. *suspectari*, Zumpt. proponit *sperari;* Cod. Constantiensis teste Matthaeo Klokio *suppurare,* quod Dukerus non damnat, Freinshemius laudat; quod si componas cum §. 8. capitis anteced., in mentem venire possit *soporata.*

12) *eluderetur* Fl. Leid. Voss. 1. et pleraeque Edd. assent. Bothio; alii *illuderetur.*

fer. Velocitate opus est, qua celeritatem famae antecedas. Noctu pervenire illuc te volo, postero die,
16 quae scripta erunt, exsequi. Ad Parmenionem quoque epistolas feres, unam a me alteram Philotae nomine scriptam. Signum anuli eius in mea potestate est. Si pater credet a filio impressum, cum te viderit, nihil metuet.

8 Polydamas, tanto liberatus metu, impensius etiam, quam exigebatur, promittit operam. Collaudatusque et promissis oneratus, deposita veste, quam habebat,
18 Arabica induitur. Duo Arabes, quorum interim coniuges ac liberi, vinculum fidei, obsides apud regem erant, dati comites. Per deserta etiam ob siccitatem loca camelis, undecima die, quo destinaverat, perve-
19 niunt. Et prius quam ipsius nuntiaretur adventus rursus Polydamas vestem Macedonicam sumit, et in tabernaculum Cleandri (praetor hic regius erat) quarta
20 vigilia pervenit. Redditis deinde litteris, constituerunt prima luce ad Parmenionem coire. Namque ceteris quoque litteras regis attulerat. Iam ad eum venturi erant, cum Parmenioni Polydamanta venisse
21 nuntiaverunt. Qui dum laetatur adventu amici, simulque noscendi, quae rex ageret, avidus, (quippe longo intervallo nullam ab eo epistolam acceperat,) Polyda-
22 manta requiri iubet. Diversoria regionis illius magnos recessus habent amoenosque nemoribus manu consitis; ea praecipue regum satraparumque voluptas erat.

---

15) perverse Voss. 2. Pal. 1. *quam celeritate*; vocem *famae*, quum ab optt. Codd. non agnoscatur. Zumpt. uncis inclusit. — Fl. *postera*.

16) Frsh. *sic pater credens*.

17) vulgo *praemiis oneratus*.

18) Both. ex glossa irrepsisse putat voc. *obsides*. — *siccit. loci* et *locorum* all. — Voss. 2. *undecimo*.

19) Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Pal. 1. *ipsi*.

21) *nuntiatum erat* all.

Spatiabatur in nemore Parmenion medius inter duces, 23
quibus erat imperatum litteris regis, ut occiderent.
Agendae autem rei constituerant tempus, cum Parmenion a Polydamante litteras traditas legere coepisset.
Polydamas procul veniens, ut a Parmenione conspe- 24
ctus est, vultu laetitiae speciem praeferente, ad complectendum eum cucurrit; mutuaque gratulatione functi, Polydamas epistolam a rege scriptam ei tradidit.
Parmenion vinculum epistolae solvens, quidnam rex 25
ageret? requirebat. Ille ex ipsis litteris cogniturum
esse respondit. Quibus Parmenion lectis, Rex, inquit, 26
expeditionem parat in Arachosios. Strenuum hominem et nunquam cessantem! Sed tempus saluti suae, tanta
iam parta gloria, parcere. Alteram deinde epistolam, 27
Philotae nomine scriptam laetus, quod ex vultu notari poterat, legebat. Tum eius latus gladio haurit Cleander, deinde iugulum ferit; ceteri exanimum quoque confodiunt.

Et armigeri, qui ad aditum nemoris astiterant, 9
cognita caede, cuius causa ignorabatur, in castra perveniunt et tumultuoso nuntio milites concitant. Illi 29
armati ad nemus, in quo perpetrata caedes erat, coëunt: et, ni Polydamas ceterique eiusdem noxae participes dedantur, murum circumdatum nemori eversuros denuntiant, omniumque sanguine duci parentaturos.
Cleander primores eorum intromitti iubet, litterasque 30
regis scriptas ad milites recitat, quibus insidiae Parmenionis in regem, precesque, ut ipsum vindicarent,
continebantur. Igitur cognita regis voluntate non qui- 31
dem indignatio, sed tamen seditio compressa est. Dilapsis pluribus pauci remanserunt, qui, saltem ut

---

23) *ut eum occid.* Pal. 1.

24) Frsh. *conspectus* sine *est*. — Voss. 2. transp. *speciem laet.* — al. *mutuataque*. — Both. coni. *functis*.

25) P. omitt. *rex* ante *ageret*. — Pal. 1. *ex illis lit.*

27) Frsh. *exanimem*.

32 corpus ipsius sepelire permitterent, precabantur. Diu id negatum est, Cleandri metu, ne offenderet regem. Pertinacius deinde precantibus, materiem consternationis subtrahendam ratus, capite deciso truncum humare
33 permisit. Ad regem caput missum est.

Hic exitus Parmenionis fuit, militiae domique clari viri. Multa sine rege prospere, rex sine illo nihil magnae rei gesserat. Felicissimo regi, et omnia ad fortunae suae exigenti modum, satisfecit. LXX natus annos, iuvenis ducis et saepe etiam gregarii militis munia explevit: acer consilio, manu strenuus, carus
34 principibus, vulgo militum acceptior. Haec impulerint illum ad regni cupiditatem, an tantum suspectum fecerint, ambigi potest, quia Philotas ultimis cruciatibus victus verane dixerit, quae facta probari non poterant, an falsis tormentorum petierit finem, re quoque recenti, cum magis posset liquere, dubitatum est.

10 Alexander, quos libere mortem Parmenionis conquestos esse compererat, separandos a cetero exercitu ratus, in unam cohortem secrevit, ducemque his Leonidam dedit, et ipsum Parmenioni quondam intima
36 familiaritate coniunctum. Fere iidem erant, quos alioquin rex habuerat invisos. Nam cum experiri vellet militum animos, admonuit, qui literas in Macedoniam ad suos scripsisset, his, quos ipse mittebat, perlaturis cum fide, traderet. Simpliciter ad necessarios suos

---

31) Cod. Theocr. *sepeliri.*
32) alii et Theocr. *offenderent.*
33) *qui multa sine* Voss. 2. — *et ad omnia* Fl. Leid. Voss. 1. 2. — pro *munia* optt. Codd. *militiam; explevit* est de coniectura Mer., Codd. *explicuit.*
34) Mod. *facto*, Bong. *comprobari.* — *torm. cruciatibus* P. — Voss. 1. omitt. *posset* et hab. *liqueret.*
35) optt. Codd. exhib. v. *libere,* quod Frsh. omisit.
36) Voss. 2. transp. *militum animos vellet.* — Frsh. *iis, quos.* — Codd. *perlaturus.*

quisque scripserat, quae sentiebat: aliis gravis erat, plerisque non ingrata militia. Ita et agentium gratias 37
et querentium litterae exceptae sunt. Et qui forte taedium laboris per litteras erant questi, hanc seorsus cohortem a ceteris tendere ignominiae causa iubet, fortitudine usurus in bello, libertatem linguae ab auribus credulis remoturus. Et consilium, temerarium forsitan, (quippe fortissimi iuvenes contumeliis irritati erant,) sicut omnia alia felicitas regis excepit. Nihil 38
illis ad bella promtius fuit. Incitabat virtutem et ignominiae demendae cupido, et quia fortia facta in paucis latere non poterant.

III. His ita compositis, Alexander, Arianorum satrape constituto, iter pronuntiari iubet in Arimaspos, 1
quos iam tunc mutato nomine Euergetas appellabant, ex quo frigore victusque penuria Cyri exercitum affectum tectis et commeatibus iuverant. Quintus dies 2
erat, ut in eam regionem pervenerat. Cognoscit, Satibarzanem, qui ad Bessum defecerat, cum equitum manu irrupisse rursus in Arios. Itaque Garanum et Erigyium cum Artabazo et Andronico et sex milibus Graecorum peditum DC equites sequebantur. Ipse 3
LX diebus gentem Euergetarum ordinavit, magna pecunia ob egregiam in Cyrum fidem donata.

Relicto deinde, qui iis praeesset, Amedine (scri- 4
ba is Darii fuerat,) Arachosios, quorum regio ad Pon-

37) Voss. 1. cum Voss. 2. *fortissimos iuv. contumelia irritaverat.*

38) Theocr. pro *demendae* exh. *delendae.* Frsh. *fortiora facta.*

1) pro *Arimaspos* Codd. *armatos.* al. *appellant.*

2) *in ea regione* Voss. 1. cf. Cort. ad Sallust. Catil. c. 42. et Hirt. Bell. Afric. c. 70. — Voss. 2. *pervenerant.* — Ed. Gryph. post *Caranum* inserit *praemittit;* alii propos. *mittit*, utramque citra necessitatem.

3) Mod. *donatam.*

4) Voss. 2. *qui his.* — optt. Codd. omitt. *is* post *scriba.*

ticum mare pertinet, subegit. Ibi exercitum, qui sub
5 Parmenione fuerat, occupavit. Sex milia Macedonum
erant et CC nobiles et quinque milia Graecorum cum
equitibus DC, haud dubie robur omnium virium re-
gis. Arachosiis datus Menon praetor, IV milibus
peditum et DC equitibus in praesidium relictis.
12 Ipse rex nationem, ne finitimis quidem satis no-
6 tam, quippe nullo commercio volentem mutuos usus,
cum exercitu intravit. Parapamisadae appellantur,
agreste hominum genus, et inter barbaros maxime in-
conditum. Locorum asperitas hominum quoque ingenia
7 duraverat. Gelidissimum Septentrionis axem ex magna
parte spectant; Bactrianis ad Occidentem coniuncti
8 sunt; meridiana regio ad mare Indicum vergit. Tu-
guria latere primo struunt, et quia sterilis est terra
materia, in nudo etiam montis dorso, usque ad sum-
mum aedificiorum fastigium eodem laterculo utuntur.
9 Ceterum structura latior ab imo paulatim incremento
operis in artius cogitur, ad ultimum in carinae maxime
modum coit. Ibi foramine relicto superne lumen ad-
10 mittunt. Vites et arbores, si quae in tanto terrae ri-
gore durare potuerunt, obruunt: penitus hieme defos-
sae latent: cum nix discussa aperire humum coepit,

— Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. Bong. *exercitus;* Leid. *occurrit* pro *occupavit.*

5) Voss. 2. transp. *rex ipse.*

7) Mod. *occidente.*

8) Frsh. *materiae* contra optt. Codd. cf. Ruddim. Institt. II, 111. not. 22. coll. Curt. infra cap. 5. §. 17. — Frob. omitt. *in* ante *dorso* prob. Kok.; D. Bong. Fl. *monte.*

9) v. *admittunt* est de coniectura; Frsh. cum Codd. et vulg. *lumen accipiunt ad medium;* aliae Edd. vv. *ad medium*, separatas a praecedentibus, coniungunt cum seqq. *vites et arb.*, quod Bothius probat.

10) al. *frigore.* Schmied. ex Cod. Theocr. *obruunt humo.* — Codd. optt. *defossa.* — Frsh. *cum nive discussa aperiri humus coepit;* Mod. *cum hiems;* optt. Codd. omitt. *nive* et habent *aperire;* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Mod. *humum.* Zumptius secutus est Cod. Theocreni, qui tamen transp. *discussa nix.*

coelo solique redduntur. Ceterum adeo altae nives 11 premunt terram, gelu et perpetuo paene rigore constrictae, ut ne avium quidem feraeve ullius vestigium exstet. Obscura coeli verius umbra quam lux nocti similis premit terram, vix ut quae prope sunt conspici possint.

In hac tamen omnis humani cultus solitudine de- 13
stitutus exercitus, quicquid malorum tolerari potest, pertulit, inopiam, frigus, lassitudinem, desperationem. Multos exanimavit rigor insolitus nivis; multorum adus- 13
sit pedes; plurimorum oculis praecipue perniciabilis fuit. Fatigati quippe in ipso gelu deficientia corpora sternebant: quae cum moveri desissent, vis frigoris ita adstringebat, ut rursus ad surgendum conniti non possent. A commilitonibus torpentes excitabantur: 14
neque aliud remedium erat, quam ut ingredi cogerentur. Tum demum vitali calore moto, membris aliquis redibat vigor. Si qui tuguria barbarorum adire po- 15
tuerunt, celeriter refecti sunt. Sed tanta caligo erat, ut aedificia nulla alia res quam fumus ostenderet. Illi 16
nunquam ante in terris suis advena viso, cum armatos repente conspicerent, exanimati metu, quicquid in tuguriis erat afferebant, ut corporibus ipsorum parceretur orantes. Rex agmen circumibat pedes, iacentes 17
quosdam erigens, et alios, cum aegre sequerentur, adminiculo corporis sui excipiens. Nunc ad prima

---

11) Fl. transp. *vestigium ullius.*

13) optt. Codd. *insolitos.* — Fl. Leid. Voss. 1. 2. P. B. 2. *fatigatis;* Pal. 2. *deficienti corpore.* — Schmied. et Koken reiecta vulgata locum ita constituunt: *multorum adussit pedes; plurimorum oculos. Praecipue pernicialis fuit fatigatis: quippe in ipso gelu etc.* in quo secuti sunt Cod. Theocr., qui solus legit *pernicialis,* (cf. Gronov. et Drakenb. ad Liv. XXVII, 23, 6.) et cum reliquorum plurimis *oculos* et *fatigatis;* consentit Censor in Seebod. Bibl. Crit. 1828. p. 70. — pro *conniti* optt. Codd. *contineri.*

14) P. transp. *calore vitali.*

signa. nunc in medium, nunc in ultimo agmine, itine-
18 ris multiplicato labore aderat. Tandem ad loca cultiora perventum est, commeatuque largo recreatus exercitus: simul et qui consequi non potuerant, in illa castra venerunt.

14 Inde agmen processit ad Caucasum montem, cuius dorsum Asiam perpetuo iugo dividit: hinc simul mare, quod Ciliciam subit, illinc Caspium fretum et amnem Araxem aliaque regionis Scythiae deserta spe-
20 otat. Taurus, secundae magnitudinis mons, committitur Caucaso, a Cappadocia se attollens Ciliciam praeterit
21 Armeniaeque montibus iungitur. Sic inter se iuga velut serie cohaerentia perpetuum habent dorsum, ex quo Asiae omnia fere flumina, alia in Rubrum alia in Caspium mare, alia in Hyrcanium et Ponticum deci-
22 dunt. XVII dierum spatio Caucasum superavit exercitus. Rupes in eo X in circuitu stadia complectitur, quatuor in altitudinem excedit, in qua vinctum Pro-
23 methea fuisse antiquitas tradit. Condendae in radicibus montis urbi sedes electa est. XII milibus seniorum Macedonum et praeterea militibus, quorum opera uti desisset, permissum in novam urbem considere. Hanc quoque Alexandriam incolae appellaverunt.

15 At Bessus, Alexandri celeritate perterritus, Diis patriis sacrificio rite facto, sicut illis gentibus mos est, IV.
cum amicis ducibusque copiarum inter epulas de bello
2 consultabat. Graves mero suas vires extollere, hostium nunc temeritatem nunc paucitatem spernere incipiunt.

---

17) Voss. 2. *ad ultima agminis.* Schmied. cum Cod. Theocr. *nunc in medio.*

18) Frsh. transp. *ad cultiora perventum loca.*

19) *Caucas.* sine *ad* F.

21) Frsh. *tot iuga* contra meliores Codd., idem *Hyrcanum.*

22) Voss. 2. *in altitudine;* Mer. omitt. *in* ante *circuitu.*

23) pro *seniorum* unus Ms. *servorum.*

1) *facto rite* transp. Voss. 2.

2) v. *incipiunt* abest a Freinsh. contra optt. Codd.

Praecipue Bessus, ferox verbis, et parto per scelus regno 3
superbus, ac vix potens mentis, dicere orditur, socordia Darii crevisse hostium famam. Occurrisse enim in 4
Ciliciae angustissimis faucibus, cum retrocedendo posset perducere incautos in loca naturae situ invia, tot fluminibus obiectis, tot montium latebris, inter quas deprehensus hostis, ne fugae quidem, nedum resistendi, occasionem fuerit habiturus. Sibi placere in Sog- 5
dianos recedere, Oxum amnem velut murum obiecturum hosti, dum ex finitimis gentibus valida auxilia concurrerent. Venturos autem Chorasmios et Dahas 6
Sacasque et Indos et ultra Tanaim amnem colentes Scythas, quorum neminem adeo humilem esse, ut humeri eius non possent Macedonis militis verticem aequare. Conclamant temulenti, unam hanc sententiam 7
salubrem esse: et Bessus circumferri merum largius iubet, debellaturus super mensam Alexandrum.

Erat in eo convivio Cobares, natione Medus, sed 16
magicae artis (si modo ars est, non vanissimi cuiusque ludibrium) magis professione quam scientia celeber, alioqui moderatus et probus. Is cum praefatus esset, 9
scire servo utilius esse parere dicto quam afferre consilium, cum illos, qui pareant, idem quod ceteros maneat, qui vero suadeant, proprium sibi periculum: po-

3) Frsh. omitt. *orditur.*

4) al. *natura et situ invia.*

5) Leid. transp. *placere sibi.*

7) Voss. 1. transp. *salubrem sententiam unam hanc.* — P. Fl. *debellaturis* — vulgo *super mensa;* cf. Curt. VI, 11, 27. VIII, 12, 17. Florus IV, 2. 69. al. et Theocr. *supra mensam.*

9) Voss. 2. Frob. *scire se;* Frsh. omitt. *esse* post *utilius,* et *sibi* post *proprium.* — idem *poculum ei;* in Codd. qbdd. inter vv. *periculum-poculum* lacuna est et aliquid excidisse videtur, unde quidam, in quibus Lunemannus, nomen *Bessi* inserunt.

10 oculum etiam, quod habebat in manu, tradidit. Quo accepto Cobares, Natura, inquit, mortalium hoc quoque nomine prava et sinistra dici potest, quod in suo
11 quisque negotio hebetior est, quam in alieno. Turbida sunt consilia eorum, qui sibi suadent. Obstat metus, aliis cupiditas, nonnunquam naturalis eorum, quae excogitaveris, amor. Nam in te superbia non cadit. Expertus es, unumquemque, quod ipse repererit, aut solum aut optimum ducere. Magnum onus
12 sustines capite, regum insigne. Hoc aut moderate perferendum est, aut, quod abominor, in te ruet. Consilio,
13 non impetu, opus est. Adiicit deinde, quod apud Bactrianos vulgo usurpabant, canem timidum vehementius latrare, quam mordere, altissima quaeque flumina minimo sono labi. Quae inserui, ut qualiscunque inter
14 barbaros potuit esse prudentia, traderetur. His audientium exspectationem suspenderat. Tum consilium aperit, utilius Besso, quam gratius. In vestibulo, inquit, regiae tuae velocissimus consistit rex. Ante ille
15 agmen, quam tu mensam istam, movebis. Nunc ab Tanai exercitum arcesses, et armis flumina oppones. Scilicet qua tu fugiturus es, hostis sequi non potest! Iter utrique commune est, victori tutius. Licet strenuum metum putes esse, velocior tamen spes est.
16 Quin validioris occupas gratiam, dedisque te? utcunque cesserit, meliorem fortunam deditus quam hostis

---

11) *turbida facta* vulg. et *aliis metus.* — Frsh. *cogitaveris.* — optt. Codd. *utrumque, quod ipse repereris, aut sol etc.*

12) Frsh. *regium ins.*

13) Voss. 2. pro *quaeque* et *minimo* exhib. *quoque-minori.*

14) vulgo *in his audientium suspensam dederat exspectationem sui,* et ita quidem Freinsh.; lect. Zumpt. est de coniect.; Codd. *in his audientium exspectationem sui spem dederat;* Fl Mod. all. *suspenderat exspectationem sui.* — plurr. Codd. opt. notae *consistat,* pro quo Voss. 2. *consisterit.*

15) al. omitt. *et armis.*

habiturus. Alienum habes regnum, quo facilius eo 17
careas. Incipies forsitan iustus esse rex, cum ipse
fecerit, qui tibi et dare potest regnum et eripere.
Consilium habes fidele, quod diutius exsequi superva- 18
cuum est. Nobilis equus umbra quoque virgae regi-
tur; ignavus ne calcari quidem concitari potest. Bes- 19
sus, et ingenio et multo mero ferox, adeo exarsit, ut
vix ab amicis, quo minus occideret eum, (nam
strinxerat quoque acinacem,) contineretur. Certe con-
vivio prosiluit haudquaquam potens mentis. Cobares
inter tumultum elapsus ad Alexandrum transfugit.

VII milia Bactrianorum habebat armata Bessus, 17
quae, quamdiu propter coeli intemperiem Indiam po-
tius Macedonas petituros crediderant, obedienter im-
perata fecerunt; postquam adventare Alexandrum
compertum est, in suos quisque vicos dilapsi, Bessum
reliquerunt. Ille cum clientium manu, qui non mu- 21
taverant fidem, Oxo amne superato, exustisque navi-
giis, quibus transierat, ne iisdem hostis uteretur, no-
vas copias in Sogdianis contrahebat.

Alexander Caucasum quidem, ut supra dictum est, 22
transierat, sed inopia frumenti prope ad famem ven-
tum erat. Succo ex sesama expresso haud secus 23
quam oleo artus perungebant. Sed huius succi duce-
nis quadragenis denariis amphorae singulae, mellis
denariis trecenis nonagenis, trecenis vini aestimaban-
tur; tritici nihil, aut admodum exiguum reperiebatur.
Siros vocabant barbari, quos ita sollerter abscondunt, 24

---

17) Codd. optt. fere omnes *incipiens*, quod unice verum et cum antecedd. arcte coniungendum esse puto.

19) Frsh. *e convivio* et *prosilivit*.

21) al. *clientium;* cf. Ruddim. I, 98. n. 34.

22) Fl. Leid. Voss. 1. 2. Theocr. F. B. 2. Mer. *quoque prope*, quod explicari possit, modo vv. *frumenti quoque* arctius coniungas et a ceteris sono saltem separes. — Fl. omitt. *ad* post *prope*.

ut, nisi qui defoderunt, invenire non possint: in his
conditae fruges erant. In quarum penuria milites flu-
25 viatili pisce et herbis sustinebantur. Iamque haec ipsa
alimenta defecerant; cum iumenta, quibus onera por-
tabant, caedere iussi sunt: horum carne, dum in Bac-
trianos perventum, traxere vitam.

18 Bactrianae terrae multiplex et varia natura est.
Alibi multa arbor et vitis largos mitesque fructus alit:
solum pingue crebri fontes rigant; quae mitiora sunt
frumento conseruntur, cetera armentorum pabulo ce-
27 dunt. Magnam deinde partem eiusdem terrae steriles
arenae tenent: squalida siccitate regio non hominem,
non frugem alit: cum vero venti a Pontico mari spi-
rant, quicquid sabuli in campis iacet converrunt. Quod
ubi cumulatum est, magnorum collium procul species
28 est, omniaque pristini itineris vestigia intereunt. Ita-
que qui transeunt campos navigantium modo noctu
sidera observant, ad quorum cursum iter dirigunt,
et propemodum clarior est noctis umbra, quam lux.
29 Ergo interdiu invia est regio, quia nec vestigium, quod
sequantur, inveniunt, et nitor siderum caligine abscon-
ditur. Ceterum si quos ille ventus, qui a mari exo-
30 ritur, deprehendit, arena obruit. Sed qua mitior terra
est, ingens hominum equorumque multitudo gignitur.
31 Itaque Bactriani equites XXX milia expleverant. Ipsa
Bactra, regionis eius caput, sita sunt sub monte Pa-
rapamiso. Bactrus amnis praeterit moenia. Is urbi
et regioni dedit nomen.

19 Hic regi stativa habenti nuntiatur ex Graecia Pe-
loponnesiorum Laconumque defectio. Nondum enim
victi erant, cum proficiscerentur tumultus eius prin-
cipia nuntiaturi. Et alius praesens terror affertur,
Scythas, qui ultra Tanaim amnem colunt, adventare,
Besso ferentes opem. Eodem tempore, quae in gente

---

24) Frsh. *in iis.*
27) *nec frugem* Voss. 2.
32) Frsh. *Peloponnensium.*

Ariorum Caranus et Erigyius gesserant, perferuntur. Commissum erat proelium inter Macedones Ariosque. 33
Transfuga Satibarzanes barbaris praeerat: qui cum pugnam segnem utrimque aequis viribus stare vidisset, in primos ordines adequitavit, demtaque galea, inhibitis qui tela iaciebant, si quis viritim dimicare vellet, provocavit ad pugnam, nudum se caput in certamine habiturum. Non tulit ferociam barbari ducis Erigyius, 34
gravis quidem aetate, sed et animi et corporis robore nulli iuvenum postferendus. Is galea demta canitiem ostentans, Venit, inquit, dies, quo aut victoria, aut morte honestissima, quales amicos et milites Alexander habeat, ostendam. Nec plura elocutus equum in 35
hostem egit. Crederes imperatum, ut acies utraeque tela cohiberent. Protinus certe recesserunt, dato libero spatio, intenti in eventum non duorum modo sed etiam suae sortis, quippe alienum discrimen secuturi. Prior 36
barbarus emisit hastam, quam Erigyius modica capitis declinatione vitavit, atque ipse infestam sarissam, equo calcaribus concito, in medio barbari gutture ita fixit, ut per cervicem emineret. Praecipitatus ex equo bar- 37
barus adhuc tamen repugnabat. Sed ille extractam e vulnere hastam rursus in os dirigit. Satibarzanes manu complexus, quo maturius interiret, ictum hostis adiuvit. Et barbari, duce amisso, quem magis necessitate 38
quam sponte secuti erant, tunc haud immemores meritorum Alexandri, arma Erigyio tradunt. Rex his 39

---

33) Voss. 2. transp. *segnem pugnam.*

34) Codd. *dux illius exercitus gravis;* lect. Zumpt. de coni. est et videtur Zumptio deberi; vulgo item de coni. *dux exercitus Erigyius,* et ita quidem Frsh.; Theocr. *aetatis.* — pro *nulli-postpon.* Voss. 2. *nulli non praeferendus.*

36) Frsh. *at ipse.*

37) *praecip. equo* sine *ex* Voss. 2. — Frsh. *hastam* addit ante *manu;* F. transp. *manu hastam.*

38) Pal. *secuti tunc erant, haud.*

quidem laetus, de Spartanis haudquaquam securus,
magno tamen animo defectum eorum tulit, dicens, non
ante ausos consilia nudare, quam ipsum ad fines In-
40 diae pervenisse cognovissent. Ipse Bessum persequens
copias movit: cui Erigyius barbari caput, opimum belli
decus, praeferens occurrit.

20 Igitur Bactrianorum regione Artabazo tradita,
sarcinas et impedimenta ibi cum praesidio reliquit. V.
Ipse cum expedito agmine loca deserta Sogdianorum
2 intrat, nocturno itinere exercitum ducens. Aquarum,
ut ante dictum est, penuria prius desperatione quam
desiderio bibendi sitim accendit. Per CCCC stadia ne
3 modicus quidem humor exsistit. Arenas vapor aestivi
solis accendit: quae ubi flagrare coeperunt, haud se-
4 cus quam continenti incendio cuncta torrentur. Cali-
go deinde, immodico terrae fervore excitata, lucem
tegit: camporumque non alia quam vasti et profundi
5 aequoris species est. Nocturnum iter tolerabile vide-
batur, quia rore et matutino frigore corpora levaban-
tur. Ceterum cum ipsa luce aestus oritur, omnem-
que naturalem absorbet humorem siccitas; ora vis-
6 ceraque penitus uruntur. Itaque primum animi, deinde
corpora deficere coeperunt. Pigebat et consistere et
7 progredi. Pauci a peritis regionis admoniti praepararant
aquam. Haec paulisper repressit sitim: deinde cres-
cente aestu rursus desiderium humoris accensum est.
Ergo quicquid vini oleique erat oribus ingerebatur,
tantaque dulcedo bibendi fuit, ut in posterum sitis non
8 timeretur. Graves deinde avide hausto humore non

---

39) pro *defectum* vulgo ex emend. *defectionem;* al. *quoque defectum.*

40) Codd. optt. *cui Erigyius barbarici optimum* prob. Schmied.; Frsh. cum vulg. *cui Erig. spolia barbari ceu opimum;* Zumptius locum coniectura restituere conatus est.

6) al. omitt. *coeperunt* et exhib. *defecere.*

7) *oribus* est de coni. Zumptii; Codd. *hominibus.*

sustinere arma, non ingredi poterant; et feliciores videbantur, quos aqua defecerat, cum ipsi sine modo infusam vomitu cogerentur egerere. Anxium regem 9
tantis malis circumfusi amici, ut meminisset sui, orabant; animi sui magnitudinem unicum remedium deficientis exercitus esse: cum ex his, qui praecesserant 10
ad capiendum locum castris, duo occurrunt utribus aquam gestantes, ut filiis suis, quos in eodem agmine esse et aegre pati sitim non ignorabant, occurrerent.
Qui cum in regem incidissent, alter ex his, utre reso- 11
luto, vas, quod simul ferebat, implet, porrigens regi. Ille accipit; percontatus quibus aquam portarent, filiis ferre cognoscit. Tunc poculo pleno, sicut oblatum 12
est, reddito, Nec solus, inquit, bibere sustineo, nec tam exiguum dividere omnibus possum. Vos currite, et liberis vestris, quod propter illos attulistis, date.

Tandem ad flumen Oxum ipse pervenit prima fere 21
vespera. Sed exercitus magna pars non potuerat consequi: in edito monte ignes iubet fieri, ut hi, qui aegre sequebantur, haud procul castris ipsos abesse cognoscerent. Eos autem, qui primi agminis erant, 14
mature cibo ac potione firmatos, implere alios utres, alios vasa, quibuscunque aqua portari posset, iussit,

---

8) P. transp. *poterant ingredi.* — Voss. 2. *quum ipsis.*

9) al. omitt. *sui* post *meminesset*, male; vv. *ut mem. sui* verba amicorum ipsa sunt, quibuscum sequentia per epexegesin connectuntur.

10) Frsh. *iis*, itemque paullo post. — optt. Codd. *processerant;* cf. Drakenb. ad Liv. IX, 10, 7. et ad Silium Ital. XVII, 56. — pro *occurrerent* Heinsius *succurrerent;* vide praeter Snakenburg. ad h. l. Oudendorp. ad Caes. B. G. III, 4.

11) *soluto* Voss. 2. — Mod. Elz. alii *ille percontatus*; Mod. omitt. *aquam* ante *portarent*, Voss. 2. transp. *portar. aquam.*

12) P. scite transp. *omnibus dividere.*

13) Edd. qdd. *poterat.* — Frsh. *se abesse;* D. Pal. *si ipsos* unde elicias *se ipsos;* Edd. qdd. *eos.*

14) Edd. qdd. transp. *posset portari*; Frsh. *possit portari;* al. *portari possit.*

15 ac suis opem ferre. Sed qui intemperantius hauserant, intercluso spiritu exstincti sunt: multoque maior
16 horum numerus fuit, quam ullo amiserat proelio. At ille thoracem adhuc indutus, nec aut cibo refectus aut potu, qua veniebat exercitus, constitit: nec ante ad curandum corpus recessit, quam praeterierat agmen: totamque eam noctem cum magno animi motu perpe-
17 tuis vigiliis egit. Nec postero die laetior erat, quia nec navigia habebat, nec pons erigi poterat, circum amnem nudo solo et materia maxime sterili. Consilium igitur, quod unum necessitas subiecerat, init.
18 Utres quamplurimos stramentis refertos dividit. His incubantes transnavere amnem: quique primi transierant in statione erant, dum traiicerent ceteri. Hoc modo sexto demum die in ulteriore ripa totum exercitum exposuit.

22 Iamque ad persequendum Bessum statuerat progredi, cum ea, quae in Sogdianis erant, cognoscit. Spitamenes erat inter omnes amicos praecipuo honore
20 cultus a Besso. Sed nullis meritis perfidia mitigari potest: quae tamen minus in eo invisa esse poterat, quia nihil ulli nefastum in Bessum, interfectorem regis sui, videbatur. Titulus facinori speciosus praeferebatur, vindicta Darii: sed fortunam, non scelus, ode-
21 rat Bessi. Namque ut Alexandrum flumen Oxum superasse cognovit, Dataphernem et Catenem, quibus a Besso maxima fides habebatur, in societatem cogitatae

---

16) Frsh. *quam praeterierant, qui agmen sequebantur;* optt. Codd. omitt. *sequebantur*, pro quo Leid. Voss. 2. *ducebant*; F. *qui ultimi seq. agmen,* unde Zumptii in hoc loco constituendo audacia reprehendi possit.

17) al. *nulla navig.* — al. *circumquaque,* quocum consentit Pal. 1. omittendo *amnem;* Voss. 2. *nuda sterili humo* omisso *solo*; al. Edd. *materiae,* cf. supra ad c. 3, §. 8.

20) pro *nefastum* Pal. 1. *nefas.* — Frsh. *facinoris* et *oderant.*

21) Frsh. *nam.* — idem omitt, *cogitatae* contra optt. Codd.

rei asciscit. Illi promtius adeunt, quam rogabantur; assumtisque octo fortissimis iuvenibus talem dolum intendunt. Spitamenes pergit ad Bessum et, remotis 22
arbitris, comperisse ait se, insidiari ei Dataphernem et Catenem, ut vivum Alexandro traderent agitantes; a semet occupatos esse et vinctos teneri. Bessus tanto 23
merito, ut credebat, obligatus, partim gratias agit, partim avidus explendi supplicii adduci eos iubet. Illi 24
manibus sua sponte religatis a participibus consilii trahebantur: quos Bessus truci vultu intuens consurgit, manibus non temperaturus. Atque illi simulatione omissa circumsistunt eum, et frustra repugnantem vinciunt, direpto ex capite regio insigni, lacerataque veste, quam e spoliis occisi regis induerat. Ille Deos sui 25
sceleris ultores adesse confessus, adiecit, non Dario iniquos fuisse, quem sic ulciscerentur, sed Alexandro propitios, cuius victoriam semper etiam hostis adiuvisset. Multitudo an vindicatura Bessum fuerit, incer- 26
tum est, nisi illi, qui vinxerant, iussu Alexandri fecisse ipsos ementiti, dubios adhuc animi terruissent. In equum impositum Alexandro tradituri ducunt.

Inter haec rex, quibus matura erat missio, electis 27
DCCCC fere, bina talenta equiti dedit, pediti terna denarium milia; monitosque ut liberos generarent, remisit domum. Ceteris gratiae actae, quod ad reliqua belli navaturos operam pollicebantur. (Tum Bessus 28

---

et Edd. vett. — Voss. 2. transp. *dolum talem*. — pro *adeunt* Codd. optt. *addunt*, unde Heinsius: *se addunt*.

22) optt. Codd. omitt. *et* ante *vinctos*.

24) Frsh. *at illi*. — *regio ins.* est coniectura Frsh.; Codd. *regni*; ceterum omnes fere Codd. exhibent, *insigne*. — Frsh. contra optt. Codd. omitt. praepos. ante *spoliis*; Mod. *spolium*.

25) plurimi et optt. Codd. omisso *cuius* inserunt inter *propitios* et *victoriam* vocem *insecutos* et deinde habent *adiuvissent*.

26) Mer. *nisi qui* omisso *illi*; deinde plurr. Edd. *dubios animos*.

27) Frsh. transp. *equiti bina talenta*.

perducitur.) Perventum erat in parvulum oppidum: Branchidae eius incolae erant. Mileto quondam iussu Xerxis, cum e Graecia rediret, transierant, et in ea sede constiterant, quia templum, quod Didymeon ap-
29 pellatur, in gratiam Xerxis violaverant. Mores patrii nondum exoleverant, sed iam bilingues erant, paulatim a domestico externo sermone degeneres. Magno igitur gaudio regem excipiunt, urbem seque dedentes. Ille Milesios, qui apud ipsum militarent, convocari
30 iubet. Vetus odium Milesii gerebant in Branchidarum gentem. Proditis ergo, sive iniuriae sive originis meminisse mallent, liberum de Branchidis permittit arbi-
31 trium. Variantibus deinde sententiis, se ipsum consideraturum quod optimum factu esset, ostendit. Postero die occurrentibus, Branchidas secum procedere iubet. Cumque ad urbem ventum esset, ipse cum
32 expedita manu portam intrat. Phalanx moenia oppidi circumire iussa et dato signo diripere urbem, prodi-
33 torum receptaculum, ipsosque ad unum caedere. Illi inermes passim trucidantur, nec aut commercio linguae aut supplicum velamentis precibusque inhiberi crudelitas potest. Tandem, ut deiicerent, fundamenta murorum ab imo moliuntur, ne quod urbis vestigium
34 exstaret. Nemora quoque et lucos sacros non caedunt modo sed etiam exstirpant, ut vasta solitudo

---

28) P. transp. *erant incolae eius.*

29) optt. Codd. *exoluerant;* cf. Ruddim. Institt. I, 220, nota 92.; Voss. 1. D. Bong. *exsolverant*, quod probari potest, si lect. Voss. 2 B. 1. respicias, qui habent *patrios;* unde quis *exuerat* coniiciat. — Frsh. invitis optt. Codd. *externoque,* male; est enim *externo sermone* idem quod *per externum sermonem.* — al. *militabant.*

31) al. Edd. *quid. opt.* et *factum.*

33) vulgo cum Mod. et Bong. *supplicium*; cf. Ruddim. I, 98, not. 34.

34) Frsh. *nec mora: lucos quoque sacros;* sed Codd. *nec mora quoque lucos sacros,* unde Acidalius eam lect. coniecit, quam Zumptius in textum recepit. — Voss. 2. omitt. *modo.*

et sterilis humus, excussis etiam radicibus, linqueretur. Quae si in ipsos proditionis auctores excogitata 35
essent, iusta ultio esse, non crudelitas, videretur: nunc culpam maiorum posteri luere, qui ne viderant quidem Miletum, ideo et Xerxi non potuerant prodere.

Inde processit ad Tanaim amnem. Quo perductus 24
est Bessus non vinctus modo sed etiam omni velamento corporis spoliatus. Spitamenes eum tenebat collo inserta catena, tam barbaris quam Macedonibus gratum spectaculum. Tum Spitamenes, Et te, inquit, 37
et Darium, reges meos, ultus, interfectorem domini sui adduxi, eo modo captum, cuius ipse fecit exemplum. Aperiat ad hoc spectaculum oculos Darius. Exsistat ab inferis, qui illo supplicio indignus fuit, et hoc solatio dignus est. Alexander, multum collaudato 38
Spitamene, conversus ad Bessum, Cuius, inquit, ferae rabies occupavit animum tuum, cum regem de te optime meritum prius vincire, deinde occidere sustinuisti? Sed huius parricidii mercedem falso regis nomine persolvisti. Ibi ille, facinus purgare non ausus, 39
regis titulum se usurpare dixit, ut gentem suam tradere ipsi possit: qui si cessasset, alium fuisse regnum occupaturum. Et Alexander Oxathren, fratrem Darii, 40
quem inter corporis custodes habebat, propius iussit accedere, tradique Bessum ei, ut cruci affixum mutilatis auribus naribusque sagittis configerent barbari, asservarentque corpus, ut ne aves quidem contingerent. Oxathres cetera sibi curae fore pollicetur: aves 41
non ab alio, quam a Catene, posse prohiberi adiicit,

---

35) Frsh. *adeo Xerxi.*

36) Voss. 1. 2. D. cum Edd. vett. *productus.* — Voss. 2. transp. *inserta collo catena.*

39) Lugd. Amst. *posset,* Theocr. *traderet* omisso *posset.* — Schmied. ex Cod. Theocr. *usurpasse.*

40) Frsh. *at Alex.*

41) *ab alio melius* Mod. Amst. Lugd. al.

eximiam eius artem cupiens ostendere: namque adeo certo ictu destinata feriebat, ut aves quoque excipe-
42 ret. Nam si forsitan sagittandi tam celebri usu minus admirabilis videri ars haec possit, tamen ingens visentibus miraculum magnoque honori Cateni fuit.
43 Dona deinde omnibus, qui Bessum adduxerant, data sunt. Ceterum supplicium eius distulit, ut eo loco, in quo Darium ipse occiderat, necaretur.

25 Interea Macedones, ad petendum pabulum incomposito agmine egressi, a barbaris, qui de proxi- VI.
mis montibus decurrerunt, opprimuntur, pluresque
2 capti sunt quam occisi: barbari autem, captivos prae se agentes, rursus in montem recesserunt. XX milia latronum erant. Fundis sagittisque pugnam invadunt.
3 Quos dum obsidet rex, inter promtissimos dimicans sagitta ictus est, quae in medio crure fixa reliquerat
4 spiculum. Illum quidem maesti et attoniti Macedones in castra referebant: sed nec barbaros fefellit subductus ex acie: quippe ex edito monte cuncta prospexe-
5 rant. Itaque postero die misere legatos ad regem, quos ille protinus iussit admitti, solutisque fasciis magnitudinem vulneris dissimulans crus barbaris osten-
6 dit. Illi iussi considere affirmant, non Macedones, quam ipsos tristiores fuisse cognito vulnere ipsius: cuius si auctorem reperissent, dedituros fuisse; cum
7 Diis enim pugnare sacrilegos tantum. Ceterum se gentem in fidem dedere, superatos virtute illius. Rex, fide data et captivis receptis, gentem in deditionem
8 accepit. Castris inde motis lectica militari ferebatur,

42) Frsh. *nam etsi.* — *sagittandi* est coniectura nescio cuius; Codd. *sagittis.* — *ars haec* transp. Ld. Voss. 1. 2. *huius ars* Theocr. — Codd. pro *tamen* habent *tum.*

1) P. transp. *egressi inc. agm.* al. *ubi de prox.*

4) Voss. 2. *referunt.* — Frsh. post *ex acie* addit *rex.*

6) Frsh transp. *fuisse tristiores.*

7) al. *se gentemque.* — pro *virtute* optt. Codd. *vulnere.*

quam pro se quisque eques pedesque subire certa-
bant. Equites, cum quibus rex proelia inire solitus
erat, sui muneris id esse censebant: pedites contra,
cum saucios commilitones ipsi gestare assuevissent,
eripi sibi proprium officium tum potissimum, cum
rex gestandus esset, querebantur. Rex, in tanto utrius- 9
que partis certamine, et sibi difficilem, et praeteritis
gravem electionem futuram ratus, invicem subire eos
iussit.

Hinc quarto die ad urbem Maracanda perventum 26
est. LXX stadia murus urbis amplectitur; arx alio
cingitur muro. Ac praesidio urbi relicto, proximos 11
vicos depopulatur atque urit.

Legati deinde Abiorum Scytharum superveniunt,
liberi, ex quo decesserat Cyrus, tum imperata facturi.
Iustissimos barbarorum constabat: armis abstinebant,
nisi lacessiti: libertatis modico et aequali usu princi-
pibus humiliores pares fecerant. Hos benigne allo- 12
cutus, ad eos Scythas, qui Europam incolunt, Peni-
dam quendam misit ex amicis, qui denuntiaret his,
ne Tanaim amnem regionis iniussu regis transirent.
Eidem mandatum, ut contemplaretur locorum situm,
et illos quoque Scythas, qui super Bosporon colunt,
viseret. Condendae urbi sedem super ripam Tanais 13
elegerat, claustrum et iam perdomitorum, et quos

---

8) al. omitt. *contra*. — optt. Codd. *ipse-adsuevisset.*

9) Mer. transp. *certamine partis.* — Cod. Theocr. pro *praeteritis* habet *portantibus.*

10) Frsh. *nullo cing. muro;* olim Edd. *illius cing.*, Lect. Zumpt. est de coni. Heinsii. Codd. coniung. *cing. muro ac praesidio;* Frsh. omisit etiam particulam *a c.* — Voss. 2. *proximos inde.*

11) Frsh. *fecerunt.*

12) Frsh. contra optt. Codd. *denunt. iis.* — Frsh. cum vulg. *super Bosporo incolunt.*

13) Fl. *urbi,* quod Schmieder in textum recepit. — Fl. Leid. Voss. 1. cum Edd. vett. *eligeret;* Frob. Bas. *perdomituro,* quod fortasse is respiciat, qui lect. optt. Codd. Fl. Leid. Voss. 1. D. non reiicit, *et quod* exhibentium pro *et quos.*

deinde adire decreverat. Sed consilium distulit Sogdianorum nuntiata defectio, quae Bactrianos quoque
14 traxit. VII milia equitum erant, quorum auctoritatem ceteri sequebantur. Alexander Spitamenem et Catenem, a quibus ei traditus erat Bessus, haud dubius quin eorum opera redigi possent in potestatem, qui
15 novaverant res, iussit arcessi. At illi, defectionis, ad quam coercendam evocabantur, auctores, vulgaverant famam, Bactrianos equites a rege omnes ut occiderentur arcessi: idque imperatum ipsis, non sustinuisse tamen exsequi, ne inexpiabile in populares facinus admitterent. Non magis Alexandri saevitiam, quam Bessi parricidium, ferre potuisse. Itaque sua sponte iam motos metu poenae haud difficulter concitaverunt ad arma.

27 Alexander, transfugarum defectione comperta, Craterum obsidere Cyropolim iubet: ipse aliam urbem regionis eiusdem corona capit; signoque, ut puberes interficerentur, dato, reliqui in praedam cessere victoris: urbs diruta est, ut ceteri cladis eius exemplo
17 continerentur. Memaceni, valida gens, obsidionem, non ut honestiorem modo sed etiam ut tutiorem, ferre decreverant. Ad quorum pertinaciam mitigandam rex L equites praemisit, qui clementiam ipsius in deditos simulque inexorabilem animum in devictos
18 ostenderent. Illi nec de fide nec de potentia regis ipsos dubitare respondent, equitesque tendere extra munimenta urbis iubent: hospitaliter deinde exceptos

---

14) vulgo, etiam in Freinshemiana, post v. *potestatem* additur *coercendo eos* quod quum Frsh. damnaret, ut ex seqq. intrusum, Zumptius e textu eliminavit. — Edd. qdd. *qui moverant;* al. omitt. *res* post *novaverant.* — al. *arcessiri,* item paulo post.

15) Fl. Leid. Voss. 1. 2. cum Edd. vett. *fama.* — Voss. 2. *occiderent* et paullo post *admitteretur;* idem *iamque metu poenae motos.*

16) Voss. 2. *victoribus.* — Frsh. omitt. *eius* post *cladis.*

18) pro *potentia* Mod. *clementia.*

gravesque epulis et sommo intempesta nocte adorti interfecerunt. Alexander haud secus, quam par erat, 19
motus, urbem corona circumdedit, munitiorem, quam ut primo impetu capi posset. Itaque Meleagrum et Perdiccam in obsidionem iungit, Cyropolim, ut ante dictum est, obsidentes. Statuerat autem parcere urbi 20
conditae a Cyro, quippe non alium gentium illarum magis admiratus est, quam hunc regem et Semiramin, quos et magnitudine animi et claritate rerum longe emicuisse credebat. Ceterum pertinacia oppi- 21
danorum iram eius accendit. Itaque captam urbem diripi iussit et deleri. Tum Memacenis haud iniuria infestus ad Meleagrum et Perdiccam redit. Sed non 22
alia urbs fortius obsidionem tulit: quippe et militum promtissimi cecidere, et ipse rex ad ultimum periculum venit. Namque cervix eius saxo ita icta est, ut oculis caligine offusa collaberetur, ne mentis quidem compos; exercitus certe velut erepto eo ingemuit. Sed invictus adversus ea, quae ceteros terrent, non- 23
dum percurato vulnere acrius obsidioni institit, naturalem celeritatem ira concitante. Cuniculo ergo suffossa moenia ingens nudavere spatium, per quod irrupit, victorque urbem dirui iussit.

Hinc Menedemum cum III milibus peditum et 28
DCCC equitibus ad urbem Maracanda misit. Spita-

---

19) B. 2. Voss. 1. *in obsidione.*

20) Frsh. *in quis et magnitudinem animi et claritatem*; *quos* exhib. Codd. qdd., sed nullus, quod scio, omitt. praepos. *in.* — Mod. omitt. *credebat.*

21) Frsh. transp. *eius iram.* — vulgo *diripere iussit delectos Macedones haud iniuria infestos, et ad etc.*, ita quidem Frsh.; Codd. *diripi iussit delectae (delete) Macedones haud iniuria infestos ad;* Zumptiana lectio nititur coniectura Acidalii: *itaque ceptam urbem diripi iussit. Deleta, Memacenis haud iniuria infestus,* quam valde probat Raderus; Cod. Theocr. *diripi iussit ac delere.*

22) Voss 2. transp. *ita saxó.* — al. *offusis* contra Codd., 2 Codd. *confusa.*

menes transfuga, praesidio Macedonum inde deiecto,
muris urbis eius incluserat se, haud oppidanis consi-
lium defectionis approbantibus. Sequi tamen vide-
25 bantur, quia prohibere non poterant. Interim Alexan-
der ad Tanaim amnem redit et, quantum soli occupa-
verant castris, muro circumdedit. LX stadiorum urbis
murus fuit: hanc quoque urbem Alexandriam appellari
26 iussit. Opus tanta celeritate perfectum est, ut decimo
septimo die, quam munimenta excitata erant, tecta
quoque urbis absolverentur. Ingens militum certamen
inter ipsos fuerat, ut suum quisque munus (nam di-
27 visum erat) primus ostenderet. Incolae novae urbi
dati captivi, quos reddito pretio dominis liberavit,
quorum posteri nunc quoque non apud eos tam longa
aetate propter memoriam Alexandri exoleverunt.

28 At rex Scytharum, cuius tum ultra Tanaim im- VII.
perium erat, ratus eam urbem, quam in ripa amnis
Macedones condiderant, suis impositam esse cervici-
bus, fratrem Cathasim nomine cum magna equitum
manu misit ad diruendam eam, proculque amne sub-
2 movendas Macedonum copias. Bactrianos Tanais ab
Scythis, quos Europaeos vocant, dividit. Idem Asiam
3 et Europam finis interfluit. Ceterum Scytharum gens
haud procul Thracia sita ab Oriente ad Septentrio-
nem se vertit, Sarmatarumque, ut quidam credidere,
4 non finitima sed pars est. Rectam deinde regionem
aliam ultra Istrum iacentem colit: ultima Asiae, quae

---

23) pro *institit* Pal. 1. *incubuit.*

26) Frsh. *qua munim.*

27) B. 1. Voss. 2. omitt. *nondum*, pro quo optt. Codd. *non;* h. etiam l. al. *exoluerunt,* de quo iam pluries ad Ruddim. Institt. provocavi.

1) Frsh. omitt. *at.* — Fl. *diripiendam*, eodem ducere videntur Voss. 1. B. 1. *dirupendam.*

3) Voss. 2. omitt. vv. *sita ab oriente,* prob. Schmied.

4) Frsh. cum vulg *recta;* Codd. optt. *recta deinde regione*

Bactra sunt, stringit. Habitant quae Septentrioni propiora sunt; profundae inde silvae, vastaeque solitudines excipiunt: rursus quae et Tanaim et Bactra spectant humano cultu haud disparia sunt. Primus cum 5
hac gente non provisum bellum Alexander gesturus, cum in conspectu eius obequitaret hostis, adhuc aeger ex vulnere, praecipue voce deficiens, quam et modicus cibus et cervicis extenuabat dolor, amicos in consilium advocari iubet. Terrebat eum non hostis, sed iniqui- 6
tas temporis. Bactriani defecerant: Scythae etiam lacessebant: ipse non insistere in terra, non equo vehi, non docere, non hortari suos poterat. Ancipiti peri- 7
culo implicitus, deos quoque incusans, querebatur, se iacere segnem, cuius velocitatem nemo antea valuisset effugere: vix suos credere non simulari valetudinem.

Ita qui post Darium victum ariolos et vates con- 30
sulere desierat, rursus ad superstitionem, humanarum mentium ludibria, revolutus, Aristandrum, cui credulitatem suam addixerat, explorare eventum rerum sacrificiis iubet. Mos erat aruspicibus exta sine rege spectare, et quae portenderentur, referre. Inter 9
haec rex, dum fibris pecudum explorantur eventus latentium rerum, propius ipsum considere amicos iubet, ne contentione vocis cicatricem infirmam adhuc

---

alium. — Frsh. omitt. contra optt. Codd. *habitant*, et habet *proxima*, quod, ut lect. Zumpt., de coni. est; Codd. *propia*; sed nunc video Cod. Theocr. habere diserte *propiora*. — Frsh. *quae ad Tan.;* Fl. Leid. quaeque. — Mer. *ab humano cultu.*

5) Schmied. auct. Voss. 2. *primum;* damnat omnino vulgatam *primus.*

7) optt. Codd. scribunt *valetudinem;* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 189.

8) Frsh. *itaque* pro *ita.* — optt. Codd. *gentium*, et *ludibrio*, Mer. *ludibrium.*

9) vulgo *exploratur.* — optt. Codd. pro *propius* habent *prius*, et pro *considere* Pal. 1. *considerare.* — optt. Codd. ante *amicos* inserunt *deinde.*

rumperet. Hephaestio, Craterus et Erigyius erant
10 cum custodibus in tabernaculum admissi. Discrimen,
inquit, me occupavit meliore hostium, quam meo tem-
pore. Sed necessitas ante rationem est, maxime in
11 bello, quo raro permittitur tempora legere. Defecere
Bactriani, in quarum cervicibus stamus, et quantum
in nobis animi sit, alieno Marte experiuntur. Haud
dubia fortuna, si omiserimus Scythas ultro arma in-
ferentes, contempti ad illos, qui defecerunt, reverte-
12 mur: si vero Tanaim transierimus, et ubique invictos
esse nos Scytharum pernicie ac sanguine ostenderi-
mus, quis dubitabit parere etiam Europae victoribus?
13 Fallitur, qui terminos gloriae nostrae metitur spatio,
quod transituri sumus. Unus amnis interfluit, quem
14 si traiicimus, in Europam arma proferimus. Et quanti
aestimandum est, dum Asiam subigimus, in alio quo-
dammodo orbe tropaea statuere et, quae tam longo
intervallo natura videtur diremisse, una victoria subi-
15 to committere? At hercule si paululum cessaverimus,
in tergis nostris Scythae haerebunt. An soli sumus,
qui flumina transnare possumus? Multa in nosmetipsos
16 recident, quibus adhuc vicimus. Fortuna belli artem
victos quoque docet. Utribus amnem traiiciendi exem-
plum fecimus nuper: hoc, ut Scythae imitari nesciant,
17 Bactriani docebunt. Praeterea unus gentis huius exer-
citus adhuc venit, ceteri exspectantur. Ita bellum

---

10) Fl. Leid. Mod. Voss. 1. *quod raro*, Mod. *permittit*; Frsh. contra optt. Codd. *temp. eligere*; Codd. *tempore*.

11) Frsh. cum vulg. *haud dubie, si* contra auctor. Codd.

12) Fl. Leid. Ald. *dubitavit*. — Frsh. pro *parere*, quod auct. Codd. firmatur, *patere*; idem cum vulg. *Europam*; Codd. *Europen*; Zumpt. dedit coni. Tellieri.

13) Voss. 2. *spatium quoque*, ex quo aliquid extricari possit.

15) F. omitt. *nostris*. — Voss. 2. *at soli*.

16) P. omitt. *victos*, Voss. 2. pro *artem* habet *hostem*.

17) Frsh. transp. *adhuc exercitus*. — idem contra optt. Codd. *possemus*.

vitando alemus et, quod inferre possumus, accipere cogemur. Manifesta est consilii mei ratio. Sed an 18
permissuri sint mihi Macedones animo uti meo, dubito; quia ex quo hoc vulnus accepi, non equo vectus sum, non pedibus ingressus. Sed si me sequi vultis, 19
valeo, amici. Satis virium est ad toleranda ista; aut si iam adest vitae meae finis, in quo tandem opere melius exstinguar?

Haec quassa adhuc voce subdeficiens, vix proximis 31
exaudientibus, dixerat; cum omnes a tam praecipiti consilio regem deterrere coeperunt, Erigyius maxime, 21
qui haud sane auctoritate proficiens apud obstinatum animum, superstitionem, cuius potens non erat rex, incutere temptavit, dicendo, deos quoque obstare consilio, magnumque periculum, si flumen transisset, ostendi. Intranti Erigyio tabernaculum regis Aristander 22
occurrerat, tristia exta fuisse significans: haec ex vate comperta Erigyius nuntiabat. Quo inhibito, Alexander, 23
non ira solum sed etiam pudore confusus, quod superstitio, quam celaverat, detegebatur, Aristandrum vocari iubet. Qui ut venit, intuens eum, Non rex, in- 24
quit, sed privatus sum. Sacrificium ut faceres, mandavi; quid eo portenderetur, cur apud alium, quam apud me, professus es? Erigyius arcana mea et secreta, te prodente, cognovit. Quem certum mehercule habeo extorum interprete uti metu suo. Tibi autem 25
quietius, quam potest, denuntio, ipsi mihi indices, quid

---

18) Amst. *manif. igitur est.* — Frsh. *sint Maced.* omisso *mihi.*

20) vulgo *deficiens.*

23) Voss. 2. *affusus.*

24) Fl. Leid. Bong. *quod eo port.;* digna lectio, quae etiam in textum recipiatur. — Pal. 1. *confessus.* — pleraeque Edd. *interpretem metu suo.*

25) vulgo *tibi autem saepius quam potest,* Frsh. *tibi autem quam potest, denuntio,* omisso in utraque lectione v. *quietius*, quod Zumptius ex coniectura dedit; Codd. optt. *qui sepius;*

extis cognoveris, ne possis infitiari dixisse, quae dixe-
26 ris. Ille exsanguis attonitoque similis stabat, per metum etiam voce suppressa: tandemque eodem metu stimulante, ne regis exspectationem moraretur, Magni, inquit, laboris, non irriti, discrimen instare praedixi:
27 nec me ars mea quam benivolentia perturbat. Infirmitatem valetudinis tuae video, et quantum in uno te sit scio. Vereor, ne praesenti fortunae tuae sufficere
28 non possis. Rex iussum confidere felicitati suae remi-
29 sit. Sibi enim ad alia gloriam concedere deos. Consultanti inde cum iisdem, quonam modo flumen transirent, supervenit Aristander, non alias laetiora exta vidisse se affirmans, utique prioribus longe diversa; tum sollicitudinis caussas apparuisse, nunc prorsus egregie litatum esse.

30 Ceterum quae subinde nuntiata sunt regi, conti-
31 nuae felicitati rerum eius imposuerant labem. Menedemum, ut supra dictum est, miserat ad obsidendum Spitamenem, Bactrianae defectionis auctorem. Qui, comperto hostis adventu, ne muris urbis includeretur, simul fretus excipi posse, qua venturum scie-

---

Theocr. *quam citius potes.* — Bong. Voss. 1. *ipsi,* quod Zumptius Freinshemianae *ipse* non immerito praetulisse videtur, quamquam bene defendi possit *ipse.* — Frsh. *ex extis*, Voss. 2. *de.*

26) *prae metu* Pal. 1. — in vv. *nec me mea ars* Zumpt. secutus est Pal. 1. Elz.; *nec me ars mea* Amst. Lugd.; Fl. P. Mod. al. *nec me ars mea;* Voss. 1. Leid. *nec mea ars me;* Voss. 2. F. *nec tam mea ars* Theocr. *nec mea ars tam quam;* Frsh. *nec mea ars, quam benevolentia* (Fl. Voss. 1. *benivolentia*) *me perturbat;* Bong. et vulgo *magis perturb.*

27) Frsh. cum vulg. ponit voc. *non* post *ne.*

28) vv. *sibi enim etc.*, quas etiam vulgg. et Freinsh. habent, sunt de coni; Codd. *suae ad alia sibi ad gloriam concedere;* in antecedd. optt. Codd. et Edd. omitt. *remisit sibi enim.*

29) pro *inde* Frsh. *deinde*, Codd. *mihi.* — Pal. 1. D. *transiret.* — vulgo *aperuisse* ex Voss. 2.

30) Voss 2 transp *subinde quae.*

31) Fl. Leid. Voss. 1. Mod. Elz. alii *quem ventur.*

bat, consedit occultus. Silvestre iter aptum insidiis 32
tegendis erat: ibi Dahas condidit. Equi binos arma-
tos vehunt, quorum invicem singuli repente desiliunt:
equestris pugnae ordinem turbant. Equorum veloci- 33
tati par hominum pernicitas. Hos Spitamenes saltum
circumire iussos pariter et a lateribus, et a fronte, et
a tergo hosti ostendit. Menedemus undique inclusus, 34
ne numero quidem par, diu tamen restitit, clamitans,
nihil aliud superesse locorum fraude deceptis, quam
honestae mortis solatium ex hostium caede. Ipsum 35
praevalens equus vehebat, quo saepius in cuneos bar-
barorum effusis habenis evectus magna strage eos fu-
derat. Sed cum unum omnes peterent, multis vulne- 36
ribus exsanguis Hypsidem quendam ex amicis hortatus
est, ut in equum suum ascenderet et se fuga eriperet.
Haec agentem anima defecit, corpusque ex equo de-
fluxit in terram. Hypsides poterat quidem effugere, 37
sed amisso amico mori statuit. Una erat cura, ne inul-
tus occideret. Itaque subditis calcaribus equo in me-
dios hostes se immisit, et memorabili edita pugna
obrutus telis est. Quod ubi videre qui caedi supere- 38
rant, tumulum paulo quam cetera editiorem capiunt;
quos Spitamenes fame in deditionem subacturus obse-
dit. Cecidere eo proelio peditum II milia, CCC equi- 39
tes. Quam cladem Alexander sollerti consilio texit,
morte denuntiata his, qui ex proelio advenerant, si
acta vulgassent.

---

32) Frsh. *par est.* — Schmied. ex Theocr. *et equestr.;* al. *desilientes.*

33) Fl. *his-iussis;* Voss. 2. *hostem;* Ald. Frob. Col. *se ostendit.*

34) Frsh. contra optt. Codd. *restitit.*

35) Voss. . *effuderat eos* mut. ord.

37) P, B. 1. Pal. 1. *occideretur.*

38) Voss. 2. Elz. *caede supererant.*

39) Voss. 2. *hanc clad.* — Frsh. *iis* et *venerant.*

33 Ceterum cum animo disparem vultum diutius VIII.
ferre non posset, in tabernaculum super ripam
2 fluminis de industria locatum secessit. Ibi sine arbitris
singula animi consulta pensando noctem vigiliis extraxit, saepe pellibus tabernaculi allevatis, ut conspiceret hostium ignes, e quibus coniectare poterat, quanta
3 hominum multitudo esset. Iamque lux appetebat, cum
thoracem indutus procedit ad milites, tum primum
4 post vulnus proxime acceptum. Tanta erat apud eos
veneratio regis, ut facile periculi, quod horrebant,
5 cogitationem praesentia eius excuteret. Laeti ergo et
manantibus gaudio lacrimis, consalutant eum et quod
6 ante recusaverant bellum feroces deposcunt. Ille se
ratibus equitem phalangemque transportaturum esse
pronuntiat; super utres iubet nare levius armatos.
7 Plura nec dici res desideravit, nec rex dicere per va-
8 letudinem potuit. Ceterum tanta alacritate militum
rates iunctae sunt, ut in triduum ad XII milia effectae
sint. Iamque ad transeundum omnia aptaverant, cum
legati Scytharum XX, more gentis per castra equis
vecti, nuntiare iubent regi, velle ipsos ad eum man-
9 data perferre. Admissi in tabernaculum iussique considere in vultu regis defixerant oculos; credo quis,
magnitudine corporis animum aestimantibus, modicus
habitus haudquaquam famae par videbatur. Scythis
autem non, ut ceteris barbaris, rudis et inconditus
10 sensus est: quidam eorum sapientiam capere dicuntur,
11 quantamcunque gens capit semper armata. Sicque

---

1) vulgo *supra rip.*
2) *animi consilia* Amst.
3) Frsh. *lux apparebat.*
5) idem *prae gaudio.*
8) idem *nuntiari*, prob. Censore in Seeb. Bibl. Crit. 1828. p. 70.
9) Pal. 1. *in vultum.* — Frsh. *credo quia* contra optt. Codd.; Ald. *queis.* — *habitus* est emendatio Acidalii; Codd. *animus;* vulgo abiectum, etiam in Frsh.
11) Lunemann. corrigit citra necessitatem *sic quae,* explicans

locutos esse apud regem memoriae proditum est;
abhorrent forsitan moribus nostris, et tempora et in-
genia cultiora sortitis; sed ut possit oratio eorum
sperni, tamen fides nostra non debet: quae, utcunque
sunt tradita, incorrupta perferemus. Igitur unum ex 12
his maximum natu locutum accepimus:
Si dii habitum corporis tui aviditati animi parem 34
esse voluissent, orbis te non caperet; altera manu
Orientem, altera Occidentem contingeres, et hoc asse-
cutus scire velles, ubi tanti numinis fulgor conderetur.
Sic quoque concupiscis, quae non capis. Ab Europa 13
petis Asiam: ex Asia transis in Europam; deinde si
humanum genus omne superaveris, cum silvis et nivi-
bus et fluminibus ferisque bestiis gesturus es bellum.
Quid? tu ignoras arbores magnas diu crescere, una 14
hora exstirpari? Stultus est, qui fructus earum spectat,
altitudinem non metitur. Vide, ne dum ad cacumen
pervenire contendis, cum ipsis ramis, quos comprehen-
deris, decidas. Leo quoque aliquando minimarum 15
avium pabulum fuit; et ferrum rubigo consumit. Ni-
hil tam firmum est, cui periculum non sit etiam ab
invalido. Quid nobis tecum est? Nunquam terram 16
tuam attigimus. Qui sis, unde venias, licetne ignorare
in vastis silvis viventibus? Nec servire ulli possumus,
nec imperare desideramus. Dona nobis data sunt, ne 17

---

sic voculam: *quae cum ita sint;* paulo post idem cum Walchio Emendd. Livv. p. 47. pro *quae utcunque* emendat *qua* sc. *fide, utcunque etc.;* Bong. *qui.* — vulgo *abhorrentia;* mirum est, Codd. fere omnes, certe optt., habere *moribusque.* — Frsh. transp. *tradita sunt,* Voss. 2. omitt. *sunt.*

11) Frsh. *ita locut.*

12) Fl. Leid. Voss. 1. Pal. 1. D. Edd. vett. *aviditatis,* quod quum propius ad poetarum loquendi usum accedat, ab ipso Curtio proficisci puto; cf. Seyf. Gramm. Lat. §. 1974. Ruddim. Institt. II, 93, nota 54.

14) Voss. 1. D. Bong. *metit;* cf. Ruddim. I, 277. n. 64.

16) Mer. *liceretne.*

Scytharum gentem ignores, iugum, aratrum, hasta, sagitta, patera. His utimur et cum amicis et adversus
18 **inimicos. Fruges amicis damus boum labore quaesitas; patera cum his vinum diis libamus; inimicos sagitta eminus, hasta cominus petimus. Sic Syriae regem et postea Persarum Medorumque superavimus, patuit-**
19 **que nobis iter usque in Aegyptum. At tu, qui te gloriaris ad latrones persequendos venire, omnium gentium, quas adisti, latro es. Lydiam cepisti; Syriam occupasti; Persidem tenes; Bactrianos habes in potestate; Indos petisti; iam etiam ad pecora nostra avaras et insatiabiles manus porrigis. Quid tibi divitiis**
20 **opus est, quae esurire cogunt? Primus omnium satietate parasti famem! ut quo plura haberes, acrius,**
21 **quae non habes, cuperes. Non succurrit tibi, quamdiu circum Bactra haereas? dum illos subigis, Sogdiani bellare coeperunt. Bellum tibi ex victoria nascitur. Nam ut maior fortiorque sis quam quisquam, tamen alienigenam dominum pati nemo vult.**

35 **Transi modo Tanaim: scies, quam late pateant; nunquam tamen consequeris Scythas. Paupertas nostra velocior erit, quam exercitus tuus, qui praedam**
23 **tot nationum vehit. Rursus cum procul abesse nos credes, videbis in tuis castris. Eadem enim velocitate et sequimur et fugimus. Scytharum solitudines**
24 **Graecis etiam proverbiis audio eludi. At nos deserta**

---

17) Frsh. post *iugum* addit *boum*, non sine Codd. auctoritate; idem in seqq. *et sagitta et patera*, ut absit *hasta*, quod iam Schmied. textui vindicavit ex quinque Codd.

18) vulgo *cum iisdem* pro *his*. — B. 1. transp. *libamus Diis*.

20) *insatiabiles* est Acidalii coni.; Codd. *instabiles*, Theocr. *inaestimabiles*. — Frsh. ante *esurire* addit *te*.

21) Voss. 2. *bella receperunt*. — Bas. Col. transp. *nemo pati*.

22) Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. *pateat*.

23) Pal. 1. *credis*. — Frsh. omitt. *enim* post *eadem*. — *eludi. at nos* est lectio Pal. 1. B. 1.; *eludat nos* Fl. P. F. D. et eodem

et humano cultu vacua magis quam urbes et opulen-
tos agros sequimur. Proinde fortunam tuam pressis
manibus tene. Lubrica est, nec invita teneri potest.
Salubre consilium sequens quam praesens tempus
ostendit melius. Impone felicitati tuae frenos: facilius
illam reges. Nostri sine pedibus dicunt esse fortunam, 25
quae manus et pinnas tantum habet; cum manus por-
rigit, pinnas quoque comprehendere non sinit. Deni- 26
que si deus es, tribuere mortalibus beneficia debes,
non sua eripere: sin autem homo es, id quod es, sem-
per esse te cogita. Stultum est eorum meminisse,
propter quae tui oblivisceris. Quibus bellum non in- 27
tuleris, bonis amicis poteris uti. Nam et firmissima
est inter pares amicitia, et videntur pares, qui non
fecerunt inter se periculum virium. Quos viceris, 28
amicos tibi esse cave credas: inter dominum et ser-
vum nulla amicitia est: etiam in pace belli tamen
iura servantur. Iurando gratiam Scythas sancire ne 29
credideris: colendo fidem, iurant. Graecorum ista
cautio est, qui pacta consignant, et deos invocant: nos
religionem in ipsa fide novimus. Qui non reverentur
homines, fallunt deos. Nec tibi amico opus est, de
cuius benivolentia dubites. Ceterum nos et Asiae et 30
Europae custodes habebis: Bactra, nisi dividat Tanais,
contingimus: ultra Tanaim usque ad Thraciam coli-
mus: Thraciae Macedoniam coniunctam esse fama est.

---

ducunt vestigia Cod. Voss. 2., ex quo, facili coniectura, nova eaque elegans lectio hauriri possit.

24) optt. Codd. Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *regis,* quod probo.

25) Frsh. *pennas,* etiam paullo post; cf. Drakenb. ad Liv. XXI, 30, 8. — al. et Theocr. *patitur* pro *sinit.*

26) Leid. transp. *sua non.* — Voss. 2. omitt. *te* post *esse.*

27) Voss. 2. et Theocr. *obliviscaris.*

29) pro *sancire* Theocr. *servare.* — *pacta* est coni. Bongarsii; Codd. *facta* et *fata;* Frsh. cum Mod. *acta.*

30) optt. Codd. cum Edd. vett. *habes.* — iidem *Tanaim e t;* et *fama f e r t.*

Utrique imperio tuo finitimos, hostes an amicos velis esse considera.

36 Haec barbarus. Contra rex fortuna sua et con-
siliis eorum se usurum esse respondet. Nam et for- IX.
tunam, cui confidat, et consilium suadentium, ne quid
2 temere et audacter faciat, secuturum. Dimissisque
legatis, in praeparatas rates exercitum imposuit. In
proris clipeatos locaverat, iussos in genua subsidere,
3 quo tutiores essent adversus ictus sagittarum. Post
hos qui tormenta intenderent stabant, et ab utroque
latere et a fronte circumdati armatis. Reliqui, qui
post tormenta constiterant, remigem loricam indutum
4 scutorum testudine armati protegebant. Idem ordo in
illis quoque ratibus, quae equitem vehebant, servatus
est. Maior pars a puppe nantes equos loris trahebat.
At illos, quos utres stramento repleti vehebant, obie-
5 ctae rates tuebantur. Ipse rex cum delectis primus
ratem solvit, et in ripam dirigi iussit. Cui Scythae
admotos ordines equitum in primo ripae margine op-
ponunt, ut ne applicari quidem terrae rates possent.
6 Ceterum, praeter hanc speciem ripis praesidentis exer-
citus, ingens navigantes terror invaserat: namque
cursum gubernatores, cum obliquo flumine impellerentur, regere non poterant, vacillantesque milites, et ne excuterentur solliciti, nautarum ministeria turbaverant.
7 Ne tela quidem conati nisu vibrare poterant, cum prior
standi sine periculo, quam hostem incessendi cura es-

---

1) Frsh. pro *eorum* dedit auct. Pal. 1. Voss. 2. *suorum* quod etiam Theocr. habet. — pro *faciat* Pal. 1. *fiat*.

3) Pal. 1. B. 1. *armati*. — Fl. Leid. Th. Ald. *reliqui post eos qui tormenta;* Voss. 2. *post eos qui post torm.* — Frsh. contra optt. Codd. *lorica*.

4) Fl. Leid. Voss. 1. 2. — *ad illos-obiecta erat;* al. *erant*. — pro *stramento* Edd. qdd. *sarmento*, de quo vide Drakenb. ad Silium Ital. VII, 314.

7) Frsh. contra Mss. *nixu*, item postea; cf. Drakenborchium ad Silium Ital. II, 123. — pro *incessendi* Voss. 2. *lacessendi*.

set. Tormenta saluti fuerunt, quibus in confertos ac
temere se offerentes haud frustra excussa sunt tela.
Barbari quoque ingentem vim sagittarum infudere ra- 8
tibus. Vixque ullum fuit scutum, quod non pluribus
simul spiculis perforaretur.

Iamque terrae rates applicabantur, cum acies cli- 37
peata consurgit et hastas certo ictu, utpote libero ni-
su, mittit e ratibus. Et ut territos recipientesque
equos videre, alacres mutua adhortatione in terram
desiluere. Turbatis acriter pedem inferre coeperunt. 10
Equitum deinde turmae, quae frenatos habebant equos,
perfregere barbarorum aciem. Interim ceteri agmine
dimicantium tecti aptavere se pugnae. Ipse rex, quod 11
vigoris aegro adhuc corpori deerat, animi firmitate
supplebat. Vox adhortantis non poterat audiri, non-
dum bene obducta cicatrice cervicis, sed dimicantem
cuncti videbant. Itaque ipsi ducum fungebantur of- 12
ficio, aliusque alium adhortati in hostem salutis im-
memores ruere coeperunt. Tum vero non ora, non 13
arma, non clamorem hostium barbari tolerare potue-
runt, omnesque effusis habenis (namque equestris
acies erat) capessunt fugam. Quos rex, quamquam
vexationem invalidi corporis pati non poterat, per
LXXX tamen stadia insequi perseveravit. Iamque 14
linquente animo suis praecepit, ut donec lucis aliquid
superesset, fugientium tergis inhaererent: ipse exhau-
stis etiam animi viribus in castra se recepit, reliquum
substitit. Transierant iam Liberi Patris terminos; quo- 15
rum monumenta lapides erant crebris intervallis dispo-

---

8) Voss. 2. transp. *fuit ullum.*

9) al. *recip. se.* — al. *turbatisque.* Frsh. cum vulg. auct. Codd. *desiliere,* quod Zumptius, puto constantiae causa, emendavit in *desiluere;* cf. Ruddim. I, 257, n. 93.

11) Frsh. contra optt. Codd. *aegro-corpore.*

12) Frs. cum vulg. *itaque ipsi quidem;* sed hoc *quidem* est de coni.; Codd. *quod* et *quid.*

13) pro *vexationem* P. *iactationem.*

siti, arboresque procerae, quarum stipites hedera con-
16 texerat. Sed Macedonas ira longius provexit: quippe
media fere nocte redierunt, multis interfectis, pluribus
captis, equosque M et DCCC abegere. Ceciderunt
autem Macedonum equites LX, pedites C fere, mille
saucii fuerunt.

38 Haec expeditio deficientem magna ex parte Asiam
fama tam opportunae victoriae domuit. Invictos Scy-
thas esse crediderant; quibus fractis nullam gentem
Macedonum armis parem fore confitebantur. Itaque
Sacae misere legatos, qui pollicerentur, gentem im-
18 perata facturam. Moverat eos regis non virtus magis
quam clementia in devictos Scythas: quippe captivos
omnes sine pretio remiserat, ut fidem faceret, sibi
cum ferocissimis gentium de fortitudine, non de ira,
19 fuisse certamen. Benigne igitur exceptis Sacarum le-
gatis, comitem Excipinon dedit, adhuc admodum iu-
venem aetatis flore conciliatum sibi, qui cum specie
corporis aequaret Hephaestionem, ei lepore haud sane
20 virili par non erat. Ipse, Cratero cum maiore parte
exercitus modicis itineribus sequi iusso, ad Maracanda
urbem pervenit, ex qua Spitamenes, comperto eius
21 adventu, Bactra perfugerat. Itaque quatriduo rex lon-
gum itineris spatium emensus, pervenerat in eum lo-
cum, in quo, Menedemo duce, II milia peditum et
CCC equites amiserat. Horum ossa tumulo contegi
22 iussit, et inferias more patrio dedit. Iam Craterus,

---

16) Frsh. *in castra redierunt* contra optt. Codd. qui omittunt.

17) pro *imperata* Frsh. *mandata.*

19) Frsh. omitt. *adhuc* ante *admodum.* — idem omisso *ei* dedit *lepore haud sane illi par erat;* Zumptius Codd. secutus eam lectionem dedit, quam ipse Freinsh. etiam probarat; unum *ei* e particula *et,* quam Codd. optt. ante *lepore* inserunt, haustum de coni. addidisse videtur.

20) optt. Codd. omitt. *pervenit,* et pro *cognito,* quod Frsh. dedit, deinde habent *comperto.*

21) Voss. 2. transp. *contegi tumulo.*

cum phalange subequi iussus, ad regem pervenerat. Itaque ut omnes, qui defecerant, pariter belli clade premerentur, copias dividit. urique agros et interfici puberes iussit.

x. Sogdiana regio maiore ex parte deserta est: 39
octingenta fere stadia in latitudinem vastae solitudines tenent. Ingens spatium rectae regionis est, per 2
quam amnis, Polytimedum vocant incolae, fertur torrens. Eum ripae in tenuem alveum cogunt; deinde caverna accipit et sub terram rapit. Cursus absconditi 3
indicium est aquae meantis sonus, cum ipsum solum, sub quo tantus amnis fluit, ne modico quidem resudet humore. Ex captivis Sogdianorum ad regem XXX 4
nobilissimi, corporum robore eximio, perducti erant: qui ut per interpretem cognoverunt, iussu regis ipsos ad supplicium trahi, carmen laetantium modo canere, tripudiisque et lasciviori corporis motu gaudium quoddam animi ostentare coeperunt. Admiratus rex, tantas 5
magnitudine animi oppetere mortem, revocari eos iussit, causam tam effusae laetitiae, cum supplicium ante oculos haberent, requirens. Illi, si ab alio oc- 6
ciderentur, tristes morituros fuisse respondent; nunc a tanto rege, victore omnium gentium, maioribus suis redditos, honestam mortem, quam fortes viri voto quoque expeterent, carminibus sui moris laetitiaque celebrare. Tum rex, Quaero itaque, an vivere veli- 7
tis non inimici mihi, cuius beneficio victuri estis? Illi, 8

---

2) vulgo *fertur. Torrentem eum.*

3) Voss. 2. *modicum-humorem;* cf. Drakenb. ad Liv. XXII, 1, 8. et ad Silium Ital. II, 455. Ruddim. II, 158, n. 10.

4) Frsh. pro *modo* contra optt. Codd. *more*, quae nihil inter se differre docet Gronov. ad Liv. XXVII, 4, 13.

5) Cod. Theocr. *tanta laetitia et magnitudine animi.*

6) Codd. turbant, quorum optimi habent *redditis* et *celebrarent.*

8) Frsh. *inimicos ei, sed bello lacessitos hostes;* Zumpt. secutus est Voss. 1. qui tamen omissa in margine ita

nunquam se inimicos hosti fuisse respondent. Si quis ipsos beneficio quam iniuria experiri maluisset, certa-
9 turos fuisse, ne vincerentur officio. Interrogatique, quo pignore fidem obligaturi essent? vitam, quam acciperent, pignori futuram esse dixerunt: reddituros, quandoque repetisset. Nec promissum fefellerunt. Nam qui remissi domos ierant, fide continuere populares; quattuor, inter custodes corporis retenti, nulli Macedonum in regem caritate cesserunt.

40 In Sogdianis Peucolao cum tribus milibus peditum (neque enim maiori praesidio indigebat) relicto, Bactra pervenit. Inde Bessum Ecbatana duci iussit,
11 interfecto Dario poenas capite persoluturum. Iisdem fere diebus Ptolemaeus et Menidas peditum tria milia
12 et equites mille adduxerunt, mercede militaturos. Alexander quoque ex Lycia cum pari numero peditum et D equitibus venit. Totidem ex Syria Asclepiodorum sequebantur: Antipater Graecorum VIII milia, in quis
13 DC equites erant, miserat. Itaque exercitu aucto, ad ea, quae defectione turbata erant, componenda processit, interfectisque consternationis auctoribus quarto die ad flumen Oxum perventum est. Hic, quia limum
14 vehit, turbidus semper, insalubris est potui. Itaque

---

explet, ut conveniat cum Leid., et Theocr. quorum lectionem non improbem: *se inimicos ei, sed bello lacessitos se inimicos hosti fuisse.*

9) Frsh. contra optt. Codd. *interrogantique.* — Leid. Voss. 2. *redituros;* Cod. Theocr. *quandocunque.* — Frsh. addit praepos. *in fide* contra optt. Codd. et Edd. vett.; utrumque bene, modo verbum *continere* recto sensu capias, quem explicuit Drakenb. ad Liv. XXXIX, 28, 2. neque tamen cum nostro loco componi omnino potest Liv. XXX, 20, 5, *magis metu, quam fide, continere.*

13) Voss. 2. *ex defectione;* al. *praecessit.* — Frsh. *et* (quod optt. Codd. omitt. *insalubris est potu;* Zumpt. *potui* hausit, ex Theocr.; Codd. Fl. Leid. *potus.*

puteos miles coeperat fodere. Nec tamen humo alte egesta exsistebat humor; cum in ipso tabernaculo regis conspectus est fons, quem quia tarde notaverant, subito exstitisse finxerunt. Rexque ipse credi voluit, deorum donum id fuisse. Superatis deinde amnibus 15
Ocho et Oxo, ad urbem Marginiam pervenit. Circa eam VI oppidis condendis electa sedes est: duo ad Meridiem versa, quatuor spectantia Orientem, modicis inter se spatiis distabant, ne procul repetendum esset mutuum auxilium. Haec omnia sita sunt in editis col- 16
libus, tum velut freni domitarum gentium, nunc originis suae oblita serviunt, quibus imperaverunt.

Et cetera quidem pacaverat rex. Una erat pe- 41
XI. tra, quam Arimazes Sogdianus cum XXX milibus armatorum obtinebat, alimentis ante congestis, quae tantae multitudini vel per biennium suppeterent. Petra 2
in altitudinem XXX eminet stadia, circuitu C et L complectitur. Undique abscisa et abrupta semita perangusta aditur. In medio altitudinis spatio habet spe- 3
cum, cuius os artum et obscurum est; paulatim deinde ulteriora panduntur; ultima etiam altos recessus habent. Fontes per totum fere spatium manant, e quibus collatae aquae per prona montis flumen emittunt. Rex, 4
loci difficultate spectata, statuerat inde abire; cupido deinde incessit animo, naturam quoque fatigandi. Prius tamen quam fortunam obsidionis experiretur, 5
Cophen (Artabazi hic filius erat) misit ad barbaros, qui suadeet, ut dederent rupem. Arimazes loco fre-

---

14) Voss. 2. transp. *puteos itaque.* — al. *subito exivisse et exisse.* — Frsh. *donum dei.* — nihil vos moveat optt. Codd. etiam Th. lectio *stadiis* pro *spatiis;* etiam alias haec vocabula confunduntur; cf. Liv. XXV, 38, 1. ibique interpp.

2) Voss. 2. *in altitudine*, et *eminebat.* — Frsh. *abscissa*, de quo pluries iam monui.

3) Voss. 2. D. Mer. *ad ulteriora*; deinde idem Voss. 2. P. *habet.* — Frsh. contra optt. Codd. pro *spatium* habet *specum.*

4) Pal. 1. omitt. *animo.*

tus superbe multa respondit, ad ultimum, an Alexan-
6 der volare posset? interrogat. Quae nuntiata regi sic
accendere animum, ut adhibitis, cum quibus consultare
erat solitus, indicaret insolentiam barbari, eludentis
ipsos, quia pinnas non haberent Se autem proxima
nocte effecturum, ut crederet Macedones etiam volare.
7 Trecentos, inquit, pernicissimos iuvenes ex suis quis-
que copiis perducite ad me, qui per calles et paene
8 invias rupes domi pecora agere consueverant. Illi
praestantes et levitate corporum et ardore animorum
strenue adducunt, quos intuens rex, Vobiscum, inquit,
o iuvenes, et mei aequales, urbium invictarum ante
munimenta superavi, montium iuga perenni nive ob-
ruta emensus sum, angustias Ciliciae intravi, Indiae
sine lassitudine vim frigoris sum perpessus. Et mei
9 documenta vobis dedi, et vestra habeo. Petra, quam
videtis, unum aditum habet, quem barbari obsident,
cetera negligunt: nullae vigiliae sunt, nisi quae castra
10 nostra spectant. Invenietis viam, si sollerter rimati
fueritis aditus ferentes ad cacumen. Nihil tam alte na-
tura constituit, quo virtus non possit eniti. Experien-
do quae ceteri desperaverunt, Asiam habemus in po-
11 testate. Evadite in cacumen, quod cum ceperitis,
candidis velis signum mihi dabitis: ego copiis admo-
12 tis hostem in nos a vobis convertam. Praemium erit
ei, qui primus occupaverit verticem, talenta X, uno
minus accipiet, qui proximus ei venerit, eademque ad

---

5) Voss. 2. *superbia*, quo aliorum etiam Codd., *superbie* et *superbiae* exhibentium, vestigia ducere videntur. — Frsh. *possit*; al. inserunt *etiam*.

6) vulgo *illudentis*; cf. Drakenb. ad Liv. XL, 5, 7. — Frsh. *pennas*; cf. supra cap. 8. §. 25. — al. *crederent*.

7) Frsh. *consueverint*; Mer. *consueverunt*.

8) Frsh. *vestri*.

10) Fl. Leid. Voss. 1. D. *desperaverint*.

11) Voss. 2. transp. *admotis copiis*.

decem homines servabitur portio. Certum autem ha-
beo, vos non tam liberalitatem intueri meam, quam
voluntatem.

His animis regem audierunt, ut iam cepisse ver- 12
ticem viderentur. Dimissique ferreos cuneos, quos
inter saxa defigerent, validosque funes parabant. Rex 14
circumvectus petram, qua minime asper ac praeru-
ptus aditus videbatur, secunda vigilia, quod bene ver-
teret, ingredi iubet. Illi, alimentis in biduum sumptis,
gladiis modo atque hastis armati subire coeperunt.
Ac primo pedibus ingressi sunt: deinde ut in praerupta 15
perventum est, alii manibus eminentia saxa complexi
levare semet; alii adiectis funium laqueis evasere,
cum cuneos inter saxa defigerent, gradus subinde quis
insisterent. Diem inter metum laboremque consumse-
runt. Per aspera nisis duriora restabant, et crescere 16
altitudo petrae videbatur. Illa vero miserabilis erat
facies, cum ii, quos instabilis gradus fefellerat, ex
praecipiti devolverentur. Mox eadem in se patienda
alieni casus ostendebat exemplum. Per has tamen 17
difficultates enituntur in verticem montis, omnes fati-
gatione continuati laboris affecti, quidam mulcati par-
te membrorum; pariterque eos et nox et somnus
oppressit. Stratis passim corporibus in inviis et in 18
asperis saxorum, periculi instantis obliti in lucem
quieverunt: tandemque velut ex alto sopore excitati,
occultas subiectasque ipsis valles rimantes, ignari in
qua parte petrae tanta vis hostium condita esset, fu-
mum specus infra se ipsos evolutum notaverunt. Ex 19

---

12) optt. Codd. *accipiat.* — al. *ceterum autem iubeo.*

14) *circumv. petra* Fl. Leid. Bong.

15) Frsh *levavere.* — idem transp. *quis gradus subinde;* Heumannus v. *gradus* pro glossa habet.

16) Frsh. *enixis.*

17) Frsh. contra optt. Codd. *multati* quod V, 5, 14. suum locum obtinet, neque tamen huic loco convenit; cf. Lipsius ad Tacit. Annall. I, 32. Gronov. ad Liv. XL. 7, 4. al. *mutilati.*

quo intellectum, illam hostium latebram esse. Itaque hastis imposuere quod convenerat signum; totoque e numero duos et XXX in ascensu interisse agnoscunt.

43 Rex non cupidine magis potiundi loci, quam vice eorum, quos ad tam manifestum periculum miserat, sollicitus, toto die cacumina montis intuens restitit. Noctu demum, cum obscuritas conspectum oculorum
21 ademisset, ad curandum corpus recessit. Postero die nondum satis clara luce primus vela, signum capti verticis, conspexit. Sed ne falleretur acies, dubitare cogebat varietas coeli, nunc internitente lucis fulgore, nunc condito. Verum ut liquidior lux apparuit coelo,
22 dubitatio exempta est; vocatumque Cophen, per quem barbarorum animos tentaverat, mittit ad eos, qui moneret, nunc saltem salubrius consilium inirent: sin autem fiducia loci perseverarent, ostendi a tergo iussit,
23 qui ceperant verticem. Cophes admissus suadere coepit Arimazi petram tradere, gratiam regis inituro, si tantas res molientem in unius rupis obsidione haerere non coëgisset. Ille, ferocius superbiusque quam an-
24 tea locutus, abire Cophen iubet. At is prensum manu barbarum rogat, ut secum extra specum prodeat: quo impetrato, iuvenes in cacumine ostendit, eiusque superbiae haud immerito illudens, pinnas habere ait
25 milites Alexandri. Iamque e Macedonum castris signo-

---

19) Frsh. *interiisse cognoscunt.*

20) Frsh. contra optt. Codd. *vicem;* Codd. Theocr. *vitae.*

21) turbant h. l. etiam optt. Codd. *tunc intern.* exhibentes, et *conditi.*

22) P. transp. *inirent cons.*

23) Amst. *traderet.* — iterum turbant optt. Codd. qui habent *inituri.*

24) Frsh. contra auct. Codd. *prehensum;* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 141. et Goerenz ad Cicer. de Legg. p. 98. *apprehensum* B. 1. — optt. Codd. *eius superb.* omissa enclit. *que.* — Frsh. h. etiam loco *pennas,* et transp. *pennas ait habere.*

rum concentus et totius exercitus clamor audiebatur.
Ea res, sicut pleraque belli vana et inania, barbaros
ad deditionem traxit. Quippe occupati metu pauci-
tatem eorum, qui a tergo erant, aestimare non pote-
rant. Itaque Cophen (nam trepidantes reliquerat) 26
strenue revocant, et cum eo XXX principes mittunt,
qui petram tradant, et ut incolumibus abire liceat,
paciscantur. Ille quamquam verebatur, ne conspecta 27
iuvenum paucitate deturbarent eos barbari, tamen et
fortunae suae confisus, et Arimazi superbiae infensus,
nullam se conditionem deditionis accipere respondit.
Arimazes, desperatis magis quam perditis rebus, cum 28
propinquis nobilissimisque gentis suae descendit in ca-
stra: quos omnes verberibus affectos sub ipsis radici-
bus petrae crucibus iussit affigi. Multitudo deditiorum 29
incolis novarum urbium cum pecunia capta dono data
est: Artabazus in petrae regionisque, quae apposita
esset ei, tutela relictus.

---

26) al. omitt. *ut* ante *incolum.* — Voss. 2. *incolumes.*
29) Frsh. scribit *dedititiorum,* male, cf. Nolten. Lex. Ant. p. 14. seq. al. *deditorum.* — al. *tutela.*

Q. CURTII RUFI

DE

GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONUM

LIBER VIII.

ARGUMENTUM.

(1) Alexander divisis copiis rebelles persequitur: Spitamenes cum exulibus Bactrianis, assumptis in auxilium Dahis et Massagetis, Attinam praefectum Macedonum in insidias perductum interficiunt, sed a Cratero adventante opprimuntur. Alexander Maracanda redit, ibique legationes Scytharum audit, Phrataphernem regem Chorasmiorum in fidem accipit. Inde Bazaira proficiscitur, (2) ubi in maximis vivariis cum toto exercitu venatur, et leonem ipse solus occidit, quod ne posthac facere possit, decreto Macedonum sancitur. (3) Maracanda reversus Clitum Artabazi iam senioris loco provinciae Bactrianae praefuturum, priusquam dimitteret, sollemni convivio adhibet. Ibi multa de se gloriatus Philippi rerum gestarùm gloriam elevat. (4) Qua re irritatus Clitus non modo defendere Philippum, sed ipsius etiam Alexandri actis illudere coepit, (5) nec dum abstrahitur a convivis linguae parcit, quin etiam aperta convicia iacit. Exiluit Alexander raptaque lancea, frustra retinentibus amicis, in vestibulum procurrit et egredientem Clitum transfixit. (6) Subita poenitentia percitus semetipse interimere conatur. prohibitis per triduum inclusus et ad moriendum obstinatus iacet, donec milites vi irrumpentes ut vivere velit precibus cogunt. (7) Dimisso Hephaestione ad commeatum parandum, et

satrapa in locum Cliti constituto Amynta, ipse Xenippa proficiscitur. Bactriani exules pugna cum Amynta facta pelluntur, veniam tamen defectionis impetrant. Alexander in regionem, quae Nautaca appellatur, pervenit, cuius aditum Sysimithres praefectus muniverat. Perrupit tamen rex, sed cum voragines superandae etiam essent, (9) Oxarten misit, qui Sysimithri persuaderet, ut petram traderet. Diu cunctatus Sysimithres regis potestati sese permisit, et imperium recepit. (10) Inde ceteros rebelles cum equitibus tanta celeritate persecutus est, ut plerique pueri nobiles deficerent: unus Philippus pedibus cursum regis aequavit pugnavitque fortiter, sed fusis hostibus propter nimiam contentionem virium illico collapsus exstinctus est. Item Erigyius, vetus dux, morbo decessit. (11) Priusquam rex Dahas, apud quod versari Spitamenem comperetat, peteret, ille ab uxore sua perpetuam fugam aegre ferente interficitur. (12) Cuius caput afferens mulier spe praemiorum ab Alexandro accipiendorum excidit. (13) Dahae Artaphernem tradunt, seque ipsi regis potestati submittunt. Satraparum in suis cuiusque provinciis iniuriae vindicantur. (14. 15.) Exeunte hieme (*post initium a. a. Chr. nat. 328.*) Alexander regionem, quae Gabaza appellatur, aditurus a tam atroci tempestate opprimitur ac frigore, ut mille homines interierint, exercitus tamen a Sysimithre opportune adiuvatur. Sagorum (*ignotae nationis*) regio vastatur. (16) Inde ad eam regionem venit, cui Oxyartes praeerat, qui cum regis fidei sese permisisset, convivium apparat, in quo Alexander Roxanes, illius filiae, amore ita capitur, ut iustis nuptiis eam sibi adiungat uxorem.

(17) Tota provincia pacata, (*Bactra reversus*) cum cogitationes ad bellum Indicum vertisset, triginta milia militum e Persis conscribi iussit, ipse etiam Persarum more non a barbaris solum, sed a Macedonibus adorari voluit. (18) Itaque in sollemnibus epulis, cum rex discessisset, ex composito Cleo Siculus convivas hortari coepit, ut Alexandrum divinis honoribus colerent. (19) Respondet illi pro ceteris Callisthenes Olynthius gravi ac salsa oratione, (20) qua consensu plurimorum approbata, rex aegre ferens ab incepto desistit, ceterum Polypercontem (*Leonnatum tradit Arrianus 4, 12*) quod barbaros humi procumbentes irrisit, graviter castigat. (21) Puerorum regiorum (*P a g e s Galli et nostri Gallorum imitatores appellant*) coniuratio fit, cuius initium ex eo, quod rex Hermolaum verberibus affici iusserat. Huic iniuriam conquerenti persuadet Sostratus ut de rege occidendo coniurent. Assumptis septem aliis (*quatuor Arriano auctore*) rem callide instituunt, (22) sed cum in eo essent, ut facinus perpetrarent, admonitione cuiusdam

anus fatidicae Alexander eorum insidiis subtrahitur. (23) Et illi quidem rem differunt, sed Epimenes, unus ex coniuratis, repente mutatus Eurylocho fratri quid pararetur indicat, qui eadem nocte cum illo in regiam accurrit remque defert ad Alexandrum. Coniurati comprehensi vinciuntur. (24) Advocato consilio, producti sine mora confitentur, et Hermolaus, cur facinus suscepisset dicere iussus, regis crudelitatem accusat; (25) superbiam etiam et studium morum peregrinorum exprobrat. (26) 27. 28.) Defendit se rex, et primum crudelitatis, deinde avaritiae ac superbiae crimen refellit, ostenditque quantopere rebus ipsorum conducat, Iovis se filium a barbaris credi, metu denique supplicii propinquos reorum liberat. (29) Poena irrogatur damnatis, sumitur etiam de Callisthene, quod pueros regis odio implesse dicebatur.

(30) *Vere exeunte a. a. Chr. nat. 328.* Bactris movet in Indiam. Eius terrae situs, amnes, coelum describuntur, (31) fructus recensentur, de hominum moribus, (32) imprimis de regum luxuriae exponitur, (33) singulares opiniones sapientum ceteraque instituta gentis traduntur. (34) Indorum eis Indum reguli occurrunt sese dedentes, quibus in fidem receptis, rex, Hephaestione cum parte copiarum recto itinere ad Indum conpontemque in eo faciendum praemisso, ipse praeter Choen amnem (*hodie Cabul*) proficiscens gentes imperium detrectantes aggreditur, et primam quidem urbem vi captam diruit. (35) Mox ad Nysam urbem venit noctu: incolae post brevem obsidionem sese dedunt, deo apud ipsos nato confidentes. (36) Rex cum toto exercitu per nemora dissoluto in honorem Liberi Patris plures dies festos agit. (37) Inde ad regionem Daedala et urbem Acadira (*Arriano non memoratas*) pervenit, ab incolis desertas; divisis copiis multae urbes expugnantur: Coeno in obsidione urbis Beirae (*apud Arrianum τὰ Βάζιρα vocatur*) relicto, Alexander Mazagas venit, urbem altissima fossa muroque munitam. Quae munimenta dum perlustrat vulneratus dolorem magno animo fert. (38) Repletis fossis, cum machinae admoverentur, Cleophis regina urbem seque dedit et veniam impetrat.

(39) Mox Polypercon Noram capit (τὰ Ὦρα apud Arrianum) Alexander Aornin petram, hinc Indo flumine, hinc altis voraginibus circumdatam, oppugnare statuit. Voragines explentur, (40) ipse rex cum leviter armatis per rupes amni impendentes in verticem nititur, sed incepto desistere cogitur. (41) Veruntamen pertinacia eius victi barbari petram noctu deserunt effusa fuga. Inde Alexander, pulsis qui itinera obsidebant Indis, Ecbolima venit, (42) hinc ad eum locum, ubi pons in Indo flumine praeparatus erat. Omphis, rex inter Indum et Hydaspen

amnes, Alexandro occurrit, se suaque fidei eius permittens. (43) Alexander eum et restituit in regnum et regium nomen Taxilen sumere iubet, dona etiam, quae ipsi obtulerat, multiplicata reddit, murmurantibus quibusdam Macedonum. (44) Abisares, ultra Hydaspen regulus, (*Arrianus montanorum Indorum dicit*) legatis missis, sese dedit. Barzaentes et Gamaxus rebelles vincti adducuntur. Porus autem clarissimus in ea regione rex, spreta deditione, in ulteriore Hydaspis ripa cum exercitu consederat, Macedones transitu prohibiturus. (45) Et amnis profundus et armati ripae praesidentes terrent Macedones, quorum iuvenes nunnulli, blandiente successu temerarii facti, ab Indis opprimuntur. (46) Nihilo minus Alexander tempestate adiutus clam hostibus amnem traiicit. (47) Quo comperto Porus primum equites et quadrigas agmini appropinquanti obiicit, sed curruum auxilium irritum fit (48) Tum elephantos peditesque inducit. Alexander cum ducibus copiarum quid fieri vellet imperasset, ipse primus cum equitatu rem gerit. (49) Indi turbati ac disiecti pugnant, maximum certamen circa Porum ipsum et elephantos consistit. (50) Ceteris elephantis in fugam aversis, Porus destitutus pertinaciter tamen de suo dimicat, donec et ipse fugere coactus, acceptis multis vulneribus, in terram delapsus capitur. (51) Cuius animi magnitudinem Alexander admiratus eum inter amicos recipit, et ampliore etiam regno, quam habuerat, donat.

1. Alexander maiore fama quam gloria in ditio- 1
nem redacta petra, cum propter vagum hostem
spargendae manus essent, in tres partes divisit exer-
citum. Hephaestionem uni, Coenon alteri duces de-
derat: ipse ceteris praeerat. Sed non eadem mens om- 2
nibus barbaris fuit. Armis quidam subacti; plures
ante certamen imperata fecerunt, quibus eorum, qui
in defectione perseveraverant, urbes agrosque iussit
attribui. At exules Bactriani cum DCCC Massageta- 3
rum equitibus proximos vicos vastaverunt. Ad quos
coercendos Attinas, regionis eius praefectus, CCC
equites, insidiarum, quae parabantur, ignarus, eduxit.
Namque hostis in silvis, quae erant forte campo iun- 4

3) Frsh. transp. *equitibus Massag.* contra Voss. 1. 2. Bong.

etae, armatum militem condidit, paucis propellentibus pecora, ut improvidum ad insidias praeda perduceret.
5 Itaque incomposito agmine solutisque ordinibus Attinas praedabundus sequebatur; quem praetergressum silvam, qui in ea consederant, ex improviso adorti,
6 cum omnibus interemerunt. Celeriter ad Craterum huius cladis fama perlata est; qui cum omni equitatu supervenit: et Massagetae quidem iam refugerant, Dahae mille oppressi sunt; quorum clade totius re-
7 gionis finita defectio est. Alexander quoque, Sogdianis rursus subactis, Maracanda repetit. Ibi Berdes, quem ad Scythas super Bosporum colentes miserat,
8 cum legatis gentis occurrit. Phrataphernes quoque, qui Chorasmiis praeerat, Massagetis et Dahis regionum confinio adiunctus, miserat, qui facturum impe-
9 rata pollicerentur. Scythae petebant, ut regis sui filiam matrimonio sibi iungeret: si dedignaretur affinitatem, principes Macedonum cum primoribus suae gentis connubio coire pateretur: ipsum quoque regem
10 venturum ad eum pollicebantur. Utraque legatione benigne audita, Hephaestionem et Artabazum opperiens, stativa habuit: quibus adiunctis, in regionem, quae appellatur Bazaira, pervenit.

2 Barbarae opulentiae in illis locis haud ulla sunt maiora indicia, quam magnis nemoribus saltibusque
12 nobilium ferarum greges clusi. Spatiosas ad hoc eligunt silvas, crebris perennium aquarum fontibus amoenas; muris nemora cinguntur, turresque habent ve-
13 nantium receptacula. Quatuor continuis aetatibus intactum saltum fuisse constabat; quem Alexander cum toto exercitu ingressus, agitari undique feras iussit.
14 Inter quas cum leo magnitudinis rarae ipsum regem

---

5) P. transp. *sequeb. praedabundus.* — *in eam* Fl. Leid. D.
8) vulgo *adiunctis.* — pro *imperata* Voss. 2. *mandata.*
11) Frsh. cum vulg. *clausi;* cf. Meursius in Crit. Arnob. II, 12. Seyf. Lat. Gramm. §. 1695. n. 25. et Tom. I, p. 354.

invasurus incurreret, forte Lysimachus, qui postea regnavit, proximus Alexandro, venabulum obiicere ferae coeperat. Quo rex repulso et abire iusso, adiecit, tam a semet uno quam a Lysimacho leonem
interfici posse. Lysimachus enim quondam cum ve- 15
naretur in Syria, occiderat quidem eximiae magnitudinis feram solus, sed laevo humero usque ad ossa laceratus ad ultimum periculi pervenerat. Id ip-
sum exprobrans ei rex, fortius, quam locutus est, 16
fecit. Nam feram non excepit modo, sed etiam uno
vulnere occidit. Fabulam, quae obiectum leoni a rege 17
Lysimachum temere vulgavit, ab eo casu, quem supra
diximus, ortam esse crediderim. Ceterum Macedones, 18
quamquam prospere eventu defunctus erat Alexander, tamen scivere gentis suae more, ne pedes venaretur,
aut sine delectis principum atque amicorum. Ille, IV 19
milibus ferarum deiectis, in eodem saltu cum toto exercitu epulatus est.

Inde Maracanda reditum est: acceptaque aetatis 3
excusatione ab Artabazo, provinciam eius destinat
Clito. Hic erat, qui apud Granicum amnem nudo 20
capite regem dimicantem clipeo suo texit, et Rhosacis manum capiti regis imminentem gladio amputavit: vetus Philippi miles, multisque bellicis operibus cla-
rus. Hellanice, quae Alexandrum educaverat, soror 21
eius, haud secus quam mater a rege diligebatur. Ob has causas validissimam imperii partem fidei eius tu-
telaeque commisit. Iamque iter parare in posterum 22
iussus, sollemni et tempestivo adhibetur convivio. In quo rex cum multo incaluisset mero, immodicus aestimator sui, celebrare quae gesserat coepit, gravis

14) Cod. Theocr. *quam Clito ante.*
15) Frsh. omitt. *equidem.*
18) optt. Codd. *morem.* — iidem *nam ut pedes;* et *haud sine.*
22) *gravis esse* pro *etiam* Voss. 2. Pal. 1.

etiam eorum auribus, qui sentiebant vera memorari.
23 Silentium tamen habuere seniores, donec Philippi res orsus obterere nobilem apud Chaeroneam victoriam sui operis fuisse iactavit, ademtamque sibi malignitate
24 et invidia patris tantae rei gloriam. Illum quidem, seditione inter Macedones milites et Graecos mercenarios orta, debilitatum vulnere, quod in ea consternatione acceperat, iacuisse, non alias quam simulatione mortis tutiorem: se corpus eius protexisse clipeo suo,
25 ruentesque in illum sua manu occisos. Quae patrem nunquam aequo animo esse confessum, invitum filio debentem salutem suam. Itaque post expeditionem, quam sine eo fecisset ipse in Illyrios, victorem scripsisse se patri, fusos fugatosque hostes, nec affuisse
26 usquam Philippum. Laude dignos esse, non qui Samothracum initia viserent, cum Asiam uri vastarique oporteret, sed eos, qui magnitudine rerum fidem antecessissent.

4 Haec et his similia laeti audiere iuvenes, ingrata senioribus erant, maxime propter Philippum, sub quo
28 diutius vixerant: cum Clitus, ne ipse quidem satis sobrius, ad eos, qui infra ipsum cubabant, conversus, Euripidis retulit carmen, ita ut sonus magis, quam
29 sermo exaudiri posset a rege, que significabatur, male instituisse Graecos, quod tropaeis regum dumtaxat nomina inscriberent: alieno enim sanguine partam gloriam intercipi. Itaque rex, cum suspicaretur malignius habitum esse sermonem, percontari proximos
30 coepit, quid ex Clito audissent. Et illis ad silendum

25) Voss. 2. *patremque.* — vulgo *Illyricos.* — Frsh. *affuisse unquam.*

26) P. transp. *antecess. fidem;* Voss. 2. B. 2. omitt. *fidem.*

28) Frsh. contra optt. Codd. *Tum Clitus.*

29) Frsh. *inscriberentur* contra optt. Codd. — Voss. 2. transp. *quum rex.*

30) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ad silentium.*

obstinatis, Clitus paulatim maiore voce Philippi acta bellaque in Graecia gesta commemorat, omnia praesentibus praeferens. Hinc inter iuniores senesque or- 31
ta contentio est; et rex, velut patienter audiret, quis Clitus obterebat laudes eius, ingentem iram conceperat. Ceterum cum animo videretur imperaturus, si 32
finem procaciter orto sermoni Clitus imponeret, nihil eorum omittente, magis exasperabatur. Iamque Clitus 33
etiam Parmenionem defendere audebat, et Philippi de Atheniensibus victoriam Thebarum praeferebat excidio, non vino modo, sed etiam animi prava contentione provectus. Ad ultimum, Si moriendum, inquit, est 34
pro te, Clitus est primus: at cum victoriae arbitrium agis, praecipuum ferunt praemium, qui procacissime patris tui memoriae illudunt. Sogdianam regionem 35
mihi attribuis, totiens rebellem, et non modo indomitam, sed quae ne subigi quidem possit. Mittor ad feras bestias, praecipitia ingenia sortitas Sed quae ad me pertinent transeo. Philippi milites spernis, 36
oblitus, nisi hic Atharrias senex iuniores pugnam detrectantes revocasset, adhuc nos circa Halicarnassum haesuros fuisse. Quomodo igitur Asiam etiam cum 37
istis iunioribus subiecisti? Verum est, ut opinor, quod avunculum tuum in Italia dixisse constat, ipsum in viros incidisse, te in feminas.

Nihil ex omnibus inconsulte ac temere iactis re- 5
gem magis moverat, quam Parmenionis cum honore mentio illata. Dolorem tamen rex pressit, contentus

---

31) Mod. *senioresque.* — Frsh. mavult e Msto. *orta contentione rex.*

32) F. *ut finem.* — *eo remittente* Frsh. e coni. Acidalii.

34) Codd. turbant; optt. eorum *at victoriae arbitrium magis praecipuum;* Mod. cum vulg. *at victoriae maius praemium.*

37) Frsh. *quomodo ergo.* — Mod. omitt. *tuum;* optt. Codd. *in Italiam.*

38) vulgo *actis* pro *iactis.*

39 iussisse ut convivio excederet. Nec quicquam aliud
adiecit, quam forsitan eum, si diutius locutus foret,
exprobraturum sibi fuisse vitam a semetipso datam:
40 hoc enim superbe saepe iactasse. Atque illum cun-
etantem adhuc surgere, qui proximi ei cubuerant, in-
iectis manibus, iurgantes monentesque conabantur ab-
41 ducere. Clitus cum abstraheretur, ad pristinam vio-
lentiam ira quoque adiecta, suo pectore tergum illius
esse defensum; nunc, postquam tanti meriti praeterie-
rit tempus, etiam memoriam invisam esse proclamat.
42 Attali quoque caedem obiiciebat, et ad ultimum Iovis,
quem patrem sibi Alexander assereret, oraculum elu-
dens, veriora se regi, quam patrem eius, respondisse
43 dicebat. Iam tantum irae conceperat rex, quantum
vix sobrius ferre potuisset. Enimvero olim mero sen-
44 sibus victis, ex lecto repente prosiluit. Attoniti ami-
ci, ne positis quidem, sed abiectis poculis, consurgunt,
in eventum rei, quam tanto impetu acturus esset, in-
45 tenti. Alexander, rapta lancea ex manibus armigeri,
Clitum adhuc eadem linguae intemperantia furentem
percutere conatus, a Ptolemaeo et Perdicca inhibetur.
46 Medium complexi et obluctari perseverantem mora-
bantur; Lysimachus et Leonnatus etiam lanceam ab-
47 stulerant. Ille militum fidem implorans, comprehendi
se a proximis amicorum, quod Dario nuper accidisset,
exclamat, signumque tuba dari, ut ad regiam armati
48 coirent, iubet. Tum vero Ptolemaeus et Perdiccas
genibus advoluti orant, ne in tam praecipiti ira per-
severet, spatiumque potius animo det: omnia postero
die iustius executurum. Sed clausae erant aures, ob-
49 strepente ira. Itaque impotens animi procurrit in re-

41) vulgo *vinolentiam.* — Frsh. *praeteriit.*
43) Voss. 2. *prosilivit;* cf. Ruddim. Institt. I, 257. n. 93.
48) *spatium* sine enclit. *que* Voss. 2.
49) optt. Codd. *obstrepentes.* — Frsh. contra eosdem Codd. *percurrit.* — idem *iis.*

giae vestibulum, et vigili excubanti hasta ablata, con-
stitit in aditu, quo necesse erat his, qui simul coena-
verant, egredi. Abierant ceteri. Clitus ultimus sine 50
lumine exibat. Quem rex, quisnam esset? interrogat.
Eminebat etiam in voce sceleris, quod parabat, atro-
citas. Et ille iam non suae sed regis irae memor, 51
Clitum esse, et de convivio exire respondit. Haec 52
dicentis latus hasta transfixit: morientisque sanguine
aspersus, I nunc, inquit, ad Philippum et Parmenio-
nem et Attalum.

II. Male humanis ingeniis natura consuluit, quod 6
plerumque non futura sed transacta perpendimus.
Quippe rex, postquam ira mente decesserat, etiam
ebrietate discussa, magnitudinem facinoris sera aesti-
matione perspexit. Videbat tunc immodica libertate 2
abusum, sed alioquin egregium bello virum et, nisi
erubesceret fateri, servatorem sui occisum. Detesta-
bile carnificis ministerium occupaverat rex, verborum
licentiam, quae vino poterat imputari, nefanda caede
ultus. Manabat toto vestibulo cruor paulo ante con- 3
vivae: vigiles attoniti et stupentibus similes procul
stabant, liberioremque poenitentiam solitudo excipie-
bat. Ergo hastam ex corpore iacentis evulsam retor- 4
sit in semet; iamque admoverat pectori cum advolant
vigiles, et repugnanti e manibus extorquent, alleva-
tumque in tabernaculum deferunt. Ille humi prostra- 5
verat corpus, gemitu eiulatuque miserabili totam per-

---

51) Voss. 2. transp. *irae regis.* — Cod. Theocr. al. *Clitum se esse.*

1) al. *consulit.* — Voss. 2. *plerique.*

2) Voss. 2. *servat-suum.*

3) pro *excipiebat*, firmatum consentiente auctoritate Codd., Frsh. *exciebat*, quod praefert Censor in Bibl. Crit. Hild. 1828. p. 70. Cod. Theocr. *sequebatur.* — paullo ante Voss. 2. omitt. *vigiles.*

5) Voss. 2. *constraverat.* — idem cum Th. *ululatuque.* — Frsh. *tota personante regia;* Zumpt secutus est Voss. 2; *tota personans regia* optt. Codd. cum Edd. vett.

sonans regiam. Laniare deinde os unguibus, et cir-
cumstantes rogare, ne se tanto dedecori superstitem
6 esse paterentur. Inter has preces tota nox extracta
est. Scrutantemque, num ira deorum ad tantum nefas
actus esset, subit anniversarium sacrificium Libero
Patri non esse redditum statuto tempore. Itaque, in-
ter vinum et epulas caede commissa, iram dei fuisse
7 manifestam. Ceterum magis eo movebatur, quod om-
nium amicorum animos videbat attonitos: neminem
cum ipso sociare sermonem postea ausurum: vivendum
esse in solitudine velut ferae bestiae, terrenti alias, alias
8 timenti. Prima deinde luce tabernaculo corpus, sicut
adhuc cruentum erat, iussit inferri. Quo posito ante
ipsum, lacrimis obortis, Hanc, inquit, nutrici meae
gratiam retuli, cuius duo filii apud Miletum pro mea
gloria occubuere mortem, hic frater, unicum orbitatis
9 solatium, a me inter epulas occisus est! Quo nunc se
conferet misera? Omnibus eius unus supersum, quem
solum aequis oculis videre non poterit. Et ego ser-
vatorum meorum latro revertar in patriam, ut ne
dextram quidem nutrici sine memoria calamitatis eius
10 offerre possim? Et cum finis lacrimis querelisque non
fieret, iussu amicorum corpus ablatum est. Rex tri-
11 duum iacuit inclusus Quem ut armigeri corporisque
custodes ad moriendum obstinatum esse cognoverunt,
universi in tabernaculum irrumpunt, diuque precibus
ipsorum reluctatum aegre vicerunt, ut cibum caperet.

---

6) Frsh. *in has prec.* — *exacta est* contra optt. Codd. — pro *num* Voss. 2. *an.* — pro *actus* D. *ictus*, quod quamquam manifesto scribae errori originem debet, tamen aliquo modo explicari potest. — vulgo *stato temp.*

7) Theocr. *commovebatur.* — idem *timenti alias terrentique.*

8) Voss. 2. omitt. *adhuc* post *sicut.* — idem pro *posito* habet *composito.* — al. omitt. *mortem* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 1075 et 1614.; Voss. 2. Theocr. *occub. in hostem.*

11) Voss. 2. Theocr. *triduo.* — idem *diu* sine enclit. *que.*

Quoque minus caedis puderet, iure interfectum Clitum 12
Macedones decernunt, sepultura quoque prohibituri, ni
rex humari iussisset.

Igitur decem diebus maxime ad confirmandum pu- 7
dorem apud Maracanda consumtis, cum parte exercitus
Hephaestionem in regionem Bactrianam misit, commea-
tus in hiemem paraturum. Quam Clito autem destina- 14
verat provinciam, Amyntae dedit: ipse Xenippa per-
venit. Scythiae confinis est regio, habitaturque pluribus
ac frequentibus vicis, quia ubertas terrae non indige-
nas modo detinet, sed etiam advenas invitat. Bactria- 15
norum exulum, qui ab Alexandro defecerant, recepta-
culum fuerat. Sed postquam regem adventare com-
pertum est, pulsi ab incolis II milia fere et quingenti
congregantur. Omnes equites erant, etiam in pace la- 16
trociniis assueti: tum ferocia ingenia non bellum modo
sed etiam veniae desperatio efferaverat. Itaque ex
improviso adorti Amyntam, praetorem Alexandri, diu
anceps proelium fecerant: ad ultimum DCC suorum 17
amissis, quorum CCC hostis cepit, dedere terga victo-
ribus, haud sane inulti, quippe LXXX Macedonum in-
terfecerunt, praeterque eos CCC et L saucii facti
sunt. Veniam tamen etiam post alteram defectionem 18
impetraverunt.

His in fidem acceptis, in regionem, quam Nauta- 8
ca appellant, rex cum toto exercitu venit. Satrapes
erat Sysimithres, duobus ex sua matre filiis genitis;

12) al. cum Theocr. inserunt *dicentes* ante *Macedones*. — idem Theocr. *humare*.

16) Voss. 2. Theocr. *vehemens desperatio*. — idem *fecerunt*.

17) idem Voss. 2. transp. *sunt facti*.

19) Voss. 2. omitt. praepos. *ex* ante *sua matre*, male; nam in hunc participii usum ea cadere nequunt, quae Grammatici de participiis *natus*, *genitus*, *ortus* etc. adiectivorum loco positis tradunt, velut Nolten. Lex. Antib. p. 1583. Seyf. Gramm. Lat. §. 2829. Krebs Anleit. §. 597. fine.

quippe apud eos parentibus stupro coire cum liberis
20 fas est. Is armatis popularibus, fauces regionis, qua
in artissimum cogitur, valido munimento sepserat.
Praeterfluebat torrens amnis; tergo petra claudebat:
21 hanc manu perviam incolae fecerant. Sed aditus specus accipit lucem, interiora, nisi illato lumine, obscura sunt. Perpetuus cuniculus iter praebet in campos,
22 ignotum nisi indigenis. At Alexander, quamquam angustias naturali situ munitas valida manu barbari tuebantur, tamen arietibus admotis munimenta, quae manu adiuncta erant, concussit, fundisque et sagittis propugnantium plerosque deiecit: quos ubi dispersos fugavit, ruinas munimentorum supergressus ad petram
23 admovit exercitum. Ceterum interveniebat fluvius, coëuntibus aquis ex superiore fastigio in vallem: magnique operis videbatur tam vastam voraginem exple-
24 re. Caedi tamen arbores et saxa congeri iussit: ingensque barbaros pavor, rudes ad talia opera, concusserat, excitatam molem subito cernentes.
9 Itaque rex ad deditionem metu posse compelli ratus, Oxarten misit nationis eiusdem, sed ditionis suae,
26 qui suaderet duci, ut traderet petram. Interim ad augendam formidinem et turres admovebantur, et excussa tormentis tela micabant. Itaque verticem petrae, omni
27 alio praesidio damnato, petiverunt. At Oxartes trepidum diffidentemque rebus suis Sysimithrem coepit hortari, ut fidem quam vim Macedonum mallet experiri, neu moraretur festinationem victoris exercitus in Indiam tendentis: cui quisquis semet offerret, in

---

20) *sepserant*, quod Frsh. dedit, est de coni.; Codd. *sepserat*. — Frsh. contra optt. Codd. addit *a tergo*, quod tamen Theocr. habet.

21) Fl. Leid. Th. *aditu*. — optt. Codd. pro *obscura sunt* exhibent *obsunt*.

22) Frsh. *munitas ac validas*. — optt. Codd. etiam Theocr. *superegressus*. — Voss. 2. *movit*.

26) Frsh. *emicabant*.

suum caput alienam cladem esse versurum. Et ipse 28
quidem Sysimithres deditionem annuebat: ceterum ma-
ter eademque coniux morituram se ante denuntians,
quam in ullius veniret potestatem, barbari animum ad
honestiora quam tutiora converterat, pudebatque, li-
bertatis maius esse apud feminas quam apud viros pre-
tium. Itaque, dimisso internuntio pacis, obsidionem 29
ferre decreverat. Sed cum hostis vires suasque pen-
saret, rursus muliebris consilii, quod praeceps magis
quam necessarium esse credebat, poenitere eum coe-
pit: revocatoque strenue Oxarte, futurum se in regis 30
potestate respondit, unum precatus, ne voluntatem et
consilium matris suae proderet, quo facilius venia illi
quoque impetraretur. Praemissum igitur Oxarten 31
cum matre liberisque et totius cognationis grege se-
quebatur, ne exspectato quidem fidei pignore, quod
Oxartes promiserat. Rex, equite praemisso, qui re- 32
verti eos iuberet opperirique praesentiam ipsius, su-
pervenit; et victimis Minervae ac Victoriae caesis,
imperium Sysimithri restituit, spe maioris etiam pro-
vinciae facta, si cum fide amicitiam ipsius coluisset.
Duos illi iuvenes patre tradente, secum militaturos 33
sequi iussit.

Relicta deinde phalange, ad subigendos, qui de- 10
fecerant, cum equite processit. Arduum et impedi- 34
tum saxis iter primo utcunque tolerabant. Mox equo-
rum non ungulis modo attritis, sed corporibus etiam
fatigatis, sequi plerique non poterant, et rarius sub-
inde agmen fiebat, pudorem, ut fere fit, immodico
labore vincente. Rex tamen, subinde equos mutans, 35
sine intermissione fugientes insequebatur. Nobiles iu-

---

28) pro *ullius* Voss. 2. Pal. 1. Theocr. *illius*.
29) Pal. 1. *hostes viresque suas*.
30) optt. Codd. cum Edd. vett., *imprecatus*.
33) pro *subigendos* Pal. 1. *persequendos*.
35) Voss. 2. Pal. 1. Edd. vett. *comitare*; cf. Ruddim. I, 217.

venes comitari eum soliti defecerant praeter Philippum. Lysimachi erat frater, tum primum adultus, et,
36 quod facile appareret, indolis rarae. Is pedes, incredibile dictu, per D stadia vectum regem comitatus est, saepe equum suum offerente Lysimacho, nec tamen ut digrederetur a rege effici potuit, cum lorica
37 indutus arma gestaret. Idem, cum perventum esset in saltum, in quo se barbari abdiderant, nobilem edidit pugnam, regemque cominus cum hoste dimicantem
38 protexit. Sed postquam barbari in fugam effusi deseruere silvas, animus, qui in ardore pugnae corpus sustentaverat, liquit; subitoque ex omnibus membris profuso sudore, arboris proximae stipiti se applicuit.
39 Deinde ne illo quidem adminiculo sustinente, manibus regis exceptus est, inter quas collapsus exstinguitur.
40 Maestum regem alius haud levis dolor excepit. Erigyius inter claros duces fuerat; quem exstinctum esse, paulo antequam reverteretur in castra cognovit. Utriusque funus omni apparatu atque honore celebratum est.

11 Dahas deinde statuerat petere: ibi namque Spitamenem esse cognoverat. Sed hanc quoque III. expeditionem, ut pleraque alia, fortuna indulgendo ei nunquam fatigata, pro absente transegit. Spitamenes uxoris immodico amore flagrabat; quam, aegre fugam et nova subinde exilia tolerantem, in omne discrimen
2 comitem trahebat. Illa malis fatigata identidem muliebres adhibere blanditias, ut tandem fugam sisteret, victorisque Alexandri clementiam expertus, placaret
3 quem effugere non posset. Tres adulti erant liberi ex eo geniti: quos cum pectori patris admovisset, ut saltem eorum misereri vellet, orabat; et quo efficaciores essent preces, haud procul erat Alexander.

— pro *et quod facile* Voss. 2. Theocr. *ut facile.*

38) P. transp. *sustent. corpus.*

40) Voss. 2. omitt. *quem* ante *exstinctum.*

2) P. transp. *immodico uxoris.* — optt. Codd. cum Edd. vett. *aegram fuga.* — Voss. 2. *in omni discrimine.*

Ille se prodi, non moneri, ratus, et formae profecto 4
fiducia cupere eam quamprimum dedi Alexandro, aci-
nacem strinxit, percussurus uxorem, nisi prohibitus
esset fratrum eius occursu. Ceterum abire conspectu 5
iubet, addito metu mortis, si se oculis eius obtulisset;
et ad desiderium levandum noctes agere inter pellices
coepit. Sed penitus haerens amor fastidio praesen- 6
tium accensus est. Itaque rursus uni ei deditus, orare
non destitit, ut tali consilio abstineret, pateretur que
sortem, quamcunque iis fortuna fecisset: sibi mortem
deditione esse leviorem. At illa purgare se, quod 7
quae utilia esse censebat muliebriter forsitan, sed fida
tamen mente, suasisset: de cetero futuram in viri po-
testate. Spitamenes, simulato captus obsequio, de die 8
convivium apparari iubet; vinoque et epulis gravis,
semisomnus in cubiculum fertur. Quem ut alto et 9
gravi somno sopitum esse sensit uxor, gladium, quem
veste occultaverat, stringit, caputque eius abscisum,
cruore respersa, servo suo conscio facinoris tradit.
Eodem comitante, sicuti erat, cruenta veste, in Mace- 12
donum castra pervenit, nuntiarique Alexandro iubet,
esse, quae ex ipsa deberet agnoscere. Ille protinus 11
barbaram iussit admitti. Quam ut respersam cruore
conspexit, ratus ad deplorandam contumeliam venisse,
dicere quae vellet iubet. At illa servum, quem in 12

---

5) *e conspectu* Edd. plurr. — Frsh. transp. *noctes inter pellices agere.*

6) Bong. omitt. *sibi* ante *mortem.* — Voss. 2. *leniorem.*

8) Voss. 1. 2. Bong. *vino quoque;* Voss. 2. omitt. *gravis;* denique optt. Codd. voci *semisomnus* (quoque Voss. 2. *semisomnis*) praemissunt *et;*

9) Frsh. *abscissum.* — Voss. 2. omitt. *suo* post *servo.*

10) Frsh. *cognoscere;* qui Zumptianam *agnoscere* probat, eum probare putem lect. Edd. plurr. et Pal. 1., *adesse* pro *esse* exhibentium.

11) Frsh. contra optt. Codd. *adspersam.* — Voss. 2. P. *respexit.*

vestibulo stare iusserat, introduci desideravit. Qui
quia caput Spitamenis veste tectum habebat, suspectus
13scrutantibus quid occuleret ostendit. Confuderat oris
exsanguis notas pallor, nec quis esset nosci satis po-
terat. Ergo rex certior factus, humanum caput afferre
eum, tabernaculo excessit, percontatusque quid rei sit,
14illo profitente cognoscit. Variae hinc cogitationes in-
vicem animum diversa agitantem commoverant. Meri-
tum ingens in semet esse credebat, quod transfuga
et proditor, tantis rebus, si vixisset, iniecturus mo-
ram, interfectus esset: contra facinus ingens aversa-
batur, cum optime meritum de ipsa, communium pa-
15rentem liberum, per insidias interemisset. Vicit tamen
gratiam meriti sceleris atrocitas, denuntiarique ius-
sit, ut excederet castris, neu licentiae barbarae exem-
plar in Graecorum mores et mitia ingenia trans-
ferret.

13 Dahae, Spitamenis caede comperta, Dataphernem,
defectionis eius participem, vinctum Alexandro seque
dedunt. Ille, maxima praesentium curarum parte li-
beratus, convertit animum ad vindicandas iniurias eo-
rum, quibus a praetoribus suis avare ac superbe im-
17perabatur. Ergo Phratapherni Hyrcaniam et Mardos
cum Tapyris tradidit, mandavitque, ut Phradaten, cui
succedebat, ad se in custodiam mitteret. Arsami,
Drangarum praefecto, substitutus est Stasanor; Arsa-
ces in Mediam missus, ut Oxydates inde discederet.
Babylonia, demortuo Mazaeo, Stameni subiecta est.

---

12) Frsh. transp. *stare in vestibulo.*

13) Theocr. *eum in tabernaculum excepit*; *tabernaculum* etiam alii Codd. habent.

14) Edd. vett. *quique-iniecturus moram fuisset;* optt. Codd. *inveoturus.* — Voss. 1. 2. *adversabatur.*

15) Lugd. *vicit tandem.*

16) Theocr. *in praesentia.*

17) Pal. 1. *decederet*, Ps. 1. *secederet.* — Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. 2. *mortuo.*

His compositis tertio mense ex hibernis movit 14
IV. exercitum, regionem, quae Gabaza appellatur, adi-
turus. Primus dies quietum iter praebuit: proximus ei 2
nondum quidem procellosus et tristis, obscurior ta-
men pristino, non sine crescentis mali damno prae-
teriit. Tertio ab omni parte coeli emicare fulgura, 3
et nunc internitente luce, nunc condita, non oculos
modo meantis exercitus, sed etiam animos terrere
coeperunt. Erat prope continuus coeli fragor, et 4
passim cadentium fulminum species visebatur. Atto-
nitisque auribus stupens agmen nec progredi, nec
consistere audebat. Tum repente imber grandinem 5
incutiens torrentis modo effunditur. Ac primo qui-
dem armis suis tecti exceperant, sed iam nec retine-
re arma lubricae et rigentes manus poterant, nec ipsi
destinare, in quam regionem obverterent corpora,
cum undique tempestatis violentia maior, quam vita-
batur, occurreret. Ergo ordinibus solutis per totum 6
saltum errabundum agmen ferebatur; multique, prius
metu quam labore defatigati, prostraverant humi cor-
pora, quamquam imbrem vis frigoris concreto gelu
astrinxerat. Alii se stipitibus arborum admoverant: 7
id plurimus et adminiculum et suffugium erat. Nec 8
fallebat ipsos morti locum eligere, cum immobiles
vitalis calor linqueret: sed grata erat pigritia cor-
porum fatigatis, nec recusabant exstingui quiescen-
do. Quippe non vehemens modo sed etiam pertinax
vis mali insistebat; lucemque, naturale solatium, prae-
ter tempestatem haud disparem nocti, silvarum quo-
que umbra suppresserat. Rex unus tanti mali patiens 9

---

2) Frsh. *non sine m i n i s c r e s c e n t i s mali,* omisso *damno.*
4) al. cum Theocr. pro *cadentium* habent *adeuntium.*
5) *sed nec etiam* Pal. 1. — vulgo *lubricae rigentes;* al. *lubricae rigentes.* — Voss. 2. *verterent corp.*
6) P. *vis algoris accreto gelu.*
8) vulgo *umbrae suppresserant.*

circumire milites, contrahere dispersos, allevare pro-
stratos, ostendere procul evolutum ex tuguriis fumum,
hortarique ut proxima quaeque suffugia occuparent.
10 Nec ulla res magis saluti fuit, quam quod multiplica-
to labore sufficientem malis, quibus ipsi cesserant,
regem deserere erubescebant.

15 Ceterum efficacior in adversis necessitas, quam
ratio, frigoris remedium invenit. Dolabris enim sil-
vas sternere aggressi, passim acervos struesque accen-
12 derunt. Continenti incendio ardere crederes saltum,
et vix inter flammas agminibus relictum locum. Hic
calor stupentia membra commovit, paulatimque spi-
ritus, quem continuerat rigor, meare libere coepit.
13 Excepere alios tecta barbarorum, quae in ultimo sal-
tu abdita necessitas investigaverat: alios castra, quae
in humido quidem, sed iam coeli mitescente saevitia,
locaverunt. Duo milia militum atque lixarum calo-
14 numque pestis illa consumpsit. Memoriae proditum
est, quosdam applicatos arborum truncis, et non so-
lum viventibus, sed etiam inter se colloquentibus si-
miles, esse conspectos, durante adhuc habitu, in quo
15 mors quemque deprehenderat. Forte Macedo grega-
rius miles, seque et arma sustentans, tandem in castra
pervenerat. Quo viso rex, quamquam ipse tum maxi-
me admoto igne refovebat artus, ex sella sua exsiluit,

---

9) Voss. 2. *et contrahere*; idem *hortari* sine enclit. *que*. — Pal. 1. *proxima quisque*.

12) Voss. 2. *commovit membra*. — pro *continuerat* Voss. 2. *comminuerat*.

13) F. transp. *barbarorum tecta*. — Frsh. *mille milit*.

14) Voss. 2. omitt. vv. *sedetiam-colloq.*, et ita locum exhibet: *non solum vivant. simil. esse conspectos, sed durante etc.*

15) al. cum Theocr. *seque ad arma*. — *tamen* pro *tandem* Fl. Leid. Voss. 1. — Frsh. *tunc maxime*. — P. transp. *refovebat artus admoto igne*. al. *exsilivit* et *prosilivit*. — Pal. 1. omitt. *in* ante *sua sede*.

torpentemque militem et vix compotem mentis, dem- 16
ptis armis, in sua sede iussit considere. Ille diu nec ubi requiesceret, nec a quo esset exceptus agnovit.
Tandem recepto calore vitali, ut regiam sedem re- 17
gemque vidit, territus surgit. Quem intuens Alexander, Ecquid intelligis, miles, inquit, quanto meliore sorte, quam Persae, sub rege vivatis? Illis enim in sella regis consedisse capital foret, tibi saluti fuit.
Postero die convocatis amicis copiarumque ducibus, 18
pronuntiari iussit, ipsum omnia, quae amissa essent, redditurum. Et promisso fides exstitit. Nam Sysimi- 19
thres multa iumenta et camelorum duo milia adduxit, pecoraque et armenta; quae distributa pariter militem et damno et fame liberaverunt. Rex, gratiam 20
sibi relatam a Sysimithre praefatus, sex dierum cocta cibaria ferre milites iussit, Sagos petens. Totam hanc regionem depopulatus, XXX milia pecorum ex praeda Sysimithri dono dat.

Inde pervenit in regionem, cui Oxyartes, satrapes 16
nobilis, praeerat, qui se regis potestati fideique permisit. Ille imperio ei reddito, haud amplius, quam ut duo ex tribus filiis secum militarent, exegit. Satrapes 22
etiam eum, qui penes ipsum relinquebatur, tradit. Barbara opulentia convivium, quo regem accipiebat, instruxerat. Id cum multa comitate celebraret, intro- 23
duci XXX nobiles virgines iussit. Inter quas erat filia ipsius Roxane nomine, eximia corporis specie et decore habitus in barbaris raro. Quae quamquam inter elec- 24
tas processerat, omnium tamen oculos convertit in se, maxime regis, minus iam cupiditatibus suis imperantis inter obsequia fortunae, contra quam non satis cauta

16) Bong. transp. *exceptus esset.*
17) Frsh. *capitale;* cf. Seyf. Gramm. Lat. §. 2385.
20) optt. Codd. *petentem, unde* requiras *militem;* Pal. 1. *petentes.*
22) Edd. posterr. *eo-tradito.* — Margo Gryph. *acciperent.*

25 mortalitas est. Itaque ille, qui uxorem Darii, qui duas filias virgines, quibus forma praeter Roxanen comparari nulla poterat, haud alio animo, quam parentis, aspexerat, tunc in amorem virgunculae, si regiae stirpi compararetur, ignobilis, ita effusus est, ut diceret ad stabiliendum regnum pertinere, Persas et Macedones connubio iungi: hoc uno modo et pudorem victis
26 et superbiam victoribus detrahi posse. Achillem quoque, a quo genus ipse deduceret, cum captiva coisse: ne inferri nefas arbitrarentur, ita matrimonii iure velle
27 iungi. Insperato gaudio laetus pater sermonem eius excipit: et rex in medio cupiditatis ardore iussit afferri patrio more panem. Hoc erat apud Macedones sanctissimum coëuntium pignus, quem divisum gladio
28 uterque libabat. Credo eos, qui gentis mores condiderunt, parco et parabili victu ostendere voluisse iun-
29 gentibus opes, quantulo contenti esse deberent. Hoc modo rex Asiae et Europae introductam inter convivales ludos matrimonio sibi adiunxit, e captiva geni-
30 turus, qui victoribus imperaret. Pudebat amicos, super vinum et epulas socerum ex deditis esse delectum: sed post Cliti caedem libertate sublata, vultu, qui maxime servit, assentiebantur.

17 Ceterum Indiam et inde Oceanum petiturus, ne quid a tergo, quod destinata impedire posset, moveretur, ex omnibus provinciis XXX milia iniorum V.
2 legi iussit et ad se armata perduci, obsides simul habiturus et milites. Craterum ad persequendos Haustanem et Catenem, qui ab ipso defecerant, misit: quorum Haustanes captus est, Catenes in proelio occisus. Polypercon quoque regionem, quae Bubacene appel-

---

25) *potuerat* Fl. Leid. — Edd. qdd. *in amore.* — Frsh. *comparetur.*

26) Fl. Voss. 1. *arbitrentur.*

27) *medio* omissa praepos. *in* Frsh. Theocr. *immodico.*

30) idem contra optt. Codd. *electum.*

2) Voss. 2. transp. *regionem quoque.*

latur, in ditionem redegit. Itaque, omnibus composi- 3
tis, cogitationes in bellum Indicum vertit. Dives re-
gio habebatur non auro modo sed gemmis quoque
margaritisque, ad luxum magis quam ad magnificen-
tiam exulta. Periti militares auro et ebore fulgere 4
dicebant: itaque, necubi vinceretur, cum ceteris prae-
staret, scutis argenteas laminas, equis frenos aureos
addidit, loricas quoque alias auro alias argento ador-
navit. CXX milia armatorum erant, quae regem ad
id bellum sequebantur. Iamque omnibus praeparatis, 5
quod olim prava mente conceperat, tunc esse matu-
rum ratus, quonam modo coelestes honorês usurpa-
ret, coepit agitare. Iovis filium non dici tantum se
sed etiam credi volebat, tanquam perinde animis im-
perare posset ac linguis. Itaque more Persarum Ma- 6
cedonas venerabundos ipsum salutare prosternentes
humi corpora. Non deerat talia concupiscenti perni-
ciosa adulatio, perpetuum malum regum, quorum opes
saepius assentatio quam hostis evertit. Nec Macedo- 7
num haec erat culpa, nemo enim illorum quicquam
ex patrio more labare sustinuit, sed Graecorum, qui
professionem honestarum artium malis corruperant
moribus. Agis quidam Argivus, pessimorum carminum 8
post Choerilum conditor, et ex Sicilia Cleo, hic qui-
dem non ingênii solum sed etiam nationis vitio adu-
lator, et cetera urbium suarum purgamenta, quae pro-
pinquis etiam maximorumque exercituum ducibus a
rege praeferebantur, hi tum coelum illi aperiebant,

---

3) idem *convertit*.

4) pro *periti* Frsh. cum vulg. *clypei*, quod est ex coni. Modii et auctoritate Codd. destituitur. — idem *dicebantur*. — *qui regem* Pal. 1.

5) verbum *ratus*, ab aliis omissum, etiam a Frshemio, extat in Cod. Theocr. — Voss. 2. omitt. *tantum se*.

6) P. *salutantes prosternere*. — Voss. 2. omitt. *assentatio*.

8) *qui propinq*. Pal. 1. — pro *praeferebantur* Codd. optt. *ferebantur*.

Herculemque et Patrem Liberum et cum Polluce Castorem novo numini cessuros esse iactabant.

18 Igitur festo die omni opulentia convivium exornari iubet, cui non Macedones modo et Graeci, principes amicorum, sed etiam nobiles adhiberentur. Cum quibus cum discubuisset rex, paulisper epulatus convivio
10 egreditur. Cleo, sicut praeparatum erat, sermonem cum admiratione laudum eius instituit. Merita deinde percensuit, quibus uno modo referri gratiam posse, si, quem intelligerent deum esse, confiterentur, exigua
11 thuris impensa tanta beneficia pensaturi. Persas quidem non pie solum sed etiam prudenter reges suos inter deos colere: maiestatem enim imperii salutis esse tutelam. Ne Herculem quidem et Patrem Liberum prius dicatos deos, quam vicissent secum viventium invidiam: tantundem quoque posteros crede-
12 re, quantum praesens aetas spopondisset. Quodsi ceteri dubitent, semetipsum, cum rex inisset convivium, prostraturum humi corpus. Debere idem facere ceteros, et inprimis sapientia praeditos: ab illis enim
13 cultus in regem exemplum esse prodendum. Haud perplexe in Callisthenen dirigebatur oratio. Gravitas viri et prompta libertas invisa erat regi, quasi solus Macedonas paratos ad tale obsequium moraretur.

19 Is tum silentio facto, unum illum intuentibus ceteris, Si rex, inquit, sermoni tuo affuisset, nullius profecto vox responsuri tibi desideraretur: ipse enim peteret, ne in peregrinos externosque ritus degenerare se cogeres, neu rebus felicissime gestis invidiam

---

10) Frsh. *sicut praeparaverat,* contra Fl. D. Bong. *praeparatus* Theocr. — idem *gratia posset,* item contra optt. Codd. auctoritatem.

11) Frsh. *nec Herc.* — Theocr. *viventem.*

13) idem transp. *esse prodendum exemplum.* — Bong. *ad tale obs. paratos,* mut ord.

14) Voss. 2. *illum tum* omisso *unum.* — *externosque,* quod habent Fl. Leid. Voss. 1., Frsh. omitt.

tali adulatione contraheres. Sed quoniam abest, ego 15
tibi pro illo respondeo, nullum esse eundem et diu-
turnum et praecocem fructum, coelestesque honores
non dare te regi, sed auferre. Intervallo enim opus
est, ut credatur deus, semperque hanc gratiam magnis
viris posteri reddunt. Ego autem seram immortalita- 16
tem precor regi, ut et vita diuturna sit, et aeterna
maiestas. Hominem consequitur aliquando, nunquam
comitatur, divinitas. Herculem modo et Patrem Libe- 17
rum consecratae immortalitatis exempla referebas.
Credisne illos unius convivii decreto deos factos?
Prius ab oculis mortalium amolita natura est, quam
in coelum fama perveheret. Scilicet ego et tu, Cleo, 18
deos facimus! a nobis divinitatis suae auctoritatem ac-
cepturus est rex! potentiam tuam experiri libet: fac
aliquem regem, si deum potes facere. Facilius
est coelum dare, quam imperium. Dii propitii sine 19
invidia, quae Cleo dixit, audierint, eodemque cursu,
quo fluxere adhuc res, ire patiantur. Nostris moribus
velint nos esse contentos. Non pudet patriae, nec de-
sidero, ad quem modum rex mihi colendus sit, disce-
re. Quos equidem victores esse confiteor, si ab illis
leges, quis vivamus, accipimus.

Aequis auribus Callisthenes veluti vindex publicae 20
libertatis audiebatur. Expresserat non assensionem
modo, sed etiam vocem, seniorum praecipue, quibus
gravis erat inveterati moris externa mutatio. Nec 21
quicquam eorum, quae invicem iactata erant, rex ig-

---

15) pro *reddunt* Voss. 2. Theocr. *retulerunt.*

16) Frsh. omitt. *et* ante *ut vita.*

17) Theocr. *consecratos immortalitate* Bong. mut. ord. *Deos factos decreto.* — pro *amolita* al. *abolita* vel. *amota.*

18) Voss. 2. omitt. *est* post *facilius;* deinde *imperium dare, quam coelum.*

19) *adhuc* post *fluxere* Frsh. contra optt. Codd. omitt.

20) P. transp. *vocem etiam.*

norabat, cum post aulaea, quae lectis obduxerat, sta-
ret. Igitur ad Agin et Cleonem misit, ut sermone
finito barbaros tantum, cum intrasset, procumbere suo
more paterentur: et paulo post, quasi potiora quae-
22 dam egisset, convivium repetit. Quem venerantibus
Persis, Polypercon, qui cubabat super regem, unum
ex his mento contingentem humum per ludibrium
coepit hortari, ut vehementius id quateret ad terram,
elicuitque iram Alexandri, quam olim animo capere
23 non poterat. Itaque rex, Tu autem, inquit, non vene-
raberis me? An tibi uni digni videmur esse ludibrio?
24 nec se contemptu dignum esse, respondit. Tum de-
tractum eum lecto rex praecipitat in terram. Et cum
is pronus corruisset, Videsne, inquit, idem te fecisse,
quod in alio paulo ante ridebas? Et tradi eo in cu-
stodiam iusso, convivium solvit. Polyperconti quidem
postea, castigato diu, ignovit: in Callisthenen olim
contumaciae suspectum pervicacioris irae fuit. Cu- VI.
ius explendae matura obvenit occasio.

21 Mos erat, ut supra dictum est, principibus Mace-
donum, adultos liberos regibus tradere, ad munia haud
3 multum servilibus ministeriis abhorrentia. Excubabant
servatis noctium vicibus proximi foribus eius aedis, in
qua rex acquiescebat. Per hos pellices introduceban-
4 tur alio aditu, quam quem armati obsidebant. Iidem
acceptos ab agasonibus equos, cum rex ascensurus es-
set, admovebant, comitabanturque et venantem et in

---

21) Frsh. *aulaeam* et *lectos*. al. cum Theocr. *obduxerant*. — P. *intraret*.

22) *super reg*. Mod. — *ex iis* Frsh. *Alexandro* Pal. 1.

24) Voss. 2. *paullo ante in alio*. — optt. Codd. *et tradi eum;* P. *in custodia*.

1) al. cum Theocr. *sui suspectum*. — Voss. 2. *pertinacioris*.

2) *a servil*. P.

3) Frsh. omitt. *eius* ante *aedis*.

4) Voss. 2. *comitabantur* omissa enclit. *que*.

proeliis, omnibus artibus studiorum liberalium exculti.
Praecipuus honor habebatur, quod licebat sedentibus 5
vesci cum rege. Castigandi eos verberibus nullius
potestas praeter ipsum erat. Haec cohors velut se- 6
minarium ducum praefectorumque apud Macedonas
fuit: hinc habuere posteri reges, quorum stirpibus
post multas aetates Romani opes ademerunt.

Igitur Hermolaus, puer nobilis ex regia cohorte, 7
cum aprum telo occupasset, quem rex ferire destina-
verat, iussu eius verberibus affectus est. Quam igno-
miniam aegre ferens deflere apud Sostratum coepit.
Ex eadem cohorte erat Sostratus, amore eius ardens. 8
Qui cum laceratum corpus, in quo deperibat, intuere-
tur, forsitan olim ob aliam quoque causam regi infe-
stus, iuvenem, sua sponte iam motum, data fide ac-
ceptaque perpulit, ut occidendi regem consilium se-
cum iniret. Nec puerili impetu rem exsecuti sunt: 9
quippe sollerter legerunt, quos in societatem sceleris
asciscerent. Nicostratum, Antipatrum Asclepiodorum-
que et Philotam placuit assumi: per hos adiecti sunt
Anticles, Elaptonius et Epimenes. Ceterum agendae 10
rei haud sane facilis patebat via. Opus erat eadem
omnes coniuratos nocte excubare, ne ab expertibus
consilii impedirentur; forte autem alius alia nocte
excubabat. Itaque in permutandis stationum vicibus 11
ceteroque apparatu exsequendae rei triginta et duo
dies absumpti sunt.

Aderat nox, qua coniurati excubare debebant, 22
mutua fide laeti, cuius documentum tot dies fuerant.

---

5) Frsh. transp. *verberibus eos.*
6) Frsh. *stirpi;* optt. Codd. omitt. *post.*
8) *in quod* Frob.
9) Leid. *elegerunt.*
10) Voss. 2. transp. *coniuratos omnes.* — Leid. *consilium impediretur.*
11) *in intermutandis* Fl. Leid. Voss. 2. D. Bong.
12) optt. Codd. *multa fide.* — Pal. 1. *tot dies fecerant;*

Neminem metus spesve mutaverat: tanta omnibus vel
13 in regem ira, vel fides inter ipsos fuit. Stabant igitur ad fores aedis eius, in qua rex vescebatur, ut convivio
14 egressum in cubiculum deducerent. Sed fortuna ipsius simulque epulantium comitas provexit omnes ad largius vinum; ludi etiam convivales extraxere tempus, nunc laetantibus coniuratis, quod sopitum aggressuri essent, nunc sollicitis, ne in lucem convivium extrahe-
15 ret. Quippe alios in stationem oportebat prima luce succedere, ipsorum post septimum diem reditura vice: nec sperare poterant, in illud tempus omnibus dura-
16 turam fidem. Ceterum cum iam lux appeteret, et convivium solvitur, et coniurati exceperunt regem, laeti occasionem exsequendi sceleris admotam; cum mulier attonitae, ut creditum est, mentis, conversari in regia solita, quia instinctu videbatur futura praedicere, non occurrit modo abeunti, sed etiam semet obiecit, vultuque et oculis motum praeferens animi, ut rediret
17 in convivium monuit: et ille per ludum, bene Deos suadere, respondit, revocatisque amicis in horam diei
18 ferme secundam convivii tempus extraxit. Iam alii ex cohorte in stationem successerant, ante cubiculi fores excubituri, adhuc tamen coniurati stabant vice officii sui expleta; adeo pertinax spes est, quam hu-
19 manae mentes devoraverunt. Rex benignius quam alias allocutus, discedere eos ad curanda corpora, quoniam nocte perstitissent, iubet. Data singulis quinqua-

---

Cod. Theocr. *tot dies silentio acti.* — P. *inter ipsos habebatur.*

14) *nunc laetis* Frsh. contra optt. Codd.; idem *extraheretur.*

15) Frsh. *post septem dies.*

16) P. transp. *animi praeferens.*

18) al. *excubaturi.* — P. transp. *sui officii.* — Frsh. *mentes, quam ingentes concupiscentiae devoverunt;* locus in Mss. pessime habitus; alii omitt. *quam*, et pro *mentes* hab. *mentis;* Zumpt. secutus est Schmiederum, uterque Codicem B. 1.

ginta sestertia, collaudatis, quod, etiam aliis tradita vice, tamen excubare perseverassent.

Illi tanta spe destituti domos abeunt. Et ceteri 23
quidem exspectabant stationis suae noctem: Epimenes, sive comitate regis, qua ipsum inter coniuratos exceperat, repente mutatus, sive quia coeptis Deos obstare credebat, fratri suo Eurylocho, quem antea expertem esse consilii voluerat, quid pararetur, aperit. Omnibus 21
Philotae supplicium in oculis erat. Itaque protinus iniicit fratri manum, et in regiam pervenit excitatisque custodibus corporis, ad salutem regis pertinere quae afferret, affirmat. Et tempus, quo venerant, et 22
vultus haud sane securi animi index, et maestitia e duobus alterius, Ptolemaeum ac Leonnatum excubantes ad cubiculi limen excitaverunt. Itaque, apertis foribus et lumine illato, sopitum mero ac somno excitant regem. Ille paulatim mente collecta, quid afferrent, interrogat. Nec cunctatus Eurylochus, non ex 23
toto domum suam aversari Deos dixit, quia frater ipsius, quamquam impium facinus ausus foret, tamen et poenitentiam eius ageret, et per se potissimum profiteretur indicium. In eam ipsam noctem, quae decederet, insidias comparatas fuisse, auctores scelesti consilii esse, quos minime crederet rex. Tum Epimenes 24
cuncta ordine consciorumque nomina exponit. Callisthenen non ut participem facinoris nominatum esse constabat, sed solitum puerorum sermonibus vituperantium criminantiumque regem faciles aures praebere. Quidam adiiciunt, cum Hermolaus apud eum quo- 25
que verberatum se a rege quereretur, dixisse Callist-

---

19) Frsh. *collaudatisque* auct. optt. Codd.; vulgo *collaudatique*. Zumpt. secutus est Cod. Theocr.

20) Leid. *credebatur*. — Voss. 2. P. transp. *consilii esse*.

22) Bong. *somno ac mero* mut. ord.

23) *adversari* Voss. 2. — al. *quae detegeret*.

25) Voss. 1. transp. *quereretur a rege*. — Frsh. *idque an ad*.

henen, meminisse debere eos iam viros esse: idque ad consolandam patientiam verberum, an ad incitandum iuvenum dolorem dictum esset, in ambiguo fuisse.

26 Rex, animi corporisque sopore discusso, cum tanti periculi, quo evaserat, imago oculis oberraret, Eurylochum L talentis et cuiusdam Tyridatis opulentis bonis protinus donat, fratremque, antequam pro salute
27 eius precaretur, restituit. Sceleris autem auctores, interque eos Callisthenen, vinctos asservari iubet: quibus in regiam adductis, toto die et nocte proxima, mero ac vigiliis gravis, acquievit.

28 Postero autem frequens consilium adhibuit, cui patres propinquique eorum, de quibus agebatur, intererant, ne de sua quidem salute securi: quippe Macedonum more perire debebant, omnium devotis ca-
29 pitibus, qui sanguine contigissent eos. Rex introduci coniuratos praeter Callisthenen iussit: atque quae agi-
30 taverant sine cunctatione confessi sunt. Increpantibus deinde universis eos, ipse rex, quo suo merito tantum in semet cogitassent facinus? interrogat. Stupentibus ceteris, Hermolaus, Nos vero, inquit, quoniam, VII.
quasi nescias, quaeris, occidendi te consilium inivimus, quia non ut ingenuis imperare coepisti, sed quasi in
2 mancipia dominaris. Primus ex omnibus pater ipsius Sopolis, parricidam etiam parentis sui clamitans esse, consurgit, et ad os manu obiecta, scelere et malis in-
3 sanientem ultra negat audiendum. Rex inhibito patre dicere Hermolaum iubet, quae ex magistro didicisset Callisthene. Et Hermolaus, Utor, inquit, beneficio tuo,
4 et dico quae nostris malis didici. Quota pars Macedonum saevitiae tuae superest? quotus quidem non e

---

26) Frsh. *quod evaserat;* al. *quo* vel. *quod evaserit.* — idem Frsh. *opulenti;* deinde transp. *donat protinus.*
27) Voss. 2. *in regia;* Pal. 1. *deductis.*
28) al. *concilium.* — P. *eos contig.* mut. ord.
29) Voss. 2. *rex vero.*
4) P. transp. *superest saev. tuae.* — Frsh. contra optt.

vilissimo sanguine? Attalus et Philotas et Parmenio et Lyncestes Alexander et Clitus, quantum ad hostes pertinet, vivunt, stant in acie, te clipeis suis protegunt, et pro gloria tua, pro victoria vulnera accipiunt: quibus tu egregiam gratiam retulisti. Alius mensam tuam 5
sanguine suo aspersit, alius ne simplici quidem morte defunctus est. Duces exercituum tuorum, in equuleum impositi, Persis, quos vicerant, fuere spectaculo. Par- 6
menio indicta causa trucidatus est, per quem Attalum occideras. Invicem enim miserorum uteris manibus 7
ad expetenda supplicia, et quos paulo ante ministros caedis habuisti, subito ab aliis iubes trucidari. Obstrepunt subinde cuncti Hermolao, pater supremum strinxerat ferrum, percussurus haud dubie, ni inhibitus esset a rege: quippe Hermolaum dicere iussit, petiitque, ut causas supplicii augentem patienter audirent.

Aegre ergo coërcitis, rursus Hermolaus: Quam 25
liberaliter, inquit, pueris rudibus ad dicendum agere permittis! at Callisthenis vox carcere inclusa est, quia solus potest dicere. Cur enim non producitur, cum 9
etiam confessi audiuntur? nempe quia liberam vocem innocentis audire metuis, ac ne vultum quidem pate-

---

Codd. *quotusquisque* pro *quotus quidem;* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 1144. — item optt. Codd. pro *e-sang.* habent *a-sang.;* cf. Tursell. de partt. ed. Schwarz. a. 1751. p. 11. coll. Goerenz. ad Cic. Acadd. I, p. 62. simili modo apud Liv. VII, 21, 4. variatur inter *a plebe Cos.* et *e plebe Cos.* — al. *sta in acie.* — Voss. 2. *et pro vict;* idem cum Bong. et Theocr. *vuln. excipiunt.* — Edd. qdd. male omitt. *tu* post *quibus.*

5) P. transp. *fuere spect., quos vic.*

8) Fl. Leid. Voss. 1. al. *coercitus* in nom. sing., quod unice verum puto. omnibus terriculamentis ipsaque vi pater aliique aegre impediebant, quominus Hermolaus non intermitteret; qui, ab Alexandro copia dicendi facta, intermissam invectivam recipit. — pro *at Callisth.* Fl. Leid. Voss. 1. cum Edd. vett. exhibent *et Callisth.,* quod, quamvis utramque voculam saepissime a librariis confundi non nesciam, tamen non reiiciam; apud optt. enim scriptores *et* opponentis est, et ponitur pro *sed;* cf. Goe-

10 ris. Atqui nihil eum fecisse contendo. Sunt hic, qui
mecum rem pulcherrimam cogitaverunt: nemo est, qui
conscium fuisse nobis Callisthenem dicat, cum morti
olim destinatus sit a iustissimo et patientissimo rege.
11 Haec ergo sunt Macedonum praemia, quorum ut su-
pervacuo et sordido abuteris sanguine! At tibi XXX
milia mulorum captivum aurum vehunt, cum milites
nihil domum praeter gratuitas cicatrices relaturi
sint Quae tamen omnia tolerare potuimus, antequam
nos barbaris dederes et novo more victores sub iu-
12 gum mitteres. Persarum te vestis et disciplina delec-
tat, patrios mores exosus es. Persarum ergo, non
Macedonum, regem occidere voluimus, et te transfu-
13 gam belli iure persequimur. Tu Macedonas voluisti
genua tibi ponere, venerarique te ut Deum: tu Phi-
lippum patrem aversaris, et si quis Deorum ante Io-
14 vem haberetur, fastidires etiam Iovem. Miraris, si
liberi homines superbiam tuam ferre non possumus?
Quid speramus ex te, quibus aut insontibus morien-
dum est, aut, quod tristius morte est, in servitute vi-
15 vendum? Tu quidem, si emendari potes, multum mihi
debes. Ex me enim scire coepisti, quid ingenui ho-
mines ferre non possint. De cetero parce, quorum
orbam senectutem suppliciis ne oneraveris: nos iube

---

renz ad Cicer. Acadd. II, 12 p. 242. Gerhard. ad Cic. Lael. p. 66.

10) *nobis* post *conscium* omitt. Voss. 2. cf. Seyf. Gramm. Lat. §. 1971. T. IV, p. 46, 8.

11) *relat. sunt* Fl. Leid. Voss. 1. 2. cum Edd. vett. — pro *victores* Theocr. *victuros*.

12) Fl. *delectant*. — Voss. 2. *Persar. quoque*.

13) Voss. 2. *adversaris*.

14) P. transp. *est morte*. — *in servitudine* Voss. 2. cf. Nolten. Lex. Antib. p. 728. sq.

15) optt. Codd. *emendari potest;* Frsh. contra auctor. optt. Codd. *quod-possunt*. — Voss. 2. Mod. addunt *his* post *parce*.

duci, ut, quod ex tua morte petieramus, consequa-
mur ex nostra. Haec Hermolaus.
VIII. At rex: Quam falsa sint, inquit, quae iste tra- 26
dita a magistro suo dixit, patientia mea ostendit.
Confessum enim ultimum facinus tamen non solum 2
audivi, sed, ut ipsi audiretis, expressi, non imprudens,
cum permisissem latroni huic dicere, usurum eum
rabie, qua compulsus est, ut me, quem parentis loco
colere deberet, vellet occidere. Nuper cum proca- 3
cius se in venatione gessisset, more patrio et ab an-
tiquissimis Macedoniae regum usurpato castigari eum
iussi. Hoc et oportet fieri, et ut a tutoribus pupilli,
a maritis uxores, servis quoque pueros huius aetatis
verberare concedimus. Haec est saevitia in ipsum 4
mea, quam impia caede voluit ulcisci. Nam in cete-
ros, qui mihi permittunt uti ingenio meo, quam mitis
sim, non ignoratis, et commemorare supervacuum est.
Hermolao parricidarum supplicia non probari, cum ea- 5
dem ipse meruerit, minime hercule admiror. Nam
cum Parmenionem et Philotam laudat, suae servit cau-
sae. Lyncesten vero Alexandrum bis insidiatum capiti 6
meo a duobus indicibus liberavi, rursus convictum per
biennium tamen distuli; donec vos postularetis, ut
tandem debito supplicio scelus lueret. Attalum, ante- 7
quam rex essem, hostem meo capiti fuisse meministis.
Clitus utinam non coëgisset me sibi irasci. Cuius te-
merariam linguam probra dicentis mihi et vobis diu-

1) P. transp. *a magistro tradita.*
2) Codd *tamen non solum ipsi audiretis* omissis ceteris, quae inseruntur. — Frsh. contra optt. Codd. *huic latroni* mut. ord.; idem contra Codd. *colere debet.*
3) Frsh. auctor. Voss. 2. Pal. 1. *regibus,* a vulgata recedens. — idem transp. *eum castigari.* — Fl. Leid. cum Edd. vett. *oportere.* — Edd. qdd. vett. transp. *huius pueros.*
4) P. transp. *mea in ipsum.*
6) pro *indicibus* Lugd. *indiciis,* Voss. 1. cum vulg. *iudiciis.*
7) Frsh. contra optt. Codd. *dicentem.*

8 tius tuli, quam ille eadem me dicentem tulisset. Regum ducumque clementia non in ipsorum modo, sed etiam in illorum, qui parent, ingeniis sita est. Obsequio mitigantur imperia: ubi vero reverentia excessit animis, et summa imis confundimus, vi opus est, ut vim repellamus.

27 Sed quid ego mirer, istum crudelitatem mihi obiecisse, qui avaritiam exprobrare ausus sit? Nolo singulos vestrum excitare, ne invisam liberalitatem meam faciam, si pudori vestro gravem fecero. Totum exercitum aspicite: qui paulo ante nihil praeter arma habebat, nunc argenteis cubat lectis: mensas auro onerant, servorum greges ducunt, spolia de hostibus su-
10 stinere non possunt. At enim Persae, quos vicimus, in magno honore sunt apud me! Equidem moderationis meae certissimum indicium est, quod ne victis quidem superbe impero. Veni enim in Asiam, non ut funditus everterem gentes, nec ut dimidia parte terrarum solitudinem facerem, sed ut illos, quos bel-
11 lo subegissem, victoriae meae non poeniteret. Itaque militant vobiscum, pro imperio vestro sanguinem fundunt, qui superbe habiti rebellassent. Non est diuturna possessio, in quam gladio inducimur: beneficio-

---

9) P. Mer. *miror.* — Voss. 2. P. Fl. D. *nolo in singulos,* quod cum compono cum lect. Fl. Leid. Voss. 1. 2. P. Pal. 1. D. B. 2. *invisam mihi* exhibentium, nescio quomodo mihi perplacet, locum ita constituere: *nolo in singulos vestrum liberalitatem excitare, ne invisam mihi eam faciam, si pudori vestro gravem fecero;* nam cum *invisus* saepissime coniungatur cum vv. *infestus* et *infensus* et activa significatione ponatur, idem h. l. significare videtur, quod *invidiam conflat.* — Frsh. contra optt. Codd. nec tamen male transp. *greges servorum.*

10) optt. Codd. et Edd. vett. ita coniungunt: *sunt. Apud me quidem moderat.* — Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *dimidiam partem.* — idem, item contra optt. Codd., inter *illos* et *quos* inserit *quoque.* — Voss. 2. *subigerem.*

11) Voss. 2. *imp. nostro.* — pro *inducimur* Theocr. *inducuntur.*

rum gratia sempiterna est. Si habere Asiam, non 12
transire, volumus, cum his communicanda est nostra
clementia; horum fides stabile et aeternum faciet im-
perium. Et sane plus habemus, quam capimus. In-
satiabilis autem avaritiae est, adhuc implere velle,
quod iam circumfluit. Verumtamen eorum mores in 13
Macedonas transfundo! In multis enim gentibus esse
video, quae non erubescamus imitari; nec aliter tan-
tum imperium apte regi potest, quam ut quaedam et
tradamus illis et ab iisdem discamus.

Illud paene dignum risu fuit, quod Hermolaus 28
postulabat a me, ut aversarer Iovem, cuius oraculo
agnoscor. An etiam quid Dii respondeant, in mea po- 15
testate est? Obtulit nomen filii mihi; recipere ipsis
rebus, quas agimus, haud alienum fuit. Utinam Indi
quoque Deum esse me credant! Fama enim bella con-
stant, et saepe etiam quod falso creditum est veri
vicem obtinuit. An me luxuriae indulgentem putatis 16
arma vestra auro argentoque adornasse? Assuetis ni-
hil vilius hac videri materia volui ostendere, Mace-
donas invictos ceteris ne auro quidem vinci. Oculos 17
ergo primum eorum sordida omnia et humilia spec-
tantium capiam, et docebo, nos non auri aut argenti
cupidos sed orbem terrarum subacturos venire.
Quam gloriam tu, parricida, intercipere voluisti, et
Macedonas, rege ademto, devictis gentibus dedere.
At nunc mones me, ut vestris parentibus parcam! 18

---

12) Voss. *vestra clement.* — pro *capimus* Fl. Leid. Voss. 1. 2. et omnes Editt. *cupimus;* Acidalius correxit. — al. *avaritia.*

13) Pal. 1. omitt. *esse* post *gentibus.* — Voss. 2. *adversarer.*

15) Voss. 2. transp. *fuit alienum.* — P. *esse deum* mut. ord.

16) Frsh. contra omn. Mss. *videre.* — vulg. omitt. *ostendere.*

17) *argentive* P. — Frsh. contra optt. Codd. *venisse.*

Non oportebat quidem vos scire, quid de his statuissem, quo tristiores periretis, si qua vobis parentum
memoria et cura est: sed olim istum morem occidendi cum scelestis insontes propinquos parentesque solvi,
et profiteor, in eodem honore futuros omnes eos, in
19 quo fuerunt. Nam tuum Callisthenen, cui uni vir videris, quia latro es, scio, cur produci velis: ut coram
his probra, quae in me modo iecisti, modo audisti,
illius quoque ore referantur. Quem, si Macedo esset,
tecum introduxissem, dignissimum te discipulo magistrum: nunc Olynthio non idem iuris est.
29 Post haec consilium dimisit, tradique damnatos
hominibus, qui ex eadem cohorte erant, iussit. Illi,
ut fidem suam saevitia regi approbarent, excruciatos
21 necaverunt. Callisthenes quoque tortus interiit, initi
consilii in caput regis innoxius, sed haudquaquam au-
22 lae et assentantium accomodatus ingenio. Itaque nullius caedes maiorem apud Graecos Alexandro excitavit invidiam, quod praeditum optimis moribus artibusque, a quo revocatus ad vitam erat, cum interfecto
Clito mori perseveraret, non tantum occiderit, sed
23 etiam torserit indicta quidem causa. Quam crudelitatem sera poenitentia consecuta est.
30 Sed ne otium serendis rumoribus natum aleret, IX.
in Indiam movit, semper bello quam post victoriam
2 clarior. India tota ferme spectat Orientem, minus in
3 latitudinem, quam recta regione, spatiosa. Quae Au-

---

18) Mer. *fuerant.*

19) optt. Codd. ante *Callisth.* inserunt *cum.* — Frsh. transp. *modo in me.* — Voss. 2. Mod. omitt. *modo audisti,* prob. Schmied.

20) vulgo *ante tortus.* — Voss. 2. *ingeniis.*

22) optt. Codd. *caedis* in nominativo pro *caedes;* cf. Drakenb. ad Liv. V, 45, 3. — Edd. pleraeque pro *quod* habent *quam quod.* — Voss. 2. transp. *erat ad vitam.*

1) P. *in bello.*

strum accipiunt, in altius terrae fastigium excedunt;
plana sunt cetera, multisque inclitis amnibus Caucaso
monte ortis placidum per campos iter praebent. In- 4
dus gelidior est, quam ceteri: aquas vehit a colore
maris haud multum abhorrentes Ganges omnium ab 5
Oriente fluvius eximius ad meridianam regionem de-
currit, et magnorum montium iuga recto alveo strin-
git; inde eum obiectae rupes inclinant ad Orientem.
Uterque Rubro mari accipitur, findens ripas, multas- 6
que arbores cum magna soli parte exsorbet, saxis quo-
que impeditus, quibus crebro reverberatur; ubi mol- 7
lius solum reperit, stagnat insulasque molitur. Acesines 8
Indum auget: decursurum in mare intercipit, magnoque
motu amnis uterque colliditur: quippe asperum os
influenti obiicit, nec repercussae aquae cedunt. Dyar- 9
denes minus celeber auditu est, quia per ultima Indiae
currit: ceterum non crocodilos modo, uti Nilus, sed
etiam delphinos ignotasque aliis gentibus beluas alit.
Ethimantus, crebris flexibus subinde curvatus, ab ac- 10
colis rigantibus carpitur: ea causa est, cur tenues re-

---

3) Theocr. *arctius* pro *in altius*, prob. Schmied.

5) Freinshemius dedit: *Ganges amnis ab ortu eximius*, in quo Codd. et Edd. lectiones confudit; nam Edd Ald. Frob. Cas. Col. exhibent: *omnium ab ortu fluvius eximius*, Pal. autem pr. *amnis ab Oriente eius exiens;* Zumpt. secutus est Codd. Fl. Leid. Voss., qui distincte ita habent; Mod. denique et vulgg. *omnium ab ortu maximus*. — pro *inde* Mss. *in*.

6) Frsh. *utque Rubro mari-multas* (omisso *que*) *exsorbet. saxis quoq. imped.*, *crebro etc.*, omisso *quibus*, quod apparet in P. Ald. Frob. all., in optt. autem Codd. non est, eius locum obtinente *quia*. Zumpt. in lectt. *uterque* et *multasque* optt. Codd. auctoritatem secutus est.

8) vulgo *Acesines eum;* utraque lectio est ex coni.. Codd. *Acesin eum*. — libri Mss. et Edd. *Ganges decursurum*, item postea *quippe Ganges asperum*.

9) Frsh. contra optt. Codd. *delphines;* Voss. 2. scribit *Delfinos*; cf. Nolten. Lex. Antib. p. 50 coll. 61.

10) *ab incolis* male Voss. 2.; eodem modo Mss. errant in verbo *incolere* apud Liv. XXII. 20, 10, ubi vid. interpp.

11 liquias iam sine nomine in mare emittat. Multis praeter hos amnibus tota regio dividitur, sed ignobilibus,
12 quia non adeo interfluunt. Ceterum quae propiora sunt mari aquilones maxime deurunt: hi cohibiti iugis montium ad interiora non penetrant, ita alendis fru-
13 gibus mites. Sed adeo in illa plaga mundus statas temporum vices mutat, ut, cum alia fervore solis exaestuant, Indiam nives obruant, rursusque, ubi cetera rigent, illic intolerandus aestus exsistat. Nec aperuit
14 natura causam. Mare certe, quo alluitur, ne colore quidem abhorret a ceteris. Ab Erythro rege inditum est nomen: propter quod ignari rubere aquas credunt.
31 Terra lini ferax: inde plerisque sunt vestes. Libri arborum, teneri haud secus quam chartae, litterarum
16 notas capiunt. Aves ad imitandum humanae vocis sonum dociles sunt. Animalia inusitata ceteris gentibus, nisi invecta. Eadem terra rhinocerotas alit, non ge-

---

12) pro *deurunt* optt. Codd. omnes *decurrunt*, quod librariorum ignorantiae debetur; *urere* enim eiusque composita de *frigore, nive, glacie* ac similibus passim usurpantur; v. interpp. ad Liv. XL, 45, 1. Drakenb. ad Sil. Ital. IV, 68. — Frsh. *ii cohib.* — Frsh *mitia,* quod est ex coni. Acidalii, quam Heinsius recte reiecit; optt. Codd. *mitis*, quod idem Heinsius refert ad Indiam; Zumpt. secutus est vulgg. Ceterum totus locus in Mss. sic legitur: *aquiloni-decurrunt his cohibitus-penetrat-mitis.*

13) pro *statas* Voss. 1. Pal. 1. cum Edd. vett. *statutas.* — *exaestuent* P. — Voss. 2. *non tolerandus*; cf. interpp. ad Liv. XXVII, 19, 4. Ruddim. Institt. I, 303. sq. Herzog. ad Caesar. B. G. III, 26. IV, 24. — vv. *Nec aperuit natura causam* sunt de coniectura, ut puto, Zumptii; Codd. *nec cur ubi se natura causa;* vulgo et Frsh. *nec cur, ulli se naturae causa ingessit.*

14) optt. Codd. Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. *quod alluitur*, quibuscum re ipsa consentiunt Pal. 1. D. *quid* exhibentes; quare equidem, cum non appareat quanam auctoritate vulg. lectio *quo alluitur* nitatur, vel *quod alluitur*, nihilo mutato, retinendum puto, vel *alluitur* mutandum est in *alluit;* possim etiam suspicari *alliditur.*

16) pro *inusitata* Voss. 1. *invisitata* — Frsh. contra optt. Codd. *et rhinocor.*

nerat. Elephantorum maior est vis, quam quos in Af- 17
rica domitant; et viribus magnitudo respondet. Au- 18
rum flumina vehunt, quae leni modicoque lapsu segnes
aquas ducunt. Gemmas margaritasque mare litoribus 19
infundit. Neque alia illis maior opulentiae causa est,
utique postquam vitiorum commercium vulgavere in
exteras gentes: quippe aestimantur purgamenta exae-
stuantis freti pretio, quod libido constituit. Ingenia 20
hominum, sicut ubique, apud illos locorum quoque
situs format. Corpora usque pedes carbaso velant, so- 21
leis pedes, capita linteis vinciunt; lapilli ex auribus
pendent; brachia quoque et lacertos auro colunt, qui-
bus inter populares aut nobilitas aut opes eminent.
Capillum pectunt saepius, quam tondent; mentum sem- 22
per intonsum est; reliquam oris cutem ad speciem le-
vitatis exaequant.

Regum tamen luxuria, quam ipsi magnificentiam 32
appellant, super omnium gentium vitia. Cum rex sese
in publico conspici patitur, thuribula argentea ministri

---

19) Frsh. *aestuantis.*

20) Frob. mea quidem sententia optime transp. *apud illos quoque loc. situs;* in quo quum non semel peccatum sit a librariis, non ita religiosus sum, quin, invitis etiam Mss., legibus grammaticis obtemperandum esse statuam; cf. Goerenz ad Cic. de Legg. II, §. 68. p. 208. ad Acadd. I, 23, p. 38. Bremi ad Cornel. Nepot. VI, 2.; ceterum non nescio, etiam servato hoc particulae post v. *locorum* positu locum nostrum aliquo modo explicari posse.

22) B. 1. Bas. Col. scribunt *laevitatis,* male; nam duo adiectiva *levis*, sensu diversa, pronuntiatione, non scriptione, dignoscuntur; nostrum *levis* et *levitas* producit priorem syllabam, quia est a graeco λεῖος; cf. Gronov. ad Liv. XXVIII, 20, 4. Goerenz. ad Cic. de finn. Bonn. II, 12, 37. p. 178. Voss. 2. *lenitatis*, male; opponuntur sibi *levia* et *aspera,* quamvis Bremius *lenia* de tactu dici statuat ad Cic. de finn. Bonn. l. l. p. 158 sq; al. omisso *in speciem* exhibent *ad levitatem.*

23) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 2. *supra.* — *sese* est ex

ferunt, totumque iter, per quod ferri destinavit, odo-
24ribus complent. Aurea lectica, margaritis circumpen-
dentibus, recubat: distincta sunt auro et purpura car-
25basa, quae indutus est: lecticam sequuntur armati
custodes, inter quos ramis aves pendent, quas cantu
26seriis rebus obstrepere docuerunt. Regia auratas co-
lumnas habet: totas eas vitis auro caelata percurrit,
aviumque, quarum visu maxime gaudent, argenteae
27effigies opera distinguunt. Regia adeuntibus patet, cum
capillum pectit atque ornat: tunc responsa legationi-
bus, tunc iura popularibus reddit. Demtis soleis,
28odoribus illinuntur pedes. Venatus maximus labor est,
inclusa vivario animalia inter vota cantusque pellicum
figere. Binum cubitorum sagittae sunt, quas emittunt
maiore nisu quam effectu. Quippe telum, cuius in le-
29vitate vis omnis est, inhabili pondere oneratur. Bre-
viora itinera equo conficit; longior ubi expeditio est,
elephanti vehunt currum, et tantarum beluarum cor-
pora tota contegunt auro. Ac ne quid perditis mori-
bus desit, lecticis aureis pellicum longus ordo sequi-
tur: separatum a reginae ordine agmen est, aequatque
30luxuriam. Feminae epulas parant. Ab iisdem vinum
ministratur, cuius omnibus Indis largus est usus. Re-
gem mero somnoque sopitum in cubiculum pellices
referunt, patrio carmine noctium invocantes Deos.

---

coni. Schefferi; Codd. *sane.* — pro *destinavit* Theocr. *destinaverit.*

24) Voss. 2. *quibus indut.*

25) P. transp. *aves ramis.*

26) D. P. F. *visum-gaudent;* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 1469 et 73. Sanctii Minerv. III, 3, p. 340 sq. ed. Perizon.

27) videtur *ornat* non ipsa Curtii manus esse, quum optt. Codd. Fl. Leid. *ornatam* B. 2. Voss. 1. *ornata* dent; ad veritatem propius accedere videatur passivum *ornatur.* — optt. Codd. omitt. *tunc.*

28) Edd. qdd. *illinunt.* — Frsh. contra meliorum Codd. auctoritatem *nixu*, de quo supra monui ad lib. VII, 9. 7. — male pro *binum* P. *duorum.*

29) *a regio ord.* Voss. 2. — Frsh. contra optt. Codd. *luxuria.*

30) *ab his vinum* Bong. — Voss. transp. *pellices in cubic.*

Quis credat inter haec vitia curam esse sapientiae? 33
Unum agreste et horridum genus est, quod sapientes vocant. Apud hos occupare fati diem pulchrum; et 32
vivos se cremari iubent, quibus aut segnis aetas aut incommoda valetudo est: exspectatam mortem pro dedecore vitae habent. Nec ullus corporibus, quae senectus solvit, honos redditur: inquinare putant ignem, nisi qui spirantes recipit. Illi, qui in urbibus publicis 33
moribus degunt, siderum motus scite spectare dicuntur et futura praedicere. Nec quemquam admovere leti diem credunt, cui exspectare interrito liceat. Deos 34
putant quicquid colere coeperunt, arbores maxime, quas violare capital est. Menses in quinos denos de- 35
scripserunt dies, anni plena spatia servantur. Lunae 36
cursu notant tempora, non, ut plerique, cum orbem sidus implevit, sed cum se curvare coepit in cornua, et idcirco breviores habent menses, qui spatium eorum ad hunc lunae modum dirigunt. Multa et alia tradun- 37
tur, quibus morari ordinem rerum haud sane operae videbatur.

X. Igitur Alexandro fines Indiae ingresso gentium 34
suarum reguli occurrerunt, imperata facturi, illum tertium Iove genitum ad ipsos pervenisse memorantes; Patrem Liberum atque Herculem fama cognitos esse, ipsum coram adesse cernique. Rex benigne exceptos 2
sequi iussit, iisdem itinerum ducibus usurus. Ceterum cum amplius nemo occurreret, Hephaestionem et Per-

---

31) optt. Codd. omitt *est* post *genus;* Frsh. pro *quod* habet *quos* contra Codd. consensum.

32) Fl. Leid. Voss. 1. scribunt *valitudo;* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 189.

34) al. *capitale;* cf. Seyf. Gramm. Lat. §. 2385. Goerenz. ad Cic. de Legg. II, 9. p. 133.

5) Frsh. contra optt. Codd. *servant.*

37) vulgo *operae pretium;* optt. Codd. *sine operе.*

1) Voss. 2. *inde gentium.* — idem *pervenire.*

2) *acceptos* Voss. 2. — idem transp. *nemo amplius.* —

diccam cum copiarum parte praemisit ad subigendos, qui aversarentur imperium: iussitque ad flumen Indum procedere, et navigia facere, quis in ulteriora trans-
3 portari posset exercitus. Illi, quia plura flumina superanda erant, sic iunxere naves, ut solutae plaustris
4 vehi possent, rursusque coniungi. Post se Cratero cum phalange iusso sequi, equitatum ac levem armaturam eduxit, eosque, qui occurrerant, levi proelio in
5 urbem proximam compulit. Iam supervenerat Craterus. Itaque ut principio terrorem incuteret genti nondum arma Macedonum expertae, praecipit, ne cui parcere-
6 tur, munimentis urbis, quam obsidebat, incensis. Ceterum dum obequitat moenibus, sagitta ictus est. Cepit tamen oppidum, et omnibus incolis eius trucidatis etiam in tecta saevitum est.

35 Inde, domita ignobili gente, ad Nysam urbem pervenit. Forte castris ante ipsa moenia in silvestri loco positis, nocturnum frigus vehementius quam alias horrore corpora affecit, opportunumque remedium ignis
8 oblatum est. Caesis quippe silvis flammam excitaverunt, quae, igni alita, oppidanorum sepulcra comprehendit. Vetusta cedro erant facta, conceptumque ig-
9 nem late fudere, donec omnia solo aequata sunt. Et

---

idem *adversarentur;* deinde cum Theocr. *perducere* pro *procedere.*

3) Voss. 2. *iungi.*

4) Fl. *occurrerent,* eodem ducentibus vestigiis Codd. Leid. Voss. 1.

6) Frsh. *obequitabat;* cf. Krebs Anleit. §. 329. — optt. Codd. omitt. *est* post *ictus,* ita ut praecedentia cum seqq. concinne coniungi possint; Pal. 1. omitt. etiam partic. *tamen.* — Cod. Theocr. *captum* pro *cepit.*

7) Frsh transp. contra Bong. Voss. 1. 2. *moenia ipsa,* male, nam *ipse* nonnisi cum vi postponitur.

8) *flammas* P.— pro *alita* Voss. 2. *alta;* cf. Seyf. Gramm. Lat. 1702. not. 1. interpp. intelligunt adiectivum. — Voss. 2. transp. *solo omnia.*

ex urbe primum canum latratus, deinde etiam hominum fremitus auditus est. Tum et oppidani hostem, et Macedones ad urbem ipsos venisse cognoscunt.
Iamque rex eduxerat copias et moenia obsidebat, cum 10
hostium qui discrimen tentaverant obruti telis sunt. Aliis ergo deditionem, aliis pugnam experiri placebat: quorum dubitatione comperta, circumsideri tantum eos, et abstineri caedibus iussit. Tandemque obsidionis malis fatigati dedidere se. A Libero Patre conditos 11
se esse dicebant: et vera haec origo erat. Sita est 12
sub radicibus montis, quem Meron incolae appellant. Inde Graeci mentiendi traxere licentiam, Iovis femine Liberum Patrem esse celatum.

Rex, situ montis cognito ex incolis, cum toto exer- 36
citu, praemissis commeatibus, verticem eius ascendit. Multa hedera vitisque toto gignitur monte; multae perennes aquae manant. Pomorum quoque varii sa- 14
lubresque succi sunt, sua sponte fortuitorum seminum fruges humo nutriente. Lauri baccarisque multa in illis rupibus agrestis est silva. Credo equidem, non 15
divino instinctu, sed lascivia esse provectos, ut passim hederae ac vitium folia decerperent, redimitique fronde toto nemore similes bacchantibus vagarentur. Vocibus ergo tot milium, praesidem nemoris eius Deum 16
adorantium, iuga montis collesque resonabant, cum

---

9) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ipsos ad urbem.*
10) *pugna exper.* Fl. Leid. Voss 1. quod, quamvis latinum sit, h. loco ferri nequit. -- *dedere se* Fl. Leid. Voss. 1., quod praefero; cf. Drakenb. ad Liv. XXXIX, 50, 9. interpp. ad Cornel. Nep. Lys. I, 1.
12) F. *sita erat.* — al. *femore*; cf. Seyf. Gramm. Lat. §. 2355. 2364.
14) opt. Codd. scribunt *sucus*; cf. Nolten. Lex. Antib. 172. — in plurr. Codd. *seu germinum* ex glossa v. *seminum.* — Frsh. *lauri baccaeque et multa*; Zumpt. dedit coniecturam Heinsii.
16) Voss. 2. *eius nemoris* mut. ord. — *omnes se* est de coni.;

orta licentia a paucis, ut fere fit, in omnes se repente
17 vulgasset. Quippe, velut in media pace, per herbas aggestamque frondem prostravere corpora. Et rex fortuitam laetitiam non aversatus, large ad epulas omnibus praebitis, per decem dies Libero Patri operatum ha-
18 buit exercitum. Quis neget, eximiam quoque gloriam saepius fortunae quam virtutis esse beneficium? quippe ne epulantes quidem et sopitos mero aggredi ausus est hostis, haud secus bacchantium ululantiumque fremitu perterritus, quam si proeliantium clamor esset auditus. Eadem felicitas ab Oceano revertentes temulentos comissantesque inter ora hostium texit.

37 Hinc ad regionem, quae Daedala vocatur, perventum est. Deseruerant incolae sedes et in avios silvestresque montes confugerant. Ergo Acadira transit,
20 aeque vasta et destituta incolentium fuga. Itaque rationem belli necessitas mutavit. Divisis enim copiis pluribus simul locis arma ostendit, oppressique ubi non exspectaverant hostem, omni clade perdomiti sunt.
21 Ptolemaeus plurimas urbes, Alexander maximas ce-
22 pit: rursusque, quas distribuerat, copias iunxit. Superato deinde Choaspe amne, Coenon in obsidione urbis opulentae (Beiram incolae vocant) reliquit: ipse ad Mazagas venit. Nuper Assacano, cuius regnum fuerat, demortuo, regioni urbique praeerat mater eius

---

Codd. *homines serpente.*

17) Frsh. *congestamque* et *prostraverant.* — pro *laetitiam,* quod Codd. optt. exhibent, Frsh. nescio unde *licentiam.* — Voss. 2. *adversatus.* — P. transp. *operatum Lib. Patri.*

18) P. *beneficium esse* mut. ord. — al. *eiulantium.* — Ald. Mer. omitt. *si* post *quam.* — Frsh. *comessantesque;* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 42. — plurr. Edd. *protexit* omissis *inter ora hostium.*

19) pro *aeque,* quod ex coniectura nescio cuius esse videtur, Codd. *atque.*

20) Frsh. cum vulgg. *oppressique, et qui exsp.;* Zumpt. dedit coni. Bongarsii; Codd. *urbi non.*

Cleophis. XXXVIII milia peditum tuebantur urbem, 23
non situ solum sed etiam opere munitam. Nam qua
spectat Orientem, cingitur amne torrenti, qui prae-
ruptis utrimque ripis aditum ad urbem impedit. Ad 24
Occidentem et a Meridie velut de industria rupes
praealtas admolita natura est, infra quas cavernae et
voragines longa vetustate in altum cavatae iacent, qua-
que desinunt, fossa ingentis operis obiecta est XXXV
stadium murus urbem complectitur, cuius inferiora sa-
xo, superiora crudo latere sunt structa. Lateri vincu- 25
lum lapides sunt, quos interposuere, ut duriori mate-
riae fragilis incumberet, simulque terra humore diluta.
Ne tamen universa consideret, impositae erant trabes 26
validae, quibus iniecta tabulata muros et tegebant, et
pervios fecerant. Haec munimenta contemplantem 27
Alexandrum, consiliique incertum, quia nec cavernas
nisi aggere poterat implere, nec tormenta aliter muris
admovere, quidam e muro sagitta percussit. Tum forte 28
in suram incidit telum: cuius spiculo evulso, admoveri
equum iussit; quo vectus, ne obligato quidem vulne-
re, haud segnius destinata exsequebatur. Ceterum 29
cum crus saucium penderet, et cruore siccato friges-
cens vulnus aggravaret dolorem, dixisse fertur, se qui-
dem Iovis filium dici, sed corporis aegri vitia sentire.

---

24) vulgo *ab occidente;* deinde Voss. 2. *ad meridiem.* — idem cum Theocr *obducta* pro *obiecta.*

25) Fl. Theocr. *murus u r b i s,* quod Heinsius coniecerat, et ita Schmied. et Kok; *stadium* i. e. *stadiorum* ante Zumptium suspicatus est Freinshemius, ita tamen ut textum non corrigeret. — Fl. Leid. Voss. 1. D. Theocr. *terram humore dilutam.*

26) Edd. *interpositae* contra Codd. auct.

29) Bong. transp. *Iovis quidem,* sed coniungi solet haec particula cum pronominibus; ego, si quid mutandum est, praeferam *filium dici quidem,* de quo positu cf. Goerenz ad Cic. de finn. Bonn. III, 8, 29. p. 346.

30 Non tamen ante se recepit in castra, quam cuncta perspexit, et quae fieri vellet edixit.
38 Ergo, sicut imperatum erat, alii extra urb moliebantur, ingentemque vim materiae faci geri detrahebant: alii magnarum arborum sti
31 mulis ac moles saxorum in cavernas deiicieba que agger aequaverat summae fastigium terrae turres erigebant, quae opera ingenti militun intra nonum diem absoluta sunt. Ad ea vise nondum obducta vulneri cicatrice, processit, que militibus, admoveri machinas iussit, e q
32 gens vis telorum in propugnatores effusa est cipue rudes talium operum terrebant mobile tantasque moles, nulla ope quae cerneretur Deorum numine agi credebant: pila quoque n excussas tormentis praegraves hastas negabant conve-
33 nire mortalibus. Itaque desperata urbis tutela concessere in arcem. Inde, quia nihil obsessis praeter deditionem placebat, legati ad regem descenderunt veniam
34 petituri. Qua impetrata, regina venit cum magno nobilium feminarum grege aureis pateris vina libantium.
35 Ipsa genibus regis parvo filio admoto non veniam modo sed etiam pristinae fortunae impetravit decus. Quippe appellata regina est; et credidere quidam, plus
36 formae, quam miserationi, datum. Puero quoque certe postea ex ea utcunque genito Alexandro fuit nomen.

---

30) *nec tamen.* — Frsh. contra optt. Codd. *prospexit.* — idem *demoliebantur;* Fl. Voss. 1. *amoliebantur.* — pro *cumulis* Voss. 2. Pal. 1. Theocr. *tumulis;* Frsh. coni. *cum ramis,* prob. Zumpt.; mihi occurrit *cum surculis.*

31) Frsh. contra Fl. Voss. 1. D. Bong. *erigebantur.* — *nondum vulneri obd.* transp. P.

32) pro *adductas* al. *adiutas.*

33) pro *concessere* al. et Theocr. *conscendere.*

34) *regina* (omisso *venit*)-*libant.* *processit* Frsh. contra optt. Codd.

35) al. *amplius fortunae* pro *plus formae.*

Hinc Polypercon, ad urbem Noram cum exer- 39
XI. citu missus, inconditos oppidanos proelio vicit: in-
tra munimenta compulsos secutus, urbem in ditionem
redegit. Multa ignobilia oppida deserta a suis venere 2
in regis potestatem. Quorum incolae armati petram
Aornin nomine occupaverunt. Hanc ab Hercule fru-
stra obsessam esse, terraeque motu coactum absistere,
fama vulgaverat. Inopem consilii Alexandrum, quia 3
undique praeceps et abrupta rupes erat, senior qui-
dam peritus locorum cum duobus filiis adit, si pretium
operi esset, aditum se monstraturum esse promittens.
LXXX talenta constituit daturum Alexander; et altero 4
ex iuvenibus obside retento ipsum ad exsequenda, quae
obtulerat, dimisit. Leviter armatis dux datus est Mul- 5
linus, scriba regis. Hos enim circuitu qui fallerent
hostem in summum iugum placebat evadere Petra 6
non, ut pleraeque, modicis ac mollibus clivis in subli-
me fastigium crescit, sed in metae maxime modum
erecta est, cuius ima spatiosiora sunt, altiora in artius
coëunt, summa in acutum cacumen exsurgunt. Radi- 7
ces eius Indus amnis subit, praealtus, utrimque aspe-
ris ripis: ab altera parte voragines eluviesque prae
ruptae sunt. Nec alia expugnandi patebat via, quam
ut replerentur. Ad manum silva erat, quam rex ita 8
caedi iussit, ut nudi stipites iacerentur: quippe rami
fronde vestiti impedissent ferentes Ipse primus trun-
cam arborem iecit; clamorque exercitus, index alacri-
tatis, secutus est, nullo detrectante munus, quod rex
occupavisset.

---

1) vulgo *in deditionem redegit;* cf. Duker. et Drakenb. ad Liv. XXVI, 21, 17.

2) P. transp. *in regis venere.*

3) al. *pret. operae;* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 1080. seq.

5) Pal. 1. Voss. 2. *in circuitu.*

7) Mod. al. *praealtis et asperis.*

8) optt. Codd. inter *exercitus* et *index* inserunt *se.*

40 Intra septimum diem cavernas expleverant, cum rex sagittarios et Agrianos iubet per ardua niti. Iuvenesque promtissimos ex sua cohorte XXX delegit.
10 Duces his dati sunt Charus et Alexander, quem rex nominis, quod sibi cum eo commune esset, admonuit. Ac primo, quia tam manifestum periculum erat, ipsum
11 regem discrimen subire non placuit: sed ut signum tuba datum est, vir audaciae promtae conversus ad corporis custodes sequi se iubet, primusque invadit in rupem. Nec deinde quisquam Macedonum substitit, relictisque stationibus sua sponte regem sequeban-
12 tur. Multorum miserabilis fuit casus, quos ex praerupta rupe lapsos amnis praeterfluens hausit, triste spectaculum etiam non periclitantibus; cum vero alieno exitio, quid ipsis timendum foret, admonerentur, in metum misericordia versa, non exstinctos, sed se-
13 metipsos, deflebant. Et iam eo perventum erat, unde sine pernicie nisi victores redire non possent, ingentia saxa in subeuntes provolventibus barbaris, quis perculsi instabili et lubrico gradu praecipites recide-
14 bant. Evaserant tamen Alexander et Charus, quos cum XXX delectis praemiserat rex, et iam pugnare cominus coeperant; sed cum superne tela barbari ingererent, saepius ipsi feriebantur, quam vulnerabant.
15 Ergo Alexander, et nominis sui et promissi memor, dum acrius quam cautius dimicat, confossus undique
16 obruitur. Quem ut Charus iacentem conspexit, ruere in hostem, omnium praeter ultionem immemor, coepit, multosque hasta, quosdam gladio interemit; sed

---

9) al. *legit* vel *elegit*.

10) P. transp. *commune cum eo esset;* Voss. 2. *esset cum eo,* omisso *commune.*

11) Voss. 2. transp. *datum est tuba.* — *evadit* F. — *regem sua sponte* mut. ord. P.

12) optt. Codd. omitt. *miserabilis.*

13) Voss. 2. *percussi.*

16) vulgo contra optt. Codd. *respexit.*

cum tot unum incesserent manus, super amici cor-
pus procubuit exanimis. Haud secus, quam par erat, 17
promtissimorum iuvenum ceterorumque militum in-
teritu commotus rex signum receptui dedit. Saluti 18
fuit, quod sensim et intrepidi se receperunt; et barba-
ri, hostem depulisse contenti, non institere ceden-
tibus.

Ceterum Alexander cum statuisset desistere ince- 41
pto, (quippe nulla spes potiundae petrae offerebatur,)
tamen speciem ostendit in obsidione perseverantis.
Nam et itinera obsideri iussit, et turres admoveri, et
fatigatis alios succedere. Cuius pertinacia cognita, In- 20
di per biduum quidem ac duas noctes, cum ostenta-
tione non fiduciae modo sed etiam victoriae, epulati
sunt, tympana suo more pulsantes. Tertia vero nocte 21
tympanorum quidem strepitus desierat audiri; cete-
rum ex tota petra faces refulgebant, quas accende-
rant barbari, ut tutior esset ipsis fuga, obscura nocte
per invia saxa cursuris. Rex, Balacro, qui speculare- 22
tur, praemisso, cognoscit petram fuga Indorum esse
desertam. Tum dato signo, ut universi conclamarent,
incomposite fugientibus metum incussit. Multique, 23
tamquam adesset hostis, per lubrica saxa perque invias
cotes praecipitati occiderunt; plures aliqua membro-
rum parte mulcati, ab integris deserti sunt. Rex lo- 24
corum magis quam hostium victor, tamen magnam
victoriam sacrificiis et cultu Deum fecit. Arae in pe-

---

17) P. transp. *commotus interitu.*

18) B. 1. *depulsisse;* Ruddim. I, 242, not. 28.

19) *tantum* pro *tamen* Pal. 1. — Fl. Leid. Voss. 1. D. *in obsidionem perseverantis,* quae lectio minime negligenda esse videtur, cum verbum *perseverare* etiam omissa praepositione cum quarto casu coniungi possit; cf. Oudend. ad Hirt. B. Afric. c. 18. Gronov. ad Liv. XXII, 38, 13.

23) Frsh. contra optt. *mulctati;* cf. VII, 11, 9. Voss. 2. cum Edd. vett. *mutilati.*

24) Frsh. *magnae victoriae sacrificiis et cultu diis satisfecit.*

25 tra locatae sunt Minervae Victoriaeque. Ducibus itineris, quos subire iusserat leviter armatos, etsi promissis minora praestiterant, pretium cum fide redditum est. Petrae regionisque ei adiunctae Sisocosto tutela permissa.

Inde processit Ecbolima: et cum angustias iti- XII.
neris obsideri XX milibus armatorum ab Erice quodam comperisset, gravius agmen exercitus Coeno du-
2 cendum modicis itineribus tradidit. Ipse praegressus cum funditore ac sagittario, deturbatis qui obsederant
3 saltum, sequentibus se copiis viam fecit. Indi, sive odio ducis, sive gratiam victoris inituri, Ericen fugientem adorti interemerunt, caputque eius atque arma ad Alexandrum detulerunt. Ille facto impunitatem dedit, honorem denegavit exemplo.

42 Hinc ad flumen Indum sextisdecimis castris pervenit, omniaque, ut praeceperat, ad traiiciendum praeparata ab Hephaestione reperit. Regnabat in ea regione Omphis, qui patri quoque fuerat auctor deden-
5 di regnum Alexandro. Et post mortem parentis legatos miserat, qui consulerent eum, regnare se interim
6 vellet, an privatum opperiri eius adventum. Permissusque ut regnaret, non tamen ius datum usurpare sustinuit. Is benigne quidem exceperat Hephaestionem, gratuitum frumentum copiis eius admensus, non tamen ei occurrerat, ne fidem ullius nisi regis experi-
7 retur. Itaque venienti obviam cum armato exercitu egressus est; elephanti quoque, per modica intervalla

---

2) Voss. 2. *progressus.* — vv, *cum funditore ac sagittario* cui originem debeant, nescio; Mss. *funditores et sagittarios;* al. *obsiderent.*

3) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. 2. *victoris regis.* — Theoc. *his facto.*

5) idem contra optt. Codd. *permissoque;* cf. Zumpt. Gramm. Lat. §. 607.

6) P. transp. *occurreral ei.*

militum agmini immixti, procul castellorum fecerant speciem. Ac primo Alexander non socium sed hostem 8
adventare credebat. Iamque et ipse arma milites capere et equites discedere in cornua iusserat, paratus ad pugnam. At Indus, cognito Macedonum errore, iussis subsistere ceteris, ipse concitat equum, quo vehebatur: idem Alexander quoque fecit, sive hostis sive amicus occurreret, vel sua virtute vel illius fide tutus. Coivere, quod ex utriusque vultu posset intelligi, 9
animis amicis: ceterum sine interprete non poterat conseri sermo. Itaque adhibito eo, barbarus occurrisse se dixit cum exercitu, totas imperii vires protinus traditurum, nec exspectasse, dum per nuntios daretur fides. Corpus suum et regnum permittere illi, quem 10
sciret, gloriae militantem, nihil magis quam famam timere perfidiae.

Laetus simplicitate barbari rex et dexteram fidei 43
suae pignus dedit, et regnum restituit. LVI elephanti 11
erant, quos tradidit Alexandro, multaque pecora eximiae magnitudinis, tauros ad III milia, pretiosum in ea regione acceptumque animis regnantium armentum. Quaerenti Alexandro, plures agricultores habe- 12
ret an milites? cum duobus regibus bellanti sibi maiore militum quam agrestium manu opus esse respondit. Abisares et Porus erant, sed in Poro eminebat 13
auctoritas. Uterque ultra Hydaspen amnem regnabat, et belli fortunam, quisquis arma inferret, experi-

---

8) pro *discedere*, quod est ex coni., optt. Codd. *descendere*. — Frsh. contra optt. Codd. *paratos*.

9) optt. Codd. *totas imperium res*, Leid. P. *totas imperii res*. — pro *exspectasse* Fl. Leid. Voss. 1. D. B. *spectasse*, cuius eamdem esse vim atque verbi compositi *exspectare*, non sine veri similitudine (cf. Freinsh. ad Curt. VIII, 8. 17.) tradit Gebhard. ad Liv. VII, 24, 6. obloquente ibidem Drakenb. et ad XXX. 23, 7.

10) Voss. 2. *fidei* sine *suae*.

12) *militum manu* transp. P.

14ri decreverat. Omphis, permittente Alexandro, et
regium insigne sumsit, et more gentis suae nomen,
quod patris fuerat. Taxilen appellavere populares,
sequente nomine imperium, in quemcunque transiret.
15 Igitur cum per triduum hospitaliter Alexandrum ac-
cepisset, quarto die et quantum frumenti copiis, quas
Hephaestion duxerat, praebitum a se esset, ostendit,
et aureas coronas ipsi amicisque omnibus, praeter
16 haec signati argenti LXXX talenta, dono dedit. Qua
benignitate eius Alexander mire laetus, et quae is de-
derat remisit, et mille talenta ex praeda, quam vehe-
bat, adiecit, multaque convivalia ex auro et argento
vasa, plurimum Persicae vestis, XXX equos ex suis,
cum iisdem insignibus, quis assueverant, cum ipsum
17 veherent. Quae liberalitas sicut barbarum obstrinxe-
rat, ita anicos ipsius vehementer offendit. E quibus
Meleager, super coenam largiore vino usus, gratulari
se Alexandro dixit, quod saltem in India reperisset
18 dignum talentis mille. Rex, haud oblitus quam aegre
tulisset, quod Clitum ob linguae temeritatem occidis-
set, iram quidem tenuit, sed dixit, invidos homines
nihil aliud quam ipsorum esse tormenta.

44 Postero die legati Abisarae adiere regem. Om- XIII.
nia ditioni eius, ita ut mandatum erat, permittebant;
2 firmataque invicem fide remittuntur ad regem. Po-
rum quoque nominis sui fama ratus ad deditionem
posse compelli, misit ad eum Cleocharen, qui denun-
tiaret ei, ut stipendium penderet, et in primo suorum
finium aditu occurreret regi. Porus alterum ex his
facturum sese respondit, ut intranti regnum suum
3 praesto esset, sed armatus. Iam Hydaspen Alexander
superare decreverat, cum Barzaentes, defectionis Ara-

15) al. *excepisset* et *suscepisset.*
17) al. *adstrinxerat.*
1) Theocr. *legati ab Abisare.*
2) Voss. 2. *compellere.* — Freinsh. transp. contra optt. Codd. *finium suorum.*

chosiis auctor, vinctus trigintaque elephanti simul capti
perducuntur, opportunum adversus Indos auxilium,
quippe plus in beluis, quam in exercitu, spei ac vi-
rium illis erat. Gamaxusque, rex exiguae partis Indo- 4
rum, qui Barzaenti se coniunxerat, vinctus adductus
est. Igitur transfuga et regulo in custodiam elephan- 5
tis autem Taxili traditis, ad amnem Hydaspen perve-
nit, in cuius ulteriore ripa Porus consederat, transitu
prohibiturus hostem. LXXX et V elephantos obiece- 6
rat eximio corporum robore, ultraque eos currus CCC,
et peditum XXX fere milia, in quis erant sagittarii,
sicuti ante dictum est, gravioribus telis, quam ut apte
excuti possent. Ipsum vehebat elephantus super ce- 7
teras beluas eminens, armaque auro et argento distin-
cta corpus rarae magnitudinis honestabant. Par ani-
mus robori corporis, et quanta inter rudes poterat
esse sapientia.

Macedonas non conspectus hostium solum, sed 45
etiam fluminis, quod transeundum erat, magnitudo
terrebat. Quatuor in latitudinem stadia diffusum, pro-
fundo alveo et nusquam vada aperiente, speciem va-
sti maris fecerat. Nec pro spatio aquarum late stag- 9
nantium impetum coercebat; sed quasi in artum coë-
untibus ripis, torrens et elisus ferebatur: occultaque
saxa inesse ostendebant pluribus locis undae repercus-
sae. Terribilior erat facies ripae, quam equi virique 10
compleverant. Stabant ingentes vastorum corporum
moles, et de industria irritatae horrendo stridore au-
res fatigabant. Hinc amnis, hinc hostis capacia quidem 11

---

3) *produountur* Voss. 2. vide quos laudat Drakenb. ad Liv. XXXVIII, 50, 1. Herzog ad Caes. B. G. VII, 39. Bremi ad Corn. Nepot. Hannib. V, 3.

9) Voss. 2. omitt. *inesse*.

10) Frsh. contra opt. Codd. *auras*, prob. Schmied. et Censore in Seeb. Bibl. Crit. I. I.

11) idem, neglecta Codd. auctoritate, transp. *hinc hostis, hinc amnis*.

bonae spei pectora et saepe se experta improviso tamen pavore percusserant. Quippe instabiles rates nec dirigi ad ripam nec tuto applicari posse credebant.
12 Erant in medio amne insulae crebrae, in quas et Indi et Macedones nantes, levatis super capita armis, transibant. Ibi levia proelia conserebantur, et uterque rex parvae rei discrimine summae experiebatur even-
13 tum. Ceterum in Macedonum exercitu temeritate atque audacia insignes fuere Symmachus et Nicanor, nobiles iuvenes, et perpetua partium felicitate ad sper-
14 nendum omne periculum accensi. Quis ducibus promtissimi invenum lanceis modo armati transnavere in insulam, quam frequens hostis tenebat; multosque Indorum, nulla re melius quam audacia armati, intere-
15 merunt. Abire cum gloria poterant, si unquam temeritas felix inveniret modum; sed dum supervenientes contemtim et superbe quoque exspectant, circumventi ab his, qui occulti enaverant, eminus obruti telis sunt.
16 Qui effugerant hostem, aut impetu amnis ablati sunt, aut verticibus impliciti.

46 Eaque pugna multum Pori fiduciam erexit, cuncta
17 cernentis e ripa, Alexander, inops consilii, tandem ad fallendum hostem talem dolum intendit. Erat insula in flumine amplior ceteris, silvestris eadem et tegendis insidiis apta Fossa quoque praealta haud procul ripa, quam tenebat ipse, non pedites modo sed
18 etiam cum equis viros poterat abscondere. Igitur ut

---

12) Frsh. *conserebant.* — Voss. 2. *experiebantur*; vide memorabile exemplum huius varietatis apud Cic. de finn. Bonn. II, init. ibique Goerenz.

14) pro *melius* Frsh. *magis* contra optt. Codd.

15) optt. Codd *infelix.* — Frsh. *ab iis.* — idem contra optt. Codd. *enataverant.*

16) Frsh. neglecta Codd. auctoritate *vorticibus;* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 1220. sq. Drakenb. ad Silium Ital. III, 475. et ad Liv. 28, 30. 9. — Frsh. transp. *fiduciam Pori.*

17) *procul a ripa* Elz. al.

a custodia huius opportunitatis oculos hostium averteret, Ptolemaeum omnibus turmis obequitare iussit procul insula, et subinde Indos clamore terrere, quasi flumen transnaturus foret. Per complures dies Ptole- 19
maeus id fecit, eoque consilio Porum quoque agmen suum ei parti, quam se petere simulabat, coëgit advertere. Iam extra conspectum hostis insula erat. 20
Alexander in diversa parte ripae statui suum tabernaculum iussit, assuetamque comitari ipsum cohortem ante id tabernaculum stare, et omnem apparatum regiae magnificentiae hostium oculis de industria ostendi. Attalum, et aequalem sibi et haud disparem ha- 21
bitu oris et corporis, utique cum procul viseretur, veste regia exornat, praebiturum speciem ipsum regem illi ripae praesidere, nec agitare de transitu. Huius 22
consilii effectum primo morata tempestas est, mox adiuvit, incommoda quoque ad bonos eventus vertente fortuna. Traiicere amnem cum ceteris copiis in re- 23
gionem insulae, de qua ante dictum est, parabat, averso hoste in eos, qui cum Ptolemaeo inferiorem obsederant ripam; cum procella imbrem vix sub tectis tolerabilem effundit. Obrutique milites nimbo in terram refugerunt, navigiis ratibusque desertis. Sed tumultuantium fremitus, obstrepentibus ventis, ab hoste non poterat audiri. Deinde momento temporis repressus 24
est imber, ceterum adeo spissae intendere se nubes, ut conderent lucem, vixque colloquentium inter ipsos facies noscitaretur. Terruisset alium obducta nox coe- 25
lo, cum ignoto amne navigandum esset, forsitan hoste eam ipsam ripam, quam caeci atque improvidi et ex

---

18) Frsh. contra optt. Codd. *cum omnibus turm.*; idem *procul ab insula.*

21) optt. Codd. *Attalum etiam aequal.*

22) Voss. 2. transp. *tempestas morata est.*

23) Frsh. *obstrepentibus ripis* contra Fl. Leid. Voss. 1. 2.

periculo gloriam arcessentes petebant, occupante. Obscuritatem, quae ceteros terrebat, suam occasionem
26 ratus, dato signo, ut omnes silentio ascenderent, ratem eam, qua ipse vehebatur, primam iussit expelli.
27 Vacua erat ab hostibus ripa, quae petebatur; quippe adhuc Porus Ptolemaeum tantum intuebatur. Una ergo navi, quam petrae fluctus illiserat, haerente, ceterae evadunt; armaque capere milites, et ire in ordines iussit.

47 Iamque agmen in cornua divisum ipse ducebat, cum Poro nuntiatur, armis virisque ripam ob- XIV. tineri, et rerum adesse discrimen. Ac primo humani ingenii vitio spei suae indulgens, Abisaren belli so-
2 cium (et ita convenerat) adventare credebat. Mox liquidiore luce aperiente hostem, C quadrigas, et IIII milia equitum venienti agmini obiecit. Dux erat copiarum, quas praemisit, Hages frater ipsius: summa
3 virium in curribus. Senos viros singuli vehebant, duos clipeatos, duos sagittarios, ab utroque latere dispositos; aurigae erant ceteri, haud sane inermes, quippe iacula complura, ubi cominus proeliandum
4 erat, omissis habenis, in hostem ingerebant. Ceterum vix ullus usus huius auxilii eo die fuit. Namque, ut supra dictum est, imber violentius quam alias fusus campos lubricos et inequitabiles fecerat; gravesque et propemodum immobiles currus illuvie ac voraginibus
5 haerebant. Contra Alexander expedito ac levi agmine

---

25) in *arcessentes* et vv. seqq. turbant Codd., quorum optt. habent *arcessirent* vel *arcesserent* arcte cum seqq. connexum, omisso etiam v. *occupante.*

26) Frsh. *in rates, eam* contra Fl. Leid. Voss. 1. 2.

27) vulgo *in ordinem.*

2) Frsh. *Porus objecit.*

3) idem transp. contra Leid. Voss. 1. 2. P. *ceteri aurigae erant.*

strenue invectus est. Scythae et Dahae primi omnium
invasere Indos: Perdiccam deinde cum equitibus in
dextrum cornu hostium emisit. Iam undique pugna 6
se moverat; cum hi, qui currus agebant, illud ultimum
auxilium suorum rati, effusis habenis in medium dis-
crimen ruere coeperunt. Anceps id malum utrisque 7
erat: nam et Macedonum pedites primo impetu obte-
rebantur, et per lubrica atque invia immissi currus
excutiebant eos, a quibus regebantur; aliorum turbati 8
equi non in voragines modo lacunasque, sed etiam in
amnem praecipitavere curricula; pauci telis hostium 9
exacti penetravere ad Porum acerrime pugnam cien-
tem.

Is, ut dissipatos tota acie currus vagari sine rec- 48
toribus vidit, proximis amicorum distribuit elephantos.
Post eos posuerat peditem ac sagittarios tympana pul- 10
sare solitos. Id pro cantu tubarum Indis erat, nec
strepitu eorum movebantur, olim ad notum sonum
auribus mitigatis. Herculis simulacrum agmini pedi- 11
tum praeferebatur. Id maximum erat bellantibus in-
citamentum, et deseruisse gestantes militare flagitium
habebatur. Capitis etiam sanxerant poenam his, qui 12
ex acie non retulissent, metu, quem ex illo hoste quon-
dam conceperant, etiam in religionem venerationem-
que converso. Macedonas non beluarum modo, sed
etiam ipsius regis aspectus parumper inhibuit. Beluae 13
dispositae inter armatos speciem turrium procul fece-

---

6) *quum ii* Frsh.

9) Frsh. *pauci tamen hostium tenus exacti;* Codd. *pauci tenus hostium,* omisso *tamen;* Zumpt. dedit coniecturam Snakenborgii.

10) Schmied. Kok. ex Voss. 2. Theocr. *et tympana.*

12) Frsh. *iis, qui.*

13) Voss. 2. transp. *turrium speciem.* — al. omitt. *Pori*

rant. Ipse Porus humanae magnitudinis propemodum
excesserat formam. Magnitudini Pori adiicere vide-
batur belua, qua vehebatur, tantum inter ceteras emi-
14 nens, quanto aliis ipse praestabat. Itaque Alexander,
contemplatus et regem et agmen Indorum, Tandem,
inquit, par animo meo periculum video. Cum bestiis
15 simul et cum egregiis viris res est. Intuensque Coe-
non. Cum ego, inquit, Ptolemaeo Perdiccaque et He-
phaestione comitatus in laevum hostium cornu impe-
tum fecero, viderisque me in medio ardore certaminis,
ipse dextrum move, et turbatis signa infer. Tu An-
tigene, et tu Leonnate, et Tauron, invehemini in me-
16 diam aciem, et urgebitis frontem. Hastae nostrae
praelongae et validae non alias magis quam adversus
beluas rectoresque earum usui esse poterunt: detur-
bate eos, qui vehuntur, et ipsas confodite. Anceps
genus auxilii est, et in suos acrius furit. In hostem
17 enim imperio, in suos pavore agitur. Haec elocutus
concitat equum primus; iamque, ut destinatum erat,
invaserat ordines hostium, cum Coenus ingenti vi in
18 laevum cornu invehitur. Phalanx quoque mediam In-
dorum aciem uno impetu perrupit.

49 At Porus, qua equitem invehi senserat, beluas agi
iussit: sed tardum et paene immobile animal equo-
rum velocitatem aequare non poterat. Ne sagittarum
19 quidem ullus erat barbaris usus. Quippe longae et
praegraves, nisi prius in terra statuerent arcum, haud
satis apte et commode imponuntur: tum humo lubri-

---

post *magnitudini*. — al. *quantum* contra Codd.

15) Frsh. *invehimini* ex auctor. Codd.; Zumpt. dedit coni. Heinsii; Pal. 1. *non inveh. in med. aciem sed urg.*; Mod. al. *inveh. non in med. aciem sed urgebitis.*

17) Leid. Voss. 1. Bong. omitt. *in* ante *mediam Ind. ac.*, quod habet Frsh.; idem *prorupit*, sed Fl. Bong. *perrumpit*, Leid. Voss. *perrupit.*

19) Frsh *longas-imponunt* contra optt. Codd. — idem *occupabantur*.

ca et ob id impediente conatum, molientes ictus ce-
leritate hostium occupantur. Ergo spreto regis im- 20
perio, (quod fere fit, ubi turbatis acrius metus quam
dux imperare coepit,) totidem erant imperatores, quot
agmina errabant. Alius iungere aciem, alius dividere, 21
stare quidam, et nonnulli circumvehi terga hostium
iubebant. Nihil in medium consulebatur. Porus ta- 22
men cum paucis, quibus metu potior fuerat pudor,
colligere dispersos, obvius hosti ire pergit, elephan-
tosque ante agmen suorum agi iubet. Magnum beluae 23
iniecere terrorem, insolitusque stridor non equos mo-
do, tam pavidum ad omnia animal, sed viros quoque
ordinesque turbaverat. Iam fugae circumspiciebant 24
locum paulo ante victores; cum Alexander Agrianos
et Thracas leviter armatos, meliorem concursatione
quam cominus militem, emisit in beluas. Ingentem hi 25
vim telorum iniecere et elephantis et regentibus eos.
Phalanx quoque instare constanter territis coepit. Sed 26
quidam avidius persecuti beluas in semet irritavere
vulneribus. Obtriti ergo pedibus earum ceteris, ut
parcius instarent, fuere documentum. Praecipue ter- 27
ribilis illa facies erat, cum manu arma virosque cor-
riperent et super se regentibus traderent. Anceps 28
ergo pugna nunc sequentium, nunc fugientium elephan-
tos, multum diei varium certamen extraxit; donec
securibus (id namque genus auxilii praeparatum erat)
pedes amputare coeperunt. Copidas vocabant gladios 29
leviter curvatos falcibus similes, quis appetebant be-
luarum manus. Nec quicquam inexpertum non mor-
tis modo sed etiam in ipsa morte novi supplicii timor
omittebat.

Ergo elephanti vulneribus tandem fatigati suos 30
impetu sternunt, et qui rexerant eos, praecipitati in

---

25) *i i vim* Frsh.
29) *non modo mortis* transp. Voss. 2.

terram, ab ipsis obterebantur. Itaque pecorum modo
magis pavidi quam infesti ultra aciem exigebantur;
31 cum Porus, destitutus a pluribus, tela multo ante
praeparata in circumfusos ex elephanto suo coepit
ingerere, multisque eminus vulneratis, expositus ipse
32 ad ictus undique petebatur. Novem iam vulnera hinc
tergo, illinc pectore exceperat, multoque sanguine
profuso languidis manibus magis elapsa quam excus-
33 sa tela mittebat. Nec segnius belua, instincta rabie,
nondum saucia invehebatur ordinibus; donec rector
beluae regem conspexit fluentibus membris omissisque
34 armis vix compotem mentis. Tum beluam in fugam
concitat, sequente Alexandro: sed equus eius multis
vulneribus confossus deficiensque procubuit, posito
magis rege, quam effuso. Itaque dum equum mutat,
35 tardius insecutus est. Interim frater Taxilis, regis In-
dorum, praemissus ab Alexandro, monere coepit Po-
rum, ne ultima experiri perseveraret, dederetque se
36 victori. At ille, quamquam exhaustae erant vires, de-
ficiebatque sanguis, tamen ad notam vocem excitatus,
Agnosco, inquit, Taxilis fratrem, imperii regnique sui
proditoris: et telum, quod unum forte non effluxe-
rat, contorsit in eum: quod per medium pectus pene-
37 travit ad tergum. Hoc ultimo virtutis opere edito,
fugere acrius coepit: sed elephantus quoque, qui mul-
ta exceperat tela, deficiebat. Itaque sistit fugam, pe-
38 ditemque sequenti hosti obiecit. Iam Alexander con-
secutus erat, et, pertinacia Pori cognita, vetabat
resistentibus parci. Ergo undique et in pedites et in
ipsum Porum tela congesta sunt: quis tandem gra-
39 vatus labi ex belua coepit. Indus, qui elephantum re-
gebat, descendere eum ratus, more solito elephantum
procumbere iussit in genua: qui ut se submisit, ceteri

---

31) idem *ad ictus ipse* mut. ord.
33) Theocr. *fluctantibus*.
36) pro *effluxerat* Mer. *effuderat*.

quoque, ita enim instituti erant, demisere corpora in terram. Ea res et Porum et ceteros victoribus tradidit.

Rex spoliari corpus Pori, interemtum esse cre- 40
dens, iubet, et, qui detraherent loricam vestemque, concurrere; cum belua dominum tueri et spoliantes coepit appetere, levatumque corpus eius rursus dorso suo imponere. Ergo telis undique obruitur, confossoque eo, in vehiculum Porus imponitur. Quem rex 41
ut vidit allevantem oculos, non odio sed miseratione commotus, Quae, malum, inquit, amentia te coëgit, rerum mearum cognita fama, belli fortunam experiri; cum Taxilis esset in deditos clementiae meae tam propinquum tibi exemplum? At ille, Quoniam, inquit, 42
percontaris, respondebo ea libertate, quam interrogando fecisti. Neminem me fortiorem esse censebam. Meas enim noveram vires, nondum expertus tuas: 43
fortiorem esse te, belli docuit eventus. Sed ne sic quidem parum felix sum, secundus tibi. Rursus interrogatus, quid ipse victorem statuere debere censeret, Quod hic, inquit, dies tibi suadet, quo expertus es, quam caduca felicitas esset. Plus monendo pro- 44
fecit, quam si precatus esset. Quippe magnitudinem animi eius interritam, ac ne fortuna quidem infractam, non misericordia modo sed etiam honore excipere dignatus est. Aegrum curavit haud secus, quam si 45
pro ipso pugnasset; confirmatum contra spem omnium in amicorum numerum recepit; mox donavit ampliore

---

40) pro *confossoque* optt. Codd. *compositoque*.

41) al. *quod malum, inquit, quae dementia.* — Fl. Voss. 1. Bong. *propinquo*.

42) Mer. *qua interrog.* — Voss. 2. transp. *docuit belli ev.*

43) Theocr. *quid in se vict.*

45) Voss. 2. *pro se ipso.*

46 regno, quam tenuit. Nec sane quicquam ingenium eius solidius aut constantius habuit, quam admirationem verae laudis et gloriae: simplicius tamen famam aestimabat in hoste, quam in cive. Quippe a suis credebat magnitudinem suam destrui posse, eandem clariorem fore, quo maiores fuissent, quos ipse vicisset.

---

46) Voss. 2. *fama* et *hostem* ac *civem*.

Q. CURTII RUFI

DE

GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONUM

LIBER IX.

ARGUMENTUM.

(1) Alexander *(sub aestivum solstitium a. a. Chr. nat. 327.)* victoria de Poro in ulteriore ripa Hydaspis *(hodie Dschilium)* reportata, milites pro concione laudat donisque ornat, naves in Hydaspe construi iubet, duas urbes in utraque ripa (Nicaeam et Bucephalam) condit. (2) Tum Poro amne superato, *(sive Porus nomen fuit reguli. commune illud quidem cum altero Poro, et amnis Acesines, qui nunc Chinab vocatur)* per silvas ingentes ac deserta ad fluvium Hyarotim sive Hydraoten *(hodie Rawi)* penetrat, eoque traiecto, (3) ad urbem magnam et munitam (Sangala) venit, cuius incolae, cum fortiter adversus Macedones de vehiculis inter se iunctis pugnassent, inde depulsi inter moenia se recipiunt. Verum urbs quoque vi expugnatur. (4) Copiis divisis regio vastatur, Alexander ipse aliam urbem, ab incolis inter se dissidentibus proditam, capit, et obsidibus clementer tractatis, barbaros *(Cathaeos)* permovet, ut cetera oppida dedant. (5) Inde in regnum Sophitis *(Σωπείϑην appellat Diodorus)* venit, cuius gentis sapientia excellentis instituta commemorantur. Regulus magnifice ornatus Alexandro occurrit, se gentemque suam dedens et dona offerens, (6) inter quae et canes fuerunt, quorum admirabilis virtus ad venandum describitur. Relicto Sophite ad Hyphasin amnem, ultimum ex iis qui Indum augent, agmen procedit; *(hodie*

sive Beyah sive Setletsch vocatur, utriuscunque amnis nomen, coniunctis aquis, evincere volueris) Phegeus regulus victoris fidei sese permittit. (7) Alexander cum et hunc amnem traiicere pararet, ex Phegeo et Poro cognoscit de ingentibus copiis Gangaridarum et Prasiorum, ad quos per solitudines undecim dierum itinere perventurus esset, deque rege illorum Aggramme. Itaque perpensis rei difficultatibus, cum dubitaret, num Macedones ipsum secuturi essent, (8) concione advocata, elevare studet, quae ab Indis iactata erant, falsam plerumque famam esse docens, (9) nec si vera illa forent, timenda, quoniam olim et elephantos et peditum equitumque maximas copias facile vicerint. (10) Orat denique, ut, cum ad finem terrae et Oceanum pervenerint, hunc ultimum laborem ne omittant, neve se deserant. (11) Cum milites duces suos intuentes pertinaciter silerent, rexque ira et dolore exardescens, solum igitur se iturum, confirmasset, lacrimae omnibus fluere coeperunt, nec ipse rex oculis temperare potuit. (12) Tum Coenus pro exercitu dicit, se paratos quidem esse sequi quocunque voluerit, sed amplitudinem eius consiliorum non capere, exhaustos ipsis victoriis: posse regem ad Oceanum per terras ad Meridiem vergentes penetrare, si illum tentare cupiat. (13) Ceteri et duces et milites Coeno assensi regem precibus urgent, quibus victus de tribunali desiluit, et cum per biduum in regia inclusus dolori se dedisset, tertio die ut ille finis expeditionis Indicae haberetur, aris positis, concessit. Inde ad Acesinem *(eoque superato, si fidem historiae sequi volumus, etiam ad Hydaspen)* et classem in eo constructam revertitur. Supplementis militum domo missorum auctus, Poro et Taxile regibus inter se reconciliatis, urbibusque Nicaea et Bucephala absolutis, cum partem exercitus in naves imposuisset, et reliquum agmen in utraque ripa proficisci iussisset, secundo amne navigare coepit, *(mense fere Octobri a. a. Chr. nat. 327. exeunte.)*

(14) Circa confluentes Hydaspis et Acesinis in fines Siborum decucurrit, inde ad aliam gentem *(Agalassensium, Diodoro teste)* venit, cuius fugato exercitu urbem, caput regionis, obsedit. Eam ipsi incolae incendio delent, arci propter situm opportunum Alexander praesidium imponit. (15) In confluentibus trium fluminum, Indi et Hydaspis cum Acesine iam coniuncti, classis naufragium facit, et ipsius regis navis aegre vorticibus eripitur. *(Verum hoc naufragium Arrianus accidisse tradit in confluentibus Hydaspis et Acesinis, quod si verum est, uti sane videtur, Oxydracarum et Mallorum situs longe alius fit, definiturque amnibus Acesine et Hydraote.)* (16) Inde in Oxydracarum Mallorumque regionem pervenit, quarum gentium con-

iunctae copiae ingentem exercitum effecerant. Itaque Macedonum animos perturbatos rex oratione habita confirmat. (17) Quo facto cum alacrem exercitum adversus Oxydracas duxisset, barbari non ausi proelium inire fuga dispergúntur. (18) Eorum *(sive Mallorum potius)* oppidum, in quod plerique confugerant, Alexander, nequicquam deterritus a vate, adoritur, cumque primus in murum evasisset et insequentium militum impetu scalae fractae essent, (19) admirabili temeritate in urbem desilit, hostesque ingruentes, corpore ad arborem applicato, propellit. (20) Eminus telis petitus et convulneratus in genua procumbens pugnam tamen non omittit. (21) Eo temporis momento pauci ex armigeris subsidio veniunt, sed aegre se regemque tuentur, donec exercitus fama regis occisi efferatus in urbem irrumpit, hostesque ad internecionem caedit. (22) Alexander cum magno et ipsius periculo et militum maerore curatur. (23) Nondum percurato vulnere lento cursu navigare pergit. (24) Craterus ad eum preces amicorum defert, ut saluti suae parcere neu vitam in pugnis ignobilibus prodere velit. (25. 26.) Respondet ei rex longa et accurata oratione, se pietatem quidem illorum et agnoscere et laudare, sed suam vitam non diuturnitate sed gloria aestimare: pro ea nullum sibi laborem recusandum esse: illi praestarent modo, ut ab intestino scelere tutus esset. (27) Interim Graeci milites, in colonias circa Bactra deducti, duce Bicone quodam, defecerunt, et in patriam reverti coeperunt. (28) Oxydracae Mallique missis legatis sese dedunt, et imperata faciunt. Qua re laetus rex celebre convivium instituit, (29) in quo cum Dioxippus pugil Atheniensis ab Horrata Macedone *(alii Κόρραγον vocant)* eluderetur, singulari certamine constituto vicit pugil, sed non multo post ab inimicis falso crimine petitus et infamia notatus semet ipse interemit. (30) Inde exercitus et navibus vectus et pedibus incedens per Mallos ad Sabarcas *(Diodorus Sambastas vocat)* venit, quae gens ingenti Macedonum apparatu perculsa sese dedidit. (31) Etiam ad quam deinceps venerunt gentem fidei victoris se permisit, in cuius finibus Alexandria condita est; Musicani *(sive gens, quae Musicano regulo parebat,)* in ditionem rediguntur, relicto in eorum urbe praesidio. Praestorum rex Porticanus, expugnata urbe, in qua se incluserat, occiditur. (32) Sambi regnum ingressus Alexander, multas urbes partim deditas in fidem accipit, partim expugnat, Musicanos, qui defecerant, per Pithonem subigit. Oppidi alicuius, quod ad regnum Sambi pertinebat, incolae, cum excursionem fecissent, facile quidem repelluntur, (33) sed quia gladios veneno tinxerant, Macedonum multi in pugna vulnerati moriuntur, quod idem cum metueretur ne Ptolemaeo, Lagi filio, regis fa-

miliarissimo, accideret, et ipse rex et Macedones, quantopere omnibus carus esset, luculenta dederunt argumenta, donec Alexander divinitus, ut ferebatur, remedium morbi reperit. (34) Inde ad gentem Pataliam et insulam medio amne sitam *(ubi nunc urbs Hydrabad?)* delatum agmen, diutius ibi substitit. Ducibus tandem repertis per triduum iam Oceano appropinquantes stenue navigant, et ad aliam insulam prope os fluminis applicant. (35) Incidunt ibi in casum incognitum et improvisum, aestum maris, longe illum quidem vehementiorem in Oceano, quam in mari medio sive mediterraneo; (36) graviore etiam damno navigia afficiuntur, cum mare reciprocari coepit. (37) Sed et regis cura et iterato aestu omnia restituuntur, et Alexander, cognita maris natura, in ipsum Oceanum evehitur, tandem voti compos. (38) Reversus ad insulam (Pa'ala) urbem et navalia condit, Leonnatum cum parte copiarum praemittit ad iter terrestre praeparandum, Nearchum et Onesicritum idoneo tempore classe litora circumvehi et per os Euphratis ad se redire iubet.

(39) Ipse *(Iunio fere mense a. a. Chr. nat. 326.)* cum ceteris copiis profectus per regionem Arabitarum ad Horitas venit. Gentem diviso exercitu populatus urbem condidit, quam Arachosiis incolendam dedit. (40) Inde exercitus regionem Indorum maritimorum *(quos alii ichthyophagos appellant)* sive desertam Cedrosiae partem, loca omni cultu carentia, *(60 diebus)* peragrans, in summam omnium rerum inopiam incidit, tantamque cladem quantam nusquam alibi accipit. (41) Tandem in fines Cedrosiae cultioris perveniunt. Ibi litteras a Leonnato apud Horitas relicto et a Cratero per Arachosiam et Drangianam cum parte exercitus proficiscente accipit. Ipse in Carmaniam processit, cuius gentis Satrapam Aspasten, dum audit delatores, in honore habuit. (42) Restitutis detrimentis, quae exercitus improspero per Cedrosiam itinere fecerat, Carmaniam peragrat luxurioso agmine, Bacchi triumphum victis Indiae gentibus imitans. Interim tamen Aspastes supplicio afficitur.

1 Alexander, tam memorabili victoria laetus, qua sibi Orientis fines apertos esse censebat, Soli victimis caesis, milites quoque, quo promtioribus animis reliqua belli obirent, pro concione laudatos do- I.

---

1) Frsh. *belli munia*, quod Voss. 1. 2. Bong. omitt.

cuit, quicquid Indis virium fuisset, illa dimicatione pro-
stratum; ceteram opimam praedam fore, celebratas- 2
que opes in ea regione eminere, quam peterent. Proin-
de iam vilia et obsoleta esse spolia de Persis: gem-
mis margaritisque et auro atque ebore Macedoniam
Graeciamque, non suas tantum domos, repletum ire.
Avidi milites et pecuniae et gloriae, simul quia nun- 3
quam eos affirmatio eius fefellerat, pollicentur ope-
ram: dimissisque cum bona spe, navigia exaedificari
iubet, ut, cum totam Asiam percurrisset, finem terra-
rum mare inviseret. Multa materia navalis in proxi- 4
mis montibus erat: quam caedere aggressi magnitu-
dinis inusitatae reperere serpentes. Rhinocerotes quo- 5
que, rarum alibi animal, in iisdem montibus erant.
Ceterum hoc nomen beluis inditum a Graecis: ser-
monis eius ignari aliud lingua sua usurpant. Rex, 6
duabus urbibus conditis in utraque fluminis, quod su-
peraverat, ripa, copiarum duces coronis et mille au-
reis singulos donat: ceteris quoque pro portione aut
gradus, quem in amicitia obtinebant, aut navatae ope-
rae, honos habitus est. Abisares, qui prius quam 7
cum Poro dimicaretur legatos ad Alexandrum mise-
rat, rursus alios misit, pollicentes, omnia facturum,

---

2) al. *ceterum*, Codd. *cetera*, et ita Schmied. Kok. — F. *celebrandasque*, quod firmari videtur lectione *celebrantesque*, quam Fl. Voss. 1. 2. D. B. 2. P. exhibent. — Voss. 2. transp. *domos suas tantummodo*. — Frsh. *repleturum* Zumpt. secutus est Voss. 2.

3) Frsh. contra optt. Codd. et vett. Edd. mut. ord. *affirmatio eius fefellerat eos*. — idem contra Fl. Leid Voss. 1. 2. Bong. *aedificari* omissa praepos. — Frsh. *tot. Asiam percurrissent*, al. *percucurr.*; Zumpt. secutus est Theocr.

4) *navalis materia* transp. Voss. 2. — pro *inusitatae* Voss. 1. *invisitatae*.

5) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. *beluis iis*.

6) Voss. 2. *ceteros*; Fl. Leid. Voss. 2. al. *gradu*. — Frsh. contra optt. Codd. pro *amicitia* dedit *militia*.

7) Pal. 1. *rursusque*.

quae imperasset, modo ne cogeretur corpus suum de-
dere: neque enim aut sine regio imperio victurum,
8 aut regnaturum esse captivum. Cui Alexander nun-
tiari iussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum
esse venturum.

2 Hinc, Poro amne superato, ad interiora Indiae
9 processit. Silvae erant prope in immensum spatium
diffusae, procerisque et in eximiam altitudinem editis
10 arboribus umbrosae. Plerique rami instar ingentium
stipitum, flexi in humum, rursus qua se curvaverant
erigebantur, adeo ut species esset non rami resurgen-
11 tis, sed arboris ex sua radice generatae. Coeli tem-
peries salubris; quippe et vim solis umbrae levant, et
12 aquae largae manant e fontibus. Ceterum hic quo-
que serpentium magna vis erat, squamis fulgorem
auri reddentibus. Virus haud ullum magis noxium
est, quippe morsum praesens mors sequebatur; donec
13 ab incolis remedium oblatum est. Hinc per deserta
ventum est ad flumen Hyarotim. Iunctum erat flu-
mini nemus, opacum arboribus alibi inusitatis, agre-
14 stiumque pavonum multitudine frequens. Castris inde
motis, oppidum haud procul positum corona capit, ob-
sidibusque acceptis stipendium imponit.

3 Ad magnam deinde, ut in ea regione, urbem per-
venit, non muro solum sed etiam palude munitam.
15 Ceterum barbari vehiculis inter se iunctis dimicaturi
occurrerunt: tela aliis hastae, aliis secures erant;
transsiliebantque in vehicula strenuo saltu, cum suc-
16 currere laborantibus suis vellent. Ac primo insolitum
genus pugnae Macedonas terruit, cum eminus vulne-

8) Frsh. contra Leid. Voss. 1. *Poro amneque.*
11) Leid. *large;* Mer. *manantes.*
13) optt. Codd. *alibi invisitatis.*
14) Voss. 2. *sed palude* omisso *etiam.*
15) Frsh. transp. *aliis tela;* Schmied. *tela aliis hastae* iubb. Mod. et Frsh.

rarentur: deinde spreto, tam incondito auxilio, ab utroque latere vehiculis circumfusi repugnantes fodere coeperunt. Et vincula, quis conserta erant, iussit 17
incidi, quo facilius singula circumvenirentur. Itaque, VIII milibus suorum amissis, in oppidum refugerunt. Postero die scalis undique admotis muri occupantur; 18
paucis pernicitas saluti fuit. Qui, cognito urbis excidio, paludem transnavere, in vicina oppida ingentem intulere terrorem, invictum exercitum, et Deorum profecto, advenisse memorantes.

Alexander, ad vastandam eam regionem Perdicca 4
cum expedita manu misso, partem copiarum Eumeni tradidit, ut is quoque barbaros ad deditionem compelleret: ipse ceteros ad urbem validam, in quam aliarum quoque confugerant incolae, duxit. Oppidani, 20
missis qui regem deprecarentur, nihilominus bellum parabant. Quippe orta seditio in diversa consilia diduxerat vulgum: alii omnia deditione potiora, quidam nullam opem in ipsis esse ducebant. Sed dum nihil 21
in commune consulitur, qui deditioni imminebant, apertis portis, hostem recipiunt. Alexander quam- 22
quam belli auctoribus iure poterat irasci, tamen omnibus venia data, et obsidibus acceptis, ad proximam deinde urbem castra movit. Obsides ducebantur ante agmen. Quos cum ex muris agnovissent, utpote 23
gentis eiusdem, in colloquium convocaverunt. Illi, clementiam regis simulque vim commemorando, ad deditionem eos compulere: ceterasque urbes simili modo deditas in fidem accepit.

---

16) Edd. *incondito agmine.*

18) Frsh. *et in vicina.*

19) Voss. 2. *ut hos quoque barb.*

20) optt. Codd. *deduxerat.* — *esse dicebant* Pal. 1. Voss. 2.

23) Voss. 2. transp. *eiusdem gentis.* — *vocaverunt* pro *convoc.* Pal. 1. Mod. Lugd. Amst. — pro *deditas* Fl. Leid. Voss. 1. *domitas.*

5 Hinc in regnum Sophitis perventum est. Gens,
ut barbari credunt, sapientia excellit, bonisque mo-
25ribus regitur. Genitos liberos non parentum arbitrio
tollunt aluntque, sed eorum, quibus spectandi infan-
tium habitum cura mandata est. Si quos insignes
aut aliqua parte membrorum inutiles notaverunt,
26necari iubent. Nuptiis coëunt non genere ac nobilitate
coniuncti, sed electa corporum specie, quia eadem
27aestimatur in liberis. Huius gentis oppidum, cui Ale-
xander admoverat copias, ab ipso Sophite obtineba-
tur. Clausae erant portae, sed nulli in muris turri-
busque se armati ostendebant, dubitabantque Macedo-
nes, deseruissent urbem incolae, an fraude se occule-
28rent; cum, subito patefacta porta, rex Indus cum
duobus adultis filiis occurrit, multum inter omnes bar-
29baros eminens corporis specie. Vestis erat auro pur-
puraque distincta, quae etiam crura velabat: aureis
soleis inseruerat gemmas; lacerti quoque et brachia
30margaritis ornata erant. Pendebant ex auribus insig-
nes candore et magnitudine lapilli. Baculum aureum
berylli distinguebant: quo tradito precatus, ut sospes
acciperet, se liberosque et gentem suam dedidit.
6 Nobiles ad venandum canes in ea regione sunt:
latratu abstinere dicuntur, cum viderunt feram, leo-
32nibus maxime infesti. Horum vim ut ostenderet Ale-

---

24) Frsh. Modio obtemperavit omittendo verbo *credunt*, quod ab optt. Codd. firmatur.

25) *infantum* Fl. Leid. Voss. 1, cum Edd. vett.; cf. Heusinger ad Cic. de off. I, 7. 3. Ruddim. Institt. I. 93. — pro *insignes* Voss. 2. Pal. 1. et vulgg. *segnes*. — Frsh. transp. *membrorum parte*.

26) Frsh. cum Codd. *coniunctis;* Zumpt. dedit coni. Schefferi; D. *convinctis*, Voss. 2. omitt. — P. transp. *specie corporum*.

27) Frsh. *deseruissentne* contra optt. Codd.

30) pro *dedidit* Voss. 2. Ald. *dedit*. — pro *candore* al. *colore*.

31) *viderint* Voss. 2. Bong.

xandro, in conspectu leonem eximiae magnitudinis
iussit emitti, et IV omnino admoveri canes, qui cele-
riter feram occupaverunt. Tum ex his, qui assueve-
rant talibus ministeriis, unus canis leoni cum aliis
inhaerentis crus avellere, et, quia non sequebatur,
ferro amputare coepit: ne sic quidem pertinacia vic- 33
ta, rursus aliam partem secare instititit, et deinde non
segnius inhaerentem ferro subinde caedebat. Ille in
vulnere ferae dentes moribundus quoque infixerat:
tantam in illis animalibus ad venandum cupiditatem
ingenerasse naturam memoriae proditum est. Equi- 34
dem plura transscribo, quam credo: nam nec affir-
mare sustineo, de quibus dubito, nec subducere, quae
accepi. Relicto igitur Sophite in suo regno, ad flu- 35
vium Hyphasin processit, Hephaestione, qui diversam
regionem subegerat, coniuncto. Phegeus erat gentis 36
proximae rex: qui, popularibus suis colere agros, ut
assueverant, iussis, Alexandro cum donis occurrit, ni-
hil quod imperaret detrectans.

II. Biduum apud eum substitit rex: tertio die 7
amnem superare decreverat, transitu difficilem
non spatio solum aquarum, sed etiam saxis impeditum.
Percontatus igitur Phegea, quae noscenda erant, XI 2
dierum ultra flumen per vastas solitudines iter esse
cognoscit; excipere deinde Gangen, maximum totius
Indiae fluminum: ulteriorem ripam colere gentes 3
Gangaridas et Prasios, eorumque regem esse Aggram-
mem, XX milibus equitum ducentisque peditum obsi-

---

32) pro *in conspectu* Fl. Leid. *in conseptu,* eodem ducentibus vestigiis all. Codd.; Frsh. prob. *consepto,* quod recep. Schmied. — Frsh. *quum ex his.* — Mod. Theocr. al. *unius* coni. cum *canis.*

33) Frsh. *nec sic.* — *secare instituit* Pal. 1. — Voss. 2. B. 2. *memoria prod.;* cf. Herzog. ad Caes. B. G. VI, 25.

2) Fl. Leid. Voss. 1. *percunctatus.* — Pal. 1. omitt. *per* ante *vastas sol.*

3) Edd. vett. *ulteriores ripas,* non male.

4 dentem vias. Ad hoc quadrigarum duo milia trahere,
et praecipuum terrorem elephantos, quos trium mi-
5 lium numerum explere dicebat. Incredibilia regi om-
nia videbantur. Igitur Porum (nam cum eo erat)
6 percontatur, an vera essent, quae dicerentur? Ille,
vires quidem gentis et regni haud falso iactari, affir-
mat: ceterum qui regnaret non modo ignobilem esse,
sed etiam ultimae sortis; quippe patrem eius tonso-
rem, vix diurno quaestu propulsantem famem, propter
7 habitum haud indecorum cordi fuisse reginae. Ab ea
in propiorem eius, qui tum regnasset, amicitiae locum
admotum, interfecto eo per insidias, sub specie tute-
lae liberum eius invasisse regnum, necatisque pueris
hunc, qui nunc regnat, generasse, invisum vilemque
popularibus, magis paternae fortunae, quam suae, me-
8 morem. Affirmatio Pori multiplicem animo regis in-
iecerat curam. Hostem beluasque spernebat, situm
9 locorum et vim fluminum extimescebat; relegatos in
ultimum paene rerum humanarum persequi terminum
et eruere arduum videbatur. Rursus avaritia gloriae
et insatiabilis cupido famae nihil invium, nihil remo-
10 tum videri sinebat. Et interdum dubitabat, an Ma-
cedones, tot emensi spatia terrarum, in acie et in
castris senes facti, per obiecta flumina, per tot natu-
rae obstantes difficultates secuturi essent: abundantes
onustosque praeda magis parta frui velle, quam ac-
11 quirenda fatigari. Non idem sibi et militibus animi
esse: se, totius orbis imperium mente complexum,
adhuc in operum suorum primordio stare: militem,
labore defatigatum, proximum quemque fructum finito
tandem periculo expetere.

---

6) P. transp. *sortis ultimae.*

7) Voss. 2. *admotus.* — Leid. *interfectoque.*

9) Schmied. cum Theocr. *terminum persequi.*

10) *onust. praedae* Pal. 1.; cf. Seyf. Gramm. Lat §. 1980 not.

11) optt. Codd. omitt. pron. *se* ante *totius orb.* — al. *exspectare* pro *expetere.*

Vicit ergo cupido rationem, et, ad concionem vocatis militibus, ad hunc maxime modum disseruit: Non ignoro, milites, multa, quae terrere vos possent, ab incolis Indiae per hos dies de industria esse iactata: sed non est improvisa vobis mentientium va- 13
nitas. Sic Ciliciae fauces, sic Mesopotamiae campos, Tigrim et Euphraten, quorum alterum vado transivimus, alterum ponte, terribilem fecerant Persae. Nun- 14
quam ad liquidum fama perducitur: omnia, illa tradente, maiora sunt vero. Nostra quoque gloria, cum sit ex solido, plus tamen habet nominis, quam operis. Modo quis beluas offerentes moenium speciem, quis 15
Hydaspen amnem, quis cetera auditu maiora, quam vero, sustinere posse credebat? Olim hercule fugissemus ex Asia, si nos fabulae debellare potuissent. Cre- 16
ditisne elephantorum greges maiores esse, quam usquam armentorum sunt? cum et rarum sit animal, nec facile capiatur, multoque difficilius mitigetur. Atqui 17
eadem vanitas copias peditum equitumque numeravit. Nam flumen, quo latius fusum est, hoc placidius stagnat: quippe angustis ripis coercita, et in angustiorem alveum elisa, torrentes aquas invehunt; contra spatio alvei segnior cursus est. Praeterea in ripa 18
omne periculum est, ubi applicantes navigia hostis exspectat. Ita quantumcunque flumen intervenit, idem futurum discrimen est evadentium in terram.

Sed omnia ista vera esse fingamus. Utrumne vos 9
magnitudo beluarum, an multitudo hostium terret? Quod pertinet ad elephantos, praesens habemus exemplum: in suos vehementius, quam in nos, incurrerunt; tam vasta corpora securibus falcibusque mutilata sunt.

---

16) Voss. 2. omitt. *et* ante *rarum*; cf. Goerenz ad Cic. Acadd. II, 76. de finn. Bonn. III, 15, 50, p. 376.

17) Voss. 2. transp. *est fusum*. — Mer *coercitum* et *elisum* cum verbo *invehit*. — pro *spatio*, quod videtur esse ex coni., Codd. *statio*.

20 Quid autem interest, totidem sint, quot Porus habuit, an tria milia? cum uno aut altero vulneratis ceteros in fugam declinari videamus. Deinde paucos quoque
21 incommode regunt: congregata vero tot milia ipsa se elidunt, ubi nec stare nec fugere potuerint inhabiles vastorum corporum moles. Equidem sic animalia ista contemsi, ut, cum haberem, ipse non opposuerim, satis gnarus, plus suis, quam hostibus periculi inferre.
22 At enim equitum peditumque multitudo vos commovet! Cum paucis enim pugnare soliti estis, et nunc
23 primum inconditam sustinebitis turbam. Testis adversus multitudinem invicti Macedonum roboris Granicus amnis, et Cilicia inundata cruore Persarum, et Arbela, cuius campi devictorum a nobis ossibus strati
24 sunt. Sero hostium legiones numerare coepistis, postquam solitudinem in Asia vincendo fecistis. Cum per Hellespontum navigaremus, de paucitate nostra cogitandum fuit: nunc nos Scythae sequuntur, Bactriana auxilia praesto sunt, Dahae Sogdianique inter nos militant.

10 Nec tamen illi turbae confido. Vestras manus intueor, vestram virtutem rerum, quas gesturus sum, vadem praedemque habeo. Quamdiu vobiscum in acie stabo, nec mei nec hostium exercitus numero: vos modo animos mihi plenos alacritatis ac fiduciae ad-
26 hibete. Non in limine operum laborumque nostrorum, sed in exitu stamus: pervenimus ad solis ortum et Oceanum, nisi obstat ignavia: inde victores, perdo-

---

20) Frsh. contra Codd. optt. *declinare*; passivum, cuius exemplum mihi non succurrit, defenditur usu poetarum, qui v. *declinare* cum accusativo obiecti coniungunt; cf. Plaut. Aulul. IV, extr. Virg. Aeneid. IV, 185. — *quoque et incomm.* optt. Codd.

23) *cruore* est de coni. nescio cuius; Codd. *fervore*.

25) *meos* est de coni., Codd. *mei*. — *numeravero* item est de coni.; Codd. *numero*, Mod. all. *meminero*. — Voss. 2. transp. *modo vos*.

mito fine terrarum, revertemur in patriam. Nolite, quod pigri agricolae faciunt, maturos fructus per inertiam amittere e manibus. Maiora sunt periculis prae- 27
mia: dives eadem et imbellis est regio. Itaque non tam ad gloriam vos duco, quam ad praedam. Digni estis, qui opes, quas illud mare litoribus invehit, referatis in patriam; digni, qui nihil inexpertum, nihil 28
metu omissum relinquatis. Per vos gloriamque vestram, qua humanum fastigium exceditis, perque et mea in vos et in me vestra merita, quibus invicti contendimus, oro quaesoque ne humanarum rerum terminos adeuntem alumnum commilitonemque vestrum, ne dicam regem, deseratis. Cetera vobis imperavi; hoc 29
unum debiturus sum. Et is vos rogo, qui nihil unquam vobis praecepi, quin primus me periculis obtulerim, qui saepe aciem clipeo meo texi, ne infregeritis in manibus meis palmam, qua Herculem Liberumque Patrem, si invidia abfuerit, aequabo. Date 30
hoc precibus meis, et tandem obstinatum silentium rumpite. Ubi est ille clamor, alacritatis vestrae index? ubi ille meorum Macedonum vultus? Non agnosco vos, milites, nec agnosci videor a vobis. Surdas iamdudum aures pulso: aversos animos et infractos excitare conor.

Cumque illi in terram demissis capitibus tacere 11
perseverarent, Nescio quid, inquit, in vos imprudens deliqui, quod me ne intueri quidem vultis. In solitudine mihi videor esse. Nemo respondet, nemo saltem negat. Quos alloquor? quid autem postulo? Vestram gloriam et magnitudinem vindicamus. Ubi sunt illi, 32
quorum certamen paulo ante vidi contendentium, qui

---

26) Voss. 2. Theocr. *obstet.* — Mer. *emittere.*
29) optt. Codd. *qui primus-obtuli.* — vulgo *infringeretis;* Voss. 2. simplex *fregeritis.*
31) Frsh. transp. *imprudens in vos.*

potissimum vulnerati regis corpus exciperent? deser-
33 tus, destitutus sum, hostibus deditus. Sed solus quoque ire perseverabo. Obiicite me fluminibus et beluis et illis gentibus, quarum nomina horretis. Inveniam, qui desertum a vobis sequantur: Scythae Bactrianique erunt mecum, hostes paulo ante, nunc milites
34 nostri. Mori praestat, quam precario imperatorem esse. Ite reduces domos; ite deserto rege ovantes. Ego hic a vobis desperatae victoriae aut honestae morti
1 locum inveniam. Ne sic quidem ulli militum vox ex- III
primi potuit. Exspectabant, ut duces principesque ad regem perferrent, vulneribus et continuo labore militiae fatigatos non detrectare munia, sed sustinere non posse. Ceterum illi metu attoniti in terram ora
2 defixerant. Igitur primo fremitus sua sponte, deinde gemitus quoque oritur; paulatimque liberius dolor erigi coepit, manantibus lacrimis, adeo ut rex, ira in misericordiam versa, ne ipse quidem, quamquam cuperet, temperare oculis potuerit.
12 Tandem universa concione effusius flente, Coenus ausus est, cunctantibus ceteris, propius tribunal ac-
4 cedere, significans se loqui velle. Quem ut videre milites detrahentem galeam capiti, (ita enim regem alloqui mos est,) hortari coeperunt, ut causam exercitus
5 ageret. Tum Coenus, Dii prohibeant, inquit, a nobis impias mentes; et profecto prohibent. Idem animus est tuis, qui fuit semper, ire quo iusseris, pugnare,

---

32) vulgo *exciperet.*

1) Etiam in hoc capitis principio variatur inter *ne-quidem* et *nec-quidem,* de quo librariorum errore passim obvio v. Goerenz ad Cic. Acadd. II, 152. utrumque bene latinum; sed distinguendum est; cf. Gernhard ad Cic. Cat. c. IX, §. 27. p. 50. sq. — Voss. 2. *ulla.*

2) *in terra* P. — Fl Leid. Pal. 1. pro *cuperet* exhibent plusquamperfectum indicativi.

4) Voss. 2. *alloqui regem* mut. ord.

5) al. sine idonea auctoritate *ut ire iusseris,* omisso *quo.*

periclitari, sanguine nostro commendare posteritati
tuum nomen. Proinde si perseveras, inermes quoque
et nudi et exsangues, utcunque tibi cordi est, sequimur,
vel antecedimus. Sed si audire vis non fictas 6
tuorum militum voces, verum necessitate ultima expressas,
praebe, quaeso, propitias aures imperium atque
auspicium tuum constantissime secutis, et quocunque
pergis secuturis. Vicisti, rex, magnitudine rerum 7
non hostes modo, sed etiam milites. Quicquid mortalitas
capere poterat, implevimus. Emensis maria terrasque
melius nobis, quam incolis, omnia nota sunt.
Paene in ultimo mundi fine consistimus. In alium or- 8
bem paras ire, et Indiam quaeris Indis quoque ignotam:
inter feras serpentesque degentes eruere ex
latebris et cubilibus suis expetis, ut plura, quam sol
videt, victoria lustres. Digna prorsus cogitatio animo 9
tuo, sed altior nostro. Virtus enim tua semper in
incremento erit, nostra vis iam in fine est. Intuere 10
corpora exsanguia, tot perfossa vulneribus, tot cicatricibus
putria. Iam tela hebetia sunt: iam arma deficiunt.
Vestem Persicam induimus, quia domestica
subvehi non potest. In externum degeneravimus cultum.
Quoto cuique lorica est? quis equum habet? 11
iube quaeri, quam multos servi ipsorum persecuti
sint, quid cuique supersit ex praeda. Omnium victores
omnium inopes sumus. Nec luxuria laboramus, sed
bello instrumenta belli consumsimus. Hunc tu pul- 12
cherrimum exercitum nudum obiicies beluis? quarum
ut multitudinem augeant de industria barbari, magnum
tamen esse numerum etiam ex mendacio intelligo.
Quodsi adhuc penetrare in Indiam certum est, regio 13

---

6) Voss. 2. *propitius.*
7) optt. Codd. *emensi* in nominativo, procul dubio ut coniungatur cum praecedentibus.
9) Voss. 2. *tuo animo.* — al. transp. *iam in fine est.*
11) *sint* est de coni., Codd. *sunt.* — *cui quid supersit* Voss. 2. Theocr.

a Meridie minus vasta est; qua subacta licebit decurrere in illud mare, quod rebus humanis terminum
14 voluit esse natura. Cur circuitu petis gloriam, quae ad manum posita est? hic quoque occurrit Oceanus. Nisi mavis errare, pervenimus, quo tua fortuna ducit.
15 Haec tecum, quam sine te cum his, loqui malui, non uti inirem circumstantis exercitus gratiam, sed ut vocem loquentium potius, quam gemitum murmurantium, audires.

13 Ut finem orationi Coenus imposuit, clamor undique cum ploratu oritur, regem, patrem, dominum,
17 confusis appellantium vocibus. Iamque et alii duces, praecipueque seniores, quis ob aetatem et excusatio honestior erat et auctoritas maior, eadem precaban-
18 tur. Ille nec castigare obstinatos nec mitigare poterat iratos. Itaque inops consilii desiluit e tribunali, claudique regiam iussit, omnibus praeter assuetos
19 adire prohibitis. Biduum irae datum est: tertio die processit, erigique XII aras ex quadrato saxo, monumentum expeditionis suae, munimenta quoque castrorum iussit extendi, cubiliaque amplioris formae, quam pro corporum habitu, relinqui, ut speciem omnium augeret, posteritati fallax miraculum praeparans.

20 Hinc repetens quae emensus erat, ad flumen Acesinem locat castra. Ibi forte Coenus morbo exstinctus est. Cuius morte ingemuit quidem rex, adiecit tamen, propter paucos dies longam orationem eum exorsum, tanquam solus Macedoniam visurus esset.

---

13) Voss. 2. *penetrare Indiam* omisso *in.*

1) Frsh. *quam ut gemitum* contra Codd.

18) vulgo *desilivit.*

19) *erigique* videtur esse coniectura Modii; Codd. omnes *e regia, qui* vel *quo.* — Voss. 2. *quam per corporum speciem habitu reliquam.*

20) Pal. 1. *mortem;* cf. Nolten. Lex. Antib. p. 1523. — Frsh. transp. *rex quidem.*

Iam in aqua classis, quam aedificari iusserat, stabat. 21
Inter haec Memnon ex Thracia in supplementum equitum V milia, praeter eos ab Harpalo peditum septem milia adduxerat, armaque XXV milia auro et argento caelata pertulerat, quis distributis vetera cremari iussit. Mille navigiis aditurus Oceanum, discordesque 22
et vetera odia retractantes Porum et Taxilen, Indiae reges, firmatae per affinitatem gratiae relinquit in suis regnis, summo in aedificanda classe amborum studio usus. Oppida quoque duo condidit, quorum alterum 23
Nicaeam appellavit, alterum Bucephalam, equi, quem amiserat, memoriae ac nomini dedicans urbem. Ele- 24
phantis deinde et impedimentis terra sequi iussis, secundo amne defluxit, quadraginta ferme stadia singulis diebus procedens, ut opportunis locis exponi subinde copiae possent.

IV. Perventum erat in regionem, in qua Hydaspes 14
amnis Acesini committitur. Hinc decurrit in fines 2
Siborum. Hi de exercitu Herculis maiores suos esse memorant: aegros relictos esse, cepisse sedem, quam ipsi obtinebant. Pelles ferarum pro veste, clavae te- 3
la erant; multaque, etiam cum Graeci mores exolevissent, stirpis ostendebant vestigia. Hinc exscensione 4
facta, CC et L stadia processit, depopulatusque regionem, oppidum, caput eius, corona cepit. XL peditum 5
milia gens in ripa fluminum opposuerat: quae amne superato in fugam compulit, inclusosque moenibus ex-

22) Frsh. contra Bong. Fl. Leid. omissa *que* enclit. *discordes.* — idem *firmata per affinitatem gratia* contra optt. Codd.

23) P. *memoriae hoc nomine.*

2) Frsh. *commemorant.* — B. 1. Voss. 1. vulgg. *relictos se* pro *esse.*

3) Frsh. contra optt. Codd. *clavae pro telo;* Codd. Theocr. *pro armis clava erat.*

4) idem Frsh. *hic* pro *hinc*, et inserit inter *milia* et *gens* voc. *alia;* deinde contra optt. Codd. *quum amne sup.* — pro *processit* Codd. *excessit.*

6 pugnat. Puberes interfecti sunt, ceteri venierunt. Alteram deinde urbem expugnare adortus, magnaque vi defendentium pulsus, multos Macedonum amisit. Sed cum in obsidione perseverasset, oppidani, desperata salute, ignem subiecere tectis, se quoque ac liberos
7 coniugesque incendio cremant. Quod cum ipsi augerent, hostes exstinguerent, nova forma pugnae erat. Delebant incolae urbem; hostes defendebant: adeo
8 etiam naturae iura bellum in contrarium mutat. Arx erat oppidi intacta, in qua praesidium dereliquit: ipse navigio circumvectus est arcem.

15 Quippe III flumina tota India praeter Gangem maxima munimento arcis applicant undas. A Septentrione Indus alluit, a Meridie Acesines Hydaspi con-
9 funditur. Ceterum amnium coetus maritimis similes fluctus movet; multoque ac turbido limo, quod aquarum concursu subinde turbatur, iter, qua meant navi-
10 gia, in tenuem alveum cogitur. Itaque cum crebri fluctus se inveherent, et navium hinc proras hinc latera pulsarent, subducere nautae vela coeperunt. Sed ministeria eorum hinc metu, hinc praerapida celerita-
11 te fluminum occupantur. In oculis omnium duo maiora navigia submersa sunt; leviora, cum et ipsa nequirent regi, in ripam tamen innoxia expulsa sunt. Ipse rex in rapidissimos vertices incidit: quibus intorta navis obliqua et gubernaculi impatiens agebatur. Iam vestem

---

7) pro *delebant* Voss. 2. *adolebant*; pro *defendebant* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. cum Edd. vett. *exstinguebant*. — Gronov. e Codd. *naturae v e r a*.

8) optt. Codd. *navigiis*.

9) Frsh. pro *coetus*, quod dant Codd., *coitus*. — idem contra Fl. Leid Voss. 1. 2. *movent*. — Edd. *qua meant navigiis*.

10) Frsh. omitt voc. *vela*. — pro *metu*, quod est ex coni., Codd. *cetu*.

11) v. *omnium* incertae fidei est, vulgo post *maiora* ponitur. — Frsh. *vortices*, de quo supra monui.

detraxerat corpori, proiecturus semet in flumen, ami- 12
cique, ut exciperent eum, haud procul nabant, apparebatque anceps periculum tam nataturi, quam navigare perseverantis. Ergo ingenti certamine concitant 13
remos, quantaque vis humana esse poterat admota est, ut fluctus, qui se invehebant, everberarentur. Findi crederes undas, et retro gurgites cedere. Qui- 14
bus tandem navis erepta, non tamen ripae applicatur, sed in proximum vadum illiditur. Cum amni bellum fuisse crederes. Ergo aris pro numero fluminum positis, sacrificioque facto, XXX stadia processit.

Inde ventum est in regionem Oxydracarum Mal- 15
lorumque, quos alias bellare inter se solitos tunc periculi societas iunxerat. Nonaginta milia iuniorum peditum in armis erant, praeter hos equitum X milia, nongentaeque quadrigae. At Macedones, qui omni 16
discrimine iam defunctos se esse crediderant, postquam integrum bellum cum ferocissimis Indiae gentibus superesse cognoverunt, improviso metu territi, rursus seditiosis vocibus regem increpare coeperunt: Gangen amnem, et quae ultra essent, coactum trans- 17
mittere, non tamen finisse, sed mutasse bellum. Indomitis gentibus se obiectos, ut sanguine suo aperirent ei Oceanum. Trahi extra sidera et solem, cogique 18
adire, quae mortalium oculis natura subduxerit. Novis identidem armis novos hostes exsistere. Quos ut om-

---

13) optt. Codd. *in se vehebant*, Theocr. Mer. *in se vehebantur.*

14) pro *findi* Voss. 2. *scindi*; cf. Heinsius ad Ovid. Metamorph. II, 159. — Frsh. contra auct. Codd. *applicabatur.* — idem iterum contra Codd. *amne;* cf. Drakenb. ad Liv. 28, 33, 1. coll. cap. 45, 11. et ad 32. 10, 8.

16) Voss. 2. Theocr. *credebant.*

17) *coactum* est de coni. Glareani; Frsh. cum vulgg. auct. Codd. *coactos.*

18) Codd. et vulgg. *subduxerat.* — *mari* abest a Frsh. et vulgg.; exhibent optt. Codd. cum Edd. vett.; in praeced.

nes fundant fugentque, quod praemium ipsos manere? caliginem ac tenebras et perpetuam noctem profundo incubantem mari, repletum immanium beluarum gregibus fretum, immobiles undas, in quibus emoriens natura defecerit.

18 Rex non sua, sed militum sollicitudine anxius, concione advocata, docet, imbelles esse, quos metuant. Nihil deinde praeter has gentes obstare, quominus terrarum spatia emensi ad finem simul mundi labo-
20 rumque perveniant. Cessisse illis metuentibus Gangen et multitudinem nationum, quae ultra amnem essent: declinasse iter eo, ubi par gloria, minus periculum
21 esset. Iam prospicere se Oceanum, iam perflare ad ipsos auram maris: ne inviderent sibi laudem, quam peteret. Herculis et Liberi Patris terminos transituros illos, regi suo, parvo impendio, immortalitatem famae daturos. Paterentur se ex India redire, non fugere.

17 Omnis multitudo, et maxime militaris, mobili impetu fertur. Ita seditionis non remedia quam princi-
23 pia maiora sunt. Non alias tam alacer clamor ab exercitu est redditus, iubentium, duceret Diis secundis, aequaretque gloria, quos aemularetur. Laetus his ac-
24 clamationibus ad hostes protinus castra movet. Validissimae Indorum gentes erant, et bellum impigre parabant; ducemque ex natione Oxydracarum spectatae virtutis elegerant, qui sub radicibus montis castra posuit, lateque ignes, ut speciem multitudinis augeret, ostendit, clamore quoque ac sui moris ululatu identi-

---

turbant Codd.; Voss. 2. *caligine*; Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. Bong. *perpetua nocte.*

19) Leid. *laborisque.*

21) Edd. vett. *transituro.*

22) pro *fertur* Codd. *affertur*, unde Heins. *aufertur;* Edd. qdd. *effertur.*

23) pro *ab exercitu* Voss. 2. *exercitus.* — Frsh. *et aequaret.*

dem acquiescentes Macedonas frustra terrere conatus.
Iam lux appetebat, cum rex fiduciae ac spei plenus 25
alacres milites arma capere et exire in aciem iubet.
Sed, haud traditur metune an oborta seditione inter
ipsos, subito profugerunt barbari; certe avios mon-
tes et impeditos occupaverunt; quorum agmen rex 26
frustra persecutus, impedimenta cepit.

Perventum deinde est ad oppidum Oxydracarum, 18
in quod plerique confugerant, haud maiore fiducia
moenium, quam armorum. Iam admovebat rex, cum 27
vates monere eum coepit, ne committeret, aut certe
differret obsidionem: vitae eius periculum ostendi.
Rex Demophontem (is namque vates erat) intuens, Si 28
quis, inquit, te arti tuae intentum et exta spectantem
sic interpellet, non dubitem, quin incommodus ac mo-
lestus videri tibi possit. Et cum ille ita prorsus fu- 29
turum respondisset, Censesne, inquit, tantas res, non
pecudum fibras, ante oculos habenti, ullum esse maius
impedimentum, quam vatem superstitione captum?
Nec diutius quam respondit moratus, admoveri iubet 30
scalas, cunctantibusque ceteris evadit in murum. An-
gusta muri corona erat: non pinnae sicut alibi fasti-
gium eius distinxerant, sed perpetua lorica obducta
transitum sepserat. Itaque rex haerebat magis, quam 31
stabat, in margine, clipeo undique incidentia tela pro-
pulsans: nam ubique eminus ex turribus petebatur.
Nec subire milites poterant, quia superne vi telorum 32

---

25) pro *appetebat* al. *apparebat.* — Frsh. *sed metune,* omissis duobus vocabb. *haud traditur*, quorum prius est ex coni. Acidalii, Codd. *ut traditur;* Bas. *sed non traditur.* — idem Frsh. transp. *seditione oborta.*

26) Voss. 2. *in quo.*

28) Frsh. *Demophoonta.* — al omitt. *te* ante *arti.* — Voss. 2. *incommodius ac molestius.*

31) pro *ubique* Voss. 1. cum Edd. vett. *undique.*

32) Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. cum Edd. vett. *magni-*

obruebantur. Tandem magnitudinem periculi pudor
vicit: quippe cernebant, cunctatione sua dedi hostibus
33 regem. Sed festinando morabantur auxilia. Nam dum
pro se quisque certat evadere, oneravere scalas; quis
non sufficientibus devoluti unicam spem regis fefelle-
runt. Stabat enim in conspectu tanti exercitus, velut
in solitudine destitutus.

19 Iamque laevam, qua clipeum ad ictus circum-
ferebat, lassaverat, clamantibus amicis, ut ad ipsos V.
desiliret, stabantque excepturi; cum ille rem ausus
est incredibilem atque inauditam, multoque magis ad
2 famam temeritatis, quam gloriae, insignem. Namque
in urbem hostium plenam praecipiti saltu semetipse
immisit, cum vix sperare posset, dimicantem certe
et non inultum esse moriturum: quippe antequam as-
3 surgeret, opprimi poterat et capi vivus. Sed forte
ita libraverat corpus, ut se pedibus exciperet. Itaque
stans init pugnam; et ne circumiri posset, fortuna
4 providerat. Vetusta arbor, haud procul muro, ramos
multa fronde vestitos, velut de industria regem pro-
tegentes, obiecerat; huius spatioso stipiti corpus, ne
circumiri posset, applicuit, clipeo tela, quae ex ad-
5 verso ingerebantur, excipiens. Nam cum unum pro-
cul tot manus peterent, nemo tamen audebat pro-
pius accedere; missilia ramis plura quam clipeo
6 incidebant. Pugnabat pro rege primum celebrati no-
minis fama, deinde desperatio, magnum ad honeste
7 moriendum incitamentum. Sed cum subinde hostis
afflueret, iam ingentem vim telorum exceperat clipeo,
iam galeam saxa perfregerant, iam continuo labore
8 gravia genua succiderant. Itaque contemtim et incaute,

---

tudinem telorum *periculi;* P. *magnitudinem telorum ictibus periculi.*

5) opptt. Codd. post *nam cum* inserunt *eominus.*

6) praefero lect. Fl. Pal. 1. Theocr. *pugnabant.* — pro *ad honeste moriendum* Pal. 1. *ad hostem morandum.*

qui proximi steterant, incurrerunt: e quibus duos gladio ita excepit, ut ante ipsum exanimes procumberent. Nec cuiquam deinde propius incessendi eum animus fuit: procul iacula sagittasque mittebant.

Ille ad omnes ictus expositus aegre iam exceptum 20
poplitibus corpus tuebatur; donec Indus duorum cubitorum sagittam (namque Indis, ut antea diximus, huius magnitudinis sagittae erant) ita excussit, ut per thoracem paulum super latus dextrum infigeret. Quo 10
vulnere afflictus, magna vi sanguinis emicante, remisit arma moribundo similis, adeoque resolutus, ut ne ad vellendum quidem telum sufficeret dextera. Itaque 11
ad exspoliandum corpus, qui vulneraverat alacer gaudio accurrit. Quem ut iniicere corpori suo manus sensit, credo, ultimi dedecoris indignitate commotus, linquentem revocavit animum, et nudum hostis latus subiecto mucrone hausit. Iacebant circa regem tria 12
corpora, procul stupentibus ceteris: ille ut, antequam ultimus spiritus deficeret, dimicans iam exstingueretur, clipeo se allevare conatus est, et postquam ad con- 13
nitendum nihil supererat virium, dextera impendentes ramos complexus tentabat assurgere. Sed, ne sic quidem potens corporis, rursus in genua procumbit, manu provocans hostes, si quis congredi auderet.

Tandem Peucestes per aliam oppidi partem, de- 21
turbatis propugnatoribus muri vestigia persequens,

---

9) Codd. *non aegre.* — Voss. 2. *super latus paululum* omisso *dextrum.* — Frsh. contra Mss. *infigeretur.*

10) pro *afflictus* Pal. 1. *adfectus;* idem pro *emicante* habet *manante.* — Voss. 2. P. Theocr. *evellendum.*

11) Pal. 1. et Theocr. *alacri gaudio.*

12) Voss. 1. omitt. *est, et* post *conatus;* in omitt. *est* consent. optt. Codd.

14) Codd. Theocr. *deturbatis propugnatoribus muri regis vestigia persequens,* prob. Schmied., *muri fastigia* coni. Heinsius.

15 regi supervenit. Quo conspecto Alexander, iam non
vitae suae sed mortis solatium supervenisse ratus, cli-
peo fatigatum corpus excepit. Subit inde Timaeus,
et paulo post Leonnatus, huic Aristonus supervenit.
16 Indi quoque, cum intra moenia regem esse compe-
rissent, omissis ceteris, illuc concurrerunt urgebant-
que protegentes. Ex quibus Timaeus, multis adverso
corpore vulneribus acceptis, egregiaque edita pugna,
17 cecidit; Peucestes quoque tribus iaculis confossus non
se tamen scuto, sed regem, tuebatur; Leonnatus, dum
avide ruentes barbaros summovet, cervice graviter
18 icta semianimis procubuit ante regis pedes. Iam et
Peucestes vulneribus fatigatus summiserat clipeum:
in Aristono spes ultima haerebat. Hic quoque gravi-
ter saucius tantam vim hostium ultra sustinere non
19 poterat. Inter haec ad Macedonas regem cecidisse
fama perlata est. Terruisset alios, quod illos incita-
vit. Namque periculi omnis immemores dolabris per-
fregere murum et, qua moliti erant aditum, irrupere
in urbem, Indosque plures fugientes, quam congredi
20 ausos, ceciderunt. Non senibus, non feminis, non in-
fantibus parcitur: quisquis occurrerat, ab illo vulne-
ratum regem esse credebant. Tandemque internecione
21 hostium iustae irae parentatum est. Ptolemaeum, qui
postea regnavit, huic pugnae affuisse, auctor est Cli-
tarchus et Timagenes. Sed ipse scilicet gloriae suae
non refragatus, afuisse, missum in expeditionem, me-
moriae tradidit. Tanta componentium vetusta rerum
monumenta vel securitas vel, par huic vitium, credu-
litas fuit!

22 Rege in tabernaculum relato, medici lignum sa-

---

15) al. *morti.*

19) al. *omnes immem.*

21) Fl. Leid. Voss. 1. scribunt *afuisse*, Frsh. *abfuisse*; cf. Drakenb. ad Silium Ital. XIII, 268. et ad Liv. IV, 12, 6. XXVI, 41. 11. — pro *vetusta* Codd. *vetustate.*

gittae corpori infixum, ita ne spiculum moveretur, abscidunt. Corpore deinde nudato, animadvertunt 23
hamos inesse telo, nec aliter id sine pernicie corporis extrahi posse, quam ut secando vulnus augerent.
Ceterum ne secantes profluvium sanguinis occuparet, 24
verebantur; quippe ingens telum adactum erat, et penetrasse in viscera videbatur. Critobulus, inter me- 25
dicos artis eximiae, sed in tanto periculo territus, manus admovere metuebat, ne in ipsius caput parum prosperae curationis recideret eventus. Lacrimantem 26
eum ac metuentem et sollicitudine propemodum exsanguem rex conspexerat. Quid, inquit, quodve tempus exspectas, et non quamprimum hoc dolore me saltem moriturum liberas? An times, ne reus sis, cum insanabile vulnus acceperim? At Critobulus tan- 27
dem vel finito vel dissimulato metu hortari eum coepit, ut se continendum praeberet, dum spiculum evelleret: etiam levem corporis motum noxium fore.
Rex cum affirmasset, nihil opus esse his, qui semet 28
continerent, sicut praeceptum erat, sine motu praebuit corpus. Igitur patefacto latius vulnere, et spiculo evolso, ingens vis sanguinis manare coepit, linquique animo rex et, caligine oculis offusa, veluti moribundus extendi. Cumque profluvium medicamentis frustra 29
inhiberent, clamor simul atque ploratus amicorum oritur, regem exspirasse credentium. Tandem constitit sanguis, paulatimque animum recepit et circumstantes coepit agnoscere. Toto eo die ac nocte, quae 30
secuta est, armatus exercitus regiam obsedit, confes-

---

22) Frs. contra Codd. *lignum h a s t a e.* — idem *abscindunt;* cf. Drakenb. ad Silium Ital. XV, 473, et ad Liv. XXXI, 34, 2.

23) pro *secando* optt. Codd. *secundo.*

25) Fl. Leid. Voss. 1. 2. cum Edd. vett. omitt. *manus* ante *admovere.*

29) Pal. 1. Voss. 2. omitt. *regem* ante *exspirasse.* — Voss. 2. *consistit* et *recipit;* idem cum Pal. 1. omitt. *et* ante *circumstantes.*

sus omnes unius spiritu vivere. Nec prius recesserunt, quam compertum est, somno paulisper acquiescere. Hinc certiorem spem salutis eius in castra retulerunt.

23 Rex septem diebus curato vulnere, necdum obducta cicatrice, cum audisset, convaluisse apud barbaros famam mortis suae, duobus navigiis iunctis, statui in medium undique conspicuum tabernaculum iussit, ex quo se ostenderet perisse credentibus. Conspectusque ab incolis spem hostium falso nuntio con- VI.
2 ceptam inhibuit. Secundo deinde amne defluxit, aliquantum intervalli a cetera classe praecipiens, ne quies corpori invalido adhuc necessaria pulsu remorum impediretur.

3 Quarto, postquam navigare coeperat, die pervenit in regionem desertam quidem ab incolis, sed frumento et pecoribus abundantem. Placuit is locus et ad
4 suam et ad militum requiem. Mos erat principibus amicorum et custodibus corporis, excubare ante praetorium, quoties adversa regi valetudo incidisset. Hoc tum quoque more servato, universi cubiculum eius in-
5 trant. Ille sollicitus, ne quid novi afferrent, quia simul venerant, percontatur, num hostium recens nuntiaretur adventus.

24 At Craterus, cui mandatum erat, ut amicorum preces perferret ad eum, Credisne, inquit, adventu magis hostium, ut iam in vallo consisterent, sollicitos

---

1) Voss. 2. *nondum.*

2) optt. Codd. omitt. *corpori* et habent *perinvalido.* — Pal. 1. *impulsu.*

3) Voss. 2. Pal. 1. *coepit.*

4) Frsh. contra Codd. transp. *regi adversa.* — idem iterum mut. ord. *more quoque.* — Pal. 1. Voss. 2. *eius* post *tabernaculum.*

6) vv. *sollicitos esse* adiuncto *nos* Frsh. contra optt. Codd. postposuit, ut ita legantur: *vilis, nos esse sollicitos.*

esse, quam cura salutis tuae, ut nunc est, tibi vilis?
Quantalibet vis omnium gentium conspiret in nos, im- 7
pleat armis virisque totum orbem, classibus maria
consternat, inusitatas beluas inducat: tu nos praestabis
invictos. Sed quis Deorum hoc Macedoniae columen 8
ac sidus diuturnum fore polliceri potest, cum tam
avide manifestis periculis offeras corpus, oblitus tot
civium animas trahere te in casum? Quis enim tibi 9
superstes aut optat esse aut potest? Eo pervenimus,
auspicium atque imperium secuti tuum, unde nisi te
reduce nulli ad penates suos iter est. Quodsi adhuc 10
de Persidis regno cum Dario dimicares, etsi nemo
vellet, tamen ne admirari quidem posset, tam prom-
tae esse te ad omne discrimen audaciae: nam ubi pa-
ria sunt periculum ac praemium, et secundis rebus
amplior fructus est, et adversis solatium maius: tuo 11
vero capite ignobilem vicum emi, quis ferat, non tuo-
rum modo militum, sed ullius gentis barbarae civis,
qui tuam magnitudinem novit? Horret animus cogita- 12
tione rei, quam paulo ante vidimus. Eloqui timeo,
invicti corporis spolia inertissimas manus fuisse iniec-
turas, nisi te interceptum misericors in nos fortuna
servasset. Totidem proditores, totidem desertores
sumus, quot te non potuimus persequi. Universos licet 13
milites ignominia notes, nemo recusabit luere id, quod
ne admitteret praestare non potuit. Patere nos, quaeso,

---

7) Voss. 1. *invisitatas.*
8) Voss. 2. transp. *corpus offeras.*
10) Frsh. contra optt. Codd. *qui si.* — *et ex adversis* Voss. 2. praepos. agnoscunt etiam Pal. 1. et Theocr. — Margo Gryph. *ne admirari quidem non posset.*
11) Frsh. inserit *etiam* inter *ullius* et *gentis.*
12) *horret-cogitationem* Fl. Leid. Voss. 1. D. — Frsh. *spoliis inertissimos manus fuisse iniecturos* contra optt. Codd, Mod. *in invicti-spol.*, Mer. *ad inv.* et ita Theocr.
13) vulgo *amitteret* pro *admitteret.*

14 alio modo esse viles tibi. Quocunque iusseris, ibimus. Obscura pericula et ignobiles pugnas nobis deposcimus: temetipsum ad ea serva, quae magnitudinem tuam capiunt. Cito gloria obsolescit in sordidis hostibus, nec quicquam indignius est, quam consumi
15 eam, ubi non possit ostendi. Eadem fere Ptolemaeus, et similia his ceteri. Iamque confusis vocibus flentes eum orabant, ut tandem exsatiatae laudi modum faceret, ac saluti suae, id est publicae, parceret.
25 Grata erat regi pietas amicorum. Itaque singulos familiarius amplexus considere iubet. Altiusque ser-
17 mone repetito, Vobis quidem, inquit, o fidissimi piissimique civium atque amicorum, grates ago habeoque, non solum eo nomine, quod hodie salutem meam vestrae praeponitis, sed quod a primordiis belli nullum erga me benivolentiae pignus atque indicium omisistis, adeo ut confitendum sit, nunquam mihi vitam meam fuisse tam caram, quam esse coepit, ut vobis diu frui
18 possim. Ceterum non eadem est cogitatio eorum, qui pro me mori optant, et mea: qui quidem hanc benivolentiam vestram virtute meruisse me iudico. Vos enim diuturnum fructum ex me, forsitan etiam perpetuum, percipere cupitis: ego me metior non aetatis
19 spatio, sed gloriae. Licuit paternis opibus contento intra Macedoniae terminos per otium corporis exspectare obscuram et ignobilem senectutem: quamquam ne pigri quidem sibi fata disponunt, sed unicum bo-

---

14) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *bella* pro *pericula*. — idem post *serva* inserit *pericula*.

15) Frsh. *similia iis*. — Fl. Ald. Bas. *ex satietate*.

17) Voss. 1. 2. D. Bong. cum Edd. vett. *non solum meo*.

18) Voss. 2. transp. *cupitis percipere*, al. *cupietis*. — vulgo *sed gloria;* Pal. 1. et Theocr. *non tam aetatis sp. quam gloriae*, eodem ducentibus vestigiis Cod. Voss. 2.; Mod. *sed perennitatis pro gloriae*.

num diuturnam vitam existimantes saepe acerba mors occupat: verum ego, qui non annos meos, sed victorias numero, si munera fortunae bene computo, diu vixi. Orsus a Macedonia imperium Graeciae teneo; 20
Thraciam et Illyrios subegi; Triballis Maedisque imperito; Asiam, qua Hellesponto, qua Rubro mari subluitur, possideo. Iamque haud procul absum fine mundi, quem egressus aliam naturam, alium orbem aperire mihi statui. Ex Asia in Europae terminos 21
momento unius horae transivi. Victor utriusque regionis post nonum regni mei, post vigesimum atque octavum aetatis annum, videorne vobis in excolenda gloria, cui me uni devovi, posse cessare? Ego vero 26
non deero, et, ubicunque pugnabo, in theatro terrarum orbis esse me credam. Dabo nobilitatem ignobilibus 22
locis; aperiam cunctis gentibus terras, quas natura longe summoverat. In his operibus exstingui mihi si fors ita feret, pulchrum est: ea stirpe sum genitus, ut multam prius quam longam vitam debeam optare. Obsecro vos, cogitate nos pervenisse in terras, quibus 23
feminae ob virtutem celeberrimum nomen est. Quas urbes Semiramis condidit? quas gentes redegit in potestatem? quanta opera molita est? Nondum feminam aequavimus gloria, et iam nos laudis satietas cepit?

---

19) P. transp. *fata sibi.* — Frsh. *aestimantes.* — Voss. 2. Pal. 1. *annos meos numero, sed munera fortunae computo, diu vixi.*

20) Frsh. *Graeciam.* — etiam h. l. male Edd. *Illyricos.* — Frsh. contra Mss. *alluitur.* — idem inserit praepos. *a* ante *fine.*

21) Voss. 2. transp. *annum Aetatis;* optt. Codd. omitt. v. *aetatis.* — Codd. Theocr. *non deero mihi.*

22) Pal. 1. omitt. *me* post *exstingui* quod habet Frsh., Edd. pleraeque *mihi;* idem Pal. 1. *sors.* — optt. Codd. *multa prius.*

23) Voss. 2. transp. *ob virtutem feminae,* Edd. vett. *ob feminae virtutem.*

24 Dii faveant, maiora adhuc restant. Sed ita nostra erunt
quae nondum attigimus, si nihil parvum duxerimus, in
quo magnae gloriae locus est. Vos modo me ab in-
testina fraude et domesticorum insidiis praestate se-
curum: belli Martisque discrimen impavidus subibo.
25 Philippus in acie tutior quam in theatro fuit; hostium
manus saepe vitavit, suorum effugere non valuit. Alio-
rum quoque regum exitus si reputaveritis, plures a
26 suis quam ab hoste interemtos numerabitis. Ceterum,
quoniam olim rei agitatae in animo meo nunc pro-
mendae occasio oblata est, mihi maximus laborum at-
que operum meorum erit fructus, si Olympias mater
immortalitati consecretur, quandocunque excesserit
vita. Si licuerit, ipse praestabo hoc: si me praecepe-
rit fatum, vos mandasse mementote. Ac tum quidem
amicos dimisit: ceterum per complures dies ibi stativa
habuit.

27 Haec dum in India geruntur, Graeci milites VII.
nuper in colonias a rege deducti circa Bactra, or-
ta inter ipsos seditione, defecerant, non tam Alexan-
2 dro infensi, quam metu supplicii. Quippe occisis
quibusdam popularium, qui validiores erant arma spec-
tare coeperunt, et Bactriana arce, quae casu negli-
gentius asservata erat, occupata, barbaros quoque in
3 societatem impulerant. Athenodorus erat princeps eo-
rum, qui regis quoque nomen assumserat, non tam
imperii cupidine, quam in patriam revertendi cum his,
4 qui auctoritatem ipsius sequebantur. Huic Bico qui-
dam nationis eius, sed ob aemulationem infestus,

---

26) pro *quandocunque* optt. Codd. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. Bong. Theocr. *quandoque*, idque Schmied. in textum recepit; cf. Gronov. et Drakenb. ad Liv. I, 31, 4, et Curt VII, 10, 9. X, 6, 10. et 8, 10. vulgo *hoc si licuerit.* — al. *vobis mand.*

1) Zumpt. dedit coni. Ortelii *circa Bactra;* Codd. *deducti Garabactra.*

2) pro *cum iis* Codd. etiam Theocr. *cunctis.*

3) Frsh. *nationis eiusdem.*

comparavit insidias, invitatumque ad epulas per Boxum quendam Macerianum in convivio occidit. Po- 5
stero die concione advocata Bico ultro insidiatum sibi Athenodorum plerisque persuaserat: sed aliis suspecta erat fraus Biconis, et paulatim in plures coepit manare suspicio. Itaque Graeci milites arma capiunt, 6
occisuri Biconem, si daretur occasio: ceterum principes eorum iram multitudinis mitigaverunt. Praeter 7
spem suam Bico praesenti periculo ereptus, paulo post insidiatus auctoribus salutis suae est: cuius dolo cognito, et ipsum comprehenderunt, et Boxum. Cete- 8
rum Boxum protinus placuit interfici, Biconem etiam per cruciatum necari. Iamque corpori tormenta admovebantur, cum milites, incertum ob quam causam, lymphatis similes ad arma discurrunt. Quorum fre- 9
mitu exaudito, qui torquere Biconem iussi erant, omisere, veriti, ne id facere tumultuantium vociferatione prohiberentur. Ille, sicut nudatus erat, pervenit ad 10
Graecos, et miserabilis facies supplicio destinati in diversum animos repente mutavit, dimittique eum iusserunt. Hoc modo poena bis liberatus, cum ceteris, 11
qui colonias a rege attributas reliquerunt, revertit in patriam. Haec circa Bactra et Scytharum terminos gesta.

Interim regem duarum gentium, de quibus ante 28
dictum est, centum legati adeunt. Omnes curru vehebantur, eximia magnitudine corporum, decoro habitu, lineae vestes intexto auro purpuraque distinctae.

---

4) tres Codd. *in coena et convivio,* omisso nomine proprio.

5) Leid. *ultra;* cf. Arntzen ad Plinii Paneg. c. 6. — Frsh. transp. contra optt. Codd. *fraus erat.*

6) Codd. *ceteri princ.*; lectio *ceterum* est ex coni. Acidalii.

8) Frsh. Graeci *milites;* optt. Codd. cum Edd. vett. omitt. *milites*; qua auctoritate Zumpt. lectio nitatur, nescio.

12) Frsh. contra optt. Codd. *intextae.*

13 Ei se dedere ipsos, urbes agrosque, referebant, per tot aetates inviolatam libertatem illius primum fidei ditionique permissuros: Deos sibi deditionis auctores, non metum; quippe intactis viribus iugum excipere.
14 Rex, consilio habito, deditos in fidem accepit, stipendio, quod Arachosiis utraque natio pensitabat, imposito. Praeterea II milia et D equites imperat; et om-
15 nia obedienter a barbaris facta. Invitatis deinde ad epulas legatis gentium regulisque, exornari convivium iussit. Centum aurei lecti modicis intervallis positi erant; lectis circumdederat aulaea, purpura auroque fulgentia; quicquid aut apud Persas vetere luxu, aut apud Macedonas nova immutatione, corruptum erat, confusis utriusque gentis vitiis in illo convivio ostendens.

29 Intererat epulis Dioxippus Atheniensis, pugil nobilis, et ob eximiam virtutem virium regi pernotus et gratus. Invidi malignique increpabant per seria et ludum, saginati corporis sequi inutilem beluam: cum ipsi proelium inirent, oleo madentem praeparare ven-
17 trem epulis. Eadem igitur in convivio Horratas Macedo iam temulentus exprobrare ei coepit et postulare, ut, si vir esset, postero die secum ferro decerneret: regem tandem vel de sua temeritate vel de
18 illius ignavia iudicaturum. Et a Dioxippo, contemtim militarem eludente ferociam, accepta conditio est. Ac postero die rex, cum etiam acrius certamen exposcerent, quia deterrere non poterat, destinata exsequi

---

13) P. B. 1. male transp. *se ipsos dedere.*

14) pro *et omnia* Cod. Theocr. *quae omnia.*

15) Voss. 2. *lectos - circumdabant,* vulgo *circumdederant.* — Cod. Theocr. *quicquid aut apud Macedonas nova imitatione aut apud Persas vetere luxu corruptum erat.*

16) Codd. *a rege pernotus,* Bas. *promotus* Mer. *peramatus.*

17) optt. Codd. *eodem igitur.*

18) *quum acrius* omisso *etiam* Voss. 2.

passus est. Ingens hic militum, inter quos erant Grae- 19
ci, qui Dioxippo studebant, convenerat multitudo.
Macedo iusta arma sumserat, aereum clipeum, hastam,
quam sarissam vocant, laeva tenens, dextera lanceam,
gladioque cinctus, velut cum pluribus simul dimicatu-
rus. Dioxippus oleo nitens et coronatus laeva puni- 20
ceum amiculum, dextra validum nodosumque stipitem
praeferebat. Ea ipsa res omnium animos exspectatione
suspenderat: quippe armato congredi nudum dementia,
non temeritas, videbatur. Igitur Macedo, haud dubius 21
eminus interfici posse, lanceam emisit, quam Dioxip-
pus cum exigua corporis declinatione vitasset, ante-
quam ille hastam transferret in dextram, assiluit,
et stipite mediam eam fregit. Amisso utroque telo, 22
Macedo gladium coeperat stringere: quem occupa-
tum complexu, pedibus repente subductis, Dioxippus
arietavit in terram, ereptoque gladio pedem super
cervicem iacenti imposuit, stipitem intentans, elisurus-
que eo victum, ni prohibitus esset a rege. Tristis 23
spectaculi eventus non Macedonibus modo, sed etiam
Alexandro fuit, maxime quia barbari affuerant: quip-
pe celebratam Macedonum fortitudinem ad ludibrium
recidisse verebatur. Hinc ad criminationem invidorum 24
adapertae sunt aures regis. Et post paucos dies inter
epulas aureum poculum ex composito subducitur, mi-
nistrique, quasi amisissent, quod amoverant, regem
adeunt. Saepe minus est constantiae in rubore, quam 25
in culpa. Coniectum oculorum, quibus ut fur desti-
nabatur, Dioxippus ferre non potuit: et cum excessis-
set convivio, litteris conscriptis, quae regi redderen-

---

19) vv. *convenerat multitudo* desunt in qbdd. Codd.; Voss. 2. et Theocr. *ingens hic militum turba inter quos erant Graeci, qui D. favebant.*

20) Pal. 1. *cum armato.*

22) Frsh. *iacentis.*

23) vulgo omitt. *verebatur.*

26 tur, ferro se interemit. Graviter mortem eius tulit rex, existimans indignationis esse, non poenitentiae, testem, utique postquam, falso insimulatum eum, nimium invidorum gaudium ostendit.

30 Indorum legati dimissi domos paucis post diebus cum donis revertuntur. Trecenti erant equi- VIII.
tes, mille triginta currus, quos quadriiugi equi ducebant, lineae vestis aliquantum, mille scuta Indica, et
2 ferri candidi talenta centum, leonesque rarae magnitudinis et tigres, utrumque animal ad mansuetudinem domitum, lacertarum quoque ingentium pelles, et dorsa
3 testudinum. Cratero deinde imperat rex, haud procul amne, per quem erat ipse navigaturus, copias duceret: eos autem, qui comitari eum solebant, imponit in naves, et in fines Mallorum secundo amne devehitur.

4 Inde Sabarcas adiit, validam Indiae gentem, quae populi, non regum, imperio regebatur. Sexaginta milia peditum habebant, equitum sex milia: has copias
5 currus quingenti sequebantur. Tres duces spectatos virtute bellica elegerant. At qui in agris erant proximi flumini (frequentes autem vicos, maxime in ripa, habebant) ut videre totum amnem, qua prospici poterat, navigiis constratum, et tot militum arma fulgentia, territi nova facie, Deorum exercitum, et alium Liberum Patrem, celebre in illis gentibus nomen, ad-
6 ventare credebant. Hinc militum clamor, hinc remorum pulsus variaeque nautarum voces hortantium pa-
7 vidas aures impleverant. Ergo universi ad eos, qui in armis erant, currunt, furere clamitantes, et cum Diis proelium inituros: navigia non posse numerari,

---

26) Voss. 2. transp. *eius mortem.*

1) Voss. 2. *reverterunt.* — Frsh. *equi* pro *equites*, quod dant Fl. Leid. Voss. 1. 2. — Fl. Leid. omitt. *equi* post *quadriiugi.*

4) Voss. 2. *spectata;* Voss. 2. *legerant.*

5) Frsh. *et tot millium.*

7) Frsh. omitt. *et* ante *cum Diis.* — idem omitt. contra

quae invictos viros veherent. Tantumque in exercitum suorum intulere terroris, ut legatos mitterent gentem dedituros.

31 His in fidem acceptis, ad alias deinde gentes quarto die pervenit. Nihilo plus animi his fuit, quam ceteris fuerat. Itaque oppido ibi condito, quod Alexandriam appellari iusserat, fines eorum, qui Musicani appellantur, intravit. Hic de Teriolte satrape, quem 9
Parapamisadis praefecerat, iisdem arguentibus cognovit: multaque avare ac superbe fecisse convictum interfici iussit. Oxyartes, praetor Bactrianorum, non 10
absolutus modo, sed etiam iure amoris amplioris imperii donatus est finibus. Musicanis deinde in ditionem redactis, urbi eorum praesidium imposuit.

Inde Praestos, et ipsam Indiae gentem, perventum 11
est. Porticanus rex erat, qui se munitae urbi cum magna manu popularium incluserat. Hanc Alexander tertio die, quam coeperat obsidere, expugnavit. Et 12
Porticanus, cum in arcem confugisset, legatos de conditione deditionis misit ad regem: sed antequam adirent eum, duae turres cum ingenti fragore prociderant, per quarum ruinas Macedones evasere in arcem, qua capta Porticanus cum paucis repugnans occiditur.

32 Diruta igitur arce et omnibus captivis venundatis, Sambi regis fines ingressus est; multisque oppidis in fidem acceptis, validissimam gentis urbem cuniculo cepit. Barbaris simile monstri visum est, rudibus mi- 14
litarium operum, quippe in media ferme urbe armati terra exsistebant, nullo suffossi specus ante vestigio

---

optt. Codd. *viros;* Zumpt. mendose *vivos.*

10) Frsh. omitt. contra Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *amoris,* interpunctione maiore post verba *donatus est* posita. — al. *in deditionem.* — al. *imperium impos.*

14) Frsh. omitt. v. *armati,* quam habent 6 Codd, inter quos est Theocr.; idem cum vulgg. *e terra.* — pro *exsistebant* Voss. 2. *exibant* et *exsurgebant.*

15 facto. Octoginta milia Indorum in ea regione caesa,
Clitarchus est auctor, multosque captivos sub corona
16 venisse. Rursus Musicani defecerunt, ad quos opprimendos missus est Pithon, qui captum principem gentis eundemque defectionis auctorem adduxit ad regem. Quo Alexander in crucem sublato, rursus amnem, in quo classem exspectare se iusserat, repetit.

17 Quarto deinde die secundo amne pervenit ad oppidum, quod in regnum erat Sambi. Nuper se ille dediderat, sed oppidani detrectabant imperium et
18 clauserant portas. Quorum paucitate contemta rex quingentos Agrianos moenia subire iussit, et sensim recedentes elicere extra muros hostem, secuturum pro-
19 fecto, si fugere eos crederet. Agriani, sicut imperatum erat, lacessito hoste, subito terga vertunt, quos barbari effuse sequentes in alios, inter quos ipse rex erat, incidunt. Renovato ergo proelio, ex tribus milibus barbarorum sexcenti caesi sunt, mille capti, ceteri moenibus urbis inclusi.

33 Sed non ut prima specie laeta victoria, ita eventu quoque fuit: quippe barbari veneno tinxerant gladios. Itaque saucii subinde exspirabant, nec causa tam strenuae mortis excogitari poterat a medicis, cum etiam
21 leves plagae insanabiles essent. Barbari autem speraverant incautum et temerarium regem excipi posse. Et forte inter promtissimos dimicans intactus evase-
22 rat. Praecipue Ptolemaeus, laevo humero leviter quidem saucius, sed maiore periculo quam vulnere affectus, regis sollicitudinem in se converterat. Sanguine coniunctus erat, et quidam Philippo genitum esse credebant, certe pellice eius ortum constabat.

---

16) *deduxit ad reg.* Pal. 1.
17) Frsh. *qua iter in;* Zumpt. secutus est Fl. Leid. Voss. 1. 2. et Theocr.
18) Frsh. contra auct. Codd. *iussit.*
20) vulgo *eventus.* — Voss. 2. transp. *leves etiam.*
21) *forte promtissime* Voss. 2.

Idem corporis custos, promtissimusque bellator, et 23
pacis artibus quam militiae maior et clarior, modico
civilique cultu, liberalis in primis, adituque facili, ni-
hil ex fastu regio assumserat. Ob haec regi an po 24
pularibus carior esset, dubitari poterat, tum certe
primum expertus suorum animos, adeo ut fortunam,
in quam postea ascendit, in illo periculo Macedones
ominati esse videantur. Quippe non levior illis Pto- 25
lemaei fuit cura, quam regis: qui et proelio et solli-
citudine fatigatus cum Ptolemaeo assideret, lectum in
quo ipse acquiesceret, iussit inferri. In quem ut se 26
recepit, protinus altior insecutus est somnus. Ex quo
excitatus, per quietem vidisse se exponit speciem
draconis oblatam herbam ferentis ore, quam veneni
remedium esse monstrasset: colorem quoque herbae 27
referebat, agniturum, si quis reperisset, affirmans.
Inventam deinde, quippe a multis simul erat requi-
sita, vulneri imposuit: protinusque dolore finito, intra
breve spatium cicatrix quoque obducta est. Barbaros 28
ut prima spes fefellerat, se ipsos urbemque dedide-
runt.

Hinc in proximam gentem Pataliam perventum 34
est. Rex erat Moeris, qui urbe deserta in montes
profugerat. Itaque Alexander oppido potitur agros- 29
que populatur. Magnae inde praedae actae sunt pe-
corum armentorumque, magna vis reperta frumenti.
Ducibus deinde sumtis amnis peritis, defluxit ad insu- 30
lam medio ferme alveo enatam.

IX. Ibi diutius subsistere coactus, quia duces so-
cordius asservati profugerant, misit qui conquire-
rent alios, nec repertis, pervicax cupido visendi Ocea-

23) Frsh. *facilis*.
24) al. *viderentur*.
27) Frsh. *inventamque*, et omitt. *simul*.
30) Pal. 1. omitt. *sumtis*.
1) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. post v. *cupido*

num adeundique terminos mundi, sine regionis peritis, flumini ignoto caput suum totque fortissimorum viro-
2 rum salutem permittere * Navigabant ergo omnium per quae ferebantur ignari. Qantum inde abesset mare, quae gentes colerent, quam placidum amnis os, quam patiens longarum navium esset, anceps et
3 caeca aestimatio augurabatur. Unum erat temeritatis solatium perpetua felicitas. Iam CCCC stadia processerant, cum gubernatores agnoscere ipsos auram maris, et haud procul videri sibi Oceanum abesse, indicant
4 regi. Laetus ille hortari nauticos coepit, incumberent remis: adesse finem laboris omnibus votis expetitum; iam nihil gloriae deesse, nihil obstare virtuti, sine ullo Martis discrimine, sine sanguine orbem terrae ab illis capi; ne naturam quidem longius posse procedere;
5 brevi incognita nisi immortalibus esse visuros. Paucos tamen navigio emisit in ripam, qui agrestes vagos exciperent, e quibus certiora nosci posse sperabat. Illi
6 scrutati omnia tuguria, tandem latentes reperere. Qui interrogati, quam procul abesset mare? responderunt, nullum ipsos mare ne fama quidem accepisse: ceterum tertio die perveniri posse ad aquam amaram, quae corrumperet dulcem. Intellectum est, mare destinari

---

habet *incessit*, ab his Codd. omissum; deinde Voss. 2. exhibet *permitteret;* quo factum est, ut interpp. inde ab Acidalio in h. l. offenderent, praesertim ob inconcinnam structuram *visendi, abeundi*, et mox *permittere;* Zumptius, qui illud *incessit* ex auctor. Codd. abiecit, Freinshemio assentitur, cui post v. *permittere* verbum *coegit* aut quid simile excidisse videtur; Kok. cum Schmied. *term. mundi adegit, ut sine reg.-permitteret* ex auctor. Cod. Voss. 2. et Theocr.

2) Voss. 2. Pal. *existimatio.*

3) Voss. 2. transp. *sibi videri.*

4) pro *omnibus*, quod Edd. vett. habent omisso *laboris*, Codd. optt. *omnis.* — *deesse gloriae* transp. Voss. 2. — idem Voss. 2. omitt. *nisi*, Pal. 1. *mortalibus.*

5) Voss. 1. *in ripa*; Voss. 2. *vagosque.*

6) vulgo *abessent mari.* — pro *destinari* Voss. 2. *designari.*

ab ignaris naturae eius. Itaque ingenti alacritate nau- 7
tici remigant, et proximo quoque die, quo propius
spes admovebatur, crescebat ardor animorum. Tertio
iam die mixtum flumini subibat mare, leni adhuc ae-
stu confundente dispares undas. Tum aliam insulam 8
medio amni sitam evecti paulo lentius, quia cursus
aestu reverberabatur, applicant classem, et ad com-
meatus petendos discurrunt, securi casus eius, qui su-
pervenit ignaris.

Tertia ferme hora erat, cum stata vice Oceanus 35
exaestuans invehi coepit et retro flumen urgere. Quod
primo coercitum, deinde vehementius pulsum, maiore
impetu adversum agebatur, quam torrentia praecipiti
alveo incurrunt. Ignota vulgo freti natura erat, mon- 10
straque et irae Deum indicia cernere videbantur.
Identidem intumescens mare et in campos paulo ante
siccos descendere superfusum. Iamque levatis navi- 11
giis et tota classe dispersa, qui expositi erant undi-
que ad naves trepidi et improviso malo attoniti re-
currunt. Sed in tumultu festinatio quoque tarda est. 12
Hi contis navigia appellebant, hi dum remos aptari
prohibebant, consederant. Quidam enavigare prope- 13
rantes, sed non exspectatis, qui simul esse debebant,
clauda et inhabilia navigia languide moliebantur: aliae
navium inconsulte ruentes non receperant; pariterque
et multitudo et paucitas festinantes morabatur. Cla- 14
mor hinc exspectare hinc ire iubentium, dissonaeque
voces nunquam idem atque unum tendentium non
oculorum modo usum sed etiam aurium abstulerant.
Ne in gubernatoribus quidem quicquam opis erat, 15

---

8) pro *lentius* al. *levius* vel *lenius*.

9) h. l. inepte variatur inter *stata* et *statuta*.

10) Voss. 2. omitt. *et* ante *irae*. — Frsh. *intumescere*.

12) utroque loco optt. Codd. *ii* pro *hi*; pro *appellebant* Voss. 1. B. 2. cum Edd. vett. *pellebant*.

14) Frsh. contra Leid. Voss. 1. *nusquam*.

15) Leid. Pal. 1. Bong. *nec in gubern.*, quod probo.

quorum nec exaudiri vox a tumultantibus poterat, nec
16 imperium a territis incompositisque servari. Ergo
collidi inter se naves, abstergerique invicem remi,
et alii aliorum navigia urgere coeperunt. Crederes
non unius exercitus classem vehi, sed duorum navale
17 inisse certamen. Incutiebantur puppibus prorae; pre-
mebantur a sequentibus, qui antecedentes turbaverant;
iurgantium ira perveniebat etiam ad manus.

36 Iamque aestus totos circa flumen campos inunda-
verat, tumulis dumtaxat eminentibus, velut insulis
parvis; in quos plerique trepidi, omissis navigiis, enare
19 properant. Dispersa classis partim in praealta aqua
stabat, qua subsederant valles; partim in vado haere-
bat, utcunque inaequale terrae fastigium occupave-
rant undae: cum subito novus et pristino maior ter-
20 ror incutitur. Reciprocari coepit mare, magno tractu
aquis in suum fretum recurrentibus, reddebatque ter-
ras paulo ante profundo salo mersas. Igitur destituta
navigia alia praecipitantur in proras, alia in latera
procumbunt. Strati erant campi sarcinis, armis, avul-
21 sarum tabularum remorumque fragmentis. Miles nec
egredi in terram, nec in nave subsistere audebat, iden-
tidem praesentibus graviora, quae sequerentur, ex-
spectans. Vix quae perpetiebantur videre ipsos cre-
22 debant, in sicco naufragia, in amni mare. Nec finis
malorum. Quippe aestum paulo post mare relaturum,
quo navigia allevarentur, ignari, famem et ultima sibi-
met ominabantur. Beluae quoque fluctibus destitutae
terribiles vagabantur.

---

16) Voss. 2. Pal. 1. Theocr. *abstergique*; cf. Ruddim. I, 278. 221.

18) pro *properant* Frsh. contra optt. Codd. *coeperunt*, quod iam Modius damnaverat; Theocr. *properabant*.

19) optt. Codd. *haerebant*.

20) Frsh. contra meliorr. Codd. *reciprocare*; cf. Liv. XXVIII, 30, 6.

Iamque nox appetebat, et regem quoque despe- 37
ratio salutis aegritudine affecerat. Non tamen invictum animum curae obruunt, quin tota nocte persideret in speculis, equitesque praemitteret ad os amnis, ut, cum mare exaestuare sensissent, praecederent.
Navigia quoque et lacerata refici, et eversa fluctibus 24
erigi iubet, paratosque esse et intentos, cum rursus mare terras inundasset. Tota ea nocte inter vigilias 25
adhortationesque consumta, celeriter et equites ingenti cursu refugere, et secutus est aestus. Qui primo aquis leni tractu subeuntibus coepit levare navigia, mox totis campis inundans etiam impulit classem.
Plaususque militum nauticorumque, insperatam salu- 26
tem immodico celebrantium gaudio, litoribus ripisque resonabat. Unde tantum redisset subito mare? quo pridie refugisset? quaenam esset eiusdem elementi natura, modo discors, modo imperio temporum obnoxia? mirabundi requirebant. Rex cum ex eo, quod 27
acciderat, coniectaret, post solis ortum statum tempus esse, media nocte, ut aestum occuparet, cum paucis navigiis secundo amne defluxit. Evectusque os eius quadringenta stadia processit in mare, tandem voti sui compos; praesidibusque et maris et locorum Diis sacrificio facto, ad classem rediit.

X. Hinc adversum flumen subit classis, et altero 38
die appulsa est haud procul lacu salso, cuius incognita natura plerosque decepit temere ingressos

---

23) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. *praesideret.* — Voss. 2. *inspecturus* pro *in speculis;* deinde Frsh. *procederet* contra quinque Codd.

24) Frsh. male omitt. *et* ante *lacerata.* — P. omitt. *terras* ante *inundasset.*

25) vulgo omitt. *et* ante *equites;* contra P. *celeriterque et equit.* — perverse Codd. *inundantes.*

26) *nauticorum* sine *que* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. Bong.

27) hoc etiam loco al. *statutum* pro *statum.*

1) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ignota* pro *incognita.*

aquam. Quippe scabies corpora invasit, et contagium morbi etiam in alios vulgatum est. Oleum remedio
2 fuit. Leonnato deinde praemisso, ut puteos foderet, qua terrestri itinere ducturus exercitum videbatur, quippe sicca erat regio, ipse cum copiis substitit, vernum tempus exspectans. Interim et urbes plerasque
3 condidit. Nearcho atque Onesicrito nauticae rei peritis imperavit, ut validissimas navium deducerent in Oceanum, progressique quoad tuto possent, naturam maris noscerent: vel eodem amne, vel Euphrate, subire eos posse, cum reverti ad se vellent.

39 Iamque mitigata hieme, et navibus, quae inutiles
5 videbantur, crematis, terra ducebat exercitum. Nonis castris in regionem Aboriton, inde totidem diebus in Cedrosiorum perventum est. Liber hic populus concilio habito dedidit se, nec quicquam deditis praeter
6 commeatus imperatum est. Quinto hinc die venit ad flumen: Arabum incolae appellant. Regio deserta et aquarum inops excipit: quam emensus in Horitas transit. Ibi maiorem exercitus partem Hephaestioni tradidit, levem armaturam cum Ptolemaeo Leonnato-
7 que partitus est. Tria simul agmina populabantur Indos, magnaeque praedae actae sunt: maritimos Ptolemaeus, ceteros ipse rex, et ab alia parte Leonnatus urebant. In hac quoque regione urbem condidit, deductique sunt in eam Arachosii.

40 Hinc pervenit ad maritimos Indos. Desertam vastamque regionem late tenent, ac ne cum finitimis
9 quidem ullo commercii iure miscentur. Ipsa solitudo natura quoque immitia efferavit ingenia: prominent ungues nunquam recisi; comae hirsutae et inton-
10 sae sunt. Tuguria conchis et ceteris purgamentis maris instruunt. Ferarum pellibus tecti, piscibus sole

---

5) Frsh. addit v. *regionem* post *Cedrosiorum;* paulo antea Codd. *in regione.*

9) pro *instruunt* vulgo *struunt.*

duratis, et maiorum quoque beluarum, quas fluctus
eiecit, carne vescuntur. Consumtis igitur alimentis, 11
Macedones primo inopiam, deinde ad ultimum famem
sentire coeperunt, radices palmarum, namque sola ea
arbor gignitur, ubique rimantes. Sed cum haec quo- 12
que alimenta defecerant, iumenta caedere aggressi, ne
equis quidem abstinebant; et cum deessent quae sar-
cinas veherent, spolia de hostibus, propter quae ultima
Orientis peragraverant, cremabant incendio. Famem 13
deinde pestilentia secuta est: quippe insalubrium ci-
borum novi succi, ad hoc itineris labor et aegritudo
animi, vulgaverant morbos, et nec manere sine clade,
nec progredi poterant: manentes fames, progressos
acrior pestilentia urgebat. Ergo strati erant campi 14
paene pluribus semivivis, quam cadaveribus. Ac ne
levius quidem aegri sequi poterant: quippe agmen
raptim agebatur, tantum singulis ad spem salutis ipsos
proficere credentibus, quantum itineris festinando
praeciperent. Igitur qui defecerant notos ignotosque 15
ut allevarentur orabant: sed nec iumenta erant, qui-
bus excipi possent, et miles vix arma portabat, immi-
nentisque et ipsis facies mali ante oculos erat. Ergo
saepius revocati ne respicere quidem suos sustine-
bant, misericordia in formidinem versa. Illi relicti 16
Deos testes, et sacra communia, regisque implorabant
opem, cumque frustra surdas aures fatigarent, in ra-
biem desperatione versi, parem suo exitum, similes-
que ipsis amicos et contubernales precabantur.

Rex, dolore simul ac pudore anxius, quia causa 41
tantae cladis ipse esset, ad Phratiphernen Parthyeno-

---

13) Codd. scribunt *suci*; cf. Nolten. Lex. Antib. p. 172.

14) Frsh. contra optt. Codd. *praeriperent*; cf. Nic. Heinsius ad Valer. Flacc. IV, 751. Drakenb. ad Silium Ital. IV, 504.

15) Frsh contra Codd. *etiam* pro *et* ante *ipsis*, pro quo Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Theocr. *ipsius*.

16) male Frsh. contra Codd. omisit *et* ante *sacra*.

rum satrapen misit, qui iuberet camelis cocta cibaria
afferre: alios finitimarum regionum praefectos certio-
18res necessitatis suae fecit. Nec cessatum est ab his.
Itaque fame dumtaxat vindicatus exercitus tandem in
Cedrosiae fines perducitur. Omnium rerum sola
fertilis regio est, in qua stativa habuit, ut vexatos
19milites quiete firmaret. Hic Leonnati litteras accepit,
conflixisse ipsum cum octo milibus peditum et tre-
centis equitibus Horitarum prospero eventu. A Cra-
tero quoque nuntius venit, Ozinen et Zariaspem, no-
biles Persas, defectionem molientes oppressos a se,
20in vinculis esse. Praeposito igitur regioni Sibyrtio,
(namque Menon praefectus eius nuper interierat mor-
21bo,) in Carmaniam ipse processit. Aspastes erat sa-
trapes gentis, suspectus res novare voluisse, dum in
22India rex esset. Quem occurrentem, dissimulata ira
comiter allocutus, dum exploraret quae delata erant,
in eodem honore habuit.

42 Cum inde praefecti, sicut imperatum erat, equo-
rum iumentorumque iugalium vim ingentem ex omni,
quae sub imperio erat, regione misissent, quibus de-
23erant impedimenta, restituit. Arma quoque ad pristi-
num refecta sunt cultum: quippe haud procul a Per-
side aberant, non pacata modo, sed etiam opulenta.
24Igitur, ut supra dictum est, aemulatus Patris Liberi
non gloriam solum, quam ex illis gentibus deporta-
verat, sed etiam famam, sive illud triumphus fuit ab
eo primum institutus, sive bacchantium lusus statuit
25imitari, animo super humanum fastigium elato. Vicos,
per quos iter erat, floribus coronisque sterni iubet,
liminibus aedium crateras vino repletas et alia eximiae

---

17) Frsh. *alios quoque* contra Fl. Leid. Voss. 1.
18) al. *solo fertil.*
22) Frsh. *quum Indiae praef.*
25) Frsh. contra Codd. *repletos.*

magnitudinis vasa disponi; vehicula deinde constrata, ut plures capere milites possent, in tabernaculorum modum ornari, alia candidis velis, alia veste pretiosa.
Primi ibant amici et cohors regia, variis redimita 26
floribus coronisque; alibi tibicinum cantus, alibi lyrae sonus audiebatur: item in vehiculis pro copia cuiusque adornatis comissabundus exercitus, armis, quae maxime decora erant, circumpendentibus. Ipsum convivasque currus vehebat, crateris aureis eiusdemque materiae ingentibus poculis praegravis. Hoc modo 27
per dies septem bacchabundum agmen incessit, parata praeda, si quid victis saltem adversus comissantes animi fuisset: mille hercule, viri modo et sobrii, septem dierum crapula graves in suo triumpho capere potuerunt. Sed fortuna, quae rebus famam pretiumque 28
constituit, hoc quoque militiae probrum vertit in gloriam. Et praesens aetas et posteritas deinde mirata est, per gentes nondum satis domitas incessisse temulentos, barbaris, quod temeritas erat, fiduciam esse credentibus. Hunc apparatum carnifex sequebatur: 29
quippe satrapes Aspastes, de quo ante dictum est, interfici iussus est. Adeo nec luxuriae quicquam cru- 30
delitas, nec crudelitati luxuria obstat.

---

26) Codd. *tubicinum.* — *in* ante *vehiculis* optt. Codd. ignorant.

27) *parata* est emendatio Palmerii, firmata Cod. Theocr., alii Codd. *parta.*

30) Codd. optt. *ne luxur.*

Q. CURTII RUFI

DE

GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONUM

LIBER X.

ARGUMENTUM.

(1) Item Cleander ceterique praefecti copiarum, quae in Media relictae fuerant, evocati, scelerum et flagitiorum in provincia admissorum poenas dederunt. (2) Nearchus et Onesicritus litora Rubri maris legentes cum in regionem Carmaniae venissent, relictis navibus ad regem ascendunt, et referunt de mirabilibus Oceani. Ille ad classem remissos per sinum Persicum et Euphratis ostia Babylonem penetrare iussit, (3) eodemque tempore longinqua consilia agitans, ut in Euphrate et mari medio ingens classis aedificaretur imperavit.

(4) Cum Persagada venisset, Orsines, satrapa regionis, et regi et regis amicis praeter unum Bagoan maxima dona obtulit. Quam ob causam eum spado apud regem criminatus, (5) cum data occasione etiam crimine spoliati Cyri sepulcri et regni appetiti insimulasset, perfecit, ut supplicio afficeretur, iam ad saevitiam contra pristinum morem inclinante Alexandro.

(6) *Auctor deinceps de Graeciae motibus (et itinere regis usque Susa continuato) et Harpali fuga exposuerat, sed lacuna hoc loco est, a. Io. Freinshemio secundum ea, quae Diodorus tradidit, (quod ad Harpalum quidem pertinet) expleta.* (7) Nam cum Alexander ob receptum Harpalum bellum inferre

Atheniensibus decrevisset, illum interim Athenis eiectum et a Graecis militibus, quos mercede conduxerat, interfectum cognovit. Itaque bello omisso imperavit tamen, ut exules in civitates suas reciperentur, cui edicto cum ceteri parerent, Athenienses refragabantur. (8) Susis (*vere a. a. Chr. nat. 325.*) cum stativa haberet rex (*nam sic videtur cum Diodoro narrasse Curtius, longe aliter atque Arrianus, qui eandem rem Opi ad Tigrim accidisse tradit*) maiorem partem veteris exercitus dimisit, soluto prius liberalissime militum aere alieno. (9) Sed cum Macedones regem in Asia remanere velle intellexissent, seditione orta, missionem omnes obstinati postulare incipiunt, nec regis admonitione mutantur (10) Tum ille graviter eos increpat, et deserto rege suo domum redire iubet: Asiaticis se militibus contentum fore. (11) Cumque desiluisset de tribunali, concitatores aliquos manu comprehensos abducit, ceteris admiratione ac dolore torpentibus, nec poenitentia exercitus movetur. (12) Quin etiam Asiaticorum militum concione advocata, eorum se posthac opera usurum dicit, quos ne initio quidem servorum sed civium loco habuerit. (13) Quo facto Macedones maerentes totos se regi dedunt puniendos utcunque velit. *Sed maxima hinc lacuna est elegantissimi operis, quam collectis omnibus, quae apud reliquos auctores, imprimis Arrianum, Diodorum, Plutarchum, leguntur, sarcire conatus est idem Freinshemius, docte quidem hercle, sed ita ut facile sentias, quantum inter veterem eloquentiam et nostram eruditionem inserit discrimen.*

(14) Alexander morti proximus a toto exercitu, dum singuli milites, ultimum illum visuri, praetereunt lectum, persalutatur, nec multo post exstinguitur. (*undecimo die mensis Iunii a. a. Chr. nat. 323, cum vixisset annos 32, menses octo, Olymp. 114, 1. extr. Archonte Hegesia*) (15. 16.) Summo maerore et Macedones et Persae affliguntur, simul cura, quid deinde sit futurum. (17) Imprimis Sisygambis, Darii mater, casum hunc graviter fert, ac voluntariam mortem obit. (18) Auctor Alexandri virtutes ipsius naturae proprias, vitia fortunae vel aetatis fuisse exponit.

(19) Convocatos duces, affluente etiam multitudine militum, Perdiccas (*praefectus equitum amicorum sive Macedonicorum*) consulit, quem interim dum Alexandri speratus e Roxane filius adoleverit, rebus praeesse velint. (20) Proponuntur diversae sententiae, Nearchi, ut Alexandri e Barsine (*Memnonis Rhodii vidua, apud Damascum capta, vid. Curt. lib. 3. extr.*) filius Hercules rex declaretur, Ptolemaei, ut concilium principum virorum quasi mortui regis nomine rempublicam ad-

ministret, Aristoni denique, ut ad Perdiccam, quem ipse Alexander anulo tradito successorem sibi destinaverit, imperium deferatur. Illud quidem deprecatur ipse Perdiccas. (21) Meleager autem (*vetus dux agminis peditum Macedonicorum*) reprehensis omnibus, imprimis opus esse censet, ut thesauri regii dividantur, et ipse ad eos diripiendos erumpit. (22) In ea turba unus Macedonum Arrhidaeum, Alexandri fratrem, praetereundum esse negat, ad eamque sententiam, frustra dissuadente Pithone, vulgus Macedonum inclinat. Arrhidaeus a Meleagro adducitur, rexque Philippus salutatur. (23) Verum principes in nomen filii Alexandri e Roxane futuri iurant, tutoresque ei destinant Perdiccam et Leonnatum. Phalanx pro Philippo arma capit, (24) et pugna fit circa corpus regis, aegre in praesens composita. Equitum magna pars ex urbe fugit, (25) ad quos etiam Perdiccas, cuius vitae nomine regis Philippi abusus Meleager insidiatus esset, sese recipit. (26) Milites perturbati, quod ab equitibus commeatu intercludebantur, (27) exprimunt, ut legati de restituenda concordia mittantur. Tandem ita convenit, ut ambo reges essent, (cum Philippo futurus e Roxane filius Alexandri) et tutoribus tertius adderetur Meleager.

(28) Neque tamen diuturna haec fuit consensio, sed cum fata ita ferrent, ut maximum imperium, cui plures praeesse vellent, bellis civilibus dilaberetur, mox Perdiccas consilia de tollendo Meleagro agitare coepit. (29) Eius instinctu in sollemni lustratione exercitus rex trecentos milites, qui cum Meleagro seditionem orsi erant, trucidari iubet: mox ipse Meleager occiditur. (30) Tum de communi consilio provinciae inter principes duces ita distribuuntur, ut summa res penes reges et Perdiccam, eorum tutorem, esset. (31) Corpus Alexandri septimo demum die curatum a Ptolemaeo in Aegyptum, Alexandriae condendum, deducitur. Veneno illum necatum fuisse ab Iolla, Antipatri filio, tum quidem fama percrebruerat, mox propter potentiam illius familiae elanguit.

1 Iisdem fere diebus Cleander et Sitalces et cum
Agathone Heracon superveniunt, qui Parmenionem I.
iussu regis occiderant, quinque milia peditum cum
2 equitibus mille. Sed et accusatores eos e provincia,
cui praefuerant, sequebantur; nec tot facinora, quot
admiserant, compensare poterant caedis perquam gra-
3 tae regi ministerio. Quippe cum omnia profana spo-
liassent, ne sacris quidem abstinuerant, virginesque et
principes feminarum, stupra perpessae, corporum lu-

dibria deflebant. Invisum Macedonum nomen avaritia 4
eorum ac libido barbaris fecerat. Inter omnes tamen 5
eminebat Cleandri furor, qui nobilem virginem con-
stupratam servo suo pellicem dederat. Plerique ami- 6
corum Alexandri non tam criminum, quae palam ob-
iiciebantur, atrocitatem, quam memoriam occisi per
illos Parmenionis, quod tacitum prodesse reis apud
regem poterat, intuebantur, laeti recidisse iram in
irae ministros, nec ullam potentiam scelere quaesi-
tam cuiquam esse diuturnam. Rex cognita causa pro- 7
nuntiavit, ab accusatoribus unum et id maximum cri-
men esse praeteritum, desperationem salutis suae:
nunquam enim talia ausuros, qui ipsum ex India so-
spitem aut optassent reverti, aut credidissent rever-
surum. Igitur hos quidem vinxit, DC autem militum, 8
qui saevitiae eorum ministri fuerant, interfici iussit.
Eodem die sumtum est supplicium de iis quoque, 9
quos auctores defectionis Persarum Craterus addu-
xerat.

Haud multo post Nearchus et Onesicritus, quos 2
longius in Oceanum procedere iusserat, superveniunt.
Nuntiabant autem quaedam audita, alia comperta: 11
insulam ostio amnis subiectam auro abundare, inopem
equorum esse: singulos eos ab iis, qui ex continenti
traiicere auderent, singulis talentis emi. Plenum esse 12
beluarum mare: aestu secundo eas ferri magnarum
navium corpora aequantes, truci cantu deterritas se-
qui classem, cum magno aequoris strepitu, velut de-
mersa navigia, subisse aquas. Cetera incolis credide- 13
rant, inter quae, Rubrum mare non a colore unda-
rum, ut plerique crederent, sed ab Erythro rege ap-
pellari: esse haud procul a continenti insulam palmis 14
frequentibus consitam, et in medio fere nemore co-
lumnam eminere, Erythri regis monumentum, litteris

9) Voss. 2. *quoque de his.*
11) Frsh. contra Codd. optt. *singulos equos.*

15 gentis eius scriptam. Adiiciebant, navigia, quae lixas
mercatoresque vexissent, famam auri secutis guber-
natoribus, in insulam esse transmissa, nec deinde ab
16 his postea visa. Rex, cognoscendi plura cupidine
accensus, rursus eos terram legere iubet, donec ad
Euphratis ostia appellerent classem; inde adverso
amne Babylona subituros.

3 Ipse animo infinita complexus statuerat, omni ad
Orientem maritima regione perdomita, ex Syria pe-
tere Africam, Carthagini infensus: inde Numidiae so-
litudinibus peragratis, cursum Gadis dirigere. Ibi
18 namque columnas Herculis esse fama vulgaverat. Hi-
spanias deinde, quas Iberiam Graeci a flumine Ibero
vocabant, adire; et praetervehi Alpes, Italiaeque oram,
19 unde in Epirum brevis cursus est. Igitur Mesopota-
miae praetoribus imperavit, materia in Libano monte
caesa devectaque ad urbem Syriae Thapsacum, sep-
tingentarum carinas navium ponere: septiremes omnes
esse, deducique Babyloniam. Cypriorum regibus im-
peratum, ut aes stuppamque et vela praeberent.

20 Haec agenti Pori et Taxilis regum litterae tradun-
tur, Abisaren morbo, Philippum, praefectum ipsius,
ex vulnere interisse, oppressosque qui vulnerassent
21 eum. Igitur Philippo substituit Eudaemonem. Dux
22 erat Thracum. Abisaris regnum filio eius attribuit.

4 Ventum est deinde Persagada. Persica est gens,
cuius satrapes Orsines erat, nobilitate ac divitiis inter
23 omnes barbaros eminens. Genus ducebat a Cyro,

---

15) optt. Codd. *transmissam* et *visam*.

16) Frsh. *ad Euphratem;* Codd. *Euphratis; ostia* additum est de coni.

17) Mer. Amst. *Gades.* — Frsh. *columnam.*

19) Fl. Leid. Voss. 1. inserunt partic. *ut* ante *materia.* — *septingentarum* est coni. Zumptii; Codd. *et ingentarumque;* Frsh. cum vulgg. *ingentium.* — Codd. *septem remis.* — Codd. scriptum exhibent *stupamque;* cf. Drakenb. ad Liv. XXXVIII, 6, 2.

quondam rege Persarum; opes et a maioribus traditas habebat, et ipse longa imperii possessione cumulaverat. Is regi cum omnis generis donis, non ipsi mo- 24
do ea sed etiam amicis eius daturus, occurrit. Equorum domiti greges sequebantur, currusque argento et auro adornati, pretiosa supellex, et nobiles gemmae, aurea magni ponderis vasa, vestesque purpureae, et signati argenti talentum tria milia. Ceterum tanta 25
benignitas barbaro causa mortis fuit. Nam cum omnes amicos regis donis super ipsorum vota coluisset, Bagoae spadoni, qui Alexandrum obsequio corporis devinxerat sibi, nullum honorem habuit. Admonitus- 26
que a quibusdam, quam Alexandro cordi esset, respondit, amicos regis, non scorta, se colere, nec moris esse Persis, mares ducere, qui stupro effeminarentur. His auditis spado potentiam, flagitio et de- 27
decore quaesitam, in caput nobilissimi et insontis exercuit. Namque gentis eiusdem levissimos falsis criminibus adstruxit, monitos tum demum ea deferre, cum ipse iussisset. Interim quoties sine arbitris erat, 28
credulas regis aures implebat, dissimulans causam irae, quo gravior criminantis auctoritas esset. Nondum su- 29
spectus erat Orsines, iam tamen vilior. Reus enim in secreto agebatur, latentis periculi ignarus: et importunissimum scortum, ne in stupro quidem et dedecoris patientia fraudis oblitum, quoties amorem regis in se accenderat, Orsinem modo avaritiae, interdum etiam defectionis, arguebat.

Iam matura erant in perniciem innocentis men- 5
dacia, et fatum, cuius inevitabilis sors est, appetebat. Forte enim sepulcrum Cyri Alexander iussit aperiri, in quo erat conditum eius corpus, cui dare volebat inferias. Auro argentoque repletum esse crediderat, 31

---

23) Voss. 2. omitt. *et* ante *a maiorib.;* Pal. 1. Theocr. *ipsas.*
29) Voss. 2. Pal. 1. omitt. *in* ante *stupro.*
31) optt. Codd. *conditum repletum.*

quippe ita fama Persae vulgaverant; sed praeter clipeum eius putrem et arcus duos Scythicos et acina-
32 cem nihil reperit. Ceterum corona aurea imposita amiculo, cui assuerat ipse, solium, in quo corpus iacebat, velavit, miratus, tanti nominis regem, tantis praeditum opibus, haud pretiosius sepultum esse,
33 quam si fuisset e plebe. Proximus erat lateri spado, qui regem intuens, Quid mirum, inquit, est, inania sepulcra esse regum, cum satraparum domus aurum
34 inde egestum capere non possint? Quod ad me attinet, ipse hoc bustum ante non videram: sed ex Dario ita accepi, tria milia talentum condita esse cum Cyro.
35 Hinc illa benignitas in te, ut, quod impune habere non poterat Orsines, donando etiam gratiam iniret.
36 Concitaverat iam animum in iram: cum hi, quibus negotium idem dederat, superveniunt. Hinc Bagoas, hinc ab eo subornati, falsis criminibus occupant aures.
37 Antequam accusari se suspicaretur Orsines, in vincula est traditus. Non contentus supplicio insontis spado, ipse morituro manum iniecit. Quem Orsines intuens, Audieram, inquit, in Asia olim regnasse feminas, hoc
38 vero novum est, regnare castratum! Hic fuit exitus nobilissimi Persarum, nec insontis modo, sed eximiae
39 quoque benignitatis in regem. Eodem tempore Phradates, regnum affectasse suspectus, occiditur. Coeperat esse praeceps ad repraesentanda supplicia, item
40 ad deteriora credenda. Scilicet res secundae valent commutare naturam, et raro quisquam erga bona sua satis cautus est. Idem enim paulo ante Lyncesten Alexandrum delatum a duobus indicibus damnare non

32) Frsh. *assueverat;* cf. Drakenb. ad Liv. IV, 45, 4. interpp. ad Sueton. Ner. c. 26. — Voss. 2. Pal. 1. *regem praepeditum opibus.* al. *a plebe.*

36) Frsh. *cum ii.*

37) Fl Leid. Voss. 1. 2. Ald. transp. *traditus est.*

39) Frsh. *idem* pro *item,* quod comparet in Fl.

sustinuerat, humiliores quoque reos contra suam vo- 41
luntatem, quia ceteris videbantur insontes, passus absolvi; hostibus victis regna reddiderat: ad ultimum 42
tamen ita ab semetipso degeneravit, ut, invictus quondam adversus libidinem animi, arbitrio scorti aliis regna daret, aliis adimeret vitam.

Iisdem fere diebus litteras a Coeno accipit de 6
rebus in Europa et Asia gestis, dum ipse Indiam subegit. Zopyrio, Thraciae praepositus, cum expeditio- 44
nem in Getas faceret, tempestatibus procellisque subito coortis, cum toto exercitu oppressus erat. Qua 45
cognita clade, Seuthes Odrysas populares suos ad defectionem compulerat. Amissa propemodum Thracia, ne Graecia quidem * *

[tumultibus inconcussa mansit. Nam Alexander, punita satraparum quorundam insolentia, quam, dum in extremo orbe Indorum armis attinetur, per summa scelera atque flagitia in provinciales exercuerant, 1) ceterorum metum intenderat: qui in paribus delictis idem admissorum praemium exspectantes, in mercenariorum militum fidem confugiebant, illorum manibus, si ad supplicium poscerentur, salutem suam tutaturi; aut pecunia, quanta poterat, coacta, fugam inibant. 2) Ea re cognita litterae ad omnes Asiae praetores missae sunt, quibus inspectis e vestigio omnes peregrinos milites, qui stipendia sub ipsis facerent, dimittere iubebantur. Erat 3) inter eos Harpalus, quem

---

41) *regna reddiderat* Amst. et Zumpt. ex coni.; Voss. 2. et vulgg. *regnare dixerat;* optt. Codd. *regnare duxerat,* unde Frsh. *regna reduxerat,* quod in antiquissimo Ms. Colon. exstare testatur Modius.

42) locum *ad ultimum etc.* Zumptius de coniectura constituit, cum in libris Mss. legeretur: *ad ultimum traiectum ab semetipso degeneravit ut in quoddam adversus etc.;* in vulgatis autem sic: *ad ultimum a semetipso degeneravit usque adeo, ut adversus.*

45) al. *nec dum Graecia quidem,* al. *nedum Graecia,* modo adscripto modo omisso lacunae signo.

1) Curt. 10, 1, 1.

2) Plutarch. cap. 117. Diodor. 17, 106.

3) Plutarch. cap. 16.

Alexander, quod ob ipsius amicitiam olim a Philippo eiectus solum vertisset, inter fidissimos habebat, et post Mazaei mortem satrapia Babyloniae donaverat, thesaurorumque custodiae praefecerat. Is 4) igitur cum fiduciam, quam in propensissima regis gratia habere poterat, magnitudine flagitiorum consumsisset, quinque talentorum milia ex gaza regia rapit, conductaque sex milium mercenariorum manu, in Europam evadit. Iampridem 5) enim luxu et libidinibus in praeceps tractus, desperataque apud regem venia, adversus iram ipsius in alienis opibus subsidium circumspicere coeperat; et Athenienses 6), quorum non contemnendam potentiam, et apud ceteros Graecos auctoritatem, tum occultum in Macedonas odium norat, sedulo coluerat. Itaque spem suis faciebat, Athenienses adventu suo cognito, copiisque et pecuniis, quas adduceret, coram inspectis, protinus arma consiliaque sociaturos esse. Nam apud populum imperitum et mobilem, per homines improbos et 7) avaritia venales, omnia se muneribus consecuturum existimabat.]

7 Igitur triginta navibus Sunium transmittunt.
2 Promontorium est Atticae terrae, unde portum II.
urbis petere decreverant. His cognitis rex Harpalo Atheniensibusque iuxta infestus classem parari iubet, Athenas protinus petiturus. Quod consilium cum clam
3 agitat, litterae ei redduntur, Harpalum intrasse quidem Athenas, pecunia conciliasse sibi principum animos: mox concilio plebis habito iussum urbe excedere, ad Graecos milites pervenisse, quibus in Cretam traiectis, a quodam Thimbrone interemtum per insidias.

---

4) Plutarch. c. 74. Arrian. 3, 1, 24. 3, 8, 14. Diodor. 17, 108.

5) Athenaeus 13, 7.

6) Diodor. 17. 108.

7) Plutarch. Phoc. cap. 28. et Demosth. cap. 34. Iustin. 13, 5, 7. Dinarchus adv. Demosthenem.

3) Frsh. *dum agitat clam*, B. 1. *clam agitanti*, Edd. vett. *cum agitat*, *clam*. optt. Codd. omitt. *ei* ante *redduntur*. — totus locus *quibus in Cretam etc.* restitutus est coniectura Zumptii; libri Mss. *quibus interceptum trucidatum a quodam auctore interemtum per insidias*; vulgati et Frsh. *a quibus interceptum et trucidatum a quodam victore per insidias*; cf. Diodor. Sicul. XVII, 108.

His laetus in Europam traiiciendi consilium omisit: 4
sed exsules, praeter eos, qui civili sanguine aspersi
erant, recipi ab omnibus Graecorum civitatibus, quis
pulsi erant, iussit. Et Graeci, haud ausi imperium 5
aspernari, quamquam solvendarum legum id principium esse censebant, bona quoque, quae exstarent,
restituere damnatis. Soli Athenienses, non suae modo 6
sed etiam publicae vindices libertatis, colluvionem ordinum hominum quia aegre ferebant, non regio imperio
sed legibus moribusque patriis regi assueti, prohibuere 7
re finibus, omnia potius toleraturi, quam purgamenta
quondam urbis suae, tunc etiam exsilii, admitterent.

Alexander, senioribus militum in patriam remissis, 8
tredecim milia peditum et duo milia equitum, quae
in Asia retineret, eligi iussit, existimans, modico exercitu continere posse Asiam, quia pluribus locis praesidia disposuisset; nuperque conditas urbes, quas colonis replesset, res novare cupientibus obstare credebat. Ceterum priusquam secerneret, quos erat re- 9
tenturus, edixit, ut omnes milites aes alienum profiterentur. Grave plerisque esse compererat, et quamquam ipsorum luxu contractum erat, dissolvere tamen
ipse decreverat. Illi, tentari ipsos rati, quo facilius 10
ab integris sumtuosos discerneret, prolatando aliquantum extraxerant temporis. Et rex satis gnarus, professioni aeris pudorem, non contumaciam, obstare,
mensas totis castris poni iussit et decem milia talentum proferri. Tum demum fide facta professi sunt, 11
nec amplius ex tanta pecunia quam centum et triginta
talenta superfuere. Adeo ille exercitus, tot ditissima-

---

6) v. *ordinum* post *colluvionem* Zumptius de coni. addidit; Codd. *ordinem*, vulgo et in Frsh. abest. — in antecedd. Codd. v. *libertatis* ignorant, et exhibent paulo antea *suo* et *publice*. optt. Codd. *prohibuere igitur exules finibus*.

8) optt. Codd. omitt. *quas* et *obstare*; deinde dant *renovare* pro *res novare*, quod est ex coni. Editorum.

11) optt. Codd. *professio est*. — iidem *divitissimarum*.

rum gentium victor, plus tamen victoriae, quam praedae, deportavit ex Asia.

9 Ceterum ut cognitum est, alios remitti domos, alios retineri, perpetuam eum regni sedem in Asia habiturum rati, vecordes et disciplinae militaris immemores, seditiosis vocibus castra complent, regemque ferocius quam alias adorti omnes simul missionem postulare coeperunt, deformia ora cicatricibus
13 canitiemque capitum ostentantes. Nec aut praefectorum castigatione, aut verecundia regis deterriti, tumultuoso clamore et militari violentia volentem loqui inhibebant, palam professi, nusquam inde, nisi in
14 patriam, vestigium esse moturos. Tandem silentio facto, magis quia motum esse credebant, quam quia ipsi moveri poterant, quidnam acturus esset, exspectabant.
15 Ille, Quid haec, inquit, repens consternatio, et tam procax atque effusa licentia denuntiat? Eloqui metuo: palam certe rupistis imperium, et precario rex sum, cui non alloquendi, non noscendi monendique, aut in-
16 tuendi vos ius reliquistis. Equidem cum alios dimittere in patriam, alios mecum paulo post deportare statuerim, tam illos acclamantes video, qui abituri sunt, quam hos, cum quibus praemissos subsequi
17 statui. Quid hoc est rei? dispari in causa idem omnium clamor est! Pervelim scire, utrum qui discedunt,
18 an qui retinentur, de me querantur. Crederes uno ore omnes sustulisse clamorem, ita pariter ex tota concione responsum est, omnes queri.

10 Tum ille, Non hercule, inquit, potest fieri, ut adducar, querendi simul omnibus hanc causam esse,

---

12) Frsh. *domum*; al. *mitti* pro *remitti* contra Codd. *dimitti* Theocr. — Fl. Leid. Voss. 1. D. *Asiam*.

14) pro *acturus* Schmied. et Kok. e tribus Codd. *dicturus*; quod improbo.

15) Frsh. pro *metuo*, quod Codd. habent, dedit *timeo*.

16) Codd. qdd. *statuerem*.

quam ostenditis, in qua maior pars exercitus non est,
utpote cum plures dimiserim, quam retenturus sum.
Subest nimirum altius malum, quod omnes avertit 20
me. Quando enim regem universus deseruit exerci-
tus? Ne servi quidem uno grege profugiunt dominos,
sed est quidam in illis pudor a ceteris destitutos re-
linquendi. Verum ego tam furiosae consternationis 21
oblitus, remedia insanabilibus conor adhibere. Omnem
hercule spem, quam ex vobis conceperam, damno,
nec ut cum militibus meis, iam enim esse desistis, sed
ut cum ingratissimis operis agere decrevi. Secundis 22
rebus, quae circumfluunt vos, insanire coepistis, obliti
status eius, quem beneficio exuistis meo, digni hercule,
qui in eodem consenescatis, quoniam facilius est vo-
bis adversam, quam secundam, regere fortunam. En 23
tandem! Illyriorum paulo ante et Persarum tributa-
riis Asia et tot gentium spolia fastidio sunt. Modo
sub Philippo seminudis amicula ex purpura sordent,
aurum et argentum oculi ferre non possunt: lignea
enim vasa desiderant, et ex cratibus scuta rubiginem-
que gladiorum. Hoc cultu nitentes vos accepi, et 24
quingenta talenta aeris alieni, cum omnis regia supel-
lex haud amplius quam sexaginta talentorum esset,
meorum operum fundamenta. Quibus tamen (absit
invidia) imperium maximae terrarum partis imposui.
Asiaene pertaesum est, quae vos gloria rerum gesta- 25
rum Diis pares fecit? In Europam ire properatis, re-
ge deserto, cum pluribus vestrum defuturum viaticum
fuerit, ni aes alienum luissem: nempe in Asiatica
praeda. Nec pudet profundo ventre devictarum gen- 26

---

20) Frsh. transp. *exercitus deseruit.* — *non enim servi* Voss. 2. Pal. 1.

21) Voss. 2. *coner.* — Pal. 1. *de vobis.* — Frsh. contra optt. Codd. *destitistis;* cf. interpp. ad Sueton. Vitell. c. 15.

23) vulgo *Asiae.* — al. *fastidia.*

24) Voss. 2. *parti.*

tium spolia circumferentes, reverti velle ad liberos
coniugesque, quibus pauci praemia victoriae potestis
ostendere. Nam ceterorum, dum etiam spei vestrae ob-
27 viam istis, arma quoque pignori sunt. Bonis vero
militibus cariturus sum, pellicum suarum concubinis:
quibus hoc solum ex tantis opibus superest, in quod
impenditur. Proinde fugientibus me pateant limites:
facessite hinc ocius; ego cum Persis abeuntium terga
tutabor. Neminem teneo: liberate oculos meos, in-
28 gratissimi cives. Laeti vos excipient parentes liberi-
que sine vestro rege redeuntes! obviam ibunt deser-
29 toribus transfugisque! Triumphabo mehercule de fuga
vestra, et ubicunque ero, expetam poenas, hos, cum
quibus me relinquitis, colendo praeferendoque vobis.
Iam autem scietis, et quantum sine rege valeat exer-
citus, et quid opis in me uno sit.

11 Desiluit deinde frendens de tribunali, et in me-
dium armatorum agmen se immisit, notatos quoque,
qui ferocissime oblocuti erant, singulos manu corri-
puit, nec ausos repugnare tredecim asservandos cu-
2 stodibus corporis tradidit. Quis crederet, saevam III.
paulo ante concionem obtorpuisse subito metu, et
cum ad supplicium videret trahi nihil ausos graviora
3 quam ceteros ** sive nominis, quod gentes, quae
sub regibus sunt, inter Deos colunt, sive propria ip-
sius veneratio, sive fiducia tanta vi exercentis impe-
4 rium conterruit eos; singulare certe ediderunt patien-
tiae exemplum, adeoque non sunt accensi supplicio

---

27) Frsh. contra Codd. omisit praepos. *in* ante *quod impend.*

1) P. transp. *paulo ante saevam.* — post v. *ceteros* exciderunt pauca verba, pro quibus vulgo haec leguntur: *(tam effusam antea licentiam, atque seditiosam militum violentiam ita compressam, ut non modo nullus ex omnibus irruenti regi restiterit, verum etiam cuncti pavore exanimati, attonitis similes, quid de ipsis quoque rex statuendum censeret, suspensa mente exspectarent. Itaque.)*

commilitonum, cum sub noctem interfectos esse cognossent, ut nihil omiserint, quod singuli magis obedienter et pie facerent. Nam cum postero die prohi- 5
biti aditu venissent, Asiaticis modo militibus admissis, lugubrem totis castris edidere clamorem, denuntiantes, se protinus esse morituros, si rex perseveraret irasci.

At ille pervicacis ad omnia, quae agitasset, animi, 12
peregrinorum militum concionem advocari iubet, Macedonibus intra castra cohibitis: et cum frequentes coissent, adhibito interprete talem orationem habuit:
Cum ex Europa traiicerem in Asiam, multas nobiles 7
gentes, magnam vim hominum imperio meo me additurum esse sperabam. Nec deceptus sum, quod de 8
his credidi famae. Sed ad illa hoc quoque accessit, quod video fortes viros erga reges suos pietatis invictae. Luxu omnia fluere credideram, et nimia feli- 9
citate mergi in voluptates. At hercules munia militiae hoc animorum corporumque robore aeque impigre toleratis, et, cum fortes viri sitis, non fortitudinem magis quam fidem colitis. Hoc ego nunc primum pro- 10
fiteor, sed olim scio. Itaque et delectum e vobis iuniorum habui, et vos meorum militum corpori immiscui. Idem habitus, eadem arma sunt vobis; obsequium vero et patientia imperii longe praestantior est, quam ceteris. Ergo ipse Oxyartis Persae filiam 11
mecum in matrimonio iunxi, non dedignatus ex captiva liberos tollere. Mox deinde cum stirpem generis mei 12
latius propagare cuperem, uxorem Darii filiam duxi, proximisque amicorum auctor fui ex captivis generandi liberos: ut hoc sacro foedere omne discrimen

4) pro *cognossent* Frsh. contra Codd. male *nossent*.

5) optt. Codd. ignorant *se* ante *protinus*; Pal. 1. *perseverasset*.

10) optt. Codd. *dilectum*; cf. Nolten Lex. Antib. p. 49.

11) Voss. 2. omitt. *in* ante *matrimon.*

13 victi et victoris excluderem. Proinde genitos esse
vos mihi non ascitos milites credite. Asiae et Euro-
pae unum atque idem regnum est. Macedonum vobis
arma do. Inveteravi peregrinam novitatem, et cives
14 mei estis et milites. Omnia eundem ducunt colorem:
nec Persis Macedonum morem adumbrare, nec Ma-
cedonibus Persas imitari indecorum. Eiusdem iuris
esse debent, qui sub eodem rege victuri sunt * * *

15 [Hac oratione habita, Persis corporis sui custodiam credidit, Persas satellites, Persas apparitores fecit. Per quos cum Macedones, qui huic seditioni occasionem dedissent, vincti ad supplicia traherentur, unum ex iis, auctoritate et aetate gravem, ad regem ita locutum ferunt:]

13 Quousque, inquit, animo tuo etiam per suppli- IV.
cia, et quidem externi moris, obsequeris? Milites
tui, cives tui, incognita causa, captivis suis ducentibus,
trahuntur ad poenam! Si mortem meruisse iudicas, sal-
2 tem ministros supplicii muta. Amico animo, si veri pa-
tiens fuisset, admonebatur, sed in rabiem ira perve-
nerat. Itaque rursus (nam parumper quibus imperatum
erat dubitaverant,) mergi in amnem, sicut vincti erant,
3 iussit. Nec hoc quidem supplicium seditionem mili-
tum movit. Namque copiarum duces atque amicos
eius manipuli adeunt petentes, ut si quos adhuc pri-
stina noxa iudicaret esse contactos, iuberet interfici,
offerre se corpora irae, trucidaret * * *

[Tandem 1) prae dolore vix mentis compotes universi concurrunt ad regiam, armisque ante fores proiectis, tunicati astantes, nuda et obnoxia poenis corpora admitti flentes orabant. Non se deprecari, quin suppliciis sontium expiarentur, quae

---

14) vulgo *mores;* Codd. *more.*

1) pro *obsequeris* Codd. *exsequeris.* — Codd. inserunt ante *captivis* praepos. *a.*

3) Codd. *contractos.*

1) Arrianus 7, 2, 23. Plutarchus c. 122. Iustin. 12, 12, 6. Diodor. 17, 109.

per contumaciam deliquissent. Regis iracundiam sibi morte tristiorem esse. Cumque dies noctesque ante regiam persistentes miserabili clamore habituque poenitentiam suam approbarent; biduum tamen adversus humillimas suorum preces iracundia regis duravit. Tertio die victus constantia supplicium processit, incusataque leniter exercitus immodestia, non sine multis utrinque lacrimis, in gratiam se cum ipsis redire professus est. Digna tamen res visa est, quae maioribus hostis expiaretur. Itaque 2) sacrificio magnifice perpetrato, Macedonum simul Persarumque primores invitavit ad epulas. Novem milia eo convivio excepisse, proditum est memoriae, eosque omnes invitante rege ex eodem cratere libavisse, Graecis barbarisque vatibus tum alia fausta vota praeeuntibus, tum imprimis ut ea utriusque imperii in idem corpus coalita societas perpetua foret. Maturata deinde est missio et infirmissimus quisque exauctorati. Amicorum quoque seniorum quibusdam commeatum dedit. Ex quis 3) Clitus cognomento Albus Gorgiasque et Polydamas et Antigenes fuere. Abeuntibus 4) non modo praeteriti temporis stipendia cum fide persolvit, verum etiam talentum adiecit in singulos milites, viatici nomine. Filios 5) ex Asiaticis uxoribus susceptos (ad decem milia fuisse traduntur) apud se relinqui iussit, ne in Macedoniam cum parentibus transgressi et coniugibus liberisque prioribus permixti, familias singulorum contentionibus et discordiis implerent; sibi curae fore pollicitus, ut patrio more instituti militiae artes edocerentur. Ita 6) supra decem veteranorum milia dimissa sunt; additusque est Craterus, qui eos deduceret, ex praecipuis regis amicis. Cui si quid humanitus accidisset, Polyperchonti parere iussi sunt. Litteris etiam ad Antipatrum scriptis honorem emeritis haberi praecepit, ut, quoties ludi atque certamina ederentur, in primis ordinibus coronati spectarent; utque fato functorum liberi impuberes in paterna stipendia succederent. Craterum Macedoniae continentibusque regionibus cum imperio praeesse placuit, Antipatrum cum supplemento iuniorum Macedonum ad regem pergere 7). Verebatur enim, ne per discordiam praefecti cum Olympiade gravis aliqua clades acciperetur. Nam

---

2) Arrian. 7, 2, 27.
3) Iustin. 12, 12, 8.
4) Arrian. 7, 2, 28.
5) Diodor. 17, 110.
6) Iustin. 12, 12, 7. Diodor. 17, 109.
7) Arrian. 7, 2, 31. Plutarch. cap. 122. Iustin. 12, 12, 9.

multas ad Alexandrum epistolas mater, multas Antipater miserat, vicissimque alter alterum arroganter et acerbe pleraque facere criminabantur, quae ad dedecus aut detrimentum regiae maiestatis pertinerent. Postquam 8) enim rumor occisi regis temere vulgatus in Macedoniam penetravisset, mater eius sororque Cleopatra tumultuatae fuerant, et haec quidem paternum regnum, Olympias Epirum invaserat. Forte dum eiusmodi litterae redduntur, Hephaestion, assuetus omnium arcanorum se participem haberi, resignatas ab 9) Alexandro simul inspiciebat. Neque vetuit eum rex, sed detractum digito anulum ori legentis admovit, nihil eorum, quae perscripta essent, in alios efferendum significans. Incusasse 10) autem ambos fertur, et matris insolentia permotum exclamasse, eam pro habitatione decem mensium, quam in utero sibi praebuisset, gravem mercedem exigere: Antipatrum vero suspectum habuisse, quasi parta ex Spartanis victoria tollentem animos, et imperio tot iam in annos prorogato supra praefecti modum elatum. Itaque cum eius gravitas atque integritas a quibusdam praedicaretur, subiecit, exterius quidem album videri, sed si penitus introspiciatur, totum esse purpureum. Pressit tamen suspicionem suam, neque ullum manifestius abalienati animi indicium praetulit 11). Credidere tamen plerique, Antipatrum, evocari se supplicii causa ratum, impiis machinationibus regiae mortis, quae paulo post secuta est, auctorem exstitisse.

Interea 12) rex, ut imminuti exercitus detrimenta sarciret, optimum quemque Persarum in Macedonicos ordines allegit: mille etiam praestantissimos segregavit ad propiorem sui corporis custodiam: aliam hastatorum manum, haud pauciores decem milibus, circa regium tabernaculum excubias agere iussit. Haec agenti Peucestes supervenit cum viginti sagittariorum funditorumque milibus, quos ex sua provincia coëgerat. His per exercitum distributis, profectus est Susis, et Pasitigri amne transmisso apud Caras castra metatus est: inde quatriduo per Sittacenen ductis copiis Sambana processit, ubi per septem dies quietum agmen tenuit. Tridui deinde itinere emenso Celonas perventum est. Oppidum hoc tenent Boeo-

8) Plutarch. cap. 117.
9) Plutarch. Apophthegg. cap. 39. et de fortuna Alex. 2, 17.
10) Arrian. 7, 2, 33.
11) Marcellin. 14, 38. Plutarch. Apophthegg. c. 39. Arrian. 7, 2, 34.
12) Diodor. 17, 110. Arrian. 7, 25. Athenaeus 12, 9.

tia profecti, quos Xerxes sedibus suis excitos in Orientem transtulit: servabantque argumentum originis peculiari sermone, ex Graecis plerumque vocibus constante: ceterum ob commerciorum necessitatem finitimorum barbarorum lingua utebantur. Inde Bagistanen ingressus est regionem opulentam et abundantem arborum amoeno et fecundo foetu, ceterisque ad vitae non usum modo verum etiam delectationem pertinentibus. Gravis 13) inter haec Eumeni cum Hephaestione simultas inciderat. Nam servos Eumenis diversorio, quod pro hero suo anteceperant, Hephaestio proturbavit, ut Euius tibicen eo reciperetur. Neque multo post, cum iam sopita odia viderentur, nova exorta contentione adeo recruduerunt, ut etiam in atrox iurgium et acerba utrinque convicia prorumperent. Sed Alexandri interventu imperioque inimicitiae saltem in speciem abolitae sunt: cum ille quidem Hephaestioni etiam minatus esset, qui, in flagrantissima regis gratia positus, quamquam cupidum reconciliationis Eumenem pertinacius aversabatur.

Perventum deinde est in Mediae campos, ubi maximi equorum greges pascebantur. Nisaeos 14) appellant, magnitudine et specie insignes. Supra quinquaginta milia ibi reperta, cum Alexander eo transiret, a comitibus illius annotatum est: olim triplo plures fuisse, sed inter bellorum turbas maximam eorum partem praedones abegisse. Ad 15) triginta dies ibi substitit rex. Eo Atropates Mediae satrapa centum barbaras mulieres adduxit, equitandi peritas, peltisque et securibus armatas: unde quidam crediderunt, Amazonum ex gente reliquias fuisse. Septimis 16) deinde castris Ecbatana attigit, Mediae caput. Ibi sollemnia Diis sacrificia fecit, ludosque edidit, et in convivia festosque dies laxavit animum, ut mox in novorum operum curam atque ministeria validior intenderetur. Sed ista volventem, velut iniecta manu, fatum alio traxit, vitamque carissimo amicorum eius, neque multo post ipsi quoque regi, extorsit 17). Pueros in stadio certantes spectabat, cum nuntiatur deficere Hephaestionem, qui morbo ex crapula contracto septimum iam diem decumbebat 18). Exterritus amici periculo statim consurgit, et

13) Arrian. 7, 3, 16 et 1. Plutarch. Eumen. cap. 12.

14) Herodot. 3, 106. 7, 40. 9, 120. Strabo lib. 11. Diodor. 17, 110. Arrian. 7, 3, 1,

15) Diodor. 17, 110. Arrian. 7, 3. 2.

16) Diodor. 17, 110. Arrian. 7, 3, 7.

17) Arrian. 7, 3, 8.

18) Haec et quae sequuntur, hausta sunt ex Diodoro 17, 110.

ad hospitium illius celeriter pergit: neque tamen prius eo pervenit, quam illum mors occupasset. Id regi omnium, quae in vita pertulerat, adversorum luctuosissimum accidisse certum habetur, eumque, magnitudine doloris in lacrimas et lamenta victum, multa animi de gradu deiecti argumenta edidisse. Sed ea quidem varie traduntur: illud inter omnes constat, ut quam decentissimas exsequias ei duceret, noluisse Ecbatanis sepeliri, sed Babylonem, quo ipse concessurus erat, a Perdicca deferri curasse: ibique funus inaudito antehac exemplo duodecim talentum milibus locavisse. Per universum certe imperium lugeri eum iussit: et ne memoria eius in exercitu exolesceret, equitibus, quis praefuerat, nullum praefecit ducem, sed Hephaestionis alam appellari voluit, et quae ille signa instituisset, ea non immutari. Funebria certamina ludosque, quales nunquam editi fuissent, meditatus, tria artificum milia coëgit: qui non multo post in ipsius exsequiis certasse feruntur. Nec amici tam effuso affectu ad conciliandum eius gratiam segniter usi, certatim repperere, per quae memoria defuncti clarior honoratiorque fieret. Igitur Eumenes, cum se ob simultatem cum Hephaestione regis indignationem incurrisse sensisset, multis auctor fuit, seque et arma sua Hephaestioni consecrandi, pecuniasque ad cohonestandum funus large contulit. Hoc exemplum imitati sunt ceteri: eoque mox processit assentationum impudentia, ut regi maerore et desiderio defuncti insanienti persuasum tandem fuerit, Deum esse Hephaestionem. Quo quidem tempore ex copiarum ducibus Agathocles Samius ad extremum periculi venit, quod illius tumulum praeteriens illacrimasse visus esset. Ac nisi Perdiccas, venanti sibi Hephaestionem apparuisse ementitus, per Deos omnes ipsumque Hephaestionem deierasset, ex ipso se cognovisse, Agathoclem non ut mortuum et vanae divinitatis titulis frustra ornatum flevisse, verum ob memoriam pristinae sodalitatis lacrimas non tenuisse, vir fortis et de rege bene meritus pietatis in amicum graves poenas innoxio capite pependisset.

Ceterum ut paulisper a luctu avocaret animum, in Cossaeorum gentem expeditionem suscepit. Iuga Mediae vicinae Cossaei tenent, asperum et acre genus, et praedando vitam tole-

---

111. 112. 113. 115. 116. Arrian. 7, 3, 8 et 12, 15, 18, 16. 19, 20; deinde, 7. 3, 2. 7, 5, 6 et 11. et in Epictet. 2, 22. Plutarch. Alex. 123. 124. 127. et in Eumene cap. 4. Aelian. Varr. Historr. 7, 8. Iustin. 12, 13 et 1. 12, 15, 3. Polyaen 4, 3, 31. Strab. lib. 11. Seneca Suasor. 4. Curt. 5, 8, 1. 10, 1, 16.

rare solitum. Ab his Persarum reges annuo tributo pacem redimere consueverant, ne in subiecta decurrentes infestam latrociniis regionem facerent. Nam vim tentantes Persas facile repulerant, asperitate locorum defensi, in quae se recipiebant, quoties armis superabantur. Iidem muneribus quotannis placabantur, ut regi Ecbatanis, ubi aëstiva solebat agere, Babylonem remigranti tutus per ea loca transitus esset. Hos igitur Alexander, bipartito agmine aggressus, intra quadraginta dies perdomuit. Nam ab ipso rege et Ptolemaeo, qui partem exercitus ducebat, saepe caesi, ut captivos suos reciperent, permisere se victori. Ille validas urbes opportunis locis exstrui iussit, ne abducto exercitu fera gens obedientiam exueret. Motis inde castris, ut militem expeditione recenti fessum reficeret, lento agmine Babylonem procedebat. Iamque vix triginta ab urbe stadiis aberat, cum Nearchus occurrit, quem per Oceanum et Euphratis ostia Babylonem praemiserat: orabatque, ne fatalem sibi urbem vellet ingredi. Compertum id sibi ex Chaldaeis, qui multis iam praedictionum eventibus artis suae certitudinem abunde probavissent. Rex, fama eorum hominum constantique asseveratione motus, dimissis in urbem amicorum plerisque, alia via praeter Babylonem ducit, ac ducentis inde stadiis stativa locat. Sed ab Anaxarcho philosopho edoctus, contemtis Chaldaeorum monitis, quorum disciplinam inanem aut supervacuam arbitrabatur, urbem intrat. Legationes eo ex universo ferme orbe confluxerant. Quibus per complures dies studiose auditis, deinceps ad Hephaestionis exsequias adiecit animum. Quae summo omnium studio ita celebratae sunt, ut nullius ad id tempus regis feralia magnitudine sumtuum apparatusque celebritate non vicerint. Post haec cupido incessit regi per Pallacopam amnem ad Arabum confinia navigandi; quo delatus, urbi condendae commoda sede reperta, Graecorum aetate aut vulneribus invalidos, et si qui sponte remanserant, ibi collocat. Quibus ex sententia perfectis, iam futuri securus Chaldaeos irridebat, quod Babylonem non ingressus tantum esset incolumis, verum etiam excessisset. Enimvero revertenti per paludes, quas Euphrates in Pallacopam effusus efficit, foedum omen oblatum est. Quippe rami desuper impendentes detractum capiti regio diadema proiecerunt in fluctus. Cum deinde alia super alia prodigiosa et minacia nuntiarentur, procurandis iis Graeco simul barbaroque ritu continua sacra facta sunt. Neque tamen expiari praeterquam morte regis potuere. Qui cum Nearchum excepisset convivio, iamque cubitum iturus esset, Medii Larissaei obnixis precibus dedit, ut ad eum commissatum veniret. Ubi postquam tota nocte perpotasset, male habere coepit. Ingra-

vescens deinde morbus adeo omnes vires intra sextum diem exhausit, ut ne vocis quidem potestas esset. Interea milites, sollicitudine desiderioque eius anxii, quamquam obtestantibus ducibus, ne valetudinem regis onerarent, expresserunt, ut in conspectum eius admitterentur.)

14 Intuentibus lacrimae obortae praebuere speciem iam non regem, sed funus eius visentis exer- V.
2 citus. Maeror tamen circumstantium lectum eminebat: quos ut rex adspexit, Invenietis, inquit, cum excessero, dignum talibus viris regem? Incredibile dictu auditu-
3 que, in eodem habitu corporis, in quem se composuerat, cum admissurus milites esset, durasse, donec a toto exercitu illud ultimum persalutatus est: dimissoque vulgo, velut omni vitae debito liberatus, fati-
4 gata membra reiecit. Propiusque adire iussis amicis, (nam et vox deficere iam coeperat,) detractum anulum digito Perdiccae tradidit, adiectis mandatis, ut
5 corpus suum ad Hammonem ferri iuberent. Quaerentibus his, cui relinqueret regnum? respondit, ei, qui esset optimus; ceterum providere iam se, ob id
6 certamen magnos funebres ludos parari sibi. Rursus Perdicca interrogante, quando coelestes honores haberi sibi vellet? dixit, tum velle, cum ipsi felices essent. Suprema haec vox fuit regis, et paulo post exstinguitur.

15 Ac primo ploratu lamentisque et planctibus tota regia personabat: mox velut in vasta solitudine omnia tristi silentio muta torpebant, ad cogitationes, quid
8 deinde futurum esset, dolore converso. Nobiles pueri custodiae corporis eius assueti nec doloris magnitudinem capere, nec se ipsos intra vestibulum regiae

1) Theocreni Codex admonet. libri decimi finem hic esse, ac principium *undecimi;* alia de turbato ordine librorum attigimus in Notit. Liter. T. I, p. LVI.

3) Frsh. contra Codd. *exercitu illo ad ultimum.*

4) idem iterum contra mell. Codd. *iuberet.*

8) idem iterum contra Codd. *retinere* pro *tenere.* — Codd.

tenere potuerunt: vagique et furentibus similes totam urbem luctu ac maerore compleverant, nullis questibus omissis, quos in tali casu dolor suggerit. Ergo 9
qui extra regiam astiterant Macedones pariter barbarique concurrunt, nec poterant victi a victoribus in communi dolore discerni. Persae iustissimum ac mitissimum dominum, Macedones optimum ac fortissimum regem invocantes, certamen quoddam maeroris edebant. Nec maestorum solum, sed etiam indignan- 10
tium voces exaudiebantur, tam viridem et in flore aetatis fortunaeque invidia Deum ereptum esse rebus humanis. Vigor eius et vultus educentis in proelium milites, obsidentis urbes, evadentis in muros, fortes viros pro concione donantis occurrebant oculis. Tum 11
Macedones divinos honores negasse ei poenitebat, impiosque et ingratos fuisse se confitebantur, quod aures eius debita appellatione fraudassent.

Et cum diu nunc in veneratione, nunc in desiderio regis haesissent, in ipsos versa miseratio est. Ma- 16 12
cedonia profecti ultra Euphraten in mediis hostibus novum imperium aspernantibus destitutos se esse cernebant; sine certo regis herede publicas vires ad se quemque tracturum. Bella deinde civilia, quae se- 13
cuta sunt, mentibus augurabantur: iterum, non de regno Asiae, sed de rege ipsis sanguinem esse fundendum; novis vulneribus veteres rumpendas cicatrices; senes, debiles, modo petita missione a iusto rege, 14
nunc morituros pro potentia forsitan satellitis alicuius ignobilis. Has cogitationes volventibus nox superve- 15
nit, terroremque auxit. Milites in armis vigilabant; Babylonii alius e muris, alius e culmine sui quisque

---

optt. *tantam* pro *totam*.

11) Pal. 1. Voss. 2. omitt. *se* ante *confitebantur*.

12) praepos. *in* ante *mediis* adiecta est de coni — post vv. *regis herede* adiectum in libris Mss. et editis *sine herede regni*.

15) praepos. *e* ante *muris* et *culmine* addita est de coni.

16 tecti prospectabant, quasi certiora visuri. Nec quisquam lumina audebat accendere. Et quia oculorum cessabat usus, fremitus vocesque auribus captabant, ac plerumque vano metu territi per obscuras semitas, alius alii occursantes, invicem suspecti ac solliciti fe-
17 rebantur. Persae, comis suo more detonsis, in lugubri veste, cum coniugibus ac liberis, non ut victorem et modo hostem, sed ut gentis suae iustissimum regem vero desiderio lugebant. Assueti sub rege vivere, non alium, qui imperaret ipsis, digniorem fuisse confitebantur.

17 Nec muris urbis luctus continebatur, sed proximam regionem ab ea, deinde magnam partem Asiae
18 cis Euphraten, tanti mali fama pervaserat. Ad Darii quoque matrem celeriter perlata est. Abscisa ergo veste, qua induta erat, lugubrem sumsit, laceratisque
20 crinibus humi corpus abiecit. Assidebat ei altera ex neptibus, nuper amissum Hephaestionem, cui nupserat, lugens, propriasque causas doloris in communi
21 maestitia retractabat. Sed omnium suorum mala Sisygambis una capiebat. Illa suam, illa neptium vicem flebat. Recens dolor etiam praeterita revocaverat. Crederes modo amissum Darium, et pariter miserae duorum filiorum exsequias esse ducendas. Flebat si-
22 mul mortuos vivosque. Quem enim puellarum acturum esse curam? quem alium futurum Alexandrum? iterum esse se captas, iterum excidisse regno. Qui mortuo Dario ipsas tueretur, reperisse; qui post Ale-
23 xandrum respiceret, utique non reperturas. Subibat

---

17) vv. *comis suo more* sunt de coni. Palmeri, Codd. *commisso more.* — praepos. *cum* ante *coniug* addita est de coni.; in libris Mss. inter *modo* et *hostem* inseritur vocula *ut.*

19) Frsh. *abscissa.* — B. 1. *quam induta.*

20) libri Mss. *retractabant.*

21) Frsh. transp. *mortuos simul.*

22) idem omitt. *esse* ante *se captos.*

inter haec animum, octoginta fratres suos eodem die ab Ocho saevissimo regum trucidatos, adiectumque stragi tot filiorum patrem; e septem liberis, quos genuisset ipsa, unum superesse; ipsum Darium floruisse paulisper, ut crudelius posset exstingui. Ad ultimum 24
dolori succubuit, obvolutoque capite accidentes genibus suis neptem nepotemque aversata, cibo pariter abstinuit et luce. Quinto, postquam mori statuerat, die exstincta est. Magnum profecto Alexandro indul- 25
gentiae in eam iustitiaeque in omnes captivos documentum est mors huius; quae cum sustinuisset post Darium vivere, Alexandro esse superstes erubuit.

Et hercule, iuste aestimantibus regem liquet, bo- 18
na naturae eius fuisse, vitia vel fortunae, vel aetatis. Vis incredibilis animi; laboris patientia propemodum 27
nimia, fortitudo non inter reges modo excellens, sed inter illos quoque, quorum haec sola virtus fuit; liberalitas saepe maiora tribuentis, quam a Diis petun- 28
tur; clementia in devictos, tot regna aut reddita, quibus ea demserat bello, aut dono data; mortis, cuius 29
metus ceteros exanimat, perpetua contemtio; gloriae laudisque ut iusto maior cupido, ita ut iuveni et in tantis admittenda rebus; iam pietas erga parentes, 30
quorum Olympiada immortalitati consecrare decreverat, Philippum ultus erat; iam in omnes fere amicos 31
benignitas, erga milites benivolentia; consilium par magnitudini animi, et, quantam vix poterat aetas eius capere, sollertia; modus immodicarum cupiditatum, 32
Veneris intra naturale desiderium usus, nec ulla nisi ex permisso voluptas, ingentes profecto dotes erant. Illa fortunae: Diis aequare se, et coelestes honores 33
arcessere, et talia suadentibus oraculis credere, et dedignantibus venerari ipsum vehementius quam par

24) pro *accidentes* Edd. pleraeque *assidentes*.
28) *quibuscum contenderat bello* Voss. 2.
29) Schmied. et Kok. *et iuveni* ex Codd. Theocr.
33) *par erat* Voss. 2. Pal. 1. — Frsh. Codd. secutus *quas*

esset irasci; in externum habitum mutare corporis cultum, imitari devictarum gentium mores, quos ante
34 victoriam spreverat. Nam iracundiam et cupidinem vini sicuti iuventa irritaverat, ita senectus mitigare
35 potuisset. Fatendum est tamen, cum plurimum virtuti debuerit, plus debuisse fortunae, quam solus omnium mortalium in potestate habuit. Quoties illum a morte revocavit? quoties temere in pericula vectum perpe-
36 tua felicitate protexit? Vitae quoque finem eundem illi, quem gloriae, statuit. Exspectavere eum fata, dum Oriente perdomito, aditoque Oceano, quicquid morta-
37 litas capiebat impleret. Huic regi ducique successor quaerebatur: sed maior moles erat, quam ut unus subire eam posset. Itaque nomen quoque eius et fama rerum in totum propemodum orbem reges ac regna diffudit, clarissimique sunt habiti, qui etiam minimae parti tantae fortunae adhaeserunt.

19 Ceterum Babylone (inde enim devertit oratio) VI.
corporis eius custodes in regiam principes amicorum ducesque copiarum advocavere. Secuta est militum turba, cupientium scire, in quem Alexandri for-
2 tuna esset transitura. Multi duces frequentia militum exclusi regiam intrare non poterant, cum praeco, exceptis, qui nominatim citarentur, adire prohiberet.
3 Sed precarium spernebatur imperium. Ac primum eiulatus ingens ploratusque renovatus est; deinde fu-
4 turi exspectatio inhibitis lacrimis silentium fecit. Tum Perdicca, regia sella in conspectum vulgi data, in qua diadema vestisque Alexandri cum armis erant, anulum

---

ante vict., idem tamen *quos* emendandum censuit.

37) Voss. 2. Pal. 1. *ex fama,* prob. Schmied.

1) Frsh. contra Codd. *divertit.* — Pal. 1. Theocr. *ad quem.*

2) Frsh. contra optt. Codd. *prohibuit.*

3) Voss. 2. Pal. 1. Theocr. *ululatus.* — iidem *novatus.*

4) vulgo *tum.* — Voss. 2. *in conspectu.*

sibi pridie traditum a rege in eadem sede posuit;
quorum aspectu rursus obortae omnibus lacrimae in-
tegravere luctum. Et Perdicca, Ego quidem, inquit, 5
anulum, quo ille regni atque imperii vires obsignare
erat solitus, traditum ab ipso mihi, reddo vobis. Ce- 6
terum quamquam nulla clades huic, qua affecti sumus,
par ab iratis Diis excogitari potest, tamen magnitu-
dinem rerum, quas egit, intuentibus credere licet, tan-
tum virum Deos accommodasse rebus humanis, qua-
rum sorte completa cito repeterent eum suae stirpi.
Proinde quoniam nihil aliud ex eo superest, quam 7
quod semper ab immortalitate seducitur, corpori ho-
minique quam primum iusta solvamus, haud obliti, in
qua urbe, inter quos simus, quali praeside ac rege
spoliati. Tractandum est, commilitones, cogitandum- 8
que, ut victoriam partam inter hos, de quibus parta
est, obtinere possimus. Capite opus est. Hoccine uno,
an pluribus, in vestra potestate est. Illud scire de-
betis, militarem sine duce turbam corpus esse sine
spiritu. Sextus mensis est, ex quo Roxane praegnans
est: optamus, ut marem enitatur, cuius regnum Diis 9
approbantibus futurum, quandoque adoleverit. Inte-
rim a quibus regi velitis destinate. Haec Perdicca.
Tum Nearchus, Alexandri modo sanguinem ac 10
stirpem regiae maiestati convenire, neminem, ait, pos-
se mirari. Ceterum exspectari nondum ortum regem, 11
et qui iam sit praeteriri, nec animis Macedonum con-

---

6) Amst. *excog. potuit.*

7) Frsh. *subducitur* contra omnes Codd. — *hominique* est coni. Heumanni; Codd. *nominique*, et ita Frsh. cum vulgg. — Frsh. contra auctor. Codd. transp. *rege ac praeside.*

8) Frsh. contra Fl. Leid. Voss. 1. *hocne.*

9) idem contra auctor. Codd. *eius regn.* et *quando adol.*

10) *modo* post *Alexandri* abest ab optimis et plerisque membranis.

11) optt. Codd. *a Bars.*

venire, nec tempori rerum. Esse e Barsine filium re-
12gis: huic diadema dandum. Nulli placebat oratio. Ita-
que suo more hastis scuta quatientes obstrepere per-
severabant. Iamque prope ad seditionem pervenerant,
13Nearcho pervicacius tuente sententiam. Tum Ptole-
maeus, Digna prorsus est suboles, inquit, quae Mace-
donum imperet genti, Roxanes vel Barsinae filius!
cuius nomen quoque Europam dicere pigebit, maiore
14ex parte captivi. Est cur Persas vicerimus, ut stirpi
eorum serviamus! quod iusti illi reges Darius et Xer-
xes tot milium agminibus tantisque classibus nequic-
15quam petiverunt. Mea sententia haec est, ut, sede
Alexandri in regia posita, qui consiliis eius adhibeban-
tur, coëant, quoties in commune consulto opus fuerit:
eoque, quod maior pars eorum decreverit, stetur,
16duces praefectique copiarum his pareant. Ptolemaeo
quidam, pauciores Perdiccae assentiebantur. Tum
Aristonus orsus est dicere, Alexandrum consultum,
cui relinqueret regnum, voluisse optimum deligi. Iu-
dicatum autem ab ipso optimum Perdiccam, cui anu-
17lum tradidisset. Neque enim unum eum assedisse
morienti, sed circumferentem oculos ex turba amico-
rum delegisse, cui traderet. Placere igitur, summam
18imperii ad Perdiccam deferri. Nec dubitavere, quin
vera censeret. Itaque universi procedere in medium
Perdiccam et regis anulum tollere iubebant. Haere-
bat inter cupiditatem pudoremque, et quo modestius
quod exspectabat appeteret, pervicacius oblaturos

---

12) Frsh. et Schmied. male et contra auctor. Codd. *prope sedition.* omisso *ad;* cf. supra VII, 4, 22. — al. *pervenerat.*

13) Edd. vett. *in Europa.*

14) Frsh. cum vulgg. *cur* sine *est*, quod unde sumserit Zumptius, mihi quidem non liquet. — *militum agmin.* Voss. 2.

15) pro *pauciores*, quae est Codd. lectio, Frsh. cum vulg. *potiores*, idque ex coni.

18) pro *exspectabat* plerique et optt. Codd. *expetebat;* Pal. 1. pro *appeteret* habet *expeteret;* vulgo *appetebat, exspectaret.*

esse credebat. Itaque cunctatus, diuque quid ageret 19
incertus, ad ultimum tamen recessit, et post eos, qui
sederant proximi, constitit.

At Meleager, unus e ducibus, confirmato animo, 21
quem Perdiccae cunctatio erexerat, Nec Dii sierint,
inquit, ut Alexandri fortuna tantique regni fastigium
in istos humeros ruat: homines certe non ferent. Nihil dico de nobilioribus, quam hic est, sed de viris
tantum, quibus invitis nihil perpeti necesse est. Nec 21
vero interest, Roxanes filium, quandoque genitus erit,
an Perdiccam regem habeatis, cum iste sub tutelae specie regnum occupaturus sit. Itaque nemo ei rex placet, nisi qui nondum natus est, et in tanta omnium festinatione, non iusta modo, sed etiam necessaria, exactos menses solus exspectat, et iam divinat marem esse conceptum; quem vos dubitetis paratum esse vel
subdere? Si mediusfidius Alexander hunc nobis re- 22
gem pro se reliquisset, id solum ex his, quae imperasset, non faciendum esse censerem. Quin igitur ad 23
diripiendos thesauros discurritis? harum enim opum
regiarum utique populus est heres. Haec elocutus 24
per medios armatos erupit, et qui abeunti viam dederant, ipsum ad pronuntiatam praedam sequebantur.

VII. Iamque armatorum circa Meleagrum frequens 22
globus erat, in seditionem ac discordiam versa
concione; cum quidam plerisque Macedonum ignotus
ex infima plebe, Quid opus est, inquit, armis civilique 2
bello, habentibus regem, quem quaeritis? Arrhidaeus,
Philippo genitus, Alexandri paulo ante regis frater,

---

20) Schmied. cum Pal. 1. Theocr. *nec Dii ferant.*

21) vulgo *quandocunque genit.* — Frsh. contra Codd. *dubitatis.*

22) Bong. transp. *regem nobis*, Voss. 2. *nobis pro se regem!* — Frsh. invitis Codd. *ex iis.*

24) plurr. Codd. *praenuntiantem praedam.*

1) Codd. *concio.*

sacrorum caerimoniarumque consors modo, nunc solus heres, praeteritur a vobis. Quo merito suo? quidve fecit, cur etiam gentium communi iure fraudetur? Si Alexandro similem quaeritis, nunquam reperietis; si
3 proximum, hic solus est. His auditis concio primo silentium velut iussa habuit: conclamant deinde pariter, Arrhidaeum vocandum esse, mortemque meritos,
4 qui concionem sine eo habuissent. Tum Pithon plenus lacrimarum orditur dicere, nunc vel maxime miserabilem esse Alexandrum, qui tam bonorum civium militumque fructu et praesentia fraudatus esset. Nomen enim memoriamque regis sui tantum intuentes,
5 ad cetera caligare eos. Haud ambigue in iuvenem, cui regnum destinabatur, impensa probra magis ipsi odium, quam Arrhidaeo contemtum, attulerunt: quip-
6 pe dum miserentur, etiam favere coeperunt. Igitur non alium regem se, quam eum, qui ad hanc spem genitus esset, passuros, pertinaci acclamatione decla-
7 rant, vocarique Arrhidaeum iubent. Quem Meleager infestus invisusque Perdiccae strenue perducit in regiam; et milites Philippum consalutatum regem appellant.

23 Ceterum haec vulgi erat vox, principum alia sententia. E quibus Pithon consilium Perdiccae exsequi coepit, tutoresque destinat filio ex Roxane futuro
9 Perdiccam et Leonnatum, stirpe regia genitos. Adiecit, ut in Europa Craterus et Antipater res administrarent. Tum iusiurandum a singulis exactum, futu-
10 oros in potestate regis geniti Alexandro Meleager, haud iniuria metu supplicii territus, cum suis secesserat. Rursus Philippum trahens secum irrupit regiam,

---

2) B. 1. transp. *suo merito.*

5) Frsh. cum vulg. *probra; quae magis;* Codd. *impense probra quae obiecerat magis.*

6) Frsh. contra optt. Codd. *regnare passuros.*

10) pro *cum suis* Codd. *cum his.* — vulgo *in regiam.*

clamitans suffragari reipublicae de novo rege paulo
ante concepto: robur aetatis experirentur; modo stir-
pem Philippi, et filium ac fratrem regum duorum,
sibimetipsis potissimum crederent. Nullum profundum 11
mare, nullum vastum fretum et procellosum tantos
ciet fluctus, quantos multitudo motus habet, utique si
nova et brevi duratura libertate luxuriat. Pauci Per- 12
diccae modo electo, plures Philippo, quem spreve-
rant, imperium dabant. Nec velle, nec nolle quicquam
diu poterant, poenitebatque modo consilii, modo poe-
nitentiae ipsius. Ad ultimum tamen in stirpem regiam
inclinavere studiis. Cesserat ex concione Arrhidaeus, 13
principum auctoritate conterritus; et abeunte illo con-
ticuerat magis, quam languerat, militaris favor. Itaque
revocatus vestem fratris, eam ipsam, quae in sella
posita fuerat, induitur. Et Meleager thorace sumpto 14
capit arma, novi regis satelles. Sequitur phalanx,
hastis clipeos quatiens, expletura se sanguine illorum,
qui affectaverant nihil ad ipsos pertinens regnum. In 15
eadem domo familiaque imperii vires remansuras esse
gaudebant; hereditarium imperium stirpem regiam
vindicaturam; assuetos esse nomen ipsum colere ve-
nerarique, nec quemquam id capere, nisi genitum ut
regnaret.

Igitur Perdicca territus, conclave, in quo Alexan- 24
dri corpus iacebat, obserari iubet. Sexcenti cum ip-

— al. *conceptae*; Cod. Theocr. *oppeterirentur*.

12) vv. *quem spreverant* sunt de coni. Acidalii; Frsh. cum vulgg. *quam speraverat*, Codd. *speraverint*.

13) Pal. 1. *veste* et *ea ipsa*.

14) Frsh. *novique*, interpunctione post *sequitur* posita; sed illud *que* enclit. ignorant optt. Codd. — in seqq. Frsh. *expleturam se*, et in fine adiectum *minabatur*, quod iterum contra Codd. intrusum est; Zumpt. hausit nominativum *expletura* ex Theocreniano.

15) Frsh. *assuetos se* sine *esse* contra Codd.

16) *obserari* est coni. Modii; Codd. *observari*, vulgo et Frsh. *asservari*.

so erant, spectatae virtutis: Ptolemaeus quoque se
17 adiunxerat ei, puerorumque regia cohors. Ceterum haud difficulter a tot milibus armatorum claustra perfracta sunt. Et rex quoque irruperat stipatus satel-
18 litum turba, quorum princeps Meleager. Iratusque Perdicca hos, qui Alexandri corpus tueri vellent, sevocat: sed qui irruperant eminus tela in ipsum iaciebant. Multisque vulneratis, tandem seniores demtis galeis, quo facilius nosci possent, precari qui cum Perdicca erant coepere, ut absisterent bello, regique
19 et pluribus cederent. Primus Perdicca arma deposuit; ceterique idem fecere. Meleagro deinde suadente, ne a corpore Alexandri discederent, insidiis locum quaeri rati, diversa regiae parte ad Euphraten
20 fugam intendunt. Equitatus, qui ex nobilissimis iuvenum constabat, Perdiccam et Leonnatum frequens sequebatur; placebatque excedere urbe, et tendere in
21 campis. Sed Perdicca ne pedites quidem secuturos ipsum desperabat: itaque ne abducendo equites abrupisse a cetero exercitu videretur, in urbe subsistit.

25 At Meleager regem monere non destitit, ius imperii Perdiccae morte sanciendum esse: ni occupetur impotens animus, res novaturum: meminisse VIII.
2 eum quid de rege meruisset, neminem autem ei satis fidum esse, quem metuat. Rex patiebatur magis, quam assentiebatur. Itaque Meleager silentium pro imperio habuit, misitque regis nomine, qui Perdiccam arces-
3 serent. Iisdem mandatum, ut occiderent, si venire dubitaret. Perdicca, nuntiato satellitum adventu, sex-

---

18) Frsh. contra optt. Codd. *abstinerent* pro *absisterent*.

20) Frsh. *in campos* contra Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Mod. Bong.

21) Bong. transp. *equites abducendo*.

1) Mss. *imperium*. — Pal. 1. Voss. 2. *occuparetur*.

2) P. Voss. 2. transp. *satis ei esse fidum*. — al. *arcessirent*.

decim omnino pueris regiae cohortis comitatus in limine domus suae constitit, castigatosque, et Meleagri mancipia identidem appellans, sic animi vultusque constantia terruit, ut vix mentis compotes fugerent. Per- 4
dicca pueros equos iussit conscendere, et cum paucis amicorum ad Leonnatum pervenit, iam firmiore praesidio vim propulsaturus, si quis inferret. Postera die 5
indigna res Macedonibus videbatur, Perdiccam ad mortis periculum adductum, et Meleagri temeritatem armis ultum ire decreverant. Atque ille seditione 6
provisa, cum regem adisset, interrogare eum coepit, an Perdiccam comprehendi ipse iussisset. Ille Meleagri instinctu se iussisse respondit: ceterum non debere tumultuari eos, Perdiccam enim vivere.

Igitur concione dimissa Meleager, equitum maxime 26
defectione perterritus, inopsque consilii, (quippe in ipsum periculum reciderat, quod inimico paulo ante 2
intenderat,) triduum fere consumsit incerta consilia volvendo. Et pristina quidem regiae species mane- 3
bat: nam et legati gentium regem adibant, et copiarum duces aderant, et vestibulum satellites armatique compleverant. Sed ingens sua sponte maestitia ulti- 4
mae desperationis index erat, suspectique invicem non adire propius, non colloqui audebant, secretas cogitationes intra se quoque volvente, et ex comparatione regis novi desiderium excitabatur amissi. Ubi 5
ille esset, cuius imperium, cuius auspicium secuti

3) Mod. *fugerint.*

4) optt. Codd. *pueris*, P. *iussis;* de constructione verbi *iubere* cum dativo cf. Clarke ad Caesar. B. C. III, 98.

5) Frsh. contra mell. Codd. *postero.*

6) vulgo *illi cum regem adissent int. eum coepere.* — Voss. 2. omitt. *se* ante *iussisse.*

9) optt. Codd. *secretae cogitationis.* Mer. *secreta cogitationis.* — Theocr. *secrete cogitationes.* — *volvente* est coni. Acidalii, Codd. et vulgg. cum Frsh. *volventes.*

erant, requirebant. Destitutos se inter infestas indomitasque gentes, expetituras tot suarum cladium poe-
11nas, quandocunque oblata esset occasio. His cogitationibus animos exedebant, cum annuntiatur, equites, qui sub Perdicca essent, occupatis circa Babylona campis, frumentum, quod in urbem vehebatur, reti-
12nuisse. Itaque inopia primum, deinde fames esse coepit; et qui in urbe erant aut reconciliandam cum Perdicca gratiam, aut armis certandum esse, cense-
13bant. Forte ita acciderat, ut qui in agris erant, populationem villarum vicorumque veriti, confugerent in urbem, oppidani, cum ipsos alimenta deficerent, urbe excederent, et utrique generi tutior aliena sedes, quam sua, videretur.

27 Quorum consternationem Macedones veriti in regiam coëunt, quaeque ipsorum sententia esset, exponunt. Placebat autem legatos ad equites mitti de
15finienda discordia armisque ponendis. Igitur a rege legatur Pasas Thessalus, et Amissus Megalopolitanus, et Perilaus: qui cum mandata regis edidissent, non aliter posituros arma equites, quam si rex discordiae
16auctores dedidisset, tulere responsum. His renuntiatis sua sponte arma milites capiunt. Quorum tumultu e regia Philippus excitus, Nihil, inquit, seditione est opus. Nam inter se certantium praemia qui quieve-
17rint occupabunt. Simul mementote rem esse cum civibus, quibus spem gratiae cito abrumpere ad bellum
18civile properantium est. Altera legatione an mitigari possint, experiamur; et credo, nondum regis corpore sepulto, ad praestanda ei iusta omnes esse coituros.

---

10) pro *expetituras* plurr. Codd. *exspectaturas*. — Frsh. transp. *cladium suarum*. — optt. Codd. *quandoque;* cf. Gronov. et Drakenb. ad Liv. I, 31, 4. et supra IX, 6, 26.

11) Frsh. contra Codd. *invehebatur*.

13) *ipsis-desic.* Pal. 1. B. 1. cf. Oudend. ad Caesar. B. G III, 5, 2.

16) Frsh. transp. *milites arma*.

Quod ad me attinet, reddere hoc imperium malo, 19
quam exercere civium sanguine; et si nulla alia concordiae spes est, oro quaesoque, eligite potiorem.
Obortis deinde lacrimis, diadema detrahit capiti, dex- 20
tram, qua id tenebat, protendens, ut, si quis se digniorem profiteretur, acciperet. Ingentem spem indolis, 21
ante eum diem fratris claritate suppressam, ea moderata excitavit oratio. Itaque cuncti instare coeperunt, ut, quae agitasset, exsequi vellet. Eosdem rursus le- 22
gat petituros, ut Meleagrum tertium ducem acciperent. Haud aegre id impetratum est. Nam et abducere Meleagrum Perdicca a rege cupiebat, et unum duobus imparem futurum esse censebat. Igitur Meleagro 23
cum phalange obviam egresso, Perdicca equitum turmas antecedens occurrit. Utrumque agmen, mutua salutatione facta, coit, in perpetuum, ut arbitrabantur, concordia et pace firmata.

IX. Sed iam fatis admovebantur Macedonum genti 28
bella civilia. Nam et insociabile est regnum, et a pluribus expetebatur. Primum ergo collegere vires, 2
deinde disperserunt: et cum pluribus corpus, quam capiebat, onerassent, cetera membra deficere coeperunt: quodque imperium sub uno stare potuisset, dum a pluribus sustinetur, ruit. Proinde iure meritoque 3
populus Romanus salutem se principi suo debere profitetur, qui noctis, quam paene supremam habuimus, novum sidus illuxit. Huius hercule, non solis, ortus 4
lucem caliganti reddidit mundo, cum sine suo capite

---

21) Schmied. cum Acid. nec sine auct. Codd. *suppressae.*

22) Codd. *petiturus.*

1) Voss. 2. *expetitur.*

2) pro *collegere* Fl. Leid. Voss. 1. B. 2. Bong. et vestigia Cod. D. *collisere,* quod Niebuhr. probat; cf. supra notit. liter. T. I, p. XXXIV. optt. Codd. *capiebant.*

3) Frsh. *cui noctis,* Theocr. *cuius nocti;* cf. notit. liter. T. I, p. XII. XXXIV. LXI.

5 discordia membra trepidarent. Quot ille tum exstinxit
faces! quot condidit gladios! quantam tempestatem
subita serenitate discussit! Non ergo revirescit solum,
6 sed etiam floret imperium. Absit modo invidia, excipiet
piet huius seculi tempora eiusdem domus utinam per-
7 petua, certe diuturna posteritas. Ceterum, ut ad or-
dinem, a quo me contemplatio publicae felicitatis
averterat, redeam, Perdicca unicam spem salutis suae
in Meleagri morte deponebat: vanum eundem et in-
fidum, celeriterque res novaturum, et sibi maxime
8 infestum occupandum esse. Sed alta dissimulatione
consilium premebat, ut opprimeret incautum. Ergo
clam quosdam ex copiis, quibus praeerat, subornavit,
ut, quasi ignoraret ipse, conquererentur palam, Melea-
9 grum aequatum esse Perdiccae. Quorum sermone
Meleager ad se relato, furens ira Perdiccae quae com-
perisset exponit. Ille, velut nova re exterritus, ad-
mirari, queri, dolentisque speciem ostentare ei coepit;
ad ultimum convenit, ut comprehenderentur tam se-
10 ditiosae vocis auctores. Agit Meleager gratias, am-
plexusque Perdiccam fidem eius in se ac benevolen-
11 tiam collaudat. Tum communi consilio rationem op-
primendi noxios ineunt. Placet exercitum patrio more
lustrari. Et probabilis causa videbatur praeterita dis-
12 cordia. Macedonum reges ita lustrare soliti erant mi-
lites, ut discissae canis viscera ultimo in campo, in
quem deduceretur exercitus, ab utraque abiicerent
parte, intra id spatium armati omnes starent, hinc
equites, illinc phalanx.

29 Itaque eo die, quem huic sacro destinaverant, rex
cum equitibus elephantisque constiterat contra pedi-

---

8) *alta* est, ni fallor, ex coni. interpp.; Codd. *alia.* — Fl. Leid. P. B. 1. *quae quererentur* pro *conquer.*, Voss. 1. B. 2. *qui quer.*

9) Voss. 2. *speciemque dolentis.*

10) optt. Codd. scribunt *benivolent.*; cf. Nolten. p. 29.

12) Frsh. contra Codd. *abiicerentur.*

tes, quis Meleager praeerat. Iam equestre agmen mo- 14
vebatur, et pedites subita formidine ob recentem dis-
cordiam, haud sane pacati quicquam exspectantes,
parumper addubitavere, an in urbem subducerent co-
pias: quippe pro equitibus planities erat. Ceterum 15
veriti, ne temere commilitonum fidem damnarent, sub-
stitere, praeparatis ad dimicandum animis, si quis vim
inferret. Iam agmina coibant, parvumque intervallum
erat, quod aciem utramque divideret Itaque rex cum 16
una ala obequitare peditibus coepit, discordiae aucto-
res, quos tueri ipse debebat, instinctu Perdiccae ad
supplicia deposcens: minabaturque omnes turmas cum
elephantis inducturum se in recusantes. Stupebant 17
improviso malo pedites; nec plus in ipso Meleagro
erat aut consilii, aut animi. Tutissimum ex praesen-
tibus videbatur, exspectare potius, quam movere, for-
tunam. Tum Perdicca, ut torpentes et obnoxios vi- 18
dit, CCC fere, qui Meleagrum erumpentem ex concio-
ne, quae prima habita est post mortem Alexandri, se-
cuti erant, a ceteris discretos, elephantis in conspectu
totius exercitus obiicit; omnesque beluarum pedibus
obtriti sunt, nec prohibente Philippo, nec auctore:
apparebatque, id modo pro suo vindicaturum, quod 19
approbasset eventus. Hoc bellorum civilium Macedo-
nibus et omen et principium fuit. Meleager, sero 20
intellecta fraude Perdiccae, tum quidem, quia ipsius
corpori vis non afferebatur, in agmine quietus stetit:
at mox, damnata spe salutis, cum eius nomine, quem 21
ipse fecerat regem, in perniciem suam abutentes vi-
deret inimicos, confugit in templum: ac, ne loci qui-
dem religione defensus, occiditur.

X. Perdicca, perducto in urbem exercitu, consili- 30
um principum virorum habuit, iu quo imperium
ita dividi placuit, ut rex quidem summam eius obtine-

17) vulgo *stupebantque*.
21) Codd. *et mox*.

ret, satrapes Ptolemaeus Aegypti et Africae gentium
2 quae in ditione erant. Laomedonti Syria cum Phoenice data est; Philotae Cilicia destinata; Lyciam cum Pamphylia et maiore Phrygia obtinere iussus Antigonus; in Cariam Cassander, Menander in Lydiam missi. Phrygiam minorem Hellesponto adiunctam Leonnati
3 provinciam esse iusserunt. Cappadocia Eumeni cum Paphlagonia cessit. Praeceptum est, ut regionem eam usque ad Trapezunta defenderet, bellum cum
4 Ariarathe gereret. Solus hic detrectabat imperium. Pithon Mediam, Lysimachus Thraciam appositasque Thraciae Ponticas gentes obtinere iussi. Qui Indiae, quique Bactris et Sogdianis ceterisque aut Oceani aut Rubri maris accolis praeerant, quibus quisque finibus habuisset, imperii etiam ius obtinerent, decretum est; Perdicca ut cum rege esset, copiisque prae-
5 esset, quae regem sequebantur. Credidere quidam testamento Alexandri distributas esse provincias: sed famam eius rei, quamquam ab auctoribus tradita est,
6 vanam fuisse comperimus. Et quidem suas quisque opes, divisis imperii partibus, tuebantur: quas ipsi fundaverant, si unquam adversus immodicas cupiditates
7 terminus staret. Quippe, paulo ante regis ministri, specie imperii alieni procurandi singuli ingentia invaserant regna, sublatis certaminum causis, cum et omnes eiusdem gentis essent, et a ceteris sui quisque
8 imperii regione discreti. Sed difficile erat eo contentos esse, quod obtulerat occasio: quippe sordent prima quaeque, cum maiora sperantur. Itaque om-

---

4) B. 1. Amst. Lugd. alii *imperium;* Amst. Lugd. omitt. *etiam ius.* Frsh. contra optt. Codd. *obtineret.*

5) idem Frsh. *decretum est, ut Perdicca* contra Leid. Bong. Voss. 1. *famam huius* omissa *sed* Voss. 2.

6) Fl. Leid. Voss. 1. B. 1. 2. omitt. *quas* ante *ipsi fund.*

7) Voss. 2. transp. *alieni imperii.*

nibus expeditius videbatur augere regna, quam fuisset accipere.

Septimus dies erat, ex quo corpus regis iacebat 31
in solio, curis omnium ad formandum publicum statum a tam sollemni munere aversis. Et non aliis 10
quam Mesopotamiae regione fervidior aestus exsistit, adeo ut pleraque animalia, quae in nudo solo deprehendit, exstinguat; tantus est vapor solis et coeli, quo cuncta velut igne torrentur. Fontes aquarum et rari 11
sunt, et incolentium fraude celantur; ipsis usus patet, ignotus est advenis. Ut tandem curare corpus exani- 12
mum amicis vacavit, nulla tabe, ne minimo quidem livore corruptum videre qui intraverant. Vigor quoque, qui constat ex spiritu, non destituerat vultum. Itaque Aegyptii Chaldaeique, iussi corpus suo more 13
curare, primo non sunt ausi admovere velut spiranti manus: deinde precati, ut ius fasque esset mortalibus attrectare eum, purgavere corpus; repletumque est odoribus aureum solium, et capiti adiecta fortunae eius insignia. Veneno necatum esse credidere pleri- 14
que; filium Antipatri inter ministros, Iollam nomine, patris iussu dedisse. Saepe certe audita erat vox Alexandri, Antipatrum regium affectare fastigium, maioremque esse praefecti opibus, ac titulo Spartanae victoriae inflatum, omnia a se data asserentem sibi. Credebant etiam, Craterum cum veterum militum 15
manu ad interficiendum eum missum. Vim autem ve- 16
neni, quod in Macedonia gignitur, talem esse constat, ut ferrum quoque exurat, ungulam iumenti dumtaxat patientem esse succi. Stygem appellant fontem, ex 17
quo pestiferum virus emanat. Hoc per Cassandrum allatum, traditumque fratri Iollae, et ab eo supremae

---

16) Frsh. *ungulae iumenti dumtaxat patiens* contra vestigia optt. Codd.; Zumpt. secutus est Leopardum Misc. IV, 8.

18 regis potioni inditum. Haec, utcunque sunt credita, eorum, quos rumor asperserat, mox potentia exstinxit. Regnum enim Macedoniae Antipater et Graeciam
19 quoque invasit: suboles deinde excepit, interfectis omnibus, quicunque Alexandrum etiam longinqua cog-
20 natione contigerant. Ceterum corpus eius a Ptolemaeo, cui Aegyptus cesserat, Memphim, et inde paucis post annis Alexandriam translatum est, omnisque memoriae ac nomini honos habetur.

---

18) Frsh. *tradita* pro *credita* contra Voss. 2. Pal. 1. D. Bong. et Theocr.

CORRIGENDA.

Tom. I. p. VI. not. 2. lege *censuit.* lin. 3. infr. *censum*: p. VIII. l. 9. *peregrinaretur.* p. XII. not. 9. lin. 6. infr. *candentes.* p. XV. extr. *quid sibi accidere.* p. XVI. l. 9. *debilitatum.* p. XVIII. l. 5. inf. post *distinguat* comma ponendum est. p. XX. l. 7. delendus est numerus 1). p. XXIV. not. 22. l. 6. inf. *M. Porcium Latronem,* addito commate. p. XXVI. not. 22. l. 8. inf. *anni.* p. XXX. init. *certe.* lin. ult. *Vitellianos.* p. XXXI. l. 8. *cum factum esset.* l. 17. post *suis* ponatur comma. p. XXXIII. l. 7. *sane.* not. 25. in loco Sueton. Vespas. *senatui.* p. XLI. l. 4. *putidus.* p. XLII. l. 5. inf. *corruptum.* p. LIII. l. 5. *satis.* p. LV. inf. l. 8. *obvertit.* p. LVI. l. 10. *hoc solum.* p. seq. *Libri Duo.*

Tom. II. p. 5. lin. 21. *iubent.* lin. 22. *Alexandro.* p. 8. l. 19. *miserant.* lin. 2. *Hyrcani.* p. 15. lin. 11. *fluunt.* lin. 19. *idemque.* p. 16. lin. 9. *dictum est.* p. 24. lin. 17. *insequentibus.* lin. 18. *quoque.* p. 37. lin. 9. *captivas.* p. 49. lin. 23. post *ipsos* interpungendum est. p. 51. lin. 6. *octo millibus.* p. 52. l. 4. *dimissos.* verba, quibus varias lectiones §. 8. indicavi, turbata sunt, et ita legenda: pro *accipiendo* Heinsius mavult *occipiendo.* — Sehmiederus dedit *pulsu illisa maris*, suffragante Pal. 1. et Scheffero. — p. 64. l. 16. *offerretur.* p. 115. ext. *consilii.* p. 116. l. 10. deleatur comma post *sociis.* p. 131. l. 1. *Pamphyliam.* p. 139. l. 6. *attribuerat.* p. 142. l. 26. *clementiam.* p. 145. l. 16. *fortuna.* p. 151. l. 14. ponatur comma post *dato.* p. 157. l. 14. *appellabant.* p. 159. seqq. supplementa duo, quorum prius librum quintum finit, posterius librum sextum aperit, Freinshemius hausit ex Iustin. 11, 15, §. §. 5. 6. 8. 13. 14. Plutarch. Alexand. 27. 78. Arrian. 1, 5, 25. Diodor. 17, 73. hi enim prioris supplementi fontes sunt; alterius, quod in fronte libri sexti annectitur, itidem Iustinus 12, 1, §. 5 et 8. Diodor. 16, 89. 17, capp. 29. 62. 48. 63. Arrian; 2, 3, 10 et 18 et 21. 3, 1, 21. 3, 3, 20. 3, 5, 10. Frontin. 2, 11, 4. Plutarch. Agesil. c. 25. — p. 160. lin. 16. leg. *meis.* p. 163. l. 12. infr. post *verti* com-

ma ponatur. p. 167. l. 2. *sustinens*. p. 173. l. 13. *cohaerentes*. p. 176. infr. §. 8. inter *se* et *dedisset* plura exciderunt; ita igitur locus emendandus est: *Se Dario non fuisse inimicum; imo etiam quae credidisset utilia esse suasisse; et quia fidele consilium regi dedisset, prope occisum ab eo.* — p. 192. l. 5. *comprehendendum*. p. 203. §. 7. *semetipso*. p. 205. l. 25. *exspectare*. p. 212. l. 14. *Nicomacho*. — In variis lectionibus ubi lectorem ad Noltenii Lex. Ant. remisi, usus sum editione anni 1744. —

Tom. III. p. 12. §. 19. post *adventus* ponatur comma. idem desideratur p. 13. §. 27. post *scriptam*. p. 18. §. 19. *spectat*. p. 34. excidit initium annotationis, ad §. 27. quod est: Frsh. *nondum apud eos*. p. 47. lin. 1. *subsequi* et §. 5. *tantu magn*. p. 49. §. 5. *suaderet*. p. 54. l. 3. inf. *prohibitus*. p. 56. l. 18. *luxuria*. ibid. l. 19. *cis*; ibid lin. 21. *con* del. p. 60. §. 29. *quo sign*. p. 62. §. 46. *lanceam*. p. 63. §. 4. comma post *vigiles* delendum et ponendum est post *pectori*. p. 71. §. 7. *plurimis*. p. 75. §. 3. *exculta*. p. 111. §. 9. *beluarum* et §. 10. *ergo*. p. 116. l. 5. inf. *accidisse*. p. 118. l. 7. *strenue*. p. 121. l. 1. comma post *spreto* deleatur. p. 174. l. 2. vocc. *non ascitos* seiungendae sunt a ceteris. p. 175. l. 8. *hostiis*. p. 180. §. 1. delendum est comma post *regem*. p. 186. §. 15. fin. *duces*. intra p. 33. et 80. aliquot Zumptianae i. e. minus vulgaris orthographiae vestigia remanserunt, neque tamen id meo errore factum est.

Editio Stuttgartiana.

